

σχοδιασμός

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

**ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ
Σ' ΟΛΗ
ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ**

**ΜΙΛΟΥΝ
ΟΙ «ΚΟΜΜΕΝΟΙ»**

**Χ. ΑΛΕΞΙΟΥ
Δ. ΓΑΛΑΝΗ
Γ. ΝΤΑΛΑΡΑΣ**

ΤΕΥΧΟΣ 15, 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1984, 100 ΔΡΧ.

ΣΟΚ!

**ΤΟ ΓΚΑΛΟΠ
ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ**

ΠΑΣΟΚ 15,28

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ 10,87

M

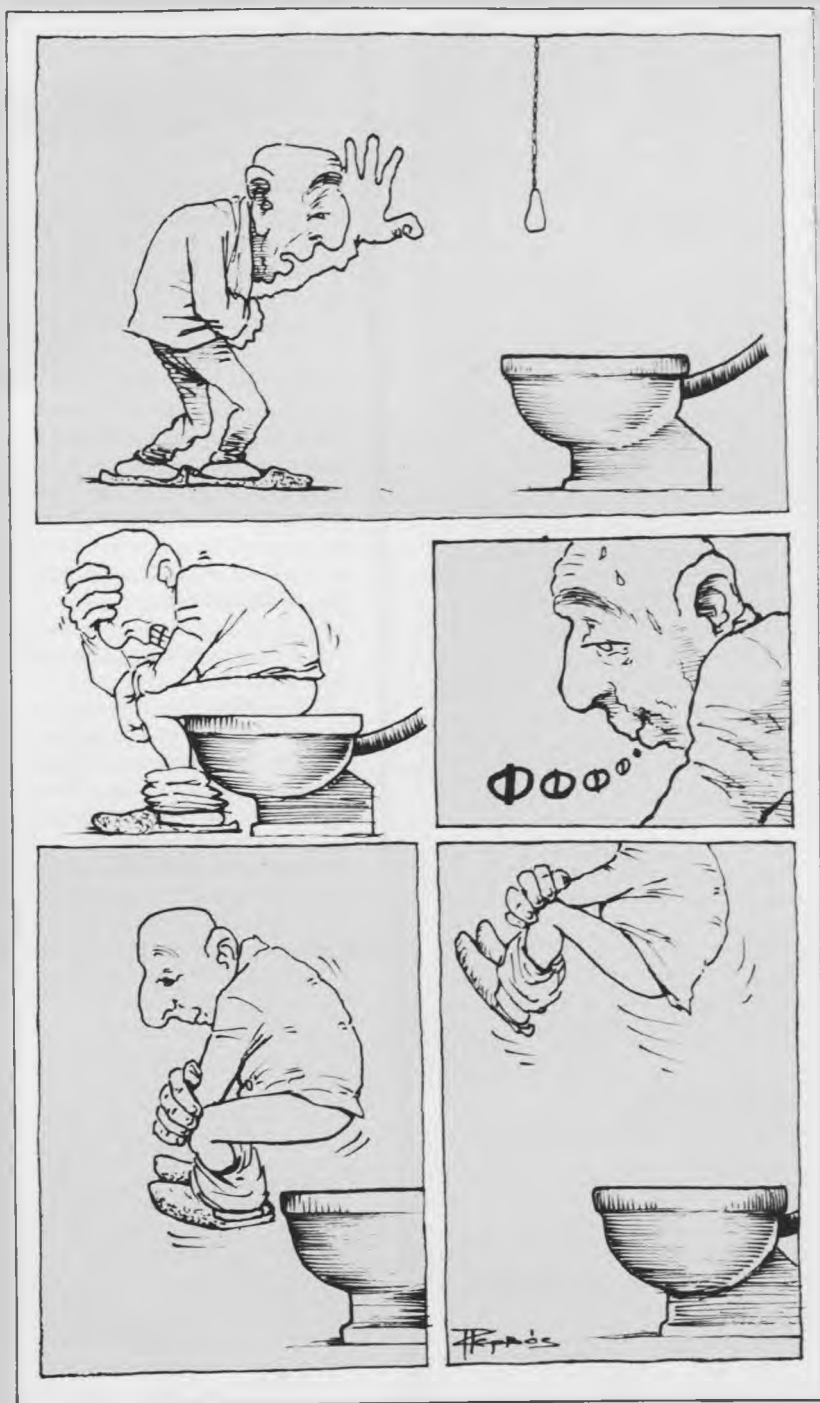
ήνας καλοκαιρινός ο Ιούνιος ή Θεριστής σφραγίζεται φέτος από τις εκλογές για ένα Κοινοβούλιο που ελάχιστους Έλληνες απασχολεί και ακόμη λιγότερους συνεπαίρνει: Τό Κοινοβούλιο της ΕΟΚ, Parliament Euroréen, έδρα Στρασβούργο, 24 Έλληνες επαρχιώτες χαμένοι στους διαδρόμους του, άγνωστοι μεταξύ άγνωστων κλητήρων. Κι όμως ο

Έλλην, φύσις πολιτική, δεν παραλείπει να παθιαστεί για τις προεκτάσεις ενός αποτελέσματος που καθ' αυτό δεν τον αφορά. Τά προγνωστικά γίνονται στοιχήματα, οι μονομάχοι καθορίζουν τά ποσοστά ασφαλείας, κάποιοι όρμουν γενικώς μπροστά, κάποιοι αιωνίως διαμαρτύρονται, τό ήπιο κλίμα κινδυνεύει, ή πόλωση ίσοπεδώνει, ο δρόμος της καμήλας γεμίζει λακούβες κι αγκάθεια, κι ο πρόεδρος συμβουλεύει υπευθυνότητα κι Εύρώπη. Όμως ο Σχολιαστής, φύσις ποικίλη, αποφεύγει συγχρόνως την πόλωση, τό δρόμο της καμήλας και την ήπιότητα, διαφεύγοντας προς τή νύχτα. Έκεί, στά μπαράκια, όπου ή ψήφος δεν πάει ποτέ χαμένη και ή σκοπιμότητα δεν παραμορφώνει την έκφραση, μιά ομάδα ψηφοφόρων έδωσε ένα τυχαίο δείγμα πολιτικού παραλόγου και παράδοξης κριτικής μιάς σοβαροφανούς κενότητας. Τήν ίδια ώρα πού στην Εύρώπη ή 'Αριστερά και οι Πράσινοι ξαναχάνουν για μιά ακόμα φορά τό κοινό ραντεβού και ή ελληνική έξωκοινοβουλευτική αριστερά αδυνατεί να βρεί οδούς συνεννόησης.

Άλλά ενώ τό παιχνίδι της εξουσίας παίζεται σέ ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων, ή εξουσία των μεγάλων δημιουργών μετρά αυτόρεσκα τά ποσοστά πού παραχωρεί ή απαγορεύει στους εκτελεστές, αποφασίζει για την ήθική υπόσταση των συνδικαλισμένων τραγουδιστών και επιβάλλει τή δρακόντια δικαιοσύνη της. Συνέχεια δίχως τέλος σέ μιά διαμάχη πού οι πραγματικές ρίζες της χάνονται μέσα σέ λαβυρίνθους υπαινιγμών και σκόπιμες άπλουστεύσεις.

Κι όλα θά 'μοιαζαν σκοτεινά κι αδιέξοδα αν οι έξι ηγέτες από τις τέσσερις ήπειρους δεν αναλάμβαναν από κοινού τόν αγώνα για τήν κατάργηση των πυρηνικών έξοπλισμών. Μπορεί όσα δεν κατάφεραν οι Γερμανοί Πράσινοι και οι γυναίκες του Γκρήναμ Κόμмон να τό κατορθώσουν οι Πρωθυπουργοί 'Ελλάδος, 'Ινδίας, Τανζανίας, Σουηδίας και Μεξικού; Ό Θεός της Ειρήνης και τό 'Αρχαίο Πνεύμα 'Αθάνατο ας φωτίσουν τό δρόμο.

Σ

ΠΑΣΟΚ: Τό Κίνημα πού γίνεται Κόμμα

«Αν και τό συνέδριο τοῦ ΠΑΣΟΚ σήμανε μιά νίκη τῆς Ὁργάνωσης, μιάν αὐξηση τοῦ πολιτικοῦ τῆς βάρους σέ σχέση μέ ἄλλα κέντρα ἰσχύος (Κυβέρνηση, Καστρί), εἶναι δύσκολο νά πειστοῦν οἱ ἐξωτερικοί παρατηρητές ὅτι ἡ ἐνίσχυση τῆς ὁργάνωσης συμβαδίζει καί μέ ἕναν ἀριστερότερο προσανατολισμό τοῦ Κινήματος...

■ Πρῶτον, γιατί ἡ ἰδεολογική καί πολιτική ταυτότητα τῆς ὁργάνωσης ἐξακολουθεῖ νά συμπυκνώνεται στό πρόσωπο τοῦ Ἀρχηγοῦ, τοῦ ὁποῖου τό ἀλάθητο (μέ μία ἢ δύο ἐξαιρέσεις) ἀναγνωρίστηκε ἀπ' ὅλους τοὺς ὁμιλητές, καί τοῦ ὁποῖου τήν ἀπεριόριστη εὐχέρεια στή χάραξη πολιτικῆς τόσο εὐστοχα παρατήρησε ὁ ἀνταποκριτής των Τάιμς.

■ Δεύτερον, γιατί τά νέα τακτικά καί ἀναπληρωματικά μέλη τοῦ Ε.Γ., τά ὁποῖα ἀντανακλοῦν στό ὁργανωτικό ἐπίπεδο τῆς νίκης τῆς ὁργάνωσης, τοποθετήθηκαν στό συνέδριο ἐλάχιστα ἢ καί καθόλου κριτικά (Ρόκος — Σημίτης) ἢ ἀκόμη ὑπῆρξαν σκληρότατοι στήν ἀντιμετώπιση τῶν διαφωνιῶν (Βάσω Παπανδρέου, Τζουμάκας, Σκανδαλίδης).

■ Τρίτον, γιατί ἡ πέρα ἀπό κάθε προσδοκία κριτική πού ἀσκήθηκε στό Συνέδριο στόχευε σχέσεις ὁργάνωσης — βουλευτῶν — κυβέρνησης καί ὄχι στά θέματα τριβῆς μέ τά ὁποῖα μαζικά κινήματα (ἄρθρο 4, ἀπεργασιαστική συμπεριφορά, δικαιώματα τῶν φαντάρων).

Κι ὅμως, μιά νέα πραγματικότητα γεννήθηκε στό πρῶτο Συνέδριο τοῦ ΠΑΣΟΚ: Ἡ μαγική δύναμη τῆς ψήφου ἔδωσε στοὺς συνέδρους, ἐκτός ἀπό τήν αἴσθηση ὅτι ἀποτελοῦν ἐπιτέλους *κόμμα*, καί τήν εὐκαιρία νά νομιμοποιήσουν γιά πρώτη φορά μιάν ὑπαρκτή μειωσιμὸν τάση. Αὐτὴν πού ἐκφράστηκε ἀπὸ τὸν Μ. Χαραλαμπίδη (βλ. καί ἄρθρο τοῦ στην Ἐξόρμηση) καί (ἴσως) ἀπὸ τὸν Ἀ. Μητρόπουλο πού καί οἱ δύο ἐκλέχτηκαν στήν Κ.Ε. (24ος καί 22ος ἀντίστοιχα).

Το μοναδικό ἄλλο ἐπίτευγμα τῶν συνέδρων ἦταν ἴσως τό ὅτι ἐξέφρασαν τή «στρατηγική» διαφωνία τους μέ τήν ΕΟΚ ἀποδοκιμάζοντας τὸν Ἰσπανὸ ἀντικείμενο ὅταν ἀναφέρθηκε στήν ἐπικείμενη ἔνταξη τῆς Ἰσπανίας. Παρόλο πού ἀποδέχτηκαν χειροκροτώντας τήν «τακτική» ἐπιλογή τοῦ Ἀ. Παπανδρέου «μέσα στήν ΕΟΚ» πού γιά πρώτη φορά τόσο ξεκάθαρα τοὺς ἔθεσε πρὸ τῶν εὐθυνῶν τους: «Πιστεύετε ἀλήθεια ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θέλει νά φύγουμε ἀπὸ τήν ΕΟΚ;»

Ἐνα νέο ΠΑΣΟΚ λοιπὸν γιά μιά νέα τετραετία. Τουλάχιστον σ' αὐτὴν θά ᾖ πολὺ περισσότερο *κόμμα* παρά *κίνημα*.

Κ.Β.

Βασανιστήρια καί ἀπουσίες

Μέ 25 ψήφους κατὰ καί 24 ὑπέρ ἡ Ὀλομέλεια(!) τοῦ Εὐρωκοινοβουλίου δέν ἀπεδέχθη τό ψήφισμα τοῦ κου Ε. Glinne ἐκ μέρους τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὁμάδας. Τό ψήφισμα ἀφοροῦσε τήν καταδίκη τοῦ Τουρκικοῦ καθεστώτος γιά τοὺς βασανισμούς τῶν πολιτικῶν κρατουμένων. Ἐπειδὴ ἔγινε γνωστό ὅτι ὁ κος Glinne καί ὁ κος Ἐφραιμίδης καί μίλησαν καί ψήφισαν τήν πρόταση, διερωτώμεθα γιά τήν ἀπουσία τῶν ὑπολοίπων 23 Ἑλλήνων βουλευτῶν, ὥστε τουλάχιστον νά παίρναμε τό Χ. Σημειώνουμε ὅτι ἡ ὀλομέλεια τοῦ κοινοβουλίου ἀριθμεῖ 434 μέλη ἐκ τῶν ὁποίων 173 «σοσιαλκομμουνιστές».

Δ.Τ.

«Γκάφα Καραμανλῆ»

Οἱ ἄλλοι ἐκοίτησαν τήν νῆσαν. Ἐμείνει λοιπὸν μόνος ἀπὸ τὸν ἡμερήσιο τύπο ὁ Κουρής, φρουρός τῆς δημοσιογραφικῆς δεοντολογίας, νά ταραῖξει τίς πολιτειακές ἰσορροπίες μέ τό πρωτοσέλιδο τῆς Αὐριανῆς «Γκάφα Καραμανλῆ». Μιλάμε γιά τήν πρόσφατη ἀνταλλαγή μηνυμάτων Ἐ-

βρέν-Καραμανλῆ, ὅπου ὁ Ἐβρέν διαβεβαιώνει: «γιά τήν εὐκρινὴ ἐπιθυμία του νά ἐξευρεθοῦν τρόποι ἐπιλύσεως τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν καί ἀποκαταστάσεως τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν». Καί ὁ Καραμανλῆς ἀνταπαντᾷ ὅτι «τό μῆνυμά του (Ἐβρέν) ἀνταποκρίνεται στήν ἐπιθυμία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πού εἶναι πεπεισμένος ὅτι ἡ λογική καί τό συμφέρον τῶν δύο χωρῶν ἐπιβάλλουν τὴν ρύθμιση τῶν διαφορῶν τους καί τήν ἀποκατάσταση τῆς συνεργασίας τους».

Ἡ ἀποσπασματικότητα τοῦ τύπου βέβαια εἶναι πολυσυζητημένη.

Τέτοια ἀνοιχτὴ ὅμως παρέμβαση Καραμανλῆ στήν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ εἶναι ἴσως πρωτοφανής.

Καί τό θέμα δέν εἶναι ἡ ἀποψη Καραμανλῆ αὐτὴ καθεαυτή, ὅτι ὑπάρχουν Ἑλληνοτουρκικὲς διαφορές καί θέματα σέ ἐκκρεμότητα, οὔτε ἡ διάσταση ἀπὸ τήν ἀποψη Παπανδρέου. Ἀλλά τό κατὰ πόσον ὁ «πρώτος πολίτης» νομιμοποιεῖται νά χαραῖξει δική του ἐξωτερικὴ πολιτικὴ καί νά δίνει λαβὴ στήν — ἀταλάντευτη στόν σωβινισμό της, ὑπὸ ὅλες τίς συνθήκες — Τουρκικὴ ἡγεσία νά θέτει θέμα διάστασης Κυβερνήσεως-Βάσης.

Γιά τό τελευταῖο, ἀξίζει νά μελετηθοῦν οἱ διαφορὲς δηλώσεις Ὅξάλ στή διάρκεια τοῦ προηγούμενου μήνα ὅπου δέν πείθεται ὅτι «τό Ἑλληνικὸ ἔθνος συμμερίζεται τίς ἀπώψεις Παπανδρέου γιά τήν Τουρκικὴ ἀπειλή».

Τό δικαίωμα τῆς κριτικῆς καί τῆς ἐντίωσης μέ ἔργα στήν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς κυβέρνησης τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι ἀναφαίρετο γιά τὸν καθένα.

Ταυτόχρονα ὅμως, εἶναι ἀνεπίτρεπτο, δηλώσεις ἀνάπατων πολιτειακῶν παραγόντων νά δίνουν δικαίωμα σέ ἀνεργὰ κέντρα ἐξουσίας νά «ἀνησυχοῦν» — οἱ τέτοιου εἶδους «ἀνησυχίες», ἀνοίγουν τήν ὁρμή.

Ἐπικίνδυνο τό μονοπάτι τῶν παρεμβάσεων — ἐξίσουν ἐπικίνδυνο μέ τήν πολιτικὴ τοῦ ΠΑΣΟΚ στά Ἑλληνοτουρκικά.

Μαρ. Κ.

Η «μάχη της ποιότητας»

Πολλές συζητήσεις και αρκετό σκεπτικισμό, γέννησαν στο έσωτερικό του ΚΚΕ (σύμφωνα με πολύ αξιόπιστες πηγές), δυό αυστηρά έσωκομματικές ανακοινώσεις της ηγεσίας του:

Η πρώτη αφορούσε ένα στοιχείο που ανέφερε στη συνδιάσκεψη της Οργάνωσης Αθήνας του ΚΚΕ, ο γραμματέας της Δ. Γόντικας, ότι δηλαδή, ο αριθμός των οργανωμένων δυνάμεων του ΚΚΕ μειώθηκε τον τελευταίο χρόνο κατά 10% (!) και πως η ΚΝΕ δεν κάνει πιά, παρά ελάχιστες στρατολογίες νέων μελών!...

Νάναι, άραγε τό αποτέλεσμα της «μάχης της ποιότητας», που ξεκίνησε εδώ και 1 χρόνο, ή ηγεσία του, με «τίς διαγραφές των 4» (Θ. Γιαλκέτση, Ν. Μπίστη, Μ. Τρανταλίδη, Γ. Αντωνίου) και συνεχίστηκε, όχι μόνο μ' άλλους «διανοούμενους» (Β. Κουρή, Θ. Μικρούτσικο, 40 φοιτητές της ΚΝΕ, επιστήμονες από τη Κέρκυρα, την Άρτα, τη Βέροια, την Καλαμάτα, την Πρέβεζα, τη Θεσσαλονίκη κλπ.) αλλά και με εργατικά στελέχη

Η δεύτερη αφορούσε μία τοποθέτηση — προειδοποίηση, του γραμματέα του ΚΚΕ Χ. Φλωράκη, προς τα στελέχη που μαζεύτηκαν πρόσφατα στο «Σπίτι του Λαού» στον Περισσό. Στο «άχτιφ» αυτό, ο κ. Χ. Φλωράκης τόνισε πως υπάρχει τό ένδεχομένο, «νά έχουμε στασιμότητα ακόμα και μείωση του εκλογικού ποσοστού μας λόγω του πολιτικού χαρακτήρα που πήραν οι ευρωεκλογές (μεταξύ Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ)»...

Πώς θά χωρέσει όμως στη συνείδηση των σκεπτόμενων κομματικών μελών ή οπαδών μία τέτοια εξήγηση, για ένδεχομένη καθήλωση ξανά του ΚΚΕ, στο ίδιο περίπου ποσοστό (12,5%), όταν είναι νωπή ή «σιγουριά του 17%» από τις εκλογές ακόμα του 1981...

Σ.

Αντι-πυρηνικοί ξένοι στην Αθήνα

Μία ενδιαφέρουσα ομάδα, κυρίως ευρωπαίων εργαζομένων, δραστηριοποιείται τους τελευταίους μήνες στην Αθήνα. Πρόκειται για τη «διεθνή ομάδα για την ειρήνη και τον πυρηνικό αποκλεισμό». Επιστημαίνουμε μερικές απ' τις θέσεις και πρωτοβουλίες τους.

■ Έναντια στα πυρηνικά, δυτικά, ανατολικά.

■ Έναντια στον ρατσισμό.
■ Προοπτική συνεργασίας με τους Τούρκους πολ. πρόσφυγες και τους τριτοκοσμικούς, στην Ελλάδα.

■ Κριτική στην «Αγορά του Αιώνα».
■ Κριτική στις Δαπάνες για την Άμυνα και τη στρατιωτική θητεία.

Η ομάδα συνδέεται, χωρίς οργανωτική σχέση, με την ΑΚΕ στην Ελλάδα και τό CND στην Αγγλία.

«Τά πολιτικά κόμματα αναγκάζονται νά υιοθετούν θέσεις των ερηνιστών για λόγους εκλογικής σκοπιμότητας. Η δράση των κινημάτων πρέπει νά επεκταθεί και πέρα απ' την Ψήφο, νά ενθαρρυνθεί ο αντιμιλιταρισμός στα κινήματα ειρήνης».

Μ' αυτές τις κουβέντες έκλεισε ή συζήτηση με τους 2 φίλους απ' την Ομάδα.

Δ.Τ.

«Πρώτα ή Ελλάδα»... κι ύστερα;

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ (Ν.Δ.): «... φυσικά δέν παραιτούμεθα από κάθε δικαίωμα που μās δίνει ή Συνθήκη εντάξεως για τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας».

Σ. ΠΛΑΣΚΟΒΙΤΗΣ (ΠΑΣΟΚ): «...εργαστήκαμε πρώτιστα για νά προστατέψουμε τά συμφέροντα του ελληνικού λαού απέναντι στις δυσκολίες που προκύψανε απ' την ένταξη της χώρας μας».

Λ. ΚΥΡΚΟΣ (ΚΚΕ έσ.): «...Τό ΚΚΕ έσ. απαιτεί επίμονα την αποτελεσματική προστασία της ελληνικής οικονομίας».

ΚΚΕ: «Έξω απ' την ΕΟΚ για την προστασία των συμφερόντων του Έλληνικού λαού».

Μετά τό «Αντρέας ή Αβέρωφ», τό σύνθημα του ΠΑΣΟΚ «πρώτα ή Ελλάδα» έχει ένα ακόμη χάρισμα: δέν λέει τίποτα διαφορετικό απ' τους υπόλοιπους και ταυτόχρονα μεταβάλλεται σέ μαζική πολιτική «αλλαγής» και μέ επιτυχία!

Η ιδέα της Εύρώπης, νά μή γελιόμαστε, ούδένα απασχολεί, εκείνο που θά μετρήσει είναι ή πατριωτική συνέπεια. Αναπόφευκτα τό Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μετατρέπεται σέ χώρο προβολής Έλληνικών συμφερόντων, σέ μικρό ΟΗΕ. Καί οι ευρωεκλογές αποτελούν Γκάλοπ στό δίλημμα ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά. Νά πού ή ΕΟΚ έγινε υποχρεωτικός θεσμός και μάλιστα δευτερεύων στην πολιτική ζωή. Ποιός θυμάται τις «συγκρούσεις» Καραμανλή-δημοκρατικής αντιπολίτευσης;

Δ.Τ.

■ Η δήλωση Καραμανλή περί «καταργήσεως των όχλοκρατικών συγκεντρώσεων» και τη διεξαγωγή του προεκλογικού αγώνα τηλεοπτικώς κερδίζει όλοένα και περισσότερο έδαφος: Ηλιο-Μπανιάς-Πεσμαζόγλου-Κανελλόπουλος-Ζήσης, έσπευσαν νά συμφωνήσουν.

Ο Παπανδρέου δέν εξέφρασε αποψη, μονάχα ο Αβέρωφ αντιστέκεται, δηλώνοντας:

«Οι συγκεντρώσεις έχουν επιρροή, και κυρίως δημιουργούν προϋποθέσεις για προβλέψεις. Ο παλμός, τό περιεχόμενο της όμιλίας και ο όγκος της συγκέντρωσης είναι στοιχεία έκτίμησης».

Έναντια στον φανατισμό που καλλιεργεί ή δεξιά, είτε ή μόνη διεξαγωγή των εκλογικών αγώνων νά ανατεθεί στην Άγ. Παρασκευή.

■ «Όποιος γεμίσει την πλατεία της Αδριας γίνεται πρωθυπουργός» (Γ. Παπανδρέου).

Η Ν.Δ. και τό ΚΚΕ ήδη τά κατάφεραν, τό ΠΑΣΟΚ δέν θά δυσκολευτεί. Ο Γ. Παπανδρέου δέν έλαβε υπόψη του την πρόοδο της χώρας, Έθνικούς δρόμους, πούλμαν, Ι.Χ. Σύνθημα κλπ. Διαφορετικά πρέπει νά ξεχωρίζουμε τον έκόμενο ήγέτη μας, άς τό ψάξουμε.

■ Η μεγάλη επιτυχία του Αντώνη Τρίτση πού, χωρίς νά είναι στην προεδρική πρόταση, εξέλεξε 4ος στην Κ.Ε. οφείλεται και στην πολύ καλά χρονισμένη παρέμβασή του στο Συνέδριο: Χρησιμοποίησε τά πρώτα 2,5 λεπτά της τρίλεπτης όμιλίας για νά διαβάσει κάποια άποσπάσματα από τους πρώτους Κεφαλονίτες ριζοσπάστες σοσιαλιστές. Κι αφού είδοκοιήθηκε από τό προεδρείο ότι ο χρόνος

του τελειώνει κατέληξε: «100 χρόνια περίμεναν οι ριζοσπάστες σοσιαλιστές τό πρώτο σοσιαλιστικό συνέδριο και πάλι δέν άκούστηκαν». Καί όλο τό Συνέδριο, ξεσηκώθηκε για νά του δοθεί κι άλλος χρόνος.

■ Φαίνεται πως ή «άπειθαρχία» των συνέδρων κατά την ψηφοφορία για την Κ.Ε. τρώμαζε κάπως τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Διαφορετικά δέν μπορεί νά εξηγηθεί τ' ότι κατέφυγε σέ διαδικαστικά τεχνάσματα για νά επιβάλει στην Κ.Ε. την έκλογή του Ε.Γ. πού ήθελε. Ότι δηλαδή ψηφίστηκαν χωριστά τά τακτικά από τ' αναπληρωματικά μέλη του Ε.Γ., μήν χωών και γίνει λάθος στη... σειρά. Καί ακόμα ότι επέτρεψε μόνο αυτοπροτάσεις, πού άν μή τί άλλο έμποδίζονται από την σοσιαλιστική... σεμνότητα των κε-

ντροεπιτρόπων. Είναι ένδεικτικό, ότι τόσο ή Μελίνα όσο και ο Τ. Ίντζές αισθάνθηκαν υποχρεωμένοι νά... δικαιολογήσουν την ύποψηφιότητά τους μέ κριτήρια... κοινωνικά (ώς γυναίκα ή Μελίνα, ως βορειοελλαδίτης ο Τ. Ίντζές). Τουλάχιστον στο ΚΚΣΕ έκλέγουν τό Π.Γ. διά βοής και ήσυχάζουν...

■ Έκσυγχρονίζεται και ή Αγωγή της Κυριακής. Όχι μόνο απαλλάσσεται απ' τά περιττά διακοσμητικά της καθημερινής, αλλά παίρνει μικρό ευχρηστο σχήμα, άποκτά πλούσια και προσεγμένη ύλη, κάνει άνοιγμα στους συνεργάτες και ύπόσχεται πολλά. Έλπίζοντας ότι όλα αυτά θά συνεχιστούν και μετά τις Ευρωεκλογές εύχόμαστε καλή σταδιοδρομία στο νέο αυτό ΒΗΜΑ της ανανέωσης.

ΤΟ ΓΝΗΣΙΟ 1984 ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΛΟΛΛΟΥ ΜΑΛΗΣ

Η «άριστερή στροφή» αϊφνιδίασε και πάλι την Άριστερά

ΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ του συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ βρήκε ευκαιρία να επανέλθει δριμύτερη στο προσκήνιο εκείνη η κριτική, σύμφωνα με την οποία το ΠΑΣΟΚ δεν είναι «κόμμα αρχών», δεν έχει «πρόγραμμα», είναι κόμμα «άρχηγικό», χωρίς δημοκρατικές διαδικασίες, ένα αντιφατικό συνονθύλευμα πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων. Για όλους αυτούς τους λόγους το ΠΑΣΟΚ δεν θεωρείται «πραγματικό» κόμμα και το συνέδριό του δεν αναμενόταν να είναι «πραγματικό» συνέδριο, αλλά μία τυπική διαδικασία, κατευθυνόμενη από το Καστρί.

Σ' αυτή την κριτική συνασπίστηκαν για μία ακόμη φορά όλοι εκείνοι που, προερχόμενοι από τη δεξιά, το κέντρο ή την αριστερά, συνωθούνται για να θεμελιώσουν την πολεμική, την κριτική ή και την (κριτική) υποστήριξη τους προς την Κυβέρνηση, στο έδαφος κάποιων «αρχών»: Πρόγραμμα, Κόμμα, Δημοκρατία, κλπ.

Η απάντηση του ΠΑΣΟΚ

Σε προηγούμενα τεύχη του «Σχολιαστή» καταδείχτηκε ότι αυτή η κριτική αφήνει, από την πλευρά της Άριστερας, αθικτη ουσιαστικά την κυβερνητική πολιτική: η τελευταία, θεωρούμενη «αντιφατική» και «απρογραμματίστη», δεν αντιμετωπίζεται από την Άριστερά σαν αυτό που είναι, δηλαδή σαν η άσκηση της (ταξικής) αστικής εξουσίας, αλλά σαν «ένα πεδίο παρέμβασης», και άρα σαν ένα πεδίο σύγκλισης του συνόλου της Άριστερας με το ΠΑΣΟΚ (βλέπε και στο προηγούμενο τεύχος: Δ. Ψαρρά: «Τί είναι αυτό που τό λένε ΠΑΣΟΚ»).

Αλλά και το ίδιο το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ έδωσε ενός τύπου απάντηση στους υποστηρικτές αυτής της κριτικής, διαφεύδοντας τις προβλέψεις τους τόσο για το πολιτικό κλίμα και τις θέσεις που υιοθετήθηκαν από το συνέδριο, όσο και για

Τό ξάφνιασμα του συνεδρίου

τά πρόσωπα που αναδείχθηκαν στα καθοδηγητικά όργανα.

Και εδώ βρίσκεται το σημείο από το οποίο αρχίζει να αποκτά ενδιαφέρον το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ. Τώρα, η κριτική της Άριστερας, απέναντι στο ΠΑΣΟΚ είναι πιά αδύνατη, καθώς οι πάγιες κατηγορίες της για την αντιδημοκρατική και χωρίς πρόγραμμα συγκρότηση του ΠΑΣΟΚ φαίνεται πως κλονίζονται. Ούτε η εισήγηση του Παπανδρέου, ούτε και η έκλογη αντιπολιτευόμενων στελεχών στην κεντρική επιτροπή επιβεβαίωσαν αυτή την κριτική της Άριστερας προς το ΠΑΣΟΚ, αντίθετα, σε μεγάλο βαθμό τη διέψευσαν. Σαν αποτέλεσμα λοιπόν του συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ δεν προκύπτει απλά ένα «έσωτερικό» για το κόμμα αυτό καθεστώς ενίσχυσης της ενότητάς του και της άριστερης φυσιογνωμίας του. Προκύπτει ακόμη μία αποσταθεροποίηση της γραμμής της Άριστερας απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, στα πλαίσια της οποίας η πρώτη γίνεται πιά «εύαλωτη» στο δεύτερο και στις λύσεις που αυτό προτείνει.

Ας θυμηθούμε ότι όλα αυτά γίνονται λίγο πριν

μία εκλογική αναμέτρηση που φέρνει την Άριστερά όλο και περισσότερο στο περιθώριο των εξελίξεων (κάτω από το βάρος του διλήμματος «ΠΑΣΟΚ ή ΝΔ»). Τότε το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ μπορεί να θεωρηθεί σαν μία επιθετική πρωτοβουλία του κόμματος αυτού απέναντι στην Άριστερά, μία πρωτοβουλία που εμπεδώνει την ηγεμονία του στο σύνολο των «δυνάμεων της Άλλαγής». Αλλά ας δούμε τά πράγματα λίγο πιά αναλυτικά.

Η προς τά άριστερά στροφή

Με την έναρξη του συνεδρίου καταγράφεται η «στροφή προς τά άριστερά» του ΠΑΣΟΚ κάτω από την πίεση της κριτικής των μελών του. Φαίνεται ότι το γεγονός αυτό προκαλεί έκπληξη και έτσι «βγαίνει η είδηση» για όλες ανεξαιρέτα τις εφημερίδες που έρχονται στο θέμα αυτό να ομοφωνήσουν: «Οξύτατη κριτική στο συνέδριο-φραγμός σε κάθε δεξιά παρέκκλιση» (Έθνος) «Η αυτοκριτική στο συνέδριο ενδυναμώνει την Κυβέρνηση» (Τό Βήμα), «Πορεία ακόμη πιά άριστερά»

(«Ελευθεροτυπία»), «Χέρι-χέρι Άνδρέας-Μόσχα στο Συνέδριο», «Ξέσπασε ή βάση κατά της ήγερσίας» (Βραδυνή), «Κριτική έφ' όλης της ύλης στο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ» (Αύγη).

Ο τόνος μπορεί να είναι άμχανος ή θριαμβευτικός, άκόμη και σκανδαλοθηρικός, ή «είδηση» όμως είναι μία: «τό ΠΑΣΟΚ στρέφεται προς τή Άριστερά». Η παρουσία στελεχών τής παραδοσιακής Άριστεράς (Βαφειάδης, Ήλιο, Γλέζος) έδωσε στά μέλη του συνέδριου τήν ευκαιρία νά καταγράψουν τή «βούλησή» τους γιά τή «στροφή» πρίν καν μιλήσουν. Η «άποθώωση» (Έξόρμηση) του Βαφειάδη και ή προβολή πού γνώρισε από τόν τύπο ήταν ταυτόχρονα και μία τέτοια καταγραφή των διαθέσεων των συνέδρων προς «τά μέσα», αλλά — ταυτόχρονα — υπογράμμισε τήν προσπάθεια πού καταβάλλει συστηματικά τό ΠΑΣΟΚ νά αναδειχθεί σάν ή συνέχεια του ΕΑΜ κλπ. Αναμφίβολα, όσο περισσότερο συγκροτείται σάν «άριστερός» κομματικός μηχανισμός τόσο ίκανότερο θά άποδειχθεί στήν προσπάθειά του αυτή.

Η παρέμβαση Παπανδρέου

Η τρίωρη εισήγηση του Παπανδρέου αποτέλεσε τήν καθοριστική παρέμβαση στη διαδικασία του Συνέδριου. Πρώτ' άπ' όλα, γιατί μέ τήν εισήγησή του πέτυχε νά διαχειριστεί εκ των προτέρων τήν όποια αντιπολιτευτική διάθεση, επιδιώκοντας ενός τύπου συμβιβασμό. Η εισήγησή του περιέχει διατυπώσεις πού αφήνουν

πολλά περιθώρια κριτικής γιά τή μέλη του ΠΑΣΟΚ. Παραχωρώντας όμως αυτό τό πεδίο κριτικής, ό πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, όρισε και τή πλαίσια μέσα στα όποια έπρεπε νά κινηθεί αυτή ή «αυτοκριτική». Κρίνοντας από τό αποτέλεσμα, τό έγγχείρημα του Παπανδρέου φαίνεται ότι πέτυχε.

Άκόμη, ή εισήγηση του Παπανδρέου έδωσε στο ΠΑΣΟΚ ένα συνεκτικό κείμενο, παρόμοιας ύψης μέ τή κείμενα συνεδριακών αποφάσεων των κομμάτων τής παραδοσιακής Άριστεράς: μέ άφετηρία κάποια άποψη γιά τήν παγκόσμια συγκυρία, οι θέσεις του οδηγούνται στα πιο συγκεκριμένα πολιτικά καθήκοντα. Η συγγένεια βέβαια δέν είναι μορφολογική μόνο, γιατί και οι άπόψεις πού παρουσιάστηκαν συγγενεύουν σενά μέ τις άπόψεις τής Άριστεράς — και ιδιαίτερα τής Άνανεωτικής.

Τά αποτελέσματα του Συνέδριου

Αυτά τή δύο στοιχεία, δηλαδή ή πολιτική ήγεμονία τής ήγερσίας, αλλά και ή αντιπολιτευτική τάση τής βάσης εκφράστηκαν τελικά στις ψηφοφορίες, όπου οι πολιτικές εισηγήσεις υπερωφίσθησαν όμοφωνα ή σχεδόν όμοφωνα, και όπου υπήρξαν σοβαρές διαφοροποιήσεις από τήν πρόταση Παπανδρέου στήν έκλογή των μελών τής νέας κεντρικής επιτροπής. Τόσο ή εισήγηση Παπανδρέου — όπως ήδη διαπιστώσαμε — αλλά και ή πρότασή του γιά τό έκτελεστικό γραφείο φαίνεται ότι κατόρθωσαν νά ένοποιήσουν τις δύο

αυτές βασικές κατευθύνσεις, νά εξασφαλίσουν δηλαδή τήν ήγεμονία τής ήγερσίας μέ τή συναινέση του συνόλου των μελών — άκόμη και των διαφωνούντων. Άλλά αυτά ίσως νά αποτελούν «έσωτερικά» του ΠΑΣΟΚ και μόνο.

Είναι όμως γενικότερης σημασίας και άφορά τό σύνολο τής Άριστεράς τό γεγονός ότι τό ΠΑΣΟΚ έπαηλθε μετά Βατών στο έπικεντρο των έξελέξεων τής Άριστεράς, χωρίς νά μετακινηθεί έστω και κατά χιλιοστό από τήν κυβερνητική του πολιτική. Είναι γενικότερης σημασίας ή διαπίστωση ότι τό ΠΑΣΟΚ κατόρθωσε νά οικειοποιηθεί τή σχήματα τής παραδοσιακής Άριστεράς, στο τί είναι και τί αποτελέσματα έχει ένα συνέδριο, νά αναβαπτιστεί σάν άριστερό κόμμα χωρίς νά σημάνει αυτό καμία «στροφή» και στήν κυβερνητική πολιτική.

Στά δύομισι χρόνια τής κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, γίναμε μάρτυρες μιας «λησασίας» από μεριάς του των αναλύσεων, των συνθημάτων και των ίδιων των στελεχών τής εύρύτερης Άριστεράς. Τό Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ είναι πιθανό νά σημάνει μία ανανέωση αυτής τής τάσης — στα πλαίσια τής «στροφής» προς τ' «άριστερά». Μόνο πού τώρα τή πράγματα θά είναι πιο δύσκολα γιά όλους, και κυρίως γιά τή κόμματα τής παραδοσιακής Άριστεράς, καθώς δέν ζούμε τήν εύφορία μιας έκλογικής νίκης, όπως τό '81, αλλά τήν πίεση τής Δεξιάς, τό '84, όπου οι διαχωριστικές γραμμές στο έσωτερικό του «μπλόκ τής Άλλαγής» γίνονται όλο και πιο δυσδιάκριτες...

Τάκης Μαστραντώνης
Τάκης Υέρμαχος

ΠΑΣΟΚ - ΔΕΞΙΑ «Ψευτοδίλημμα»;

ΟΣΟ ΚΑΙ ΑΝ φαίνεται παράξενο, και τό ΚΚΕ και τό ΚΚΕ έσ. και ή ΕΔΑ και οι «άνένταχτοι Άριστεροί» στήν ύπηρεσία τής Άλλαγής έχουν τελικά κοινή αντιμετώπιση στο φαινόμενο ΠΑΣΟΚ και στή μεγάλη έπαγγελία του γιά τήν Άλλαγή. Παρ' ό,τι σάν κόμματα ή πρόσωπα έχουν άρκετές και σημαντικές μεταξύ τους διαφορές ή πολιτική τους στάση άπέναντι στο ΠΑΣΟΚ παρά τις άποχρώσεις, έχει τό ίδιο χρώμα, τήν ίδια γεύση! (Ίσως μία άναζήτηση των αίτιων τής κοινής κατάληξης μέσα από διαφορετικούς δρόμους, μέ έξοντωτικές μάλιστα συγκρούσεις και άντιπαλότητες, νά είχε μεγάλο πολιτικό ενδιαφέρον...)

Η παρατήρηση αυτή είναι, κατά τή γνώμη μας, ιδιαίτερα σημαντική γιά νά κατανοήσουμε τό άδιέξοδο τής μεγάλης προεκλογικής μάχης πού δίνουν τόσο τό ΚΚΕ όσο και τό ΚΚΕ έσ., γιά νά μήν περάσει στους άριστερούς ψηφοφόρους τό σύνθημα «ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά», σάν «τέχνασμα», πού καλλιεργεί τό ΠΑΣΟΚ γιά νά εξουδετερώσει ή συρρικνώσει τήν έκλογική τους άπήχηση. Τόση λοιπόν «άγωνία» και άγώνας γιά ένα «τέχνασμα»; Τόση εύκολη «λεία» γιά τό ΠΑΣΟΚ οι άριστεροί ψηφοφόροι; Φαίνεται λοιπόν νά υπάρχει κάτι περισσότερο από ένα προεκλογικό «κόλπο». Δίλημμα λοιπόν πραγματικό ή ψευτοδίλημμα; Γιατί αν τό ΠΑΣΟΚ είναι δύναμη Άλλαγής μέ αντικαπιταλιστικό χαρακτήρα τότε τό δίλημμα είναι πραγματικό. Γιατί άργά ίσως, αλλά σταθερά, οδηγούμεθα σέ σύγκρουση και ρήξη όριστική μέ τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις τής Δεξιάς. Η «πόλωση» λοιπόν, σέ μία τέτοια περίπτωση δέν θά θά ήταν «τεχνητή» όσο και αν οι περισσότεροι «βλέπουμε» τή προεκλογικά «κωμικοτραγικά» έπιφανόμενά της.

Άς τό πούμε λοιπόν καθαρά, ή άπάντηση στο δίλημμα εξαρτάται από τήν πολιτική θέση πού έχει κάθε κόμμα ή πρόσωπο άπέναντι στο ΠΑΣΟΚ.

Τό ΚΚΕ, τό λέει πιά καθαρά: «Δέν κάνουμε άντιπολίτευση στο ΠΑΣΟΚ» (Έφραιμίδης). «Τό ΠΑΣΟΚ δέν είναι άστικό κόμμα αλλά ίδιότυπο σοσιαλρεφορμιστικό (Χαλβατζής). «Η ψήφος στο ΚΚΕ δέν είναι ψήφος καταδίκης τής κυβέρνησης» (Φλωράκης).

Τό ΚΚΕ έσωτ. δέν τό έκρυψε ποτέ (έστω και αν είχε όρισμένες φορές αντιπολιτευτικές έξάρσεις...). Και δέν έννοούμε βέβαια μόνο τόν Λ. Κύρκο. Άρκει νά θυμηθούμε τις άποφάσεις τής Κ.Ε. του πού έχουν σάν πρώτο στόχο «τήν τροποποίηση του συσχετισμού δυνάμεων στο μπλόκ τής Άλλαγής ύπέρ του ΚΚΕ έσωτ. γιά νά προχωρήσει ή Άλλαγή».

Η λογική λοιπόν και των δύο κομμάτων (παρά τις άλλες σημαντικές διαφοροποιήσεις τους) γιά τό ΠΑΣΟΚ και τήν Άλλαγή είναι κοινή. Έντάσσονται στο «έσωτερικό» τής Άλλαγής, στο «μπλόκ τής Άλλαγής» και άσκοδν κριτική γιά τήν «άσυνέπεία του», τις «όπισθοχωρήσεις του», τήν «άτολμία του», τή «άρνητικά του σημεία» κλπ. και ζητούν από τό λαό τήν έκλογική τους ένίσχυση γιά νά προχωρήσει τό ΠΑΣΟΚ «μαζί τους» πιά, χωρίς ταλαντεύσεις κλπ. στήν περιπόθητη άλλαγή. Άς σημειώσουμε έδώ ότι οι πολιτικές και ιδεολογικές άφετηρίες αυτών των «ιδεών» θά πρέπει νά άναζητηθούν στους προβληματισμούς τής προδικτατορικής ΕΔΑ (Άνάπτυξη, κράτος Δικαίον, Δημοκρατία, έκσυγχρονισμός κλπ.).

Η σημερινή ΕΔΑ, στήν ίδια λογική, μή έχοντας όμως και όργανωτική αυτοδυναμία,

τραβώντας τήν στήν έσχατη συνέπεια, συμμαχεί μέ τό ΠΑΣΟΚ γιά τό προχώρημα τής Άλλαγής, μέ τις κριτικές της βέβαια και αυτή παρατηρήσεις... Η ΕΔΑ μάλιστα προβάλλει τή στάση της έναντι του ΚΚΕ και ΚΚΕ έσωτ. σάν μεγαλόψυχη (...!!) γιατί δέν ύποτάσσει τήν πολιτική της σέ μικροκομματικούς ύπολογισμούς (π.χ. κομματική ένίσχυση ή προβολή κλπ.)! Όλα λοιπόν στήν ύπηρεσία τής Άλλαγής!

Τέλος, οι «άνένταχτοι άριστεροί μας» προσχωρούν σέ κυβερνητικές πολιτικές θέσεις στο πλαίσιο τής ίδιας έντελής λογικής, γιά νά ένισχύσουν, «άπό τή μέσα» βέβαια αυτοί, τό προχώρημα τής Άλλαγής!!

Έτσι τό ΠΑΣΟΚ δεσπόζει στο σύνολο σχεδόν τής Άριστεράς. Γιατί ή ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ γίναται ή μόνη ρεαλιστική πολιτική γιά τήν Άριστερά.

Γιατί ή στρατηγική έξουσία τής Άριστεράς περνάει μέσα από τό ΠΑΣΟΚ και είναι ή στρατηγική του ΠΑΣΟΚ «χωρίς όπισθοχωρήσεις». Έτσι όρίζοντας ή Άριστερά τή σχέση της μέ τό ΠΑΣΟΚ, τό δίλημμα «ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά» γίνεται πραγματικό, ύπαρκτό. Γιατί μήν ξεχνάτε «σύντροφοι» ότι γιά νά προχωρήσει ή Άλλαγή πρέπει νά ζήσει...

Και όσα δάκρια κι αν χυθούν, και όσα ξόρκια και αν γίνουν, τό δίλημμα θά υπάρχει και θά περιθωριοποιεί τήν Άριστερά.

Αντίθετα, τό δίλημμα γίνεται ψευτοδίλημμα μόνο γιά εκείνη τήν άνεύρετη Άριστερά πού όρίζεται και καθορίζεται έξω από τό «μπλόκ τής Άλλαγής» μία και τήν ΠΑΣΟΚΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ τήν κατανοεί σάν άλλοι τύπου, από εκείνη τής ΝΔ, διαχείριση τής καπιταλιστικής κρίσης.

Π. Παναγιώτου

ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΣΤΟΧΟΙ Ή ΕΥΧΕΣ;

Τό να βρεθεί κανείς στο Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983-1987 χοντρές αντιφάσεις, αστήρικτες προβλέψεις, ή χαριτωμένες μικροψευτιές, είναι τελικά μία εύκολη υπόθεση. Έξάλλου οποιοδήποτε οικονομικό προγραμματικό κείμενο της κυβέρνησης, έχει πλέον να εκπληρώσει και ιδεολογικές λειτουργίες και γι' αυτό δεν χρειάζεται να κολλάει πάντα με την πραγματικότητα. Με το πενταετές έχουμε όμως και μία άλλη διάσταση της σύγχρονης Πασοκικής οικονομικής σκέψης: ορισμένες δεκαετίες «δομικών» αναλύσεων, και προσπαθειών κατανόησης της δυναμικής των οικονομικών εξελίξεων στην Ελλάδα, παραμερίζονται για να επικρατήσει μία κλασική και στοιχειώδης οικονομολογική άφελεια που πιστεύει ότι η ανάπτυξη είναι πρόβλημα επιλογής ανάμεσα σε κατανάλωση και επένδυση, ή πρόβλημα επάρκειας «συντελεστών παραγωγής». Αυτή η ιστορία δεν έχει σχέση με «τρίτοκοσμικούς» ή «μαρξίζοντες» αλλά βγαίνει κατευθείαν από τον Σάμουελσον. Είναι δε σημαδεμένο το «πενταετές»

από τα βασικά χαρακτηριστικά των αμερικανο-σπουδαγμένων τεχνοκρατών του ΠΑΣΟΚ: την «οικονομετρική» σιγουριά, τη χρησιμοποίηση ταυτολογιών για αιτιώδεις σχέσεις, τη μόνιμη σύγχυση προβλέψεων και στόχων, και φυσικά την μέχρι δακρύων συγκίνηση για τις σοσιαλιστικές ιδιότητες της πιο κραυγαλέας καρικατούρας «συμμετοχής του λαού» στον «δημοκρατικό προγραμματισμό».

Αν δεν ξέραμε ότι η άφελεια είναι μία πολιτική στάση και ότι οι τεχνοκράτες και ιδεολόγοι είναι πιο πονηροί απ' όσο φαίνονται, θα άρχιζαμε να αμφιβάλλουμε για τη νοημοσύνη των συντακτών του εν λόγω κειμένου. Υπάρχουν γι' αυτό βάσιμοι λόγοι:

— η χαμηλότερη ετήσια ανάπτυξη που προβλέπει το «πρόγραμμα» για την περίοδο 1983-1987 είναι 3%. Με 0,3% το 1983, πρόβλ. 1,5-2% για το 1984, μās κάνει 4,3% για το καθένα από τα υπόλοιπα τρία έτη. Κάτι που είναι «πιθανό αλλά όχι βέβαιο» (!), διευκρινίζεται.

— Το «πρόγραμμα» δυσκολεύεται να αποφασίσει αν βάζει στόχους ή αν προβλέπει τι είναι «πιθανό» να συμβεί. Κάνει προβλέψεις για το «πιθανό ύψος» των δημοσίων επενδύσεων το 1987, εκτιμά ότι για την πενταετία (μέ 3,5% ετήσια αύξηση του ΑΕΠ) το σύνολο των δημοσίων επενδύσεων θα φτάσει τα 1054 δισ. (σε δρχ. 1982), αλλά παρουσιάζει και ένα πρόγραμμα Ανπτυξιακών Έργων δημόσιου Τομέα συνολικού ύψους 1350 δισ. (σε δρχ. 1982).

— Όταν ασχολείται με το πρόβλημα των ιδιωτικών επενδύσεων, το «πρόγραμμα» είναι

έντελως φευγάτο: ο Νόμος 1262/82 «αποτελεί έκφραση μιας νέας αναπτυξιακής πολιτικής», «ένισχύει ιδιαίτερα επενδύσεις υψηλής Τεχνολογίας», και η διαδικασία καθορισμού της επιχείρησης «ουσιαστικά εκφράζει τη βούληση του κοινωνικού συνόλου να υλοποιηθεί ή επένδυση στο βαθμό που ανταποκρίνεται στους στόχους του 5ετούς», αλλά όλος ο κόσμος ξέρει ότι με τον 1262 δεν γίνονται και τρομακτικές επενδύσεις, ότι γίνονται σε πολύ παραδοσιακούς κλάδους, και επιπλέον ότι οι στόχοι της κυβέρνησης από την άποψη της κλαδικής βιομηχανικής πολιτικής παραμένουν άγνωστοι, αφού δεν διατυπώνονται στο «πρόγραμμα».

Για να βγει το «Πρόγραμμα Ανπτυξιακών Έργων» το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και το ΚΕΠΕ έπαιξαν και το «δημοκρατικό προγραμματισμό». Στην πραγματικότητα, αυτό που συνέβη είναι ότι τα Νομαρχιακά Συμβούλια συμμετείχαν, όπως είναι ο ρόλος τους, στον προγραμματισμό των κρατικών δαπανών, και κάποιες συνελεύσεις κατοίκων άκουσαν κάποιες όμιλίες και συμμετείχαν στην τελετουργία της «έγκρισης» των δημοσίων δαπανών για την περιοχή, σίς λίγες περιοχές όπου πραγματοποιήσαν τέτοιες συναθροίσεις. Ας σημειωθεί όμως ότι η σχολαστικότητα του «προγραμματισμού», ή η μεγαλοφυχία των προγραμματιστών, δεν προχώρησε αρκετά για να φτάσει να ασχοληθεί κατά την «επαφή με το λαό», ή και στο ίδιο το πενταετές με βασικά κοινωνικά προβλήματα στα επίπεδα των εισοδημάτων, της παραγωγής, και των κοινωνικών δαπανών.

Τά στοιχεία που δίνει η τελευταία έκθεση του Συνδέσμου Έλληνικών Βιομηχανιών σχετικά με την κεφαλαιουχική διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας, δείχνουν πόσο σχετικά είναι τα τελικά ποσοστά των κερδών, και πόσο σημαντικό είναι το πρόβλημα των χρεών. Πράγματι, σύμφωνα με τον ΣΕΒ, το 1982 για πρώτη φορά η βιομηχανία συνολικά παρουσιάζει ζημιά: Υπάρχουν 1.435 επιχειρήσεις με συνολικές ζημιές 43.787 εκ. δρχ. και 1.741 επιχειρήσεις με συνολικά κέρδη 28.562 εκ. δρχ. Η συνολική ζημία είναι 15.225 εκ. δρχ. και άρα η απόδοση είναι: -4,7% των ιδίων κεφαλαίων και -1,2% των συνολικών κεφαλαίων.

Ο ΣΕΒ όμως έχει την καλοσύνη να παρουσιάζει

και ένα άλλο ποσοστό που δίνει τη σχέση του αθροίσματος «καθαρά κέρδη συν Αποσβέσεις χρήσεως συν Έξοδα χρηματοδότησεως» προς ίδια και συνολικά κεφάλαια. Τα καθαρά κέρδη έχουν μία σχετική σημασία διότι κατανέμονται σε αποθεματικά, μερίσματα και φόρους, ενώ οι αποσβέσεις αφορούν την αντικατάσταση (θεωρητικά τουλάχιστον) κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, και τα έξοδα χρηματοδότησης την εκπλήρωση του χρέους. Το ποσοστό λοιπόν αυτό είναι το 1982 μεγαλύτερο παρά ποτέ: 47,8% των ιδίων κεφαλαίων και 12,6% των ιδίων κεφαλαίων και 12,6% των συνολικών. Κατά την περίοδο 1979-1981 το δεύτερο αυτό ποσοστό ήταν γύρω στο 11%, ενώ κατά τη χρυσή περίοδο 1971-73 ήταν 11,7%.

ΜΕΙΩΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΑΛΛΑ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Στόχος των διαπιστώσεων αυτών δεν είναι να αποδειχθεί ότι η κρίση της βιομηχανίας είναι μόνο κρίση υπερχρέωσης. Αλλά η υπερχρέωση που συνοδεύει μία περίοδο κρίσης, αυξάνει σημαντικά τις απαιτήσεις για «τόνωση των κερδών», δηλαδή για αύξηση της εκμετάλλευσής.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

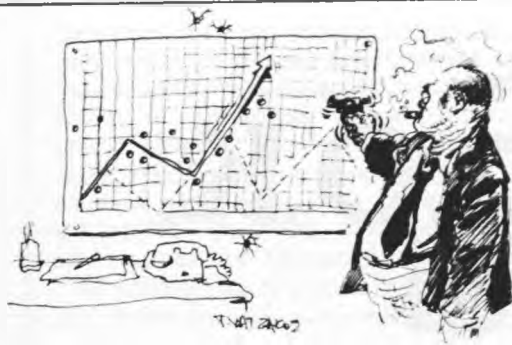
Η ιδεολογική προσπάθεια της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να παρουσιάσει με σοσιαλιστικό και κολλεκτιβιστικό περιβλήμα τις συνεργασίες μικροεπιχειρηματιών, είναι εμφανής και στο νομοσχέδιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Κι αν είναι γελοίες οι εκκλήσεις της Νέας Δημοκρατίας για αντίσταση στην «κολλεκτιβοποίηση της γης» και τα «κολχόζ», άλλο τόσο άστεια είναι τα ρίγη σοσιαλιστικής συγκίνησης που προκαλεί η ενδεχόμενη από κοινού προμήθεια μηχανημάτων ή λιπασμάτων, ή η συνεργασία στην επεξεργασία και πώληση των προϊόντων.

Η εικόνα μιας ελληνικής υπαίθρου που κατοικείται από φτωχούς αγρότες οι οποίοι θα ήθελαν πολύ να φτιάξουν συνεταιρισμούς για να βγούν από τη φτώχεια και τα χρέη, είναι μία ρετρό ιστορία που κανείς δεν τομεί να ξεστομίσει. Η ελληνική αγροτική οικονομία χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ενός δυναμικού καπιταλιστικού τομέα, και η κατά πολύ κυρίαρχη ιδεολογία και έλπιδα στην υπαίθρο έχει αποκλειστικά σχέση με την οικονομία της αγοράς και τις ευκαιρίες που συνεχίζει να προσφέρει. Κανείς δεν αμφιβάλλει ότι υπάρχουν και φτωχοί αγρότες, αλλά η άποψη ότι θα μπορούσαν σίς σημερινές συνθήκες να συνεταιρισθούν για να συναγωνιστούν τους πλουσιότερους, είναι τόσο εξωπραγματική που κανένας δεν την έχει διατυπώσει: και αυτή η θέληση των κομμάτων να μη διαιρέσουν την «αγροτιά», δεν είναι άσχετη με την προνομιοϋχο σχέση τους με τα πιο εύπορα αγροτικά στρώματα, τα οποία έχουν και την απαιτούμενη οικονομική και πολιτική ισχύ.

Ο τρόπος με τον οποίο στη σημερινή Ελλάδα παρουσιάζεται σαν σοσιαλισμός, και ένδεχομέ-

ως αυτόδιαχειριζόμενος, ή πιο κλασική μικροκαπιταλιστική, ή καπιταλιστική μορφή επιχείρησης που συμπεριλαμβάνει πάνω από ένα άτομο, δείχνει βέβαια τη δραματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το εργατικό κίνημα, και την αδυναμία του να επιβάλλει πραγματικές μορφές «κολλεκτιβοποίησης» της παραγωγής ή διάθεσης των προϊόντων, ή και των υπηρεσιών.

Στο μεταξύ ή όχι και τόσο παλιά σύγκρουση κυβέρνησης και χονδρεμπόρων, έδειξε ότι από την πλευρά των αγροτών και του «συνεταιριστικού κινήματος» δεν υπήρχε καμία σοβαρή πρόθεση αμφισβήτησης των νόμων της αγοράς, ή πρόθεση ταξικής σύγκρουσης με τους «μεσάζοντες». Και έπομένως καμία πρόθεση κοινωνικοποίησης της διάθεσης έστω των αγροτικών προϊόντων. Αν τώρα, οι αγρότες, ή οι βιοτέχνες, ή οι έμποροι, ανακαλύπτουν ότι κάποια μορφή συνεργασίας μπορεί να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά τους προβλήματα, ή ακόμα και να βελτιώσουν τη θέση τους, χαιρετίζουμε την εκπληκτική ανακάλυψη και περνάμε στο επόμενο θέμα.

Η ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΤΩΝ «ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ»

Η φιλοκυβερνητική κάλυψη από ένα μεγάλο μέρος του τύπου, της διαμάχης ανάμεσα στην κυβέρνηση και όλες σχεδόν τις μεγάλες κατηγορίες επιχειρηματιών, παρέβλεψε συστηματικά να αναφερθεί στο κυρίαρχο κοινό χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου: την έπιτυχή κατά πολύ προσπάθεια δημιουργίας ενός μετώπου όλων των στρωμάτων της άστικής τάξης, από τον ΣΕΒ ως τους μικρο-εμπόρους, και από τους βιοτέχνες ως τις μεγάλες βιομηχανικές επιχειρήσεις. Καί πρόκειται βέβαια για μία συσπείρωση που στόχος της δεν είναι μόνο να αποτρέψει την εφαρμογή κάποιων κυβερνητικών μέτρων, αλλά κυρίως να διαβρώσει την έπιρροή του κυβερνώντος κόμματος στις διάφορες πολυπληθείς κατηγορίες μικροεπιχειρηματιών. Έν τώ μεταξύ, ακόμα κι αν δεν έχει έπιτευχθεί μία μαζικοποίηση αυτής της φυσικότητας ταξικής συμμαχίας, έχει παρόλ' αυτά δημιουργηθεί τό προγραμματικό της πλαίσιο: άρνηση κάθε διορθωτικού ή παρεμβατικού μέτρου από κυβερνητικής πλευράς, και διεκδίκηση άπειρορίστων ενισχύσεων και πιστωτικών διευκολύνσεων. Στην πραγματικότητα ή μάχη μέ την κυβέρνηση δίνεται άφενός στο έπίπεδο των έπιμέρους έκσυγχρονιστικών και

άναδιαρθρωτικών μέτρων που έπιχειρεί να «περάσει» και άφετέρου στο έπίπεδο των μέτρων που παίρνει για να άναλάβει υπερχρεωμένες έπιχειρήσεις (προβληματικές) ή να σταματήσει χοντροκομμένες παρανομίες (χαλυβουργική). Αυτό που θέλουν οι «έπιχειρηματικές τάξεις», είναι να μην υπάρξει έλεγχος των κερδών άκόμη και στο «κερδοσκοπικό» έμπόριο, να μην υπάρξει έλεγχος των τιμών ούτε στο έμπόριο, ούτε στη βιομηχανία, να μην έπιβληθούν μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, να μην περάσουν στον έλεγχο των τραπεζών οι υπερχρεωμένες έπιχειρήσεις άλλά να πάρουν και άλλα δάνεια οι έπιχειρηματίες, να μην δίνονται οι έπιχειρήσεις που κάνουν έξαγωγή συναλλάγματος, διότι διαφορετικά άποκαλύπτεται ή θέληση της κυβέρνησης να άρχισι ή σταδιακή κρατικοποίηση της βιομηχανίας και του έμπορίου.

Χαρακτηριστικό της ταξικής συσπείρωσης γύρω από τό ιερό δικαίωμα της έπιχειρηματικής δραστηριότητας είναι τό γεγονός ότι ή μικρή στρατιά των έκσυγχρονιστών δημοσιογράφων και σχολιαστών, των ύποστηρικτών της παραγωγής και πολέμιων των «παρασιτικών δραστηριο-

τήτων», των έχθρων της φοροδιαφυγής και πάσης παρανομίας έν γένει, έχει πλέον έγκαταλείψει αυτή την «άναδιαρθρωτική» φιλολογία, για να άσχοληθεί πλέον μέ την κατακεραύνωση του «κρατισμού».

Άλλά ή ύστερία της έργοδοτικής μετωπικής αντίδρασης, και συγχρόνως ό αντίφατικός χαρακτήρας που φαίνεται να έχουν κάποιες κυβερνητικές άποφάσεις, όφείλεται στην ούσία στο άδιέξοδο δπου έχει φθάσει ή οικονομική σχέση κράτους - έργοδοτών: στη βιομηχανία, ή συντριπτική πλειοψηφία των κεφαλαίων άνήκει στις κρατικές τράπεζες και ένώ παλαιότερα όλοι έμεναν ίκανοποιημένοι παρά την αντίθεση άτομικής ιδιοκτησίας και κοινωνικοποίησης των κεφαλαίων, σέ συνθήκες κρίσης τό πρόβλημα του ποιός άποφασίζει για τό μέλλον τείνει να άναδείξει τό πραγματικό άφεντικό. Οι βιομήχανοι είναι τρομοκρατημένοι όχι έπειδή ή κυβέρνηση άπειλει να κρατικοποιήσει διάφορες βιομηχανίες, άλλά έπειδή ένα μεγάλο μέρος τους είναι έκ των πραγμάτων ήδη κρατικοποιημένο. Γι' αυτό και καμία κυβερνητική διαβεβαίωση δεν άρκει, και ή πολιτική των βιομηχάνων δεν μπορεί παρά να έχει δύο έπιδιώξεις: πρώτο ή διατήρηση ενός πολιτικού μετώπου μέ στόχο τό σεβασμό της άτομικής ιδιοκτησίας, δηλαδή του έλέγχου των έπιχειρηματιών πάνω στις έπιχειρήσεις τους, και δεύτερο, την άποκατάσταση μεσοπρόθεσμα της ούσιαστικής κυριότητάς τους, μέσω της αύξησης των κερδών.

Άλλά και για ζητήματα παρανομιών, όπως ή έξαγωγή συναλλάγματος, και των άνάλογων (νόμιμων) κυβερνητικών μέτρων, όποιαδήποτε άπόφαση ρουτίνας, έκλαμβάνεται σαν γενική άπειλή διότι θά μπορούσε πράγματι εύκολα να γενικευτεί.

Η μετωπική άντεπίθεση των έργοδοτικών όργανώσεων, άποτελεί — άς το προσθέσουμε — μία σοβαρότατη δοκιμασία, για τους άριστερούς έκσυγχρονιστές και τους παρέχοντες κριτική ύποστήριξη στο δύσκολο άλλά ώραίο δρόμο προς ή μικτή οικονομία του Άρσένη. Η άστική τάξη για άλλη μία φορά ξέρει καλύτερα τί θέλει από τους καλοθελητές συμβούλους της: τά θέλει όλα.

6,8%

Έπιμέλεια:
Πάνος Γεωργίου

6,8% μειώθηκε τό 1983 ή άπασχόληση σέ ήμέρες έργασίας στον κατασκευαστικό κλάδο, μετά άπό μείωση 7,7% τό 1982. Στη μεταποίηση ή άπασχόληση μειώθηκε τό 1983 κατά 1,2% (+0,1% τό 1982) και μειώθηκαν και οι ώρες έργασίας (-0,2%, έναντι -2,3% τό 1982).

Τό 1983 οι άπασχολούμενοι μειώθηκαν στις Δημόσιες έπιχειρήσεις (-0,6%), άλλά αύξήθηκαν στο Δημόσιο (+3%) και στις τράπεζες (+3%).

3,9% έκτιμάται άπό την Τράπεζα της Έλλάδος ότι μειώθηκε τό 1983 σέ σχέση μέ τό 1982 τό πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα του μέσου μισθωτού. Έναντι αύξησης 2,8% τό 1982.

14,3 άνά 1000 γεννήσεις ήταν στην Έλλάδα ή βρεφική θνησιμότητα τό 1981 (θάνατοι κατά τόν πρώτο χρόνο ζωής). Πρόκειται για τό ύψηλότερο ποσοστό στην Εύρώπη άν έξαιρέσει κανείς την Πορτογαλία άπου ήταν (τό 1979) 26%.

2,2% του ΑΕΠ ήταν τό 1979 σύμφωνα μέ τόν ΟΟΣΑ οι έλληνικές δαπάνες για την παιδεία. Πρόκειται για τό χαμηλότερο ποσοστό των χωρών που συμμετείχαν στο διεθνή αυτό όργανισμό. Στην Τουρκία είναι 2,7% (1980), στην Ίσπανία 2,6% (1979) και στην Πορτογαλία 4,3% (1980). Στη Σουηδία φτάνει τό 9% (1981).

56,9% λιγότερο άπό τους άνδρες κέρδιζαν τό 1982 οι γυναίκες που άπασχολούνται στην Ίαπωνική Βιομηχανία σύμφωνα μέ έκτιμήσεις του Διεθνούς Γραφείου Έργασίας. Η θέση χειροτέρευσε σέ σχέση μέ τό 1973 όταν ή διαφορά ήταν 53,5%.

Στη Σουηδία αντίθετα, ή διαφορά ήταν 15,9% τό 1973, και 9,7% τό 1982. Και στην Τσεχοσλοβακία ήταν αντίστοιχα 32,6% και 32,1%.

16,2 έκατομμύρια ήταν οι άπεργοί τό 1982 σέ 18 χώρες του ΟΟΣΑ σύμφωνα μέ τά στοιχεία του Διεθνούς Γραφείου Έργασίας, ήταν δηλαδή κατά 8% περισσότεροι σέ σχέση μέ τό 1981 (15 εκ.) Άντίθετα, ό αριθμός των άπεργιών ήταν κατά 15% μικρότερος — 13.000 τό 1981, 11.000 τό 1982. Όσο για τις χαμένες ήμέρες έργασίας αύξήθηκαν μόνο κατά 5% — άπό 37 εκ. σέ 39 εκ. Σέ 28 «άναπτυσσόμενες» χώρες, οι άπεργίες μειώθηκαν έπίσης κατά 15%, οι άπεργοί κατά 9% (άπό 3,5 σέ 3,2 εκ.) άλλά αύξήθηκε κατά 17% ό αριθμός των χαμένων ήμερών άπό 45 σέ 53 εκ.

23% μειώθηκε τό 1983 τό ξένο τουριστικό συνάλλαγμα και έφθασε τά 1.175,7 εκ. δολάρια σέ σύγκριση μέ 1.527,2 εκ. Μειωμένες — κατά 3,2% — ήταν πέρσι και οι δαπάνες των έλλήνων τουριστών στο έξωτερικό: 362,2 εκ. δολ., έναντι 374,2 εκ. τό 1982.

«Μακροπρόθεσμα ή συμμετοχή μας (στην ΕΟΚ), θά εξαρτηθεί από τή δυνατότητα νά εξασφαλίσουμε τήν αὐτοδύναμη οικονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη γιά τή χώρα μας καί νά διαμορφωθεί μιά ἄλλη κοινότητα - ή κοινότητα τῶν λαῶν καί ὄχι τῶν μονοπωλίων».

Μέ τή διαπίστωση αὐτή ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου ἐπισημοποίησε στό Συνέδριο τοῦ ΠΑΣΟΚ τή μεταστροφή τῶν θέσεων τοῦ κόμματός του σχετικά μέ τήν ΕΟΚ: Ἀπό τίς θέσεις πού μιλοῦν γιά «ἀπώλεια τοῦ ἐθνικοῦ ἐλέγχου» καί ὑπαγωγή στό «Οἰκονομικό Διευθυντήριο τῶν Βρυξελλῶν» (1), σέ μιά προβληματική πού θεωρεῖ τήν ΕΟΚ «νέο πεδίο πάλης» καί συγκλίνει μέ τίς πάγιες θέσεις τοῦ ΚΚΕ ἐς. γιά τήν ἔνταξη.

Ἀπό τίς δυνάμεις πού ἀντιτάχθηκαν στήν ἔνταξη τό ΚΚΕ εἶναι τό μόνο κόμμα πού φαίνεται νά ἐμμένει στίς παλιότερες θέσεις του.

Ὅμως τά φαινόμενα ἀπατοῦν. Πίσω ἀπό τή σταθερή βιτρίνα τοῦ «Ὅχι στήν ΕΟΚ», μπορούμε νά παρακολουθήσουμε μιά ἐξίσου σημαντική μεταστροφή τῶν ἐκτιμήσεων τοῦ ΚΚΕ γιά τήν ΕΟΚ. Ἀξίζει λοιπόν νά ἐπιχειρήσουμε μιά ἀναδρομή στίς θέσεις τῆς Ἀριστερᾶς, ἀπό τήν ἐποχή πού τέθηκε γιά πρώτη φορά θέμα σύνδεσης τῆς χώρας μας μέ τήν ΕΟΚ.

Ἀπό τήν «καταστροφή τῆς οἰκονομίας μας», στήν «δολόπλευρη ἐξάρτηση»

Ὅταν τέθηκε γιά πρώτη φορά θέμα σύνδεσης τῆς Ἑλλάδας μέ τήν ΕΟΚ, ἡ παραδοσιακή Ἀριστερά πίστευε ὅτι εἶχε φθάσει ἡ ὥρα τῆς καταστροφῆς γιά τήν ἐλληνική οἰκονομία. Στήν ἀνακοίνωση τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΔΑ, πού δημοσιεύθηκε στήν «Αὐγή» στίς 1/8/1959 διαβάζουμε: «Ἐπιθυμία καί ἐπιδίωξη τῶν συνταίρων μας στήν Ἀγορά εἶναι νά παραμείνει ἡ Ἑλλάδα χώρα καθυστερημένη ἀγροτική, πηγή πρώτων ὕλων καί ἀγορά γιά τά βιομηχανικά τους προϊόντα... Γιά τήν καθυστερημένη καί δασμοβίωτη βιομηχανία μας... σημαίνει ἀδυναμία ἐπιβίωσης κατά 75% περίπου». Τρεῖς μέρες προηγουμένα, στίς 29/7/1959, ἡ «Αὐγή» ἔγραφε: «Μέ τό ἀνοιγμα τῶν συνόρων μας στούς κολοσσούς αὐτούς, ἡ τύχη τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἐλληνικοῦ ἐμπορίου εἶναι μαθηματικῶς προκαθορισμένη. Ἀπό τόν ἀνηλεῆ συναγωνισμό δέν πρόκειται νά ἐπιζήσει καμιά ἐπιχείρηση. Ὅσες δέν ἀπορροφηθοῦν ἀπό τά τράστ, θά μετατραποῦν σέ ἐξαρτήματά των, θά ἐξοντωθοῦν».

Οἱ ἐξελιξίσεις ἦταν ὅμως ριζικά διαφορετικές ἀπό τίς προβλέψεις τῆς Ἀριστερᾶς. Ἀπό τό 1962 πού ἐφαρμόστηκε ἡ συνθήκη Σύνδεσης τῆς Ἑλλάδας μέ τήν ΕΟΚ, μέχρι τό τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1970, ὁ ἐλληνικός καπιταλισμός ἀναπτύχθηκε μέ πολύ γρηγορότερους ρυθμούς ἀπ' ὅ,τι οἱ δυτικοευρωπαϊκοί καπιταλισμοί, ἡ ἀπόσταση ἀνάμεσα στήν ἐλληνική οἰκονομία καί στίς οἰκονομίες τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν μειώθηκε σημαντικά.

Στό διάστημα 1962-1975 τό ΑΕΠ αὐξάνεται στήν Ἑλλάδα μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 6,8%, ἐνῶ στήν ΕΟΚ τῶν 9 μέ 3,8%. Τήν ἴδια περίοδο, ἡ ἐλληνική βιομηχανική παραγωγή αὐξάνεται μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 9,4%, ἐνῶ ὁ ἀντίστοιχος ρυθμός αὐξησης γιά τήν ΕΟΚ τῶν 9 ἦταν 3,7%. Σάν ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν ἐξελιξίσεων τό κατά κεφαλὴν ΑΕΠ τῆς Ἑλλάδας ἀπό 1/3 τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τό 1962, φθάνει τό 1974 στό 1/2 τοῦ κατά κεφαλὴν ΑΕΠ τῆς ΕΟΚ τῶν 9. Μάλιστα τό 1975 τό κατά κεφαλὴν ΑΕΠ τῆς Ἑλλάδας ξεπερνᾷ ἐλάχιστα τό ἀντίστοιχο τῆς Ἰρλανδίας, πού εἶναι μέλος τῆς ΕΟΚ ἀπό τό 1973. Ἡ πορεία αὐτή συνεχίζεται καί στό διάστημα 1975-1980 παρότι βέβαια οἱ διαφορές στούς ρυθμούς αὐξησης τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν

Ε.Ο.Κ. καί Ἀριστερά

Ἡ ἱστορία μιας μυθολογίας

εἶναι τώρα μικρότερες, σέ σύγκριση μέ τήν προηγούμενη περίοδο. Ἡ μέση ἐτήσια αὐξηση τοῦ ΑΕΠ κατά τήν πενταετία εἶναι γιά τήν Ἑλλάδα 4,3%, ἐνῶ γιά τήν ΕΟΚ τῶν 9 εἶναι 3,3%.

Ὅταν λοιπόν μετά τό 1975 τίθεται θέμα ἔνταξης στήν ΕΟΚ, εἶναι πάρα πολύ δύσκολο νά ἰσχυρισθεῖ κανεῖς ὅτι ἐπικεῖται ἡ καταστροφή τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Ἡ διάφευση τοῦ καταστροφισμοῦ ὀδηγεῖ ἀπ' τή μιά τήν «ἀνανεωτική» Ἀριστερά νά ταχθεῖ ὑπέρ τῆς ἔνταξης, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μετασχηματίζει τό πολιτικό σκεπτικό τοῦ ΚΚΕ, πρὸς τό ὅποιο συγκλίνει καί ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ ΠΑΣΟΚ: Σάν κύριο ἀποτέλεσμα τῆς ἔνταξης δέν θεωρεῖται πλέον ἡ καταστροφή τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, ἀλλά ἡ «δολόπλευρη ὑποδούλωση» τῆς στά πολυεθνικά μονοπώλια, πού θά συμβαδίσει μέ τό βάθαιμα τῆς ἐξάρτησης τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους ἀπό τόν ἀμερικανονατοϊκό ἱμπεριαλισμό. (Βλ. ἀνακοίνωση τῆς Κ.Ε. τοῦ ΚΚΕ 27.5.79). Εἶναι ἡ ἐποχή πού μεσουρανεῖ τό σύνθημα «ΕΟΚ καί ΝΑΤΟ τό ἴδιο συνδίκαιο». Βέβαια ὁ καταστροφισμός δέν ἐξαφανίζεται ἐντελῶς, ἀλλά παραμένει σάν ἡ δευτερεύουσα πλέον πλευρά τῶν πολιτικῶν ἐκτιμήσεων τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τοῦ ΚΚΕ γιά τήν ΕΟΚ(2).

Ἀπό τήν «δολόπλευρη ἐξάρτηση» στήν «ἐπιδείνωση τῆς οἰκονομίας» καί τήν «ΕΟΚ τῶν ἐργαζομένων»

Ἡ ἐναρξη ἰσχύος τῆς συμφωνίας Ἐνταξης τῆς Ἑλλάδας στήν ΕΟΚ σχεδόν συνέπεσε χρονικά μέ τήν ἀνάληψη τῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας ἀπό τό ΠΑΣΟΚ. Ἀπό τήν πρώτη κιόλας περίοδο μετά τήν ἐκλογική του νίκη, τό ΠΑΣΟΚ διατείνεται ὅτι ἐγκαινιάσει μιά «πολυδιάστατη ἐξωτερική πολιτική ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας» καί ὅτι ἀναβάθμισε τό διεθνή ρόλο τῆς χώρας, παρότι βέβαια ἡ Ἑλλάδα ἐξακολουθοῦσε νά ἐντάσσεται στήν ΕΟΚ. Ὁ ἰσχυρισμός του τό 1979, ὅτι ἡ ἔνταξη ἀναγκαστικά θά σημαίνει «δολόπλευρη ἐξάρτηση», ἀποδείχθηκε λοιπόν, δύομιση χρόνια ἀργότερα, ἀνυπόστατος, ἀπό τό ἴδιο τό ΠΑΣΟΚ.

Τό ἴδιο τό γεγονός, δηλαδή τῆς ἐκλογικῆς νίκης τοῦ ΠΑΣΟΚ ἔβαλε ἀναγκαστικά στό

περιθώριο τίς θεωρίες γιά τήν «δολόπλευρη ἐξάρτηση καί ὑποδούλωση» τῆς χώρας ἀπό τήν ΕΟΚ, ἀνοίξε τό δρόμο γιά τήν υἱοθέτηση καί ἀπό τό κυβερνητικό κόμμα τῆς προβληματικῆς γιά τήν «Εὐρώπη τῶν ἐργαζομένων» (3). Τώρα πλέον ἡ κριτική στήν ΕΟΚ περιορίζεται στίς ἐπιμέρους ἀρνητικές ἐπιπτώσεις ἀπό τήν ἔνταξη, οἱ ὁποῖες μποροῦν ὅμως νά ἀπαμβλυνθοῦν μέ βάση τό ἐλληνικό «μνημόνιο» (4).

Ἡ μεταστροφή στίς θέσεις γιά τήν ΕΟΚ ἀφορᾷ ὅμως ἐπίσης, καί γιά τούς ἴδιους λόγους, καί τό ΚΚΕ. Παρά τήν ὁποια κριτική του, εἶναι ἀδύνατο γιά τό ΚΚΕ νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι μετά τήν ἔνταξη, δηλαδή μετά τό 1981, ἐπὶ κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ, «βαθαίνει ἡ ἐξάρτηση ἀπό ξένα κέντρα ἀποφάσεων». Το ἀντίθετο μάλιστα συμβαίνει. Τό ΚΚΕ συχνά ἐπικροτεῖ τίς ἀποφάσεις τῆς κυβερνητικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Παράλληλα, δέν εἶναι δυνατή καί ἡ προσφυγή στόν «καταστροφισμό» τοῦ παρελθόντος, καθώς τό ΚΚΕ ἐπιζητεῖ, ἄμεσα, δηλαδή μέσα στήν ΕΟΚ, μιά «ἄλλη οἰκονομική πολιτική πρὸς ὄφελος τῶν ἐργαζομένων», καί ζητάει μάλιστα τή συμμετοχή του στήν κυβέρνηση.

Ἔτσι γίνεται ἀναγκαῖο καί γιά τό ΚΚΕ νά ὑποστείλει τίς ἀναλύσεις γιά τό «βάθαιμα τῆς ἐξάρτησης» καί νά μεταστραφεῖ σέ μιά ἐπιχειρηματολογία πού κυρίως προβάλλει τήν «ἐπιδείνωση τῆς οἰκονομίας» μετά τήν ἔνταξη. Τό αἶτημα γιά ἀποδέσμευση ἀπό τήν ΕΟΚ ἀποκτᾷ τώρα μιά στρατηγική χροιά, περίπου ὅπως οἱ βάσεις γιά τό ΠΑΣΟΚ. Ὅπως γιά τό ΠΑΣΟΚ σοσιαλισμός δέν γίνεται μέ ξένες βάσεις, ἔτσι καί γιά τό ΚΚΕ ἀντιμονοπωλιακή ἀλλαγὴ δέν γίνεται μέ ΕΟΚ.

Τό 1979, τό ΚΚΕ ὑποστήριξε ὅτι τό 1981, ὅταν θά ἐμπαινε σέ ἐφαρμογή ἡ Ἐνταξη, ἡ χώρα θά ὑποδουλωνόταν στά ξένα κέντρα ἀποφάσεων. Τώρα, τρία χρόνια μετά τήν ἔνταξη, ὑποχρεώνεται νά περιοριστεῖ στή θέση πῶς «ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ ἔρχεται νά ἐπιδεινώσει ὅλα τά δεδομένα τῆς οἰκονομίας, νά δῇ τήν κρίση, νά ὀψώσει ἀκόμα μεγαλύτερους φραγμούς σέ μιά ἐθνική παραγωγική ἀνάπτυξη σέ ἀντιμονοπωλιακή κατεύθυνση» (Συνέντευξη τοῦ Χ. Φλωράκη στό «ΝΕΑ», 21/2/84).

Βέβαια ὑπάρχει πάντα ἡ κριτική ὅτι τό ΠΑΣΟΚ ἀθέτησε τή δέσμευσή του νά προχωρήσει σέ δημοψήφισμα γιά τήν ΕΟΚ. Ὅμως καί πάλι

πρόκειται για μία επιφανειακή κριτική. Γιατί η ένταξη στην ΕΟΚ δεν ήταν μία απλή κομματική επιλογή (της Δεξιάς), αλλά μία μακρόπνοη, στρατηγική, επιλογή και πορεία του ελληνικού καπιταλισμού και του ελληνικού (άστικού) κράτους, που υπερβαίνει (κι έτσι τελικά καθορίζει) τη βούληση των εκάστοτε κομμάτων της πλειοψηφίας. Όσο, βέβαια, δεν εγγράφεται στον όριζοντα μία διαδικασία ανάπτυξης των καπιταλιστικών σχέσεων εξουσίας.

Η επιδείνωση της οικονομίας, η ΕΟΚ και η «ΕΟΚ των εργαζομένων»

Τό 1981, για πρώτη φορά από τη δεκαετία του '50, μήκκαμε σε μία φάση κατά την οποία τα οικονομικά μεγέθη που εκφράζουν τους ρυθμούς εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας επιδεινώνονται τόσο, ώστε να βρεθούν σε χαμηλότερο επίπεδο από τα αντίστοιχα μέσα μεγέθη των 9 χωρών της ΕΟΚ. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στην ΕΟΚ των 9 ήταν -0,4% τό 1981, 0,6% τό 1982, 0,8% τό 1983, ενώ για τό 1984 αναμένεται μία αύξηση κατά 2,8%. Για τά αντίστοιχα χρόνια οί ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ στην Ελλάδα ήταν -0,7% (1981), 0% (1982), 0,3% (1983) και πρόβλεψη 1,6% (1984).

Παράλληλα, η επιτάχυνση της κατάργησης των δασμών στις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων και κάποιες προτιμησιακές συμφωνίες που ενεργοποιήθηκαν, επιδείνωσαν τό έμπορικό ισοζύγιο της χώρας και ιδίως τό έμπορικό ισοζύγιο μέ την ΕΟΚ στά άγροτικά προϊόντα.

Φαίνεται λοιπόν ότι η ένταξη συμπίπτει και ως ένα βαθμό καθορίζει την επιδείνωση κάποιων οικονομικών μεγεθών. Όμως πρόκειται για ένα έντελως άλλης τάξης πρόβλημα από αυτό που υπαινίσσεται τό ΚΚΕ. Ένώ δηλαδή η ένταξη προέκυψε σάν αποτέλεσμα από την ένσωμάτωση του ελληνικού καπιταλισμού στις διαδικασίες διεθνοποίησης του Κεφαλαίου στό χώρο της ευρωπαϊκής Δύσης, και έτσι αποτέλεσε μία στρατηγική επιλογή του ελληνικού καπιταλισμού, που η υλοποίησή της τυπικά ξεκίνησε μέ τη συμφωνία Σύνδεσης, και τό μέλλον της κρίθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '60, σήμερα βρίσκόμεστε μπροστά σ' ένα

πρόβλημα πολύ περισσότερο συγκυριακό: Τήν περιορισμένη ικανότητα του ελληνικού καπιταλισμού, κατά την τελευταία πενταετία, να άπαμβλύνει τά συμπτώματα από την οικονομική κρίση. Μέσα σ' αυτή τη συγκυρία η ένταξη δξυνε ένδεχόμενα όρισμένα προβλήματα. Όμως οί αίτιες των προβλημάτων δεν θά πρέπει να αναζητηθούν στην ΕΟΚ, αλλά στά δομικά χαρακτηριστικά του ελληνικού καπιταλισμού.

Μ' άλλα λόγια, οί ρυθμοί και ό χαρακτήρας της ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού καθορίζονται πρώτα άπ' όλα από τη δομή της εξουσίας και την εξέλιξη της πάλης των τάξεων στό έσωτερικό της χώρας και όχι από τίς «επιλογές των ξένων κέντρων». Η ένταξη στην ΕΟΚ υπαγορεύτηκε από αυτές τίς σχέσεις εξουσίας, σχέσεις που καθόρισαν τό συγκεκριμένο ρόλο του ελληνικού καπιταλισμού στον παγκόσμιο (καπιταλιστικό) καταμερισμό εργασίας, τη σύγκλιση των συμφερόντων του μέ τους δυτικοευρωπαϊκούς καπιταλισμούς (5). Γιατί, αντίθετα μέ τη φιλολογία της παραδοσιακής Άριστεράς και του ΠΑΣΟΚ, ό ελληνικός καπιταλισμός έντάσσεται στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας σε μία θέση ανάλογη μέ αυτή των «μικρών» δυτικοευρωπαϊκών κρατών (6).

Βέβαια, αυτή η σύγκλιση συμφερόντων των ευρωπαϊκών άστικών τάξεων δεν πρόκειται ποτέ να οδηγήσει σε μία «ένιαία νομισματική και οικονομική όντότητα», κατ' επέκταση και προς κάποιες «Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης». Τό (κάθε) έθνικό κράτος θά συγκεφαλαιώνει πάντα τά συμφέροντα του (κάθε) έθνικού κεφαλαίου. Η ΕΟΚ δεν αποτελεί ούτε καν ένιαία άγορά. Οί δασμοί μπορεί να καταργήθηκαν, όμως ένα ανάλογο ρόλο εξακολουθούν να παίζουν οί διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών, μέσα από τίς όποιες εκφράζονται αλλά και αναπαράγονται οί διαφορετικοί ρυθμοί συσώρευσης και τά διαφορετικά έπιπεδα παραγωγικότητας της εργασίας σε κάθε χώρα (7).

Σε αντίθεση μ' αυτή την πραγματικότητα, η Άριστερά υιοθέτησε μία παραλλαγή του άστικού μύθου για την «ένοποιημένη οικονομικά» ΕΟΚ και σχεδόν πίστεψε ότι τά πάντα θά κρίνονται πλέον σε «κοινοτικό» έπίπεδο (8). Τά πολιτικά και ιδεολογικά άποτελέσματα αυτής της αντίληψης είναι προφανή. Στό όνομα των διεθνών συσχετισμών και της εξάρτησης συγκαλύπτονται οί καπιταλιστικές σχέσεις κυριαρχίας και εκμετάλλευσης: Η άντικαπιταλιστική στρατηγική έκτοπίζεται από τό δράμα της «όλόπλευρης ανάπτυξης» της ελληνικής (καπιταλιστικής) οικονομίας και της ανεξαρτησίας του ελληνικού (άστικού) κράτους.

Μπορούμε λοιπόν να καταλάβουμε τώρα πώς συντελέστηκε τόσο άνώδυνα η μεταστροφή των θέσεων του ΠΑΣΟΚ από την «όλόπλευρη εξάρτηση», στην «ΕΟΚ των εργαζομένων». Οί διενθεις συσχετισμοί θεωρούνται πάντα σάν η κινητήρια δύναμη της ιστορίας: Άν η ΕΟΚ πάψει να είναι ίμπεριαλιστική, η Ελλάδα θά πάψει να είναι εξαρτημένη.

Και ποιά είναι η κυρίαρχη σήμερα αντίφαση που τείνει να μετασχηματίσει τό χαρακτηρισμό της ΕΟΚ; Μία αντίφαση άνάμεσα σε κράτη, μάς πληροφορούν. Οί χώρες του «νότου» άντιμέτωπες μέ τό «διευθυντήριο του βορρά». Δεν θά μπορούσε, όμως να είναι και διαφορετικά. Γιατί

στην περίπτωση που δεν θά άναφερόμαστε στους διακρατικούς συσχετισμούς αλλά στους εργατικούς και λαϊκούς άγώνες, δεν θά υπήρχε κανένας λόγος να μιλάμε ειδικά για «ΕΟΚ των εργαζομένων». Πολύ πιο εύκολα θά μπορούσαμε να δραματιζόμαστε (όλόκληρη) τη «δυτική Ευρώπη των εργαζομένων». Για παράδειγμα, γιατί να είναι σήμερα πιο εύκολο να υιοθετηθεί τό αίτημα των Γερμανών εργατών για βδομάδα 35 ώρων από τους Βέλγους ή τους Άρλανδούς εργαζόμενους, που οί χώρες τους άνήκουν στην ΕΟΚ, κι όχι από τους Σουηδούς ή τους Άσπανούς εργαζόμενους;

Η ταξική άλληλεγγύη των ευρωπαίων εργαζομένων θά σφυρηλατηθεί άνεξάρτητα από τους, έτσι κι άλλιώς έμβρυώδεις, πολιτικούς θεσμούς της ΕΟΚ.

Σημαίνουν μήπως όσα άναπτύξαμε, ότι δεν έχει νόημα για την Άριστερά η πολιτική παρέμβαση στά ζητήματα που θέτει η ένταξη στην ΕΟΚ; Κάθε άλλο. Μόνο που τό κύριο ζητούμενο άπ' αυτή την παρέμβαση δεν είναι ό άγώνας ένάντια στην εξάρτηση, αλλά η πάλη ένάντια στις στρατηγικές επιλογές των ελληνικών κυρίαρχων τάξεων.

Γιάννης Μηλιός

1. Βλ. και τη «δήλωση» που έκανε ό Α. Παπανδρέου στις 26/5/79 για την ένταξη στην ΕΟΚ.

2. «Η έθνική οικονομία θά προσαρμόζεται όλο και περισσότερο στις άπαιτήσεις των μονοπωλίων της ΕΟΚ, μέ άποτέλεσμα μία σειρά βιομηχανικοί και άγροτικοί κλάδοι να καταστραφούν». Ρίζοσπάτης, 27/5/79. «Μόνο η έλαφριά βιομηχανία θά επιζήσει... Οί πιο δυναμικές βιομηχανικές επιχειρήσεις θά άπορροφηθούν από τίς πολυεθνικές... Η κτηνοτροφία άπλώς θά εξαφανισθεί». Α. Παπανδρέου, «Οί δομές της εξάρτησης» (1977) δημοσιεύεται στό «ΠΑΣΟΚ και η έξουσία» έκδ. Παρατηρητής.

3. Για τη κρίση των θεωριών της εξάρτησης βλ. Τ. Μαστραντώνη και Γ. Μηλιού, «Η θεωρία της Άριστεράς για την εξάρτηση, όρια και συνέπειες» στις Θέσεις, τεύχος 2, 1983.

4. «Η ένταξη έγινε κάτω από όρους που ήταν άκρως άσμενες για τη χώρα μας. Γι' αυτό τό λόγο τονίσαμε την άνάγκη να διαμορφωθεί μία ειδική σχέση, που θά επέτρεπε να διαμορφώσουμε μία αυτόδύναμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη... Αυτό άκριβώς τό στόχο έξυπηρετεί τό μνημόνιο». Από την εισήγηση του Α. Παπανδρέου στό Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ.

5. Βλ. Γ. Μηλιού, «Η σταθεροποίηση του "κράτους δικαίου"» στις Θέσεις, τεύχος 1, 1982.

6. Βέβαια, όπως σωστά παρατηρεί ό Ξ. Ζολώτας, η διεξόδυση του ελληνικού καπιταλισμού στις άραβικές χώρες, τό Άράν και την Άφρική, μέσω κυρκών του έμπορικού κεφαλαίου και των κατασκευαστικών επιχειρήσεων, ξεπερνά τίς όποιες άντίστοιχες δραστηριότητες των άλλων μικρών μελών της ΕΟΚ. Χ. Ζολώτας, «Greece in the European Community», Bank of Greece Papers and Lectures 33, 1976.

7. Για τά ζητήματα αυτά βλ. Κ. Busch, «Die Europäische Gemeinschaft in der Krise, στό Prokla vo. 30 (1978). Θα δημοσιευθεί στά ελληνικά στις Θέσεις, τεύχος 8, Άούλιος-Σεπτέμβρης 1984. Επίσης βλ. κ. Κ. Busch, «Η συζήτηση για την παγκόσμια άγορά στην Ο. Δ. Γερμανίας» στις Θέσεις, τεύχος 5, 1983.

8. «Η χώρα μας θά άποτελεί άπλή έπαρμία μιας μεγάλης περιοχής για την τύχη της όποιας θά άποφασίζει κυρίαρχά τό Οικονομικό Διευθυντήριο των Βρυξελλών». Άν. Παπανδρέου δ.π.

Μετά την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ άνοιξε ό δρόμος για την υιοθέτηση του στόχου της «Ευρώπης των εργαζομένων» όχι μόνο από την κυβέρνηση αλλά και όλόκληρη την Άριστερά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Τά κόμματα γιά τις Ευρωεκλογές

Η ΕΡΕΥΝΑ γιά τις Ευρωεκλογές που παρουσιάζουμε στις επόμενες σελίδες είναι δυστυχώς έλλιπη. Τό ΚΚΕ καί τό ΠΑΣΟΚ δέν απάντησαν στις ερωτήσεις μας. Τό μέν ΚΚΕ άρνήθηκε εθθέως καί κατά τρόπο ίσως συνεπή πρós τή γενικότερη αντίληψή του γιά τόν Τύπο, καί ιδιαίτερα τόν άδέσμευτο Τύπο τής 'Αριστεράς. 'Η στάση όμως του ΠΑΣΟΚ δημιουργεί εύλογα ερωτήματα. Διότι καμιά στιγμή δέν άρνήθηκε νά απαντήσει. 'Από τό Γραφείο Τύπου ως τό 'Εκτελεστικό Γραφείο μās διαβεβαίωσαν ότι θά μετάσχουν στην έρευνα, καί μόνο τήν τελευταία στιγμή, τή μέρα που είχαμε συμφωνήσει νά πάρουμε τις άπαντήσεις, μάθαμε ότι τελικά άπαντήσεις δέν υπάρχουν.

'Επειδή πιστεύουμε ότι τό θέμα άφορά κυρίως τούς άναγνώστες μας δίνουμε στή δημοσιότητα τό γράμμα που άπευθύναμε πρós τό Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ μετά άπ' αυτή τήν άπόφασή του, ζητώντας έστω έκ των ύστερων εξηγήσεις.

Γιώργος Πιτουρόπουλος
Δημήτρης Ψαρράς

Τό γράμμα του Σχολιαστή

Πρós τό Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ

Κύριοι,

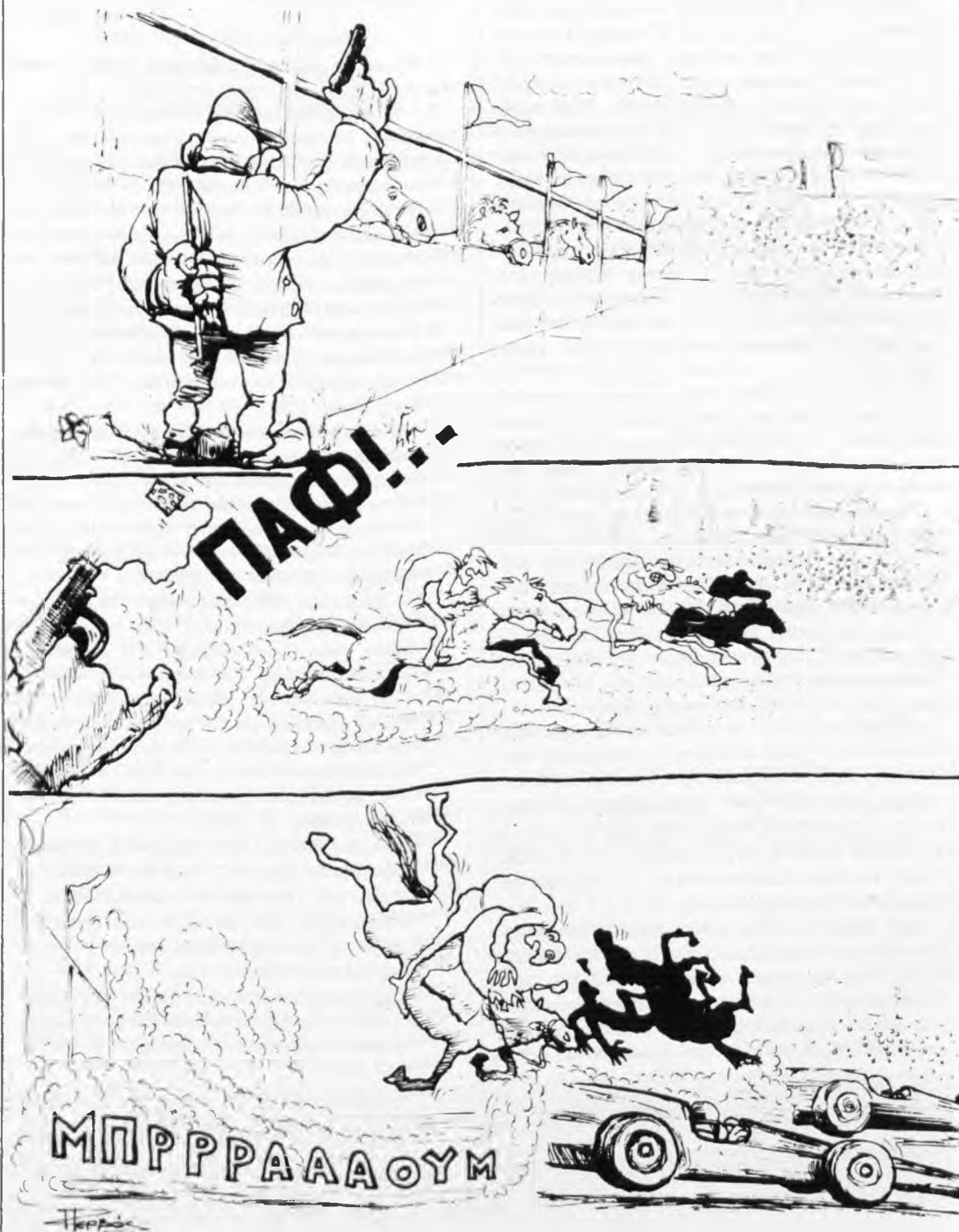
Μέ έκπληξη πληροφορηθήκαμε ότι τό 'Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ τελικά δέν πρόκειται νά άπαντήσει στην έρευνα του Σχολιαστή γιά τις Ευρωεκλογές. Είναι αυτονόητο δικαίωμα κάθε κόμματος νά επιλέγει τόν τρόπο καί τόν τόπο δημοσιοποίησης των άποψεών του. Στην προκειμένη περίπτωση δέν πρόκειται γιά κάτι τέτοιο. 'Οχι μόνο γιατί στην έρευνά μας έχουν κληθεί νά άπαντήσουν όλα τά κόμματα, αλλά κυρίως γιατί είχατε ήδη δεχθεί νά άπαντήσετε καί είχατε πάρει (στις 19.5) τις ερωτήσεις με τή σχετική μάλιστα χρονική δέσμευση γιά τις άπαντήσεις.

Πιστεύουμε ότι ή άθέτηση τής δέσμευσής σας δέν όφείλεται σέ περιφρόνηση πρós τούς 15.000 άναγνώστες του Σχολιαστή. Φαίνεται ότι κάτι μεσολάβησε καί προκάλεσε αυτή τήν άλλαγή. Τί όμως είναι αυτό που μεσολάβησε; Κάποιες «ωριμότερες σκέψεις», ή μήπως κάποιο μέλος του Ε.Γ. θεωρεί ότι ή κριτική που άσκει ό Σχολιαστής τόν θίγει προσωπικά; Καί αν συμβαίνει αυτό τό τελευταίο, μιά εύθεία εξήγηση δέν θά 'ταν προτιμότερη άπό τις άποσιωπήσεις καί τις υπεκφυγές; 'Η αυτή είναι ή «νέα γλώσσα» τής έξουσίας; Τό περιιάλητο ήθος τής «γενιάς του Πολυτεχνείου»; Καί πώς είναι δυνατόν ή παρέμβαση ενός μέλους του Ε.Γ. νά εκθέτει τά άλλα που είχαν δεχθεί;

Είναι προφανές ότι δέν περίμενε τήν έρευνα του Σχολιαστή τό ΠΑΣΟΚ γιά νά ενημερώσει τό λαό γιά τις θέσεις του στις Ευρωεκλογές. Ούτε ή συνέντευξη σ' ένα περιοδικό σαν τό δικό μας είναι άπ' αυτές που φέρνουν ψήφους. 'Απ' τήν άλλη μεριά όμως, πρέπει νά πούμε ότι δέν μπορεί μιά τέτοια στάση νά λειτουργήσει έκβιαστικά πρós τόν Σχολιαστή καί νά άναστείλει τήν κριτική στην όποια υποβάλλουμε τήν κυβέρνηση.

'Ελπίζουμε ότι στην επόμενη ευκαιρία που θά παρουσιαστεί δέν θά επικρατήσουν πάλι οι προσωπικές συμπάθειες ή αντιπάθειες κανενός καί θά γίνει κατορθωτό νά άπαντήσετε στις ερωτήσεις, τις δικές μας καί των άναγνωστών μας.

'Η έκδοτική ομάδα
του Σχολιαστή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΙΓΔΗΣ:

"Αν αποτύχει ή ΕΔΗΚ, ή υπόθεση του κεντρώου χώρου παύει να υπάρχει"

Καί τά δύο μεγάλα κόμματα Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ υποστηρίζουν ότι έχουν εξασφαλίσει τό καθένα, γιά λογαριασμό του, τίς «κεντρώες» ψήφους. Μάλιστα ο κ. Γ. Ράλλης στή Ν.Δ. καί ο κ. Μαύρος στό ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι ήγουνται τής σχετικής έκστρατείας. Πιστεύετε ότι κάτω άπ' αυτό τό κλίμα εξακολουθεί νά υπάρχει χώρος γιά τήν ΕΔΗΚ;

«Ο πεινασμένος στόν ύπνο του όνειρεύεται καρβέλια». Καί τά δύο κόμματα είναι έξίσου πεινασμένα. Καί τά δύο όνειρεύονται «τά καρβέλια» τών ψηφοφόρων του Κέντρου!

Άλλ' οί ψηφοφόροι του Κέντρου είναι αντίθετοι στίς άκραίες τοποθετήσεις. Στό 1981, άπαυδησμένοι από τήν τυραννική κακοδιοίκηση τής Ν.Δ., ψήφισαν ΠΑΣΟΚ. Ψήφισαν ΠΑΣΟΚ, αλλά βρήκαν ότι ή «άλλαγή», πού προσπαθεί νά ύλοποιήσει τό ΠΑΣΟΚ, δέν έχει καμία σχέση μέ αυτή πού περίμεναν. Βέβαια δέν είναι δυνατόν νά πάνε πίσω στήν Ν.Δ., γιατί δέν θέλουν νά έπιστρέψουν σέ μία κατάσταση από τήν όποία άπαλλάχτηκε ή χώρα τό 1981. Άλλά ούτε καί είναι διατεθειμένοι νά μείνουν στό ΠΑΣΟΚ, γιατί ξέρουν ότι ή άλαζονεία τής έξουσίας, από τήν όποία πάσχει τό ΠΑΣΟΚ,

θά όξυνθεί σέ μεγάλο βαθμό καί θά δημιουργήσει καταστάσεις πολύ δυσάρεστες γιά τόν τόπο.

Εάν οί Κεντρώοι είχαν έγκαταλείψει τό Κόμμα τους, τήν ΕΔΗΚ, στό 1977 καί τό '81, τούτο όφείλεται στήν ένισχυμένη άναλογική, στόν κ. Μαύρο, αλλά καί στήν άπηνή δίωξη, πού οί Κυβερνήσεις τής Δεξιάς άσκησαν κατά του κόμματος, μέ τόν κ. Ράλλη έναν από τούς πρωταγωνιστές.

Σήμερα όμως οί Κεντρώοι ψηφοφόροι ξέρουν δύο πράγματα: 1) Ότι ή «έξελικτική άλλαγή» πού είναι τό πιστεύω τους, εκφράζεται μόνο από τήν ΕΔΗΚ καί 2) Ότι ή ΕΔΗΚ είναι τό μόνο Κόμμα του Κέντρου, διότι ενώ είναι έπιτακτική ή άξίωση τής βάσης νά υπάρξει ένιαίος κεντρώος κομματικός όργανισμός, τά δύο εμφανιζόμενα σάν Κεντρώα κόμματα — ΚΟΔΗΣΟ καί Φιλελεύθεροι — όπως έπίσης καί όρισμένες Κινήσεις, Όμάδες καί Άνεξάρτητοι άρνήθηκαν καί τό σχηματισμό τής ένιαίας κομματικής όργανωσης, πού προτεινάμε, αλλά καί τό κοινό ψηφοδέλτιο γιά τίς Εύρωεκλογές, πού έπίσης προτεινάμε. Έμφανίζονται, όμως, σάν κεντρώα κόμματα γιά νά δημιουργούν τήν έντύπωση τής δήθεν πολυδιάσπασης του Κέντρου γιά νά άπογοητεύεται ο κεντρώος ψηφοφόρος καί νά φοβάται ότι ή ψήφος του πάει χαμένη, γιά νά

ένισχύεται ή πόλωση.

Όχι μόνο, επομένως, πιστεύουμε, ότι υπάρχει χώρος γιά τήν ΕΔΗΚ, αλλά όλόκληρος ο χώρος του Κέντρου άνήκει στήν ΕΔΗΚ.

Οί μέχρι σήμερα προσπάθειες γιά ένιαία έκφραση του Δημοκρατικού Κέντρου κατέληξαν σ' άποτυχία. Πόσο πιθανή είναι μία νέα προσπάθεια άν τ' άποτελέσματα τών εκλογών δέν είναι εύνοϊκά γιά τά κόμματα του Κέντρου;

Εάν, όπως έλπίζουμε, οί κεντρώοι ψηφοφόροι άντιληφθούν ότι ή ΕΔΗΚ είναι τό μόνο κεντρώο κόμμα καί τό ψηφίσουν, δέν θά υπάρξει θέμα γιά νέες προσπάθειες.

Αν πάλι ο έλληνικός λαός παραπλανηθεί καί άποτύχει ή ΕΔΗΚ, τότε ή υπόθεση του κεντρώου χώρου παύει νά υπάρχει.

Η όριστικοποίηση τής πόλωσης καί ο έθνικός διχασμός θά είναι ή τιμωρία όχι μόνο τών κεντρώων αλλά όλου του λαού, πού άφησε τόν έαυτό του νά πάθει πλύση έγκεφάλου από τίς δυνάμεις τής πόλωσης.

Μία πρόβλεψη τών άποτελεσμάτων γιά τήν ΕΔΗΚ καί γιά τό σύνολο τών κομμάτων;

Νομίζω ότι οί παραπάνω άπαντήσεις ισχύουν γιά τήν τρίτη σας έρώτηση.

Γιά τήν ΕΔΗΚ, όμως, ήθελα νά προσθέσω τούτο: Μέ τήν άπλή άναλογική καί όλόκληρη τή χώρα μία εκλογική περιφέρεια, τό σύνθημα τής «χαμένης ψήφου» δέν πιάνει. Κάθε ψήφος πού θά πάρει, θά μείνει σ' αυτήν καί δέν θά πάει στό δύο «μεγάλα» κόμματα, όπως γίνεται μέ τήν ένισχυμένη άναλογική καί τίς πολλές εκλογικές περιφέρειες.

Μέ τήν άπόρριψη του συνθήματος τής χαμένης ψήφου καί τήν άποκάλυψη ότι ή ΕΔΗΚ άποτελεί τό μόνο κόμμα του κέντρου, οί προοπτικές τής προσεχούς εκλογικής άναμέτρησης γιά τό Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι ιδιαίτερα άισιόδοξες.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΥΡΚΟΣ:

Δέν μπορεί νά υπάρξει σύγχυση μεταξύ τής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ κι αυτής του ΚΚΕ έσωτ.

Είναι γνωστό ότι τό ΠΑΣΟΚ, σάν κυβέρνηση, έχει υιοθετήσει πολλά από τά συνθήματα καί τή γραμμή του ΚΚΕ έσωτ. γιά τήν ΕΟΚ. (Εύρώπη τών εργαζόμενων, μέσα στήν ΕΟΚ αλλά μέ καλύτερους όρους, κλπ). Η κριτική πού έχει άσκήσει τό ΚΚΕ ές. στήν κυβέρνηση όσον άφορά τήν ΕΟΚ, έντοπίζεται σέ παραλείψεις, καθυστερήσεις καί έλλειψη προγραμματισμού γιά τή χρησιμοποίηση τών πλεονεκτημάτων τής ένταξης. Πώς θά μπόρσει τό ΚΚΕ ές. νά πείσει ότι διαθέτει μία διαφορετική στρατηγική γιά τήν Εύρώπη;

Η βασική μας κριτική πρós το ΠΑΣΟΚ είναι πώς ακόμα δέν έχει μία πολιτική, έχει περισσότερες από μία, καί πώς πατάει σέ δύο βάρες. Δηλαδή, άν ρωτήσεις έναν άπλό Πασοκίτη, πές μου τή γνώμη σου ποιά είναι ή πολιτική του ΠΑΣΟΚ γιά τήν ΕΟΚ, θά σου άπαντήσει στήν καλύτερη περίπτωση «δέν ξέρω» καί στή χειρότερη «έξω από τήν ΕΟΚ». Διότι ζεί πάντοτε ο άπλός Πασοκίτης μέ τήν άνάμνηση τών προεκλογικών

συνθημάτων.

Ο Άνδρέας, τρείς φορές πού τόν άκουσα, έκανε άναλύσεις παραπλήσιες μέ τίς δικές μας καί υιοθέτησε πάρα πολλά καί άπ' τίς άναλύσεις αυτές καί άπ' τή συνθηματολογία μας. Στό Βέλγιο, μιλώντας σ' ένα άκροατήριο κυρίως οικονομολόγων, θεμελίωσε μέ οικονομικούς όρους τήν άποψη τής άυτονομίας τής Εύρώπης. Κάλεσε μάλιστα τήν Κοινότητα νά πολεμήσει ένάντια στή διαφυγή κεφαλαίων πρós τίς ΗΠΑ πού έλκονται από τά ύψηλά έπιτόκια. Στήν Άθήνα έθεσε τό έρώτημα «γιά ποιά Εύρώπη εργαζόμαστε;» Καί στό Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κάνοντας τόν άπολογισμό τής έλληνικής προεδρίας άπάντησε: «Εργαζόμαστε γιά τήν Εύρώπη τών λαών».

Αυτά όμως έλάχιστα έχουν άφομοιωθεί καί υιοθετηθεί άπ' τό ΠΑΣΟΚ καί νομίζω ότι είναι άλλη μία περίπτωση όπου τό ΠΑΣΟΚ έχει μία πολυσυλλεκτική στάση πού προσδιορίζεται σέ σημαντικό βαθμό άπ' τά άκροατήρια.

Νομίζω ότι δέν υπάρχει σύγχυση άνάμεσα στήν πολυσυλλεκτικότητα του ΠΑΣΟΚ, τήν πολιτική

του στίς δύο βάρες, καί στό σταθερό δικό μας προσανατολισμό πού είναι από χρόνια προσδιορισμένος από μερικές βασικές άντιλήψεις, όπως είναι ή εύρωπαϊκή άυτονομία, όπως είναι μία Εύρώπη δεσμός ειρήνης, ούτε άντισοβιετική ούτε άντιαμερικάνικη, δεσμός ειρήνης άνάμεσα καί στίς ΗΠΑ καί στήν ΕΣΣΔ καί στόν τρίτο κόσμο, όπως είναι μία Εύρώπη τών εργαζόμενων.

Από κεί καί πέρα, μπορεί κανείς νά πεί πώς αυτή ή έλλειψη γραμμής του ΠΑΣΟΚ έπηρέασε άποφασιστικά καί τήν εύρωκοινοβουλευτική του όμάδα αλλά καί τή γενικότερη συμβολή του ΠΑΣΟΚ στίς εύρωπαϊκές έξελίξεις. Π.χ. τό ΚΚΕ ές. διέθετε ένα βουλευτή κι όμως, σέ κάθε ένωτική πρωτοβουλία στό χώρο του Εύρωπαϊκού Κοινοβουλίου ήταν μέσα, καί πολλές φορές μάλιστα έπαιρνε πρωτοβουλίες τέτοιου χαρακτήρα, ενώ τό ΠΑΣΟΚ, μέ 10 βουλευτές, πήρε έλάχιστα εύρύτερες πρωτοβουλίες, διότι ή στάση του ήταν άντιφατική.

Δέν νομίζω ότι θά υπάρξει λοιπόν σύγχυση γιά τήν πολιτική πού άκολουθεί τό ΠΑΣΟΚ καί τήν πολιτική πού από χρόνια καί μέ σταθερότητα καί μέ συνέπεια καί πρέπει νά πω καί μέ κάποιο κόστος άκολουθήσε τό ΚΚΕ ές.

Γιατί τό ΚΚΕ ές. πού συνήθως είναι υπέρ τών εύρύτερων δυνατών συμμαχικών σχημάτων δέν πρότεινε στό ΠΑΣΟΚ εκλογική συνεργασία ώστε νά ένισχυθούν τά θετικά στοιχεία πού διακρίνεται στό κυβερνητικό έργο καί νά άπομονωθούν τά άρνητικά;

Μπορεί νά ύπήρξαν συγκλίσεις τίς όποιες θέλουμε νά ύπογραμμίσουμε καί τίς όποιες σημειώουμε. Βλέπουμε σ' αυτές τίς συγκλίσεις στοιχεία μιας σαφέστερης μελλοντικής πορείας, αλλά ύπήρχαν καί άποκλίσεις. Αυτό είναι τό ένα. Τό δεύτερο

είναι πώς ήταν ολοφάνερο ότι οι Εύρωεκλογές θα έθεταν προβλήματα και έσωτερικής πολιτικής. Σκέφτεστε να είχαμε την πρωτοβουλία να προτείνουμε στο ΠΑΣΟΚ κοινό ψηφοδέλτιο για τις Εύρωεκλογές και σήμερα να έχει μεταβληθεί εντελώς ο άξονας των εκλογών της 17 'Ιουνίου; Νά δίνεται ή μάχη, όπως λέει ο 'Αντρέας, έφ' όλης της ύλης, έμεις να έπικρίνουμε την άποτελεμάτωση της 'Αλλαγής για την όποια θεωρούμε υπεύθυνο τό ΠΑΣΟΚ και άπ' την άλλη να μετέχουμε στο ίδιο εύρωψηφοδέλτιο; 'Ηταν μιά ούτοπική ιδέα, διότι τό ΠΑΣΟΚ δέν θά τή δεχόταν ποτέ. Τό ΠΑΣΟΚ δέν θέλει συμμαχίες, τό ΠΑΣΟΚ θέλει εντάξεις, τό ΠΑΣΟΚ δέν θέλει ίσοτιμίες, τό ΠΑΣΟΚ έχει την αντίληψη του ίδιουκτήτη. Θέλει ένοίκους.

Ἡ στάση σου στό Εὐρωκοινοβούλιο ἔχει ἐπικριθεῖ, κυρίως σέ θέματα πού ἀφοροῦν τίς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, καί στά ὁποῖα πῆρες διαφορετική θέση ἀπό τοὺς εὐρωκομμουνιστές βουλευτές. Μὲ δεδομένη τὴν κρίση τοῦ Εὐρωκομμουνισμοῦ (Ἰσπανία — Γαλλία) προσβλέπεις σέ μιὰ νέα προσέγγιση τῶν εὐρωπαϊκῶν κομμουνιστῶν, ὥστε νά ἔσπεραστοὶ τό χάσμα φιλοσοφικῶν καί ἀντισοβιετικῶν;

Δέν είναι σωστό διτι πήρα διαφορετική θέση απ' τούς εύρωκομμουνιστές βουλευτές, αλλά κι αν αυτή ή διατύπωση ήταν σωστή, θά Έλεγε κανείς διτι εκείνο πού πρέπει νά προσδιορίζει τή στάση ενός εκπροσώπου του ΚΚΕ ές. είναι διχι ή συμφωνία ή διαφωνία μέ άλλα μέλη της κομμουνιστικής ομάδας, αλλά μέ όσα σπών τόπο μας ισχύουν και όσα τόν τόπο μας ύπαρτετούν.

Προφανώς αναφέρεστε σε μία συγκεκριμένη περίπτωση, στην τοποθέτησή μου για το πολωνικό, πού επικρίθηκε και από πολλούς μέσα στο κόμμα μας. Καταδίκασα τότε σαφώς το πραξικόπημα Γιαρουζέλσκι. 'Αλλά την ίδια στιγμή έπαιρνα μία απόσταση απ' το κοινό ψήφισμα γιατί δεν έκανε καμιά απολύτως μνεία στην εκμετάλλευση του πολωνικού απ' τον Ρήγκαν και έχω την εντύπωση ότι αυτή η διάσταση φάνηκε πολύ έντονα στην πορεία.

Ἡ κρίση τοῦ Εὐρώκομμουνισμοῦ δέν ἔχει τόσο σχέση μέ τόν φιλοσοβιετισμό ἢ τόν ἀντισοβιετισμό, ὅσο ἔχει σχέση μέ πολλές διαφωνίες ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐξελιξεῶν σέ καθεμιά χώρα, π.χ. στήν Ἰσπανία, ἡ κρίση τοῦ Κ.Κ. δέν ἔγινε διότι ὁ Καρίγιο ἔγινε φιλοσοβιετικός, ἀλλά διότι πῆρε μιά σειρά θέσεις πού τόν ἔφεραν σέ ἀντίθεση μέ ὅσα προηγούμενα ὑποστήριζε γιά τίς ἐσωτερικῶς ἐξελιξις στήν Ἰσπανία, καί βέβαια καί στήν ἔνταση τῆς κριτικῆς του πρός τίς χώρες τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ. Βεβαίως σ' ὅτι ἀφορᾷ τή στάση ἀπέναντι στόν ὑπαρκτό σοσιαλισμό, ἐκεῖ ὑπάρχουν προβλήματα, διαφωνίες. Κανείς δέν τό ἀρνεῖται. Ἀκόμα καί οἱ Γάλλοι, οἱ πιό φιλοσοβιετικοί ἀπό τήν ἀρχική ομάδα τῶν εὐρώκομμουνιστῶν δέν μασοῦν τά λόγια τους προκειμένου νά ἐπικρίνουν τή Μόσχα σέ ποικίλα θέματα πού ἀφοροῦν κυρίως τήν ἐσωτερική γαλλική ζωή. Χτές ἀκόμη ὑπῆρχε μιά δριμύτατη ἐπίθεση τοῦ Μαρσέ σέ κάποιες ἀναλύσεις ἐνός σοβιετικοῦ ἐθνολόγου.

Κρατῶ ἀπ' τὴν ἐρώτησή σας καὶ ἡ ἀπάντησή μου εἶναι πολὺ σαφές ὅτι ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς πρέπει νὰ ἀναληφθοῦν πρωτοβουλίες γιὰ μιὰ προσέγγιση τῶν κομμουνιστῶν τῆς Εὐρώπης. Ἄλλα παράλληλα μ' αὐτὴ τὴν πρωτοβουλία ποὺ εἶναι δύσκολη διότι ὑπάρχουν πολὺ οὐσιώδεις διαφωνίες, θὰ πρέπει νὰ βλέπει κανεὶς τὴν προσέγγιση τῆς Ἀριστερᾶς σ' ἓνα εὐρύτερο πεδίο. Ἄν λοιπὸν αὐτὴ ἡ προσέγγιση καταστεῖ ἀδύνατη, ὅπως ἡ δική μας μέ τοὺς δογματικοὺς εἶναι ἀδύνατη, δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ σταματήσει ἡ ἐπιδίωξις τῆς δικῆς μας νὰ ἀνοίξει ἕνας δρόμος γιὰ μιὰ εὐρύτατη σύμπτωση καὶ ἀπόψεων καὶ πρακτικῶν ἀνάμεσα σ' ἓνα κομὴ πλατὺ φάσμα στὸ χῶρο τῆς Κοινότητος. Καὶ κομμουνιστῶν, καὶ σοσιαλιστῶν, καὶ σοσιαλδημοκρατῶν, καὶ ἄλλων ριζοσπαστικῶν δημοκρατῶν.

Τό 1981 είχε αποφασίσει τό ΚΚΕ ές. τήν έναλλαγή τών τριών πρώτων ύποψηφίων του στή θέση τοῦ Εὐρωβουλευτή (Κύρκος, Φιλίνης, Παπαγιαννάκης). Γιατί ένδν πραγματοποιήθηκε αὐτή ή έναλλαγή; Άντιμετωπίζει σήμερα παρόμοιο ένδεχόμενο;

Ἡ ἀπόφασή τοῦ '81 ἦταν λάθος. Καὶ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε καθαρά. Τότε δὲν ξέραμε, τώρα ξέρουμε. Ἦταν λάθος διότι μὴδένιζε τὴ σημασία πού ἔχουν τὰ πρόσωπα, οἱ σχέσεις τους καὶ ἡ ἀφομοίωση ἀπὸ τὰ πρόσωπα κάποιων στοιχείων, χωρὶς τὰ ὁποῖα εἶναι ἀδύνατον νὰ λειτουργήσουν. Ὑστερα ἀπὸ δύομισι χρόνια ξέρω ἕνα ποσοστὸ ἀπ' τοὺς εὐρωβουλευτὲς καὶ μὲ ξέρει ἕνα ἄλλο ποσοστὸ, ὕστερα ἀπὸ δύομισι χρόνια ἔχω μάθει πού εἶναι τὸ γραφεῖο μου, ἔμαθα τὸν κλητῆρα, τὴ διαδικασία. Ὑστερα ἀπὸ δύομισι χρόνια μέσα στὶς ἐπιτροπές μου ἀνέθεσαν μία φορά νὰ καταρτίσω μιὰ ἔκθεση, ὑπάρχουν ἄλλοι πού θητεύουν δεκαετίες σ' αὐτὸ τὸ χῶρο καὶ εἶναι φορεῖς ἀπόψεων πού ἀκούγονται μὲ ἰδιαίτερη προσοχή καὶ σεβασμὸ, γιατί μέσα ἀπ' τὴ διαδικασία γρόνων ἔχουν μάθει.

Ἡ ἰδέα τῆς ἐναλλαγῆς εἶναι πολὺ χρήσιμη γιὰ κόμματα ποὺ ἔχουν ἓνα μεγαλύτερο ἀριθμὸ ἐδρῶν. Ἀλλὰ νὰ ἔχεις ἓναν εὐρωβουλευτὴ καὶ νὰ τὸν ἀλλάξεις πρὶν ἀκόμα μάθει καλά καλὰ τοὺς διαδρόμους, αὐτὸ εἶναι καταστροφικὴ τῆς δυνατότητας τοῦ κόμματος νὰ ἔχει μιὰ ὀρισμένη παρουσία.

Λυπᾶμαι, διότι ὑπῆρξε μιὰ ἀνακολουθία δική μας καί σέ ἓνα ζήτημα πού τό εἶχαμε ἀναγάγει σέ θέμα ἀρχῆς. Τό ἴδιο καί σέ σχέση μέ πρόσωπα, ὅπως ὁ πολύ ἀξιόλογος καί ἀγαπητός φίλος μας ὁ Μιχάλης Παπαγιαννάκης. Πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι ὑποστηρίζω καί τώρα πῶς ἐξῶ ἀπό ἔκτακτες συν-
θήκες, θά πρέπει νά μὴν υἱοθετήσουμε σάν θέμα ἀρχῆς τὴν ἐναλλαγή, παρὰ μόνο ἂν τό κόμμα μας ἔχει περισσότερους βουλευτές.

Δέν δόθηκε όμως καμιά εξήγηση για το «πάγωμα» αυτής της απόφασης.

Τό ότι δέν δόθηκε εξήγηση αποτελεί μιá αναμφισβήτητη δική μας ευθύνη. Πού βέβαια δέν έχει σχέση μέ πολιτική πράξη. Όμως δέν ήταν αυτή ή στάση, άξια του κόμματός μας. Για νά είμαι πολύ ειλικρινής, υπήρξε ένας άνθρωπινος δισταγμός νά δοθούν οι εξηγήσεις πρόσωπο μέ πρόσωπο, στον Μιχάλη. Τόν είχα συναντήσει κάποτε. Του είπα πως θά πάω νά τόν δω. Δέν πήγα. Αυτό είναι μιá ευθύνη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΤΟΣ:

Ὁ ὅρος φράζια δέν
ἐφευρέθηκε ἀπό τά
φιλελεύθερα ἀστικοδημο-
κρατικά κόμματα

Ἡ ἐνότητά πού φαίνεται στίς γραμμές τῆς Νέας Δημοκρατίας τόν τελευταῖο καιρό ὀφείλεται στίς ἀνάγκες τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγώνα, ἡ ἔχει ἐπικρατήσῃ ἡ γραμμή Ἀβέρωφ καί ἔχουν ἀποδυναμωθεῖ οἱ ἄλλες τάσεις καί ἀπόψεις;

Ἡ ἐνότητα πού ὑπάρχει, (δέν φαίνεται ἀπλῶς) στήν Ν. Δημοκρατία, ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι ἡ Ν.Δ. ἐκφράζει γνήσιες δημοκρατικές καί λαϊκές δυνάμεις. Χαλυβδῶθηκε ἀνάμεσα στή βάση καί τά στελέχη σέ κοινούς πολιτικούς καί ἰδεολογικούς ἀγῶνες.

Ἡ ἰδεολογία μας διατυπώθηκε αὐθεντικά στό συνέδριο τῆς Χαλκιδικῆς. Γι' αὐτό καί δέν μπορεῖ νά γίνει αὐστηρή συζήτηση γιά τήν ἐπικράτηση τῆς μιάς ἢ τῆς ἄλλης γραμμῆς.

Είναι όμως φυσικό σ' ένα εύρυφασματικό κόμμα-
τος όπως είναι η Ν.Δ. να υπάρχουν διάφορες τάσεις και
απόψεις. Άλλωστε αυτό συμβαίνει και σε κόμματα
πολύ πιο περιορισμένης λαϊκής βάσης από το δικό
μας, όπως και σε κόμματα που τα χαρακτηρίζει

δογματική πειθαρχία και συνεπώς και ιδεολογική άκαμψία. Ό δρος φράζια δέν έφευρέθηκε από τά φιλελεύθερα άστικοδημοκρατικά κόμματα.

Το ΠΑΣΟΚ κατηγορεί τη Ν.Δ. ότι υποθάλλει άκροδεξιά και χουντικά στοιχεία για να έχει εκλογικά όφελή. Ό ο κ. Αβέρωφ και όλα τά στελέχη του κόμματός σας άποκρούουν αυτές τίς κατηγορίες. Στίς συγκεντρώσεις όμως τίς Ν.Δ. έπικρατούν άκροδεξιά συνθήματα («χού- ντα είναι θά περάσει», κλπ), πού ή ήγεσία έπληρωμα τά άποκηρύσσει. Πώς συμβιβάζεται αυτή ή διάσταση, και από ποιούς προωθούνται αυτά τά συνθήματα;

Τό ΠΑΣΟΚ έν γνώσει τής ανάληθειας τών Ισχυρισμών του Ισχυρίζεται ότι ή Ν.Δ. υποθάλλπει άκροδεξιά στοιχεία. Τό πράττει γιατί θεωρεί ότι έτσι μπορεί νά προσελκύσει καί νά έγκλωβίσει τούς κεντρώους ψηφοφόρους. Άλλά όπως είναι γνωστό από τίς τελευταίες δημοσκοπήσεις ή προτίμηση τών όπαδών του κέντρου στρέφεται πρós τή Νέα Δημο-

κρατία. Ἡ ἐμφάνιση στό συνέδριο τοῦ ΠΑΣΟΚ εὐπρεπῶν καί δοκιμασμένων, ἀτυχῶς γιὰ αὐτούς, ἀσπῶν πολιτικῶν τοῦ κέντρου δέν μπορεῖ νά ἀνατρέψει τό ρεύμα. Ἀπλῶς ἐκθέτει τούς ἰδίους γιὰ ἀσυνείπεια καί τυχοδιωκτισμό.

Τό σύνθημα «χούντα είναι θά περάσει» δέν τό έφεύραμε έμεις. Τό ένέπνευσαν στό λαό οί πράξεις καί ή πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Ό κοινός, ό μέσος πολίτης, ύποφέρει από τήν αυθαίρετη καί αλαζονική άσκηση τής κυβερνητικής εξουσίας καί τίς άδικες παρεμβάσεις τής κομματικής μηχανής του ΠΑΣΟΚ στόν καθημερινό του βίο. Δέν φταίμε έμεις άν ό «άνθρωπάκος» βλέπει τό ΠΑΣΟΚ σάν χούντα. Μήπως καί ό ίδιος ό Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δέν άναγκάστηκε νά συστήσει στά Κυβερνητικά καί κομματικά του όργανα μετριοπάθεια καί άλλαγή συμπεριφοράς;

Σε ένδεχόμενη άνοδο της Ν.Δ. θα θέσετε θέμα έπίσπευσης των έθνικων εκλογών;

Σέ περίπτωση ανόδου, όπως καί πιστεύουμε, τῆς Ν.Δ. δηλαδή σέ περίπτωση οὐσιαστικῆς μεταβολῆς στή συσχέτιση τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, τό θέμα τῆς ἐπίσπευσης τῶν ἐθνικῶν ἐκλογῶν τίθεται μόνο του. Δέν μπορεί νά ὑπάρχει βουλή πού νά μὴν ἀντιπροσωπεύει τό ἐκλογικό σῶμα.

Τί προβλέπετε για το εκλογικό αποτέλεσμα για το κόμμα σας αλλά και τα άλλα κόμματα;

Προβλέπω νίκη της Ν.Δ. Θα έλθουμε πρώτο κόμμα με μεγάλη απόσταση από το δεύτερο.

“Όσον αφορά τα υπόλοιπα κόμματα εύχομαι με την ευκαιρία των ευρωεκλογών που διεξάγονται με την άπλη αναλογική, να υπάρξει ακριβής απεικόνιση των πολιτικών δυνάμεων.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ δύσκολο νά αντιληφθεί κανείς ότι οι Εύρωεκλογές δεν θα διεξαχθούν στην Ελλάδα με κύριο θέμα την ένταξη ή αποδέσμευση από την ΕΟΚ, και ότι δε θα διεξαχθούν μάλιστα ούτε καν γύρω από ζητήματα ευρωπαϊκά. Τό θέμα θεωρείται λήξαν για τόν απλό λόγο ότι κανένα κόμμα δεν έχει άποψη για τό τί θα μπορούσε νά κάνει μέ τά οικονομικά προβλήματα, τόσο έντός όσο και έκτός ΕΟΚ. Καί μπροστά σ' αὐτή τή γενική αδυναμία, τό ΠΑΣΟΚ εἶναι τό πιά ώραϊο. Εἶναι κατά τῆς ΕΟΚ, καί τά μικρά παιδιά τό ξέρουν, ἐξηγεῖ ότι ἡ αποδέσμευση δέν εἶναι μικρή δουλειά, ὅπως ὅλοι ἐπίσης ξέρουν, κι ἔχει καί τό μνημονιάκι του πού τρέχει καί ὅλο καί κάτι ἀποδίδει: 2-3 ἐκ. ΕΝΜ ἀπό δῶ, 5-6 ἀπό κεῖ, τίποτα ψυχιατρεία, κάτι ἐθνικές ὁδοί, σιδηροδρομικές γραμμές Λάρισα-Πλατύ κ.ο.κ.(*) Ἀπέναντι σ' αὐτή τήν προσωποποίηση τοῦ ρεαλισμοῦ, τό ΚΚΕ μιλά γιά «πορεία γιά τήν ἀποδέσμευση ἀπό τήν ΕΟΚ», χωρίς νά προτείνει τίποτα τό συγκεκριμένο, διαλαλώντας ἀπλῶς τή συνέπεια στήν «Ἀλλαγῇ», ἐνῶ τό ΚΚΕ Ἑσωτερικοῦ κάνει μία ἡλιθία «Κοινοτική» ἐκστρατεία, ὅταν ὅλοι ξέρουν ότι οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἔνταξης δέν εἶναι γιά χαρούλες, καί ἀνησυχεῖ ἐν γένει γιά τά Μ.Ο.Π. (Μεσογειακά Ὀλοκληρωμένα Προγράμματα). Μ' ἄλλα λόγια, ἡ δυνατότητα τοῦ ΠΑΣΟΚ νά κατέβει σέ Εύρωεκλογές χωρίς νά βάλει ζήτημα ἔνταξης ἀλλά κερδίζοντας ψήφους μέ τή θεωρητική ἀντίθεσή του στήν ΕΟΚ, ἔχει κλείσει ὅλες τίς πόρτες: ἀνάμεσα στή σκληρή πραγματικότητα, καί τήν «ἀταλάντευτη» καί «ἀμετακίνητη» ἀντικοινοτική θέση, δέν περνᾶνε πολλοί δρόμοι.

Ἐνα γεγονός πού πέρασε, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, στά ψιλά τοῦ τύπου, δείχνει τό λίγο ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζει ἐν μέσω προ-ευρωεκλογικῆς περιόδου τό ζήτημα ΕΟΚ καί εἰδικότερα οἱ οικονομικές ἐπιπτώσεις τῆς ἔνταξης: τό ἐδῶ γραφεῖο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ καλύτερα ὁ διευθυντής του, ἔβγαλε μία μπροσουρά μέ τόν ἀνώδυνο τίτλο «Ἡ Ελλάδα στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα — Τά πρῶτα τρία χρόνια», καί μέ τίς καλύτερες προθέσεις γιά «ἀντικειμενικότητα», καί τό ἐγχείρημα θεωρήθηκε σχεδόν προβοκάτσια ἀπό τό ΠΑΣΟΚ, ἐνῶ ὁ τύπος ἐπνίξε ἐν τῇ γενέσει τῆς αὐτῆς ἐστία κοινοτικῆς προπαγάνδας. Κι αὐτό ὅχι, ὅπως θά νόμιζαν οἱ ἀφελεῖς, ἐπειδή ἡ μπροσουρά εἶναι ὑπέρ τῆς ΕΟΚ, ἀλλά γιὰ τό συνδυασμός ὑποστήριξης τῆς ΕΟΚ καί παρουσίας τῶν οικονομικῶν ἐπιπτώσεων τῆς ἔνταξης εἶναι ἀκριβῶς τό ἀντίθετο ἀπό τό συνδυασμό πού σερβίρει τό ΠΑΣΟΚ: καταδίκη τῆς ἔνταξης καί συγχρόνως προβολή τοῦ παραμικροῦ ἑκατομμυρίου Εὐρωπαϊκῶν Νομισματικῶν Μονάδων, στό στύλ θά τοὺς ξεζουμίσουμε τοὺς εὐρωπαίους.

Ἡ λεπτομερὴς παρουσίαση τῶν οικονομικῶν σχέσεων ΕΟΚ-Ἑλλάδας ὅπως ἐξελίχθηκαν μετά τήν ἔνταξη, εἶναι ἔτσι κι ἀλλιῶς ἐνοχλητική γιά τήν κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ, γιὰ τό δέν κολλάει μέ τίποτα στό κλίμα τῆς «ἀνάκαμψης πού ἔχει ξεκινήσει», τό ὅποιο παλεῦει νά δημιουργήσει ὁ προπαγανδιστικός τῆς μηχανισμός. Καί δέν κολλάει ἐπίσης μέ τήν καθαρά κοινοτική προοπτική πού ἔχει χαράξει τό ΠΑΣΟΚ, ὅχι μόνο γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ εἰδικοῦ ζητήματος τῶν οικονομικῶν συναλλαγῶν Ἑλλάδας-ΕΟΚ, ἀλλά καί γιά τήν προώθηση τῶν πενταετῶν, ζητώντας «λεφτά ἀπό τήν ΕΟΚ».

Ὅπως μπορεῖ νά διαβάσει κανείς στήν μπροσουρά τοῦ Γραφείου Ἀθηνῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, μετά τήν ἔνταξη παρατηρεῖται μία αἰσθητὴ ἐπιδείνωση τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου καί μία δραματική ἐπιδείνωση τοῦ ἀγροτικοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου. Παρά τίς προσπάθειες τῶν συγγραφέων νά παρουσιάσουν αὐτές τίς ἐξελιξιές σάν φυσολογικές («δέν συνέβη τίποτε τό συνταρακτικό») εἶναι κοινὸ μυστικὸν ὅτι μέ τήν ἔνταξη

αὐξήθηκε ἡ εἰσοδος στήν Ἑλλάδα κοινοτικῶν προϊόντων χωρίς νά πραγματοποιηθεῖ μία ἀντιστοιχὴ αὐξηση τῶν ἐξαγωγῶν, καί ὅτι τό πρόβλημα αὐτό εἶναι μέρος τῆς ἐπιδείνωσης τῆς θέσης τῆς Ἑλλάδας στήν διεθνή καπιταλιστική οἰκονομία. Βέβαια, τόσο οἱ ὑπερασπιστές τῆς ἔνταξης, ὅσο καί ἡ κυβέρνηση, ἐπιχειροῦν νά ἀντισταθμίσουν αὐτὴ τήν ἐξέλιξη μέ τίς «καθαρές εἰσπράξεις ἀπὸ τήν ΕΟΚ»: οἱ πρῶτοι, ἰσχυρίζομενοι ὅτι οἱ εἰσπράξεις εἶναι μεγαλύτερες ἀπὸ τίς ἀπώλειες σέ ἐπίπεδο ἰσοζυγίου, καί ἡ κυβέρνηση ἐξαρτώντας ὅχι μόνο τή διαχείριση τοῦ ἰσοζυγίου, ἀλλὰ καί τήν «ἀναπτυξιακή» τῆς πολιτικῆς,

στασιμότητα ὡς μείωση, καί ὅτι γιά τό 1984 ἤδη δι «καθαρές εἰσπράξεις» θά εἶναι σέ δραχμές αὐξημένες κατὰ 4,9%, δηλαδὴ θά εἶναι ἐλαφρὰ μειωμένες ἀν ὑπολογισθεῖ ὁ πληθωρισμός.

Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο οἱ ὑποστηρικτές τοῦ κοινοτικοῦ πλαισίου καί φυσικά ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση, προβάλλουν τίς «ἀναπτυξιακές» ἐπιπτώσεις πού μπορεῖ νά ἔχουν τά κονδύλια τῶν διαφόρων κοινοτικῶν ταμείων, δείχνει ὅτι στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει κάποια στρατηγική στήν ὁποία νά ἐντάσσονται οἱ κοινοτικοὶ πόροι: ἀν τό «ἀναπτυξιακὸ πρόβλημα» τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας συνοψιζόταν σέ μερικά δισεκατομμύ-

Στό περιθώριο τῶν Εὐρωεκλογῶν

Γιὰτί κανεῖς δέν κάνει ἀπολογισμό τῆς τριετοῦς ἔνταξης

ἀπὸ τοὺς «κοινοτικούς πόρους».

Τό ἐπιχείρημα ὅτι ἕνα ἐμπορικὸ ἔλλειμμα μιᾶς κοινοτικῆς χώρας δέν εἶναι πρόβλημα ἀπὸ τὴ στιγμή πού ὑπάρχουν ἀνάλογες «καθαρές εἰσροές», ἕνα ἐπιχείρημα πού πολὺ ἀρέσει στό «Ἑσωτερικό», εἶναι μπακάλικα προπαγανδιστικὸ γιά δύο λόγους: πρῶτο, γιὰ τό ἀγνοεῖ ὅτι οἱ οικονομικὲς ἐπιπτώσεις τῆς ἔνταξης δέν εἶναι μία ἀπλή ἀναπροσαρμογὴ κάποιων συναλλαγῶν λόγω δασμολογικῶν μεταβολῶν, ἀλλὰ οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἀδυναμίας πού ἔχει ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία νά συναγωνιστεῖ μέ ἐπιτυχία τίς εὐρωπαϊκὲς οικονομίες. Μ' ἄλλα λόγια ἀγνοεῖ ὅτι οἱ «καθαρές εἰσπράξεις» δέν ἀντισταθμίζουν μία ἀπώλεια, ἀλλὰ συγκαλύπτουν προσωρινὰ τίς συνέπειες μιᾶς κρίσης. Δεύτερο, γιὰ τό ἀποκρύπτει ὅτι (ὅπως κυβερνητικοὶ παράγοντες παραδέχονται σέ ἰδιωτικές συζητήσεις) οἱ σοβαρές προβλέψεις σέ σχέση μέ τοὺς κοινοτικούς πόρους μιλοῦν γιά

ρία παραπάνω στὸν κρατικὸ προϋπολογισμό, δέ θά ἦταν ἀναγκαῖα ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ γιά νά βρεθοῦν αὐτά τά χρήματα, καί θά ἀρκοῦσε ὁ ἐξωτερικὸς ἢ ἐσωτερικὸς δανεισμός, ἢ κάποια ἐσωτερικὴ ἀνακατανομή πόρων.

Τὰ κοινοτικὰ ταμεῖα μαλακώνουν ἀπλῶς τίς ἐπιπτώσεις μιᾶς διαδικασίας εὐρύτερων διαστάσεων καί ἐν πολλοῖς ἀντίστροφη ἀπὸ τά ἀναπτυξιακὰ ὁράματα: δηλαδὴ, τῆς πλήρους ἔνταξης στή διεθνή ἀγορά πού δέν μπορεῖ νά γίνει παρά μέ προσπάθεια αὐξησης τῶν ἐξαγωγῶν, πού ἡ τόνωσή τους στηρίζεται κυρίως στή συγκράτηση τῶν μισθῶν, καί τήν ὑποτίμηση τῆς δραχμῆς, χωρίς νά ἀποφεύγεται ἡ συνολικὴ στασιμότητα τῆς παραγωγῆς, ἡ αὐξηση τῆς ἀνεργίας, καί ἡ ἐπιδείνωση τῶν προβλημάτων τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἀπέναντι σ' αὐτὴ τήν ἐξέλιξη ἔχουν πλέον ἀποδειχθεῖ ἀνήμερες οἱ κυβερνητικὲς καί κάθε λογῆς ἐκκλήσεις πρὸς τήν ἀστική τάξη: καί ἡ ἀναπτυξιακὴ ἰδεολογία μέ τά εὐρωπαϊκὰ τῆς ἐπιχειρήματα δέν εἶναι παρά ἕνας τρόπος νά πεισθοῦν οἱ ἐργαζόμενοι ὅτι ἀξίζει νά θυσιάστοῦν γιά ἕνα καλύτερο καπιταλιστικὸ μέλλον, καί στό τέλος ἀπλῶς νά θυσιάστουν.

Τελικά, τό ζήτημα τῆς ἔνταξης ἢ ὅχι στήν ΕΟΚ ἔχει πάψει νά ἀποτελεῖ ἀντικείμενο συζήτησης διότι ἡ ἔνταξη εἶναι ἡ ἀναμφισβήτητὴ ἐπιλογή τῆς ἀστικῆς τάξης. Καί ὅχι τῆς «μονοπωλιακῆς ἀστικῆς τάξης» ἢ τοῦ Συνδέσμου Βιομηχάνων: οἱ πιά φανατικοὶ ὑποστηρικτές τῆς ἔνταξης καί πολέμιοι τῶν ὁποιωνδήποτε προστατευτικῶν μέτρων εἶναι τὰ κατὰ τόπους Ἑμπορικὰ καί Βιομηχανικά Ἐπιμελητήρια, κατ' ἐξοχήν φορεῖς τῆς ταξικῆς θέλησης μεγάλων καί μικρο-μεσαίων ἐμπόρων καί βιομηχάνων. Πῶς ὅμως μπορεῖ ἡ ἀστικὴ τάξη νά δέχεται τίς ἐπιπτώσεις πού εἶχε γιά τὴ βιομηχανία καί τὸν «τόπο» ἡ ἔνταξη; Πῶς μπορεῖ γενικά νά ἐφαρμόζει στήν πράξη μία στρατηγικὴ κρίσης καί ὅχι μιὰ στρατηγικὴ «ἀνάπτυξης»; Γιά νά ἀπαντηθοῦν τὰ ἐρωτήματα αὐτά θά πρέπει νά γίνῃ κατανοητὸ ὅτι ἡ διατήρηση τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας καί ἡ ἐπιβίωση στά πλαίσια τοῦ διεθνούς καπιταλισμοῦ εἶναι οἱ μόνον πραγματικοὶ στρατηγικοὶ στόχοι.

Πάνος Γεωργίου

(*) Χαρακτηριστικὸ τῆς Πασοκικῆς στάσης εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ οικονομικοὶ ἐγκέφαλοι τῆς κυβέρνησης δέν ἐδείξαν καμιά προθυμία νά συντάξουν ἔκθεση γιά τὴν ἐπιδείνωση τῆς ἔνταξης, καί ὅτι μία σκληρὴ τέτοια ἔκθεση μέ προέλευση τό ΥΠΕΘΟ, ἀπορρίφθηκε ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Παπανδρέου.

συζήτηση με ομάδες της «επαναστατικής άριστεράς»

Τρεις μήνες μετά την έναρξη των ανοιχτών διαδικασιών και επαφών ομάδων και έντυπων στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη και την Έπαρχία, ο χώρος της βουλευτικής Άριστεράς δεν κατάφερε να καταλήξει στην εκλογική του κάθοδο. Η θετική του σύνδεση με τις φοιτητικές και τις εργατικές συσπειρώσεις, με τις Έπιτροπές για τον Στρατό κλπ. δεν απέτελεσε Ικανό Έδαφος στήριξης μιάς τέτοιας κεντρικής κίνησης.

Η συζήτηση με τα βασικά μέλη της «Πρωτοβουλίας παρέμβασης στις Εύρωεκλογές» περιστρέφεται στους λόγους της αποτυχίας και αναδεικνύει τις μεταλλαγές που συμβαίνουν σ' αυτόν το χώρο. Διαπιστώνεται επίσης, μιά σοβαρή μεταβολή στην παλιά Ιδεολογία του «Άριστερισμού» και μιά αναζήτηση προς νέα κοινωνικά και πολιτικά υποκείμενα, νέες φόρμες.

Στην κουβέντα Έλαβαν μέρος:

Ο Νίκος Γιαννόπουλος απ' την Ομάδα Ζωγράφου

Ο Κώστας Διάκος απ' την εφημερίδα «Άριστερή Πολιτική» του ΚΚΕ (μ-λ).

Ο Γιώργος Καραμπελιάς, απ' το περιοδικό «ΡΗΞΗ» και η Τασία Χριστοδουλοπούλου απ' την Κ.Ο. «ΜΑΧΗΤΗΣ».

Δημήτρης Τρίμης
Δημήτρης Ψαρράς

Γ.Κ.: Είναι η πρώτη φορά που έμεις, σά ΡΗΞΗ, αντιμετωπίζουμε το ένδεχομένο παρέμβασης στις εκλογές. Πιστεύουμε ότι σήμερα υπάρχουν κάποιες ιδιαίτερες λόγοι να γίνει κάτι τέτοιο, δεν θεωρούμε ότι πάντα πρέπει κάποιος να κατεβαίνει στις εκλογές. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα έχουμε μετά τη μεταπολίτευση μιά σοσιαλιστική κυβέρνηση. Ο κόσμος για πρώτη φορά αντιμετωπίζει τι σημαίνει μιά κυβέρνηση της άριστεράς. Η κυρίαρχη άριστερά γίνεται πιά κυβερνητική άριστερά, έφθασον τό μπλόκ της Άλλαγής συμπεριλαμβάνει μαζί με τό ΠΑΣΟΚ και τα άλλα κόμματα. Γεννιέται λοιπόν αντικειμενικά η δυνατότητα να προβληθεί μιά άλλη εναλλακτική άποψη σ' ένα γενικό πολιτικό επίπεδο. Αυτό είναι τό πρώτο στοιχείο.

Τό δεύτερο στοιχείο είναι η πραγματικότητα του χώρου της κοινωνικής αντιπολίτευσης. Η κατάσταση είναι αντιφατική. Άπ' τη μιά έχουμε μιά κρίση των δομών και των πρακτικών αυτού του χώρου (ιδιαίτερα απ' την άνοδο του ΠΑΣΟΚ) και από την άλλη, επειδή έχουν ξεπεραστεί κάποιες λογικές ομάδων-ομαδοποιήσεων υπάρχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες για ένιαία έκφρασή τους. Έχει οδηγηθεί σέ κρίση ή παλιά λογική της άκρας άριστεράς και έχουν δημιουργηθεί κάποιες κοινότητες, ακόμα και στον τρόπο ζωής.

Τό ξεπέρασμα της κρίσης αυτού του χώρου δεν γίνεται μόνο μέσα απ' τις επιμέρους παρεμβάσεις σέ κοινωνικούς χώρους αλλά και από κάποιες γενικότερες πολιτικές παρεμβάσεις. Αυτό τό νόημα είχε για μās τό θέμα εκλογική παρέμβαση.

Τ.Χ.: Για μās ή πρωτοβουλία της Έπαναστατικής Άριστεράς στις Εύρωεκλογές έχει να κάνει με την συγκεκριμένη πολιτική συγκυρία απ' τη μιά κι απ' την άλλη με τις συγκεκριμένες πολιτικές κατακτήσεις που έχει κάνει ο χώρος απ' τό '81 και μετά, παρόλη τη διαπιστωμένη συρρίκνωσή του. Ειδικότερα πιστεύουμε ότι μπορούσαμε να πούμε απόψεις που δεν θά πεί κανένας άλλος στις εύρωεκλογές: τη στάση μας απέναντι στο ΠΑΣΟΚ σάν φορέα συνδιαχείρισης της κρίσης του καπιταλισμού, απέναντι στην «άλλαγή» που δεν είναι τίποτα άλλο παρά ο έκφυγισμός του συστήματος μέσω της κοινωνικής συναίνεσης και όχι της καταστολής. Παραπέρα για τό ζήτημα της οικονομικής κρίσης και για την κοινωνική περιθωριοποίηση της εργατικής τάξης που όλοι της ζητάνε ν' αυξήσει την παραγωγικότητά της για να λει-

τουργήσει στην υπέρβαση της οικονομικής κρίσης. Άπ' την άλλη πιστεύουμε ότι υπάρχει μιά μετατόπιση του κέντρου των πολιτικών Ισορροπιών προς τα δεξιά. Δεν έννοούμε μ' αυτό ένισχυση απλά της Ν.Δ., έννοούμε συνολικά μιά συντηρητικοποίηση της κοινωνίας και των πολιτικών δυνάμεων. Όλα τά κόμματα έπικεντρώνονται γύρω απ' την πολιτική Καραμανλή τόσο στα έσωτερικά όσο και στα διεθνή θέματα. Στο βασικό ζήτημα του ήπιου κλίματος υπάρχει ταύτιση απ' τόν Καραμανλή μέχρι τό ΚΚΕ. Σ' όλα αυτά τά ζητήματα απουσιάζει ένας άριστερός λόγος. Αύτή είναι για μās ή συγκυρία που επέβαλε την εκλογική παρέμβαση.

Δύο έρωτήσεις: ποιές είναι αυτές οι κατακτήσεις του χώρου της Έπαναστατικής Άριστεράς μετά τό '81 και που όφείλεται ή συρρίκνωση που διαπιστώνεις;

Τ.Χ.: Άπ' τό '81 και μετά είναι γεγονός ότι άνοιξαν διάφορα ζητήματα στην έλληνική κοινωνία. Κι ή μόν παραδοσιακή άριστερά έμεινε άφωνη γιατί χρόνια ήταν πρόγραμμα της, έμεις όμως καταπιναστήκαμε μ' αυτά τά ζητήματα και προσπαθήσαμε να τ' άπαντήσουμε όχι με άφορισμούς και ιδεολογικισμούς αλλά με κάποιους μαζικούς όρους. Όπως στο ζήτημα του έκφυγισμίου του καπιταλισμού, του σοσιαλισμού και των μορφών συμμετοχής, στο ζήτημα του εργατικού έλέγχου, για την συνδικαλιστική γραφειοκρατία, και την ανάπτυξη ριζοσπαστικών κινημάτων (στρατός, εργατικές συσπειρώσεις, φοιτητικές συσπειρώσεις, ομάδες γειτονιάς κλπ.). Θεωρώ επίσης σάν πολιτική κατάκτηση αυτού του χώρου την αυτογνωσία που έχει κατακτήσει μέσα απ' τη θετική και άρνητική του πείρα και την προσπάθεια που κάνει ν' άπαντήσει στα ζητήματα συγκυρίας κι όχι όπως τό '74- '76 που είμαστε περισσότεροι αριθμητικά — όπως άλλωστε όλη ή άριστερά — αλλά άπαντούσαμε είτε σέ ζητήματα που ήταν προνομιακά για μās (τρομοκρατία κλπ.) είτε σέ ζητήματα κατ' έξοχήν ιδεολογικά (οικοδόμηση κόμματος κλπ.).

Ν.Γ.: Ένώ τό 1981 ή αντιπολίτευση του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ μπορούσε να εκφράζει τις συλλογικές αυταπάτες των μαζών, σήμερα αυτό δεν ισχύει πιά. Άν τό 1981 γύρω απ' τόν πολιτικό στόχο να φύγει ή δεξιά μπορούσαν να ένοποιηθούν κάποιες αντίστασεις σέ μαζικό επίπεδο, σήμερα δεν συμβαίνει κάτι άνάλογο. Αυτό που τό 1981- '82 λέγαμε διαδικασία ένεργητικής κοινωνικής συναίνεσης (να στηρίζουμε την άλλαγή κλπ.) τώρα τείνει να γίνει μιά πολιτική παθητικότητα και άνοχη που βέβαια έχει μέσα της τις συνιστώσες της πολιτικής άπογοήτευσης, του συντηρητισμού, του κρατισμού κλπ., απ' την άλλη όμως κάνει άρκετά όρατό αυτό

τό κενό αντιπολίτευσης που υπάρχει.

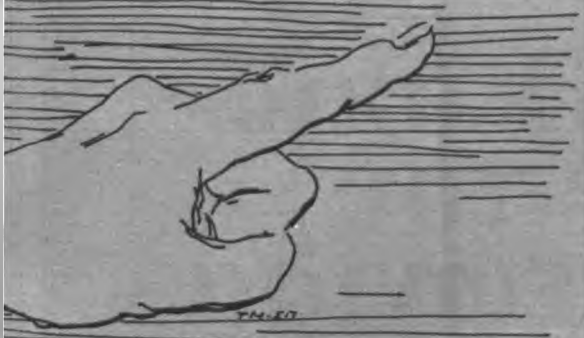
Μέσα σ' ένα τέτοιο γενικό πλαίσιο έντάσσεται ή προσπάθειά μας για την πολιτική παρέμβαση αυτού του χώρου. Έτσι έχουμε στις συζητήσεις που κάναμε για τις εύρωεκλογές την ανάπτυξη ενός διαλόγου πάνω στο ότι δεν είναι πιά δυνατόν να τοποθετηθεί με ένα ναι ή ένα όχι πάνω στο πρόβλημα της ΕΟΚ. Τό «Έξω απ' την ΕΟΚ» μπορεί απλά να σημαίνει έναν άπομονωτισμό ή την άποδέσμευση της ανάπτυξης της έθνικής οικονομίας. Έχουμε μιά συζήτηση που προσπαθεί να συνδυάσει τις αντίθεσεις ΗΠΑ-ΕΣΣΔ με τις έπιλογές των εύρωπαϊκών άστικών κυβερνήσεων, την ταξικότητα της Εύρώπης. Βλέπουμε ότι άρκετός κόσμος καταλαβαίνει, ότι γενικά κι άόριστα κανένας δεν είναι υπέρ της ειρήνης. Όλη αύτή ή έμπειρία των κινημάτων απ' τό '79 ως σήμερα, με πρώτο απ' όλα τό άντιπυρηνικό, βάσει τη σύνδεση του άντιπολεμικού με τό άντικαπιταλιστικό, άκριβώς έπειδή είναι περίοδος οικονομικής κρίσης, και σήμερα είναι πιο κατανοητό να πεις γιατί οι πολεμικές δαπάνες έχουν σχέση με την άνεργία κλπ. Τό «πρόγραμμα της Άλλαγής» που είναι έγκλωβισμένη και ή παραδοσιακή Άριστερά έχει όρισμένες συνιστώσες που όλοι τις άποδέχονται άνεξάρτητα άν άρνούνται όρισμένες συνέπειές του. Την έθνική όμοθυμία, την έθνική οικονομία, την παραγωγικότητα, τόν έκδημοκρατισμό, τη λαϊκή συμμετοχή. Άλλο πράγμα ήταν τό '81 να λές «οι εκλογές δεν φέρνουν την άλλαγή» σ' έναν κόσμο που θέλει να φύγει ή δεξιά κι άλλο σήμερα που αύτή ή άλλαγή έχει πραγματοποιηθεί.

Μέ την κάθοδο στις εύρωεκλογές θελήσαμε να καταγραφούν κάποιες πολιτικές κατακτήσεις του χώρου μας. Παρότι είναι συρρικνωμένος ο χώρος αυτός, πολιτικά είναι πιο προχωρημένος. Είναι πιο άναπτυγμένο τό άντικαπιταλιστικό, ταξικό του κριτήριο. Δεν συγκινείται πιά από ένα γενικό ιδεολόγημα, θέλει μιά πολιτική που να έχει σχέση με τό συγκεκριμένο. Έξου και ή ανάπτυξη της δουλειάς για τό στρατό, οι φοιτητικές συσπειρώσεις, οι συσπειρώσεις στον εργατικό χώρο. Αύτά, μαζί με την άπόρριψη της αντίληψης της όργάνωσης για τόν έαυτό της είναι πολιτικές κατακτήσεις του χώρου.

Η πρωτοβουλία που άρρήθηκε ήταν σωστή, γιατί βοήθησε τη συζήτηση έστω κι άν αύτή δεν κατέληξε σέ ψηφοδέλτιο.

Κ.Δ.: Ποιοί είναι οι λόγοι που επέβαλλαν την εκλογική κάθοδο; Πιστεύουμε ότι πέρασε μετά τις εκλογές του '81 μιά περίοδος όπου ο κόσμος δεν κατανοούσε τί συμβαίνει γύρω του. Τό ΠΑΣΟΚ βέβαια δεν έκανε τίποτα άλλο, απ' αυτό που θά έκανε φυσιολογικά ή εξέλιξη της άστικής δημοκρατίας. Κανένας απ' την Άριστερά δεν ήταν προετοιμασμένος. Οι μαζικές δυνάμεις της Άριστεράς ήταν ήδη ένταγμένες στη λογική του

για τις Ευρωεκλογές

Αριστερά

ΠΑΣΟΚ, στη λογική της αστικής δημοκρατίας. Τό αποτέλεσμα ήταν να βρεθεί ο κόσμος σαν χαμένος. Σήμερα πιά, έχει πάψει να υπάρχει μία άνοχη σ' ένα επίπεδο αποδοχής παροχών και μία συμπεριφορά του, όπως περίπου επί Ν. Δημοκρατίας. Διαμορφώνονται πιά οι δροι για κάποιους καινούργιους πόλους αντίστασης και σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο.

Ένας άλλος λόγος που θα έπρεπε να επιδιωχθεί η παρέμβαση στις εκλογές είναι ότι σ' όλη την Ελλάδα διάσπαρτα υπάρχει ένας κόσμος που δρα μεμονωμένα και δεν έχει τη δυνατότητα να παρέμβει στην κεντρική πολιτική σκηνή.

Επίσης, θα μπορούσαμε να τοποθετηθούμε και στο θέμα ΕΟΚ. Η άποψή μας μπορεί να έχει κενά ή λάθη, βάζει όμως ορισμένα καίρια σημεία. Π.χ. λύνεται το οικονομικό πρόβλημα στην Ελλάδα με μία νέα Μεσογία, με την Ευρώπη των εργαζομένων, με το ναί ή το όχι στην ΕΟΚ; Υπάρχει και μία λογική που λέει ότι όλα αυτά έμένα δεν με ενδιαφέρουν. Αυτοί τη φτιάξαν την ΕΟΚ για να διαχειριστεί την καπιταλιστική κρίση, κάπου δεν τά βρίσκουν σήμερα, αλλά εγώ είμαι μία άλλη ιστορία δεν μπαίνω σ' αυτή τη λογική. Εμείς ζητάμε έναν άλλο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Τελευταίο είναι το θέμα του χτυπήματος της κριτικής υποστήριξης. Δηλαδή η αποδοχή του αδιέξοδου να εκφραστεί και εκ των πραγμάτων να δώσει αδιέξοδο διέξοδο στα αδιέξοδά σου.

Μία γενική ερώτηση που απευθύνεται προς όλους. Μήπως η διαπίστωση της «συντηρητικοποίησης» της Αριστεράς αφορά και το δικό σας χώρο; Μήπως οι δυνάμεις που πρόκυψαν στην προσπάθεια για εκλογική κάθοδο έχουν σχέση με την κρίση της Αριστεράς σ' αυτό τον ιδιαίτερο χώρο;

Κ.Δ.: Έγώ πιστεύω ότι υπάρχει συντηρητικοποίηση και στο χώρο. Πέρα από συναισθηματισμούς ή συνολική κοινωνική στάση δεν μπορεί παρά να επηρεάζει και τον δικό μας χώρο. Δεν μπορούμε να είμαστε απ' έξω, απόλυτα. Τό ότι κάποιες απόψεις και λογικές δεν «περνάνε» πλέον είναι γεγονός. Τό απόδειξε η πράξη. Τό αποδέχτηκαν και οι ίδιες οι οργανώσεις. Νά θυμηθούμε τον Μάρξ που λέει ότι η κρίση και τὰ προβλήματα στο εργατικό κίνημα, στην Αριστερά, δεν είναι άσχετα απ' τη φάση ανάπτυξης της αστικής δημοκρατίας. Έξ' άλλου στην Ελλάδα μόνιμο μειονέκτημα της Αριστεράς, είναι τό ότι δεν επιδίωξε να αποτελεί αυτόδυναμη εναλλακτική λύση. Πάντα υποστήριζε κάποιες αστικές δυνάμεις στη λογική του «μή χειρόν βέλτιστον». Άς θυμηθούμε τό '44, τό '60, τό '63, τό '74 και γιατί όχι τό '81.

Γ.Κ.: Εμείς δεν ξεκινήσαμε για να ξαναχτίσουμε (μέσω της παρέμβασης στις εκλογές) αυτό τό

χώρο, αλλά για να τον διαλύσουμε ολοκληρωτικά. Δεν πιστέψαμε ότι θά ήταν κατορθωτή αυτή η κάθοδος στις εκλογές. Τήν προωθήσαμε και τη δοκιμάσαμε γιατί πιστεύουμε ότι οι διαδικασίες που θά προκαλούσε η κάθοδος θά βοηθούσαν τό προχώρημα των αντιλήψεων και των ανθρώπων. Έκτός της όπτικής μας βρίσκεται τό εκλογικό κατέβασμα σαν καταγραφή. Θά είχε λοιπόν νόημα ένα τέτοιο έγχειρημα, αν έτεινε να εκπροσωπεί όχι τις πολιτικές ομάδες αλλά κυρίως τούς δρώντες πυρήνες της άριστερης αντιπολίτευσης, τις κοινωνικές αντιτάσεις. Δεν θά αποτελούσε τίποτα καινούριο αν αντί για 2-3 οργανώσεις μαζεύοντουσαν 5-6. Στην πράξη απέδειχθη ότι συνέβαινε ακριβώς αυτό. Έτσι άρνηθήκαμε να προχωρήσουμε. Ούτε πίεση απ' τὰ κάτω, απ' τούς κοινωνικούς χώρους υπήρχε, ούτε μία νέα ιδεολογική ένότητα, ένας άλλος πολιτικός λόγος. Και έδω εμφανίζεται η ουσία της άποτυχίας. Δεν ξεπεράστηκαν οι «άμαρτίες» του παλιού άριστερισμού δηλαδή: ο απόλυτος «έξωθεσμισμός» ή η αποδοχή των εκλογών ως κύριας θεσμικής παρέμβασης, συνέχεια της παραδοσιακής Αριστεράς. Τό παράδειγμα της χρήσης των εκλογών απ' τούς «πράσινους» της Γερμανίας φαίνεται σημαντικό. Η μεταφορά ενός κινήματος έξωθεσμικού, αλλά και κοινωνικά υπαρκτού, μέσα στους θεσμούς, στο ίδιο τό Γερμανικό κοινοβούλιο είναι κάτι καινούργιο. Κάτι τέτοιο θά είχε νόημα σε αντίθεση με την μίσηρη επανάληψη της άθροιστικής άποψης για τις εκλογές της παλιάς Ακρας Αριστεράς.

Ν.Γ.: Η κρίση και οι αντιφάσεις του δικού μας χώρου αντικαθρεπτίζουν πιο έντονα πλέον την συνολική κρίση που η εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ έθεσε στην Ελληνική κοινωνία. Η άμνηνία που κυριάρχησε σ' αυτά τὰ δύο χρόνια τροφοδότησε τη συρρίκνωση και την κρίση στην έξωκοινοβουλευτική Αριστερά, δημιουργώντας όμως και τούς δρους για τις πολιτικές κατακτήσεις που προανέφερα. Έτσι η πρωτοβουλία για τις ευρωεκλογές προσπάθησε να συνδεθεί με ό,τι κινήθηκε στη νέα αυτή φάση στους κοινωνικούς χώρους. Απέτυχε να δώσει από αποτέλεσμα αλλά ο διάλογος που προκάλεσε ήταν κέρδος. Θά κάνω μία υπόθεση. Αν ο «Σχολιαστής» άνοιγε τις σελίδες του να είχαμε σε μία τέτοια άναζητηση και επαναπροσδιορισμό, θά συνέβαλε θετικά στο να πολλαπλασιαστούν τὰ κέρδη αυτής της απόπειρας. Βέβαια δεν τό έκανε... Συνολικά η άπόπειρα μās βοηθήσε στο να άρχισει αυτή η διαδικασία, να αποκατασταθεί μία ένότητα στηριγμένη σε πραγματικές δραστηριότητες και κατακτήσεις διαφορετική από τό παρελθόν.

Τ.Χ.: Συμφωνώ ότι η κρίση της Αριστεράς περιλαμβάνει και μās, επίσης ότι πράγματι η άποσπασματικότητα και η άσυνέχεια των πολιτικών παρεμβάσεων μας είναι γεγονός. Αλλά θεωρώ πώς η άρχική αντιπροσωπευτικότητα της πρωτοβουλίας και η εκπροσώπηση των ενεργών κοινωνικών ομάδων στον διάλογο, ήταν έπαρκής για την συμμετοχή στις εκλογές.

Η νέα ιδεολογική ένότητα που άπαιτεί ο Γ.Κ. μοιάζει να επαναλαμβάνει την «παλιά» συνταγή. Ούτως ή άλλως νομίζω πώς μέχρι τό '81 έκλεισε ο πρώτος κύκλος της Ακρας Αριστεράς. Τό 10χρονο παρελθόν του είναι μία πείρα που μās άκολουθεί, και δεν υπήρξε μόνάχα άρνητική. Παραμένει πρόβλημα τό να καμαρώνουμε για τη δράση μας και πριν τις εκλογές να άκυρώνουμε την ύπαρξή μας. Τό πραγματικό λοιπόν έρώτημα είναι: τί άπαντάμε στη σημερινή συγκυρία και πώς συνδεόμαστε με τὰ κοινωνικά κινήματα.

Γ.Κ.: Όταν η Τ.Χ. μιλάει για πολιτική του συγκεκριμένου αυτό σχετίζεται με ένα μοντέλο που αντιστοιχεί ή όχι στις συνθήκες.

Έγώ άναφέρομαι σε μία ιδεολογική ένοποίηση με βάση μία πλατφόρμα μιάς οργάνωσης. Μιλώ για τρόπους ζωής περισσότερο παρά για μοντέλα. Τελικά η κρίση αντίληψης για την κοινωνία που ζούμε είναι ή βάση της κρίσης της Αριστεράς. Τό

γεγονός πώς τὰ παλιά συνθήματα της Αριστεράς υλοποιούνται στον καπιταλισμό άποτελεί άνατροπή στην ιδεολογία της, την άποσταθεροποιεί.

Δέν θά μπορούσα να μιλήσω για ένοποίηση γύρω από ΜΙΑ ιδεολογική άποψη άφου η κοινωνία που φανταζόμαστε δεν θά 'ναι ολοκληρωτική αλλά πλουραλιστική, άρα όχι ΜΙΑ αντίληψη.

Κ.Δ.: Ο πολός «σοσιαλισμός», οι «προωθημένοι» προβληματισμοί, όπως διεξάγονται και στο επίπεδο που άκούγονται, καταφέρνουν συνήθως τό αντίθετο.

Έτσι, είναι λογικό ή δεξιά να άποδυναμώνει τὰ «προωθημένα» αίτήματα, άκόμα και να τὰ οικειοποιείται.

Όσον άφορά τώρα γιατί δεν προχώρησε η πρωτοβουλία μας για τις ευρωεκλογές. Για να μην επαναλάβω τις αίτιες που άκούστηκαν προηγουμένως θά άναφερθώ σε μία άκόμα. Πρόκειται για τη γνωστή άσθένεια του χώρου μας: την «καπελιττία». Αυτή είναι άμφίδρομη. Δηλαδή και οι έκτός οργανώσεων είναι προκατειλημμένοι άπέναντι στις άπόψεις των οργανωμένων αλλά και οι οργανωμένοι δεν έχουν ξεφύγει από μία «στελεχική λογική» όταν μιλάνε στις μαζώσεις του χώρου.

Όπως είπα και πριν σε ένα σημαντικό μέρος του χώρου μας έγινε ένα θετικό ξεκαθάρισμα γύρω απ' τη χρησιμότητα της εκλογικής συμμετοχής.

Απ' την άλλη ταυτίστηκε η εκλογική συμμετοχή με την κεντρική πολιτική παρέμβαση, προκαλώντας σε πολλούς την άδιαφορία και την έπιμονή στις έπιμέρους παρεμβάσεις.

Μία άκόμα αίτια της άποτυχίας υπήρξε ή έσω-στρέφεια και ή μεταφορά μιάς άντιπαράθεσης στο έσωτερικό του χώρου, αντί να τοποθετηθεί στο πραγματικό της επίπεδο. Δηλαδή πιεσμένοι από την άνεπάρκεια ενός μαζικού λόγου και έξοβελισμένοι απ' τό πολιτικό παιχνίδι του κοινοβουλευτικού μπλόκ. Η άρχική έπιφύλαξη του Γ.Κ. δυστυχώς δεν ειπώθηκε απ' την άρχή της πρωτοβουλίας ώστε και να ξεκαθαριστεί.

Χωρίς τό ευρωψηφοδέλιό σας λοιπόν πώς θά συμπεριφερθεί τελικά στις εκλογές ο χώρος στον όποιον άναφέρεστε;

Ν.Γ.: Είναι αλήθεια πώς θά υπάρξει μία πίεση απ' τό προεκλογικό κλίμα και πολύ δύσκολα θά άρθρωθεί ένας άλλος πειστικός λόγος σε χώρους όπου υπάρχει ήδη μία δική μας παρουσία, και πολύ περισσότερο στο γενικό επίπεδο. Τό μεγαλύτερο μέρος του κόσμου θά υποχρεωθεί να ψηφίσει τό ΚΚΕ έσ., θά υπάξουν και άλλες προσωπικές στάσεις. Έγώ θά έβλεπα δυνατή την προβολή του Ακυρου ή του Λευκού. Αυτό συνδισμένο με έκδηλώσεις άνοιχτού πολιτικού διαλόγου και μιάς διακήρυξης άντικαταχρονιστικού και άντικαπιταλιστικού χαρακτήρα.

Τ.Χ.: Δεν μπορεί να προταθεί σαν μαζική γραμμή τό Λευκό ή τό Ακυρο. Παρόλο που ένδεικνυται ο «χώρος» να ψηφίσει κάπως έτσι, είναι λάθος σήμερα να γίνει μία τέτοια καμπάνια. Αν μπορούσαμε να προτείνουμε κάτι από κοινού, τότε θά ήταν δυνατή ή δική μας κάθοδος στις εκλογές.

Γ.Κ.: Καλό θά 'ναι να θέσουμε ζητήματα όπως Στρατός — Άνεργία δεμένη με τό θέμα Ευρώπη. Συμφωνώ πώς ο κόσμος θά ψηφίσει κυρίως ΚΚΕ έσ. ή ΠΑΣΟΚ. Έγώ δεν ψηφίζω τίποτα.

Κ.Δ.: Μέ όλα τὰ θετικά και τὰ άρνητικά της μη συμμετοχής μας, πρέπει να γίνει μία καμπάνια όπως θά γινότανε και στην άλλη περίπτωση. Τό τί θά ψηφίσει ο καθένας απ' τούς συντρόφους του «χώρου» έξαρτάται και απ' τό χώρο που κινείται. Θά υπάρξει μία κριτική υποστήριξη στο ΠΑΣΟΚ, ιδιαίτερα στην έπαρξία και θά ψηφιστούν τὰ μικρά κόμματα στα άστικά κέντρα.

Πάντως καλό θά είναι όσο έχουν κάποια άποψη από μās να την εκφράσουν δημόσια θεωρώντας ότι τό «κατά συνείδηση ψηφος» δεν λέει τίποτα.

Η απεργία των ανθρακωρύχων

Τή στιγμή που γράφεται αυτό το κείμενο η απεργία των ανθρακωρύχων στη Βρετανία έχει μπει στην όγδοη βδομάδα χωρίς να μπορεί κανείς να διακρίνει σε ποιά μεριά κλίνει ή πλάστιγγα. Οί Συντηρητικοί και η Κρατική Έπιχείρηση Άνθρακα δεν έχουν κατορθώσει να σταματήσουν την απεργία, αλλά και οι ανθρακωρύχοι δεν έχουν δείξει ακόμα ότι έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες που θα τους οδηγούσαν στη νίκη. Οί 7000 ανθρακωρύχοι που ψήφισαν για απεργία στο Νότιγχαμ (τή μόνη περιοχή που δεν απεργεί και που συγκεντρώνει, όμως, τό 20% των ανθρακωρύχων), δεν έχουν καταφέρει να τραβήξουν έξω απ' τα όρυχεία και τους υπόλοιπους συναδέλφους τους! Μεγαλώνει όμως η συμπράσταση στους ανθρακωρύχους από άλλα κομμάτια της εργατικής τάξης (τήν Βορειοδυτική Βρετανία οί σιδηροδρομικοί έχουν διακόψει τή μεταφορά ανθρακα), χωρίς βέβαια αυτή η συμπαράσταση να παίρνει γενικό χαρακτήρα.

Η απεργία των ανθρακωρύχων κατά βάθος έχει όλα τα σημάδια ενός κινήματος που άμύνεται μέσα σ' ένα άσφυκτικό περιβάλλον. Είναι γεγονός ότι η πρόκληση της απεργίας όφειλεται πολύ περισσότερο στην Κρατική Έπιχείρηση Άνθρακα, παρά τή συνολική διάθεση των ανθρακωρύχων να κινητοποιηθούν. Στά τέλη του 1983 οί ανθρακωρύχοι είχαν σταματήσει να εργάζονται υπερωριακά ζητώντας μιά μικρή αύξηση στους μισθούς. Στά τέλη Φλεβάρη, η Κρατική Έπιχείρηση Άνθρακα, βλέποντας τούς ανθρακωρύχους κουρασμένους από τόν μακρόχρονο — και προφανώς μη αποτελεσματικό — τρόπο διεκδίκησης του αιτήματός τους, πέρασε στην επίθεση κλείνοντας μερικά όρυχεία στο Ντονκάστερ του Γυορκσάιρ. Στην επίθεσή της αυτή βασίζόταν πολύ στη συνολική πτώση του κινήματος, στο φόβο της ανεργίας (οί Έργατικοί είχαν κλείσει 300 όρυχεία, ενώ η Θάτσερ «μόνο» 90), σ' ένα νόμο που είχε περάσει τό 1977 ο «άριστος» Τόνυ Μπέν και που δημιουργούσε έξωφρενικές μισθολογικές διαφορές ανάμεσα στους ανθρακωρύχους, με αποτέλεσμα τή διαιρέσή τους σε «προνομίους» και μη και τέλος στο γεγονός ότι τό στόκ του διαθέσιμου ανθρακα έφτανε για 26 περίπου βδομάδες.

Αυτό που δεν υπολόγισε η Θάτσερ ήταν τό γεγονός, ότι η μακρόχρονη πάλη για αύξήσεις είχε παράγει ένα στρώμα νέων μαχητικών ανθρακωρύχων, κύρια «άντιπροσώπων τμημάτων εξώρυξης», που ξεπερνώντας τή μετριοπάθεια της ήγεςίας του συνδικάτου τους (της NUM) επιδίωξαν τήν επέκταση της απεργίας πέρα απ' τα όρυχεία που έκλειναν, οργανώνοντας τις λεγόμενες «κινητές πικετοφορίες» (flying pickets). Οί «κινητές πικετοφορίες» έχουν μιά ολόκληρη παράδοση στο βρετανικό εργατικό κίνημα που ξεκινά απ' τή μεγάλη

ρύχους του Νότιγχαμ δηλώνει και τήν αδυναμία του κινήματος. Όποιαδήποτε πρόβλεψη θα ήταν αυτή τή στιγμή παρακινδυνευμένη.

Κώστας Πίττας

1. Έφημερίδα Socialist Worker 28/4/84.
2. Έφημερίδα Socialist Worker 14/4/84.
3. Economist 21/4/84.
4. Περιοδικό Socialist Review, Άπριλης 1984.
5. Economist 21/4/84.
6. Έφημερίδα Guardian 19/4/84

απεργία του Λανκασάιρ τό 1842 και φτάνει στην απεργία των ανθρακωρύχων που έριξε τή συντηρητική κυβέρνηση τό 1974.

Μπαινοντας στον τρίτο μήνα της απεργίας, τίποτα δεν έχει δείξει ποιος θα βγει νικητής απ' αυτή τή σύγκρουση που έχει αναδειχτεί σε κεντρικό πολιτικό γεγονός τήν Βρετανία. Η αστυνομική καταστολή έχει φέρει πρόσ τό παρόν τά αντίθετα από τά αναμενόμενα από τή Θάτσερ αποτελέσματα. Ο τελευταίος νόμος που ψήφισαν οί Συντηρητικοί και απαγορεύει τις απεργίες συμπαράστασης είναι άμφιβολο αν θα χρησιμοποιηθεί. Τό Έργατικό Κόμμα στέκεται άνίκανο να δραστηριοποιηθεί, καθώς έντάσει κι αυτό στην πολιτική του τό κλείσιμο των όρυχείων. Η T.U.C. (ή βρετανική ΓΣΕΕ) προσπαθεί να παίξει ένα μεσολαβητικό ρόλο, κάτι που ήδη έχει προταθεί από τόν Economist! Η ήγεςία των ανθρακωρύχων βγάζει ανακοινώσεις «μετριοπάθειας» που τις άναιρεί μέσα σε λίγες ώρες κάτω απ' τήν πίεση των γεγονότων. Ο βρετανικός Τύπος μιλά για καθοδήγηση της απεργίας από «άκροαριστερούς» του Socialist Workers Party και του Militant.

Ούτε η Έθνική Ένωση Άνθρακωρύχων, ούτε η Κρατική Έπιχείρηση Άνθρακα ξέρουν τί θα συμβεί. Οί κινήσεις και των δυό είναι πολύ προσεκτικές. Κι οί δυό ξέρουν καλά ότι όποιοδήποτε μικρό λάθος θα έχει σοβαρές συνέπειες. Αυτό είναι σημάδι αδυναμίας για τήν Κρατική Έπιχείρηση, αλλά εξίσου τό γεγονός ότι η απεργία δεν έχει ακόμα καταφέρει να τραβήξει τούς χιλιάδες ανθρακω-

ΙΤΑΛΙΑ: Η σκοτεινή πλευρά

Άν νομίζατε ότι μονάχα η Δυτική Γερμανία έχει προωθήσει τόσο πολύ τήν «τεχνολογία έγκλεισμού» για τήν έκμηδένιση των πολιτικών κρατούμενων σάν ανθρώπων υπάρετων, οί συνθήκες που έπικρατούν ΣΗΜΕΡΑ στις Ιταλικές φυλακές έρχονται να σās διαψεύσουν.

Στήν ίδια τήν Ιταλία η άποκάλυψη του γεγονότος προσκρούει κατά κανόνα σ' ένα τοίχο ένοχης σιωπής ή θεωρείται «συνήγορία της Τρομοκρατίας». Χρειάστηκε μιά πρωτοβουλία της Φράνκας Ράμε και του Ντάριο Φό για να πάρει κάποια μεγαλύτερη δημοσιότητα: συγκέντρωσαν ό,τι δημοσιεύτηκε τό τελευταίο διάστημα στον Ιταλικό τύπο, καθώς και μαρτυρίες-καταγγελίες των ίδιων των κρατουμένων, δημοσίευσαν ένα μεγάλο μέρος στην έφημερίδα «Il Manifesto» (22.3.84) και ξεκίνησαν μιά καμπάνια έννημέρωσης της κοινής γνώ-

μης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ζητώντας παράλληλα από κάθε δημοκράτη να προσυπογράψει μιά έκκληση που άπευθύνεται στον Ιταλό πρόεδρο Σάντρο Περτίνι και άπαιτεί να βελτιωθούν οί συνθήκες κράτησης των πολιτικών κρατουμένων και να γίνουν σεβαστά τά δικαιώματά τους.

Άν και τό Ιταλικό σύνταγμα: — άναγνωρίζει κι έγγυάται τό άπαραβίαστο των ανθρώπινων δικαιωμάτων» (άρθρο 2ο)

Όλ' αυτά στην πράξη καταστρατηγούνται κατάφωρα. Κι έπειδή πρόκειται γι' ανθρώπους που κατηγορούνται για ένοπλες άντικρατικές ενέργειες, κανένα μεγάλο κόμμα δεν διαμαρτύρεται για τήν μεταχείριση που τούς έπιφυλάσσεται, καμιά δημοκρατική συνείδηση έπώνυμων «άριστερών» διανοουμένων (έκτός έλαχίστων εξαιρέσεων) δεν άφυπνίζεται.

Ήδη, όταν δημοσιεύτηκε η έκκληση των Φό-Ράμε σε 17 φυλακές οί κρατούμενοι είχαν κατέβει σε απεργία πείνας: Σπολέτο - Άριάνο Ιρπίνο - Φότζια - Νουόρο - Πιανόζα - Ρεμπόμπια G7 - Σάν Βιτόρε - Λέ Νουόβε - Βόγκερα - Νοβάρα - Άσκολι Πιτσένο - Ρέτζο Έμιλία - Τράνι - Πάλμι - Φοσομπρόνε - Κούνεο - Μεσσήνη.

Α.Γ.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ: Νέα κινήματα

Στο πολύ καλό τεύχος του περιοδικού «Λατινική Άμερική» (τεύχ. 5) διαβάσουμε ένα αφιέρωμα στο P.T. (κόμμα των εργαζόμενων) της Βραζιλίας.

«... Άρνούμενο τήν παγίδα της «ένδοξης της άντιπολίτευσης» και θεωρώντας τόν άγώνα για τις πολιτικές έλευθερίες άξεχώριστο απ' τόν άγώνα για τήν οικονομική και κοινωνική άπελευθέρωση, τό P.T. αποφάσισε να κατεβάσει τούς δικούς του εργατικούς ύποψηφίους τό 1982. Η κινητοποίηση των εργαζόμενων κατόρθωσε να έπιβάλλει τήν ύποψηφιότητα του Λούλα και των άλλων συνδικαλιστών, που είχαν καταδικαστεί για τις απεργίες...»

Στό Σάο Πάολο, στην πλέον βιομηχανική πόλη, σε συνθήκες στρατιωτικής δικτατορίας, τό P.T. κέρδισε 10,3%. Σήμερα τό P.T. άποτελεί τήν άριστερή συνιστώσα κατά της δικτατορίας και να φαντασθείτε προέκυψε από πολιτικούς πυρήνες και συνδικαλιστές παράνομης δράσης. Τό P.T. ένα κόμμα χωρίς άφεντικά» μέ αντίπαλο ακόμα και φιλοσοβιετικό K.K. Στή Νότια Άμερική υπάρχει έδαφος.

Δ.Τ.

Γιά μιὰ Ευρωπαϊκή 'Αριστερά

ΟΙ ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ τής 17 'Ιουνίου συμπιπτουν μέ τήν πιό μεγάλη κρίση πού γνώρισε ή ΕΟΚ από τήν 'Ιδρυσή της.

Η κρίση αὐτή ὀφείλεται ἀφενός στίς συνέπειες τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς συγκυρίας καί ἀφετέρου στό γεγονός ὅτι ποτέ ή ΕΟΚ δέν κατόρθωσε νά ξεπεράσει τά ὄρια ἀπλῆς τελωνειακῆς ἔνωσης, πού ἐξασφάλισε τήν ἀνεξαρτησία τῆς «Κοινῆς» Εὐρώπης σέ ἀγροτικά προϊόντα καί βοήθησε τή βιομηχανία τῶν διαφόρων κρατῶν της, ἰδίως τῆς Γαλλίας καί τῆς Γερμανίας, ν' ἀνθέξουν τό συναγωνισμό τῶν ΗΠΑ καί τῆς 'Ιαπωνίας.

Σέ τελευταία ἀνάλυση, ή κρίση τῆς ΕΟΚ ὀφείλεται βέβαια στήν ἱστορική πιά ἀνικανότητα τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης, νά ἐνοποιηθεῖ μέ τή μορφή μιᾶς πραγματικῆς δημοκρατικῆς ὁμοσπονδίας τῶν Κρατῶν καί τῶν Λαῶν τῆς

Εὐρώπης.

Ὅπως δὴποτε, οἱ πιό συνειδητοί κύκλοι τῆς ἀστικῆς ευρωπαϊκῆς τάξης εἶναι ἀποφασισμένοι νά διατηρήσουν τό σημερινό πλαίσιο τῆς ΕΟΚ, νά τό διευρύνουν καί νά τό ἱσχυροποιήσουν περισσότερο. Κι αὐτό, τόσο γιατί μόνο σέ ευρωπαϊκή βάση θά μπορούσαν ν' ἀντιμετωπίσουν τόν ἀνερχόμενο ἀνταγωνισμό τῶν ΗΠΑ καί τῆς 'Ιαπωνίας, ὅσο καί τόν κίνδυνο πού αἰσθάνονται ἐκ μέρους τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης.

Ἐπειδὴ ἐπίσης ἔχουν χάσει τήν ἐμπιστοσύνη τους στήν «προστασία» τῆς πυρηνικῆς ὁμπρέλας τῶν ΗΠΑ καί γι' αὐτό σκέφτονται σοβαρά τώρα νά προχωρήσουν σέ «κοινή» δικιά τους «πυρηνική» ἐπίσης «ἄμυνα».

Βρισκόμαστε ἔτσι μπροστά σ' ἕνα πλαίσιο ἀστικῆς «ἐνοποίησης» ἐνός μέρους τῆς Εὐρώ-

πης, πού δέν πρόκειται νά καταλυθεῖ γρήγορα. Μέσα σ' αὐτά τά πλαίσια θ' ἀναγκαστεῖ τό ἐργατικό καί σοσιαλιστικό κίνημα κάθε ευρωπαϊκῆς χώρας νά δράσει καί νά τό χρησιμοποιοῦν γιά τόν δικό του ἱστορικό σκοπό πού 'ναι ή Δημοκρατική Ὁμοσπονδία Κρατῶν καί Λαῶν τῆς Εὐρώπης ἀπό τήν Πολωνία ἕως τήν Πορτογαλία, τήν Ἑλλάδα καί τήν Κύπρο. Μέσα σ' ἕνα τέτοιο πλαίσιο βρίσκεται καταρχή τῆς πραγματικῆς τῆς διαστάσεις κάθε νικηφόρα ριζική κοινωνική ἀλλαγὴ σέ ὅποιαδήποτε ἐθνική βάση. Ἀλλίως ὑπάρχει βέβαια ή δυνατότητα ν' ἀρχίσει σέ ὅποιαδήποτε ἐθνική καί μόνο βάση ή «ἀνοικοδόμηση» τοῦ «σοσιαλισμοῦ» ἀλλά ή ὁλοκλήρωσή του ἢ ἀκόμα ή σοβαρή του σταθεροποίηση μόνο σέ ευρωπαϊκή, καταρχή, κλίμακα μπορεῖ ν' ἀντιμετωπιστεῖ.

Ἀπό τήν ἀποψη αὐτή οἱ Εὐρωεκλογές τοῦ 'Ιουνίου δίδουν τήν εὐκαιρία μιᾶς εὐρύτατης προπαγάνδας τῶν βασικῶν αὐτῶν θεμάτων, καί ταυτόχρονα γιά τήν ἔκφραση ἐνός κοινῶς μετώπου τοῦ ὅλου φάσματος τοῦ ευρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ καί σοσιαλιστικοῦ ἐργατικοῦ καί σοσιαλιστικοῦ κινήματος πάνω σ' ἕνα κοινό πρόγραμμα, ὅπως π.χ. ή πάλι κατά τῶν πυρηνικῶν ὀπλῶν, τῆς ἀνεργίας (γιά τῆς 35 ὥρες), κατά τῶν μέτρων πού πλήττουν τοὺς ξένους ἐργαζόμενους σέ κάθε ευρωπαϊκή χώρα, καθώς καί ἐκείνων πού πλήττουν γενικότερα νέους, γυναῖκες, ἐθνικές μειονότητες κλπ. Ἡ πάλι ἐπίσης γιά τήν προστασία τοῦ οἰκολογικοῦ περιβάλλοντος.

Δυστυχῶς, ἔξω ἀπό τοὺς Πράσινους τῆς Γερμανίας, τόσο ή Ἐπαναστατική Ἀριστερά, ὅσο καί τά διάφορα νέα κοινωνικά κινήματα, παρουσιάζονται διασπαρμένα σ' αὐτές τῆς ἐκλογές ή

ΑΓΓΛΙΑ

Μέ τή σκέψη στούς ἀνθρακωρύχους...

ΑΝ ΓΕΝΙΚΑ στήν Εὐρώπη οἱ Εὐρωεκλογές παίρνουν τήν μορφή ἐνός «γκάλοπ», ὅπου τά κόμματα ἀπλῶς καταμετροῦν τῆς δυνάμεις τους, στήν Βρετανία αὐτό ἰσχύει περισσότερο ἀπό ὅπουδήποτε ἄλλο.

Οἱ Συντηρητικοί, ἔχουν ἤδη δείξει μιᾶ ἀξιοσημείωτη ἐπιθετικότητα στήν προώθηση τῶν θέσεων τοῦ βρετανικοῦ κεφάλαιου μέσα στά πλαίσια τῆς ΕΟΚ. Χωρίς νά βάζουν ζήτημα ἀποχώρησης ἀπό τήν Κοινότητα, καλλιεργοῦν ἕνα κλίμα πού περισσότερο στρέφεται ἐναντίον στούς ἄλλους «ἐταίρους» παρά στήν ΕΟΚ σάν σύνολο.

Ἡ προπαγάνδα τῶν Ἐργατικῶν ἀντανακλά καί τῆς διαφορετικῆς ἀπόψεως πού ὑπάρχουν στό κόμμα. Ὁ ἀντι-ΕΟΚισμός τους κλιμακώνεται ἀπό τήν ἐπίσημη μετροπαθὴ θέση τοῦ Νήλ Κίνοκ μέχρι τόν «ἐντονο» λαϊκίστικο ἀντι-Εὐρωπαϊσμό τῆς «ἀριστερῆς» πτέρυγας τοῦ Τόνυ Μπέν (πού τό 1980 εἶχε κυκλοφορήσει ἀφίσα πού παρουσίαζε τῆς βρετανικῆς νῆσους καλυμμένες μέ τήν σημαία νά πνίγονται ἀπό ἕνα χέρι πού ἔγραφε ΕΟΚ).

Τά ἴδια ἰσχύουν περίπου καί γιά τό μικρό Κομμουνιστικό Κόμμα, πού αὐτή τήν ἐποχή ἐκτός τῶν ἄλλων ἀντιμετωπίζει καί ἐσωτερικά προβλήματα, καθώς ή διαμάχη ἀνάμεσα στήν κυρίαρχη εὐρωκομμουνιστική πτέρυγα καί τοὺς φιλοσοβιετικούς ἔχει ἀρχίσει νά ξαναπαίρνει ἀξιοσημείωτες διαστάσεις.

Στήν ὑπόλοιπη ἀριστερά τά πράγματα ἀντικατοπτρίζουν τή συνολική κατάσταση τοῦ κινήματος σέ συνδυασμό μέ τῆς ἐπιλογές τῆς κάθε ὁμάδας ξεχωριστά.

Τά διάφορα κινήματα, ἀπό τό ἀντιπολεμικό (γύρω ἀπό τήν CND) μέχρι τό φεμινιστικό, προσπαθοῦν νά ἐκφραστοῦν μέσα ἀπό τό Ἐργατικό Κόμμα. Ἡ ἐγκατάσταση τῶν Πέρσινγκ καί Κρούζ στό Γκρήναμ Κόμμοι σημάδεψε καί τήν ὕφεση τοῦ ἀντιπολεμικοῦ κινήματος, στερώντας του ταυτόχρονα καί τήν ὑλική βάση γιά αὐτόνομη δραστηριότητα. Τό Ἐργατικό Κόμμα ἦταν μιᾶ εὐκολη λύση.

Στήν ἄκρα ἀριστερά οἱ τρεῖς μεγαλύτερες ὁργανώσεις ἔχουν ἐντελῶς διαφορετική προσέγγιση στό ζήτημα τῶν Εὐρωεκλογῶν.

Ἡ 4η Διεθνῆς (I.M.G.) ἀκολουθεῖ κατά πόδας τήν ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, ἔχοντας σχεδόν πάψει τήν ὅποια αὐτόνομη δραστηριότητά της.

Τό Workers Revolutionary Party (ἀντίστοιχο τῆς ΕΔΕ) κατεβαίνει στίς Εὐρωεκλογές, κάτι τό ἀναμενόμενο, ἀφοῦ εἶναι πάγια τακτική του ἀπό τήν ἴδρυσή τους καί μετά.

Ἡ μεγαλύτερη ἀπό τῆς τρεῖς ὁργανώσεις, τό Socialist Workers Party, ἀπαξιώνει νά ἀσχοληθεῖ μέ τό ζήτημα. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι στίς ἀρχές Μᾶη εἶχε βγάλει μισό ἑκατομμύριο προκηρῦξεις καί 80.000 ἀφίσες γιά τήν ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων καί καμία γιά τῆς Εὐρωεκλογές.

Τό ἀναμφισβήτητο γεγονός εἶναι ὅτι πέρα ἀπ' τῆς ἐπιλογές κάθε κόμματος ή ὁργάνωσης, οἱ πάντες εἶναι ἀναγκασμένοι νά δράσουν σ' ἕνα περιβάλλον πού κεντρικό του στοιχεῖο εἶναι τό κλίμα πού διαμορφώνει ή ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων. Οἱ Εὐρωεκλογές, πού οὕτως ή ἄλλως ἀποτελοῦσαν πάντοτε δευτερεύον γεγονός στήν Βρετανία, αὐτή τήν στιγμή ἔχουν ἐξοστρακιστεῖ στό περιθώριο ἀπό τῆς ἀλυσίδες τῶν ἀνθρακωρύχων ἔξω ἀπ' τά ὄρυχεῖα τοῦ Γουόκσάιρ καί τοῦ Νότιγγαμ.

Κώστας Πίττας

δέν πρόκειται καθόλου νά συμμετάσχουν. Πρόκειται γιά πρόσθετη εκδήλωση γενικότερης κρίσης σ' αυτόν τό χώρο, πού δέν ξεπεράστηκε ακόμα.

Δέν έχει ακόμα ώριμάσει συνείδηση και επομένως και θέληση γιά ένιαίο κοινό μέτωπο όλων αυτών των δυνάμεων, πάνω σ' ένα κοινό ελάχιστο, αλλά ωστόσο βασικό, πρόγραμμα.

"Όταν π.χ. όρισμένοι οικόλόγοι απορρίπτουν τή συγκυριακή συμμαχία μέ δυνάμεις τής Έπαναστατικής Άριστεράς, και θεωρούν ότι αυτοί και μόνο αποτελούν τήν εναλλακτική λύση, αμαρτάνουν ταυτόχρονα από άδικαιολόγητη έπαρση και θεωρητική αδυναμία. Άλλά αυτό είναι άλλη ιστορία πού χρειάζεται λεπτομερέστερη ανάλυση.

"Όσο υπάρχει ακόμα καιρός, ευχή θά είναι νά συγκροτηθούν κοινές λίστες από έγκυρους αντιπροσώπους τόσο των νέων κοινωνικών κινήματων (οικόλόγων, Γυναικών, ιδίως) όσο και του εργατικού και σοσιαλιστικού κινήματος, πού δέν εντάσσεται στά σχήματα τής παραδοσιακής Άριστεράς, και στίς όποιες λίστες θά μπορούσε νά δοθεί ύποστηριξη (κριτική πάντα ύποστηριξη) στίς Εύρωεκλογές.

Τέοια προσπάθεια πήγε νά γίνει στη Γαλλία, αλλά φαίνεται νά ναυαγεί μπροστά στην αδιαλλαξία των Οικόλόγων, και τούς μικροϋπολογισμούς άφενός ήγετων του P.S.U., όρισμένων αποβληθέντων κομμουνιστών όπως ο Fizbin, και άφετέρουν άρχαιο«τροτσκιστικών» καταστάσεων, όπως τό P.C.I. (οί Λαμπερτίστες) και ή Lutte Ouvriere.

9.5.84

M.N. Ράπτης

ΙΤΑΛΙΑ

Μετά τόν Νέγκρι ό Έντσο Τόρτορα

Ένα χρόνο μετά τήν ανάδειξη του Τόνι Νέγκρι σάν βουλευτή του Ριζοσπαστικού κόμματος, ό Μάρκο Πανέλλα προτείνει στη λίστα του κόμματός του ένα δημοσιογράφο-ύπόδικο πού κατηγορείται γιά κάποιες «σκοτεινές» επαφές μέ τήν Καμόρρα γιά διακίνηση ναρκωτικών. Τό Ριζοσπαστικό Κόμμα, θέλοντας νά στρέψει τό ενδιαφέρον τής κοινής γνώμης στό απαράδεκτο καθεστώς των προφυλακίσεων, πού μπορεί νά διαρκέσουν χρόνια ολόκληρα μέχρι νά γίνει ή δίκη, και των πολιτικών κρατουμένων, προσανατολίστηκε στην άρχή στην ύποβολή ύποψηφιότητας κάποιου πολιτικού κρατουμένου (του Τζουλιάνο Νάρια πού κρατείται στίς φυλακές τής Ρεμπιμπία). Τελικά αυτό δέν μπόρεσε νά υλοποιηθεί γιατί τούς έχουν στερήσει τά πολιτικά τους δικαιώματα. Η άποδοχή τής ύποψηφιότητας από τόν ίδιο τον Τόρτορα (μέλος του Φιλελεύθερου Κόμματος) — γιά τόν όποιο είναι διάχυτη ή πεποίθηση στην κοινή γνώμη ότι είναι άθώος — ξαναβάζει, από άλλη πλευρά, τό ζήτημα, μία και ό ίδιος (πού σήμερα βρίσκεται σέ «κατ'οίκον περιορισμό») ύπόσχεται «νά αφιερώσει τό υπόλοιπο τής ζωής του σ' αυτούς πού ύποφέρουν από

τήν καταπίεση ενός άδικου κι άπάνθρωπου συστήματος δικαιοσύνης».

Άξίζει ίσως έδώ νά μεταφερθεί ή γνώμη του Μάριο Καπάννα, βουλευτή τής «Προλεταριακής Δημοκρατίας»: «Συμφωνώ μέ τήν επιλογή του Τόρτορα, ανεξάρτητα άν οι δικές μου ιδέες είναι κατά πολύ διαφορετικές από τίς δικές του. Αυτό πού μέ έξοργίζει όμως είναι ότι οι έφημερίδες θά βάλουν τή δικιά του φωτογραφία μονάχα στίς σελίδες τους. Εγώ, αντίθετα, θά έβαζα τίς φωτογραφίες και των 28.000 (!) προφυλακισμένων σ' αυτή τή χώρα πού περιμένουν νά γίνει κάποτε ή δίκη τους».

A.Γ.

ΓΑΛΛΙΑ

Συνέντευξη του Jean Pierre Vigier

Τί προοπτικές υπάρχουν γιά τή συμμετοχή άλλου άριστερού σχήματος, πέρα άπ' τό ΚΚΓ στίς εύρωεκλογές;

Η Convention δέν συμμετέχει τελικά στίς εκλογές γιατί δέν στάθηκε δυνατό νά βρεθεί κοινή βάση μέ άλλες άριστερές δυνάμεις και νά εκφρασθεί ή νά καταγραφεί μία τάση άριστερά του ΚΚ άποφασισμένη νά τοποθετηθεί μέ σαφήνεια ενάντια στην πολιτική τής άριστεράς στη Γαλλία. Αυτό αναφέρεται κύρια στά δύο βασικά θέματα:

1) Κριτική πρós τήν νέα νατοϊκή-άτλαντική πολιτική τής Γαλλίας.

2) Καταδίκη τής νέας οικονομικής πολιτικής μονεταριστικής έμπνευσης πού έναρμονίζεται μέ τήν πολιτική Reagan, του IMF και τής Δ. Γερμανίας.

Άπό τίς συζητήσεις στην άριστερά γιά τίς Εύρωεκλογές ή μόνη λίστα πού σχηματίστηκε είναι αυτή του PSU και των Rencontres Communistes πού σέ τελευταία ανάλυση ύποστηρίζουν τήν πολιτική Μιτεράν. Η μόνη σχετική αντίδραση στην πολιτική αυτή προέρχεται από τό ΚΚ αλλά είναι άυστηρά περιορισμένη γιατί και αυτό ούσιαστικά δέχεται τόν νέο άτλαντισμό και κριτικάρει όψεις τής οικονομικής πολιτικής άποδεχόμενο τό γενικό προσανατολισμό, ένώ ταυτόχρονα συντηρεί τή σύγχυση συμμετέχοντας στην κυβέρνηση τής άριστεράς. Έτσι τό στοιχείο πού οι Εύρωεκλογές αναδεικνύουν στη

Γαλλία είναι ή αδυναμία τής άριστεράς νά διαμορφώσει μία εναλλακτική άριστερή πολιτική.

Υπάρχει μία γενική άναφορά τής «άλλης άριστεράς» στην Εύρώπη;

Αυτό έξαρτάται από χώρα σέ χώρα. Είναι παρ' όλα αυτά φανερό ότι τό κίνημα ειρήνης πού ήταν ένα γενικό σημείο άναφοράς, τής όποιας άμφισβήτησης έχασε τήν αρχική όρμη του αλλά δέν καταστράφηκε έντελώς. Γιαυτό τό ζήτημα, ή κατάσταση στη Γαλλία δέν είναι αντιπροσωπευτική. Πιστεύουμε ότι, παρά τίς σημερινές δυσκολίες, ή παρατεινόμενη κρίση δημιουργεί τίς γενικές προϋποθέσεις γιά εργατικούς άγώνες πού όμως ύστερούν σέ οργανωμένη έκφραση ώστε νά έκφράζονται άμεσα στους έκάστοτε πολιτικούς άγώνες.

Άλέξης Άρτζιμάνογλου

(Ο Jean Pierre Vigier είναι παλιό μέλος τής Κ.Ε. του Κ.Κ.Γ. και τώρα μέλος τής όμάδας Convention και ύπεύθυνος γιά τή συγκρότηση τής εναλλακτικής λίστας).

Κοινό πρόγραμμα των Πράσινων για τις Ευρωεκλογές

Ευρώπη και Οικολογία

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ των πράσινων της Ευρώπης κατάρτισαν για τις Ευρωεκλογές ένα κοινό πρόγραμμα που τό ονόμασαν «Σκέψου συνολικά — δράσε τοπικά για μία πράσινη Ευρώπη». «Αν και στην Ελλάδα τα ζητήματα της οικολογίας και του περιβάλλοντος δεν φαίνεται ότι μπορούν να αντέξουν την πολωτική σύνθλιψη που επιβάλλεται ήδη πριν τις εκλογές, έχει ενδιαφέρον να επισημανθεί το γεγονός της συγκρότησης ενός εναλλακτικού σκεπτικού για την πολιτική της Ευρώπης, πάνω σε μία άλλη «πράσινη» βάση. Η πρόταση των οικολόγων διεκδικεί ότι φέρνει τις πρώτες καθαρές και έντελως νέες πολιτικές πρωτοβουλίες εδώ και εκατό χρόνια. «Αν και αυτό χρειάζεται αρκετή συζήτηση, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι οι πράσινοι της Ευρώπης βλέπουν τα προβλήματα της οικολο-

γίας και του περιβάλλοντος μέσα σε πλαίσια γενικότερων πολιτικών προβλημάτων της Ευρώπης, που αφορούν στην άποψη των δημοκρατικών διαδικασιών σε διάφορα επίπεδα, στην ανισοκατανομή του εισοδήματος, στην αχαλίνωτη οικονομική ανάπτυξη, στη σχέση παραγωγικότητας και ρύπανσης, στην ανάπτυξη των πυρηνικών όπλων, στις συγκρούσεις της περιφερειακής ανάπτυξης με τη συγκεντροποίηση καθώς και των αναγκών του ατόμου με τις ανάγκες της κοινωνίας.

Αλλά και μόνο το γεγονός της παρουσίασης ενός κοινού προγράμματος που προωθείται στις επιμέρους χώρες από τους εκεί φορείς, αποτελεί μία πολιτική εξέλιξη και ταυτόχρονα προϋπόθεση για την προώθηση μιάς οικολογικής πολιτικής στην Ευρώπη.

Οι πράσινοι, με αρκετή προσοχή, προτείνουν

την εισαγωγή νέων έννοιων για τον άφοπλισμό που περιλαμβάνουν «καλά επεξεργασμένες μονομερείς προκαταρκτικές παραχωρήσεις», ενώ βλέπουν την ανάγκη «σταδιακής αντικατάστασης των στρατιωτικών σχεδίων άμυνας με πολιτικά και κοινωνικά σχέδια».

Οι θέσεις και προτάσεις του προγράμματος για τις επιμέρους πολιτικές χαρακτηρίζονται σε πολλά σημεία από τη ριζική αμφισβήτηση της τάξης πραγμάτων που επικρατεί στην Ευρώπη, όταν για παράδειγμα ζητείται:

— δημοκρατική έρευνα ειδικά προσανατολισμένη στην αποκατάσταση και διαφύλαξη της οικολογικής ισορροπίας

— απαγόρευση άμεσα της κατασκευής νέων σταθμών πυρηνικής ενέργειας και σταδιακή διακοπή της λειτουργίας αυτών που υπάρχουν

— εγκατάλειψη της συνθήκης EURATOM της ΕΟΚ και αναδιανομή των κονδυλίων της

— παραγωγή αγαθών στην οικολογικά κατάλληλη κλίμακα

— αντικατάσταση των σημερινών συστημάτων τιμών και χρηματοδότησης της γεωργίας από μέτρα που επιτρέπουν την ανάπτυξη παραγωγής τροφίμων σε μικρή και μέση κλίμακα με μικρή κατανάλωση ενέργειας, ώστε να αποφεύγεται το άχρηστο πλεόνασμα.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

Οι Γάλλοι Πράσινοι γράφουν στο Σχολιαστή Οι Πράσινοι της Ευρώπης

ΠΕΡΑ ΑΠ' ΤΟ γεγονός ότι ως πολιτικό κίνημα οι Πράσινοι πρέπει να πάρουν μέρος στις εκλογές, οι προσεχείς Ευρωεκλογές βρίσκονται σε άμεση σύνδεση με την οικολογική σκέψη.

Πρέπει να δείξουμε την αλληλεξάρτηση των ευρωπαϊκών κρατών, που στο επίπεδό του καθένα δεν είναι δυνατόν να λύσει προβλήματα όπως:

—ή μόλυνση, που δεν έχει σύνορα

—ή οικονομία (μία άνοδος ή πτώση του μάρκου έχει π.χ. άμεση επίδραση στη γαλλική οικονομία)

—οι σχέσεις βορρά-νότου που συσκοτίζονται απ' την ηγεμονία των δυο συνασπισμών

—οι θεσμοί που πρέπει να υιοθετηθούν σε δυο βαθμίδες του πληθυσμού συχνά αλληλοσυγκρουόμενες, μία έννοια πιο μεγάλη, την ευρωπαϊκή, και μία πιο ανθρώπινη, την περιοχή.

Αυτή η εισαγωγή μας επιτρέπει να απαντήσουμε ταυτόχρονα στις ακόλουθες ερωτήσεις:

—Συμμετοχή άλλων ομάδων «Πράσινων».

—Συμμετοχή άλλων μειοψηφικών ομάδων της άριστερας, όπως το P.S.U., οι κριτικοί κομμουνιστές, οι άριστεροι ριζοσπάστες κλπ.

Είναι κρίμα που οι ευρωπαϊκές εκλογές διεξάγονται με έθνικές λίστες, ενώ ένα προχώρημα της Ευρωπαϊκής ένωσης δεν μπορεί να νοηθεί παρά με εκλογές σ' ένα κοινοβούλιο με καθολική ψηφοφορία. Οι λίστες έπρεπε να 'ναι ευρωπαϊκές και όχι έθνικές.

Σάν πρόδρομοι απ' όλες τις χώρες, οι Πράσινοι είναι αλληλέγγυοι. Οι πιο πλούσιοι βοηθούν

τους πιο φτωχούς, τόσο οικονομικά, όσο και πολιτικά (οι δυσαναλογίες στον τρόπο εκλογής είναι τεράστιες ανάλογα με τη χώρα). Έτσι εμείς στη Γαλλία όχι μόνο πρέπει να υπερβούμε το φράγμα του 5%, αλλά αν δεν το κατορθώσουμε χάνουμε το βαρύ τίμημα των 7 εκατ. φράγκων.

Αυτή η έννοια των Πράσινων της Ευρώπης στηρίζεται στη διαπίστωση ότι ούτε τα κόμματα της άριστερας ούτε της δεξιάς δεν θέλουν ή δεν μπορούν να παραδεχτούν ότι η κρίση που συγκλονίζει τον σημερινό κόσμο οφείλεται κατά βάση στον παραγωγισμό των φιλελεύθερων ή κρατικών κοινωνιών μας.

Ίσως να εμφανιστεί μία εναλλακτική λύση στους πολιτικούς σχηματισμούς όπως το P.S.U. ή οι διαφωνούντες στην άριστερά. Άς επιχειρήσουν να διαρρήξουν τον όμφαλο λώρο που τους συνδέει με τις ιδεολογίες του 19ου αιώνα.

Η εκλογική συγκυρία είναι συχνά το πλαίσιο έφημερων και περιστασιακών συμμαχιών, οι βαθιές ιδέες εξαφανίζονται μπροστά στον μόνο άμεσο στόχο: να μας ψηφίσουν, να βγάλουμε αντιπροσώπους.

Για τους Πράσινους οι εκλογές δεν είναι σκοπός, αλλά μέσο.

Ο διάλογος θα ξαναρχίσει μετά τις 17 Ιουνίου μ' όλα τα ενδεχόμενά του, και αφού θα επικρατήσει πάλι ήρεμία. Τότε θα μπορούσε να γεννηθεί ένα τεράστιο ένωτικό κίνημα πιο δυνατό.

J. Doucet

Εκπρόσωπος των Πράσινων

— αποφυγή του εμπορίου που υπονομεύει τη δυνατότητα αυτοσυντήρησης του Τρίτου Κόσμου

— μία παγκόσμια οικονομική και οικολογική τάξη που θα επιτρέπει στις περιοχές της γης με μειωμένη υποδομή να συμμετέχουν στην κοινωνική ευμάρεια

— άνοιγμα των δρόμων για συστηματική συμμετοχή των πολιτών στην πολιτική ζωή της Ευρώπης, δηλαδή δημοψηφίσματα με λαϊκή πρωτοβουλία.

Έτσι, ενώ είναι γνωστά τα όρια στα οποία μπορεί να φθάσει η Ευρώπη κάτω από το σημερινό πλέγμα της πολιτικής εξουσίας που κυριαρχεί, οι πράσινοι φαίνεται να επιχειρούν στο πρόγραμμά τους την άμφισβήτηση αυτής της εξουσίας, που δυσκολεύεται ιδιαίτερα να κάνει έστω και μικρές παραχωρήσεις οικολογικού προσανατολισμού.

Ίσως το πρόγραμμα των πράσινων για τις Ευρωεκλογές υπολείπεται σε έμβλεια της πολιτικής τους καθημερινής πρακτικής, αποτελεί όμως ένα ντοκουμέντο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον ακόμα και για την Ελλάδα όπου το περιβάλλον και τα ζητήματα της οικολογίας, αν και σημαντικά, συνεχίζουν να κρατάνε περιθωριακή θέση στην πολιτική σκηνή.

Σπύρος Παπαγρηγορίου

Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

‘Από αγόρευση της Πέτρα Κέλλυ στή Βουλή

Ευρώπη από τὰ πάνω;

ΤΟ ΦΙΑΣΚΟ των ευρωπαϊκών συναντήσεων κορυφής (στην Αθήνα και τις Βρυξέλλες) δεν προσφέρεται για τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για τις Ευρωεκλογές. Πολλοί πολίτες, άντρες και γυναίκες, αισθάνονται γελασμένοι, απατημένοι, όταν άφενός ακούν τις Κυριακές τους πολιτικούς να τους λένε πως τάχα δεν υπάρχει εναλλακτική λύση άλλη απ’ την Ευρώπη και αφετέρου βλέπουν τους ίδιους πολιτικούς τις ευρωπαϊκές καθημερινές να κλωτσάνε ό ένας τό καλάμι του άλλου κάτω απ’ την τράπεζα των διαπραγματεύσεων. Το ναυάγιο της Αθήνας και των Βρυξελλών πρέπει να αποτελέσει αφορμή για να ξανασκεφτούμε εξαρχής τους λόγους ύπαρξης της Ευρώπης. Και αυτή η δουλειά θα ‘πρεπε να γίνει από τον μοναδικό θεσμό της Κοινότητας που νομιμοποιείται από γενικές εκλογές, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Δικό του καθήκον είναι τώρα να ασχοληθεί με τα προβλήματα αυτά, στα οποία σκοντάφτουν οι κυβερνήσεις μας εκεί ψηλά, επειδή τα προβλήματα ξεπερνούν τις εθνικές διαστάσεις και είναι βατά μόνο με κοινοτικές λύσεις...

... Τι είναι όμως η Ευρώπη από τὰ πάνω, για την οποία συνεχίζεται ή ρητορεία; Όσο πιο άσημαντο γινόταν το ζήτημα «Ευρώπη» στα κράτη-μέλη, τόσο πιο συγκεκριμένη απέβαινε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα «πέρα από τη θάλασσα»: Για την Λατινική Αμερική, την Αφρική και την Ασία γίνεται αισθητή σαν ένας οικονομικός γίγας που παρακολουθείται με αυξανόμενο φόβο. Γιατί η Ευρώπη αυτή χρησιμοποιήθηκε στην πραγματικότητα σέ πρώτο πλάνο από συμφέροντα οικονομικά και μεγαλοπολιτικά και από τὰ μεγάλα πολυεθνικά συγκροτήματα. Αυτά είναι που χαράζουν το πρόσωπο του νέου αυτού κρατικού σχηματισμού που όρκίζεται στο όνομα της ανάπτυξης. Οι έπεκτατικοί μηχανισμοί του μεταβάλλουν όλο και περισσότερο τὰ κράτη της Δυτ. Ευρώπης σέ εκείνη την τρίτη υπερδύναμη που ούτε επιδιώκουμε ούτε θέλουμε...

... Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν λειτουργεί. Δεν εκπληρώνει ούτε καν τις συμβατικές της υποχρεώσεις. Η Ευρώπη βρίσκεται στο δρόμο της μεταβολής της σέ οικονομικό γίγαντα κι έχει ακόμα καλυμμένες όρέξεις να γίνει υπερδύναμη σαν τις ΗΠΑ. Η όλο και πιο επιθετική σχέση της με τὰ κράτη του Τρίτου Κόσμου, ή ανικανότητά της να λύσει τὰ έσωτερικά της προβλήματα και ή δυσκολία να μεταλλάξει την πολιτική ποσοτικής ανάπτυξης σέ μία πολιτική ποιοτικής βελτίωσης της ζωής δείχναν πόσο μακριά βρίσκεται τώρα ή Ε.Κ. από τὰ κοινωνικά κινήματα, από τους ανθρώπους.

(Φωνές από τους Χριστιανοδημοκράτες: Κουταμάρες!)

‘Από την ιδέα μιας ένωσης Ευρώπης δεν έχουν μείνει πολλά πράγματα, όσο κι αν διακηρύσσεται πως αίρονται τὰ εμπόδια για την

ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Έτσι βλέπουμε τις νταλικές να συνωστίζονται πίσω από τις τελωνειακές μπάρες, ένισχυμένες με τις διάφορες ντιρεκτιβες και έντυπα διατυπώσεων. Και είναι βαρύ πλήγμα για τις γαλλο-ισπανικές σχέσεις καθώς και χλευασμός στην ιδέα μιας ευρωπαϊκής κοινότητας των λαών όταν οι δύο αυτοί γείτονες βγάξουν έξω τις κανονιοφόρους τους, αντί να λύσουν με ειρηνική συνεργασία τὰ προβλήματα που έχουν στην άλεια. Αυτό που έμεινε είναι ένα γεωργικό ταμείο, για τον παραλογισμό του όποιου πληρώνει ό γερμανός φορολογούμενος δισεκατομμύρια κάθε χρόνο. Έπιδιδονται ή αποθήκευση, ή παραγωγή, ή πώληση και ή καταστροφή πλεονασμάτων. Ακόμα κι ανάμεσά τους μπλοκάρουν οι χώρες της Κοινότητας τό λεγόμενο ελεύθερο έμπόριο με τεχνάσματα και προστατευτισμούς.

Πιστεύω πως ή κοινότητα των δέκα, όπως κι ή κυβέρνηση μας, θα έξαντλήσουν έντελως κι αυτά τὰ λίγα υπόλοιπα της αξιοπιστίας τους. Η φάση της σύγχισης και της έλλειψης προοπτικών με τις όμόφωνες αποφάσεις της Έπιτροπής πρέπει να ξεπερασθούν. Η Ε.Κ. υποφέρει υποκρινόμενη διαρκώς πως υπηρετεί μίαν ευρωπαϊκή ιδέα, ενώ άντλεί τη νομιμότητά της άποκλειστικά από έθνικά κοινοβούλια. Στην ουσία πρόκειται για μία πολιτική της άνιξοπιστίας...

... Θέλουμε να άντιπροτείνουμε ένα μοντέλο της Ευρωπαϊκής Έναλλακτικής Παραγωγής. Θέλουμε να άντιπροτείνουμε σέ ευρωπαϊκό επίπεδο οικολογικές και ήπιες λύσεις στον τομέα ενέργειας και τεχνολογίας. Πρέπει να παραμείνουμε σέ έτοιμότητα. Γιατί τὰ σημάδια, νομίζω, γίνονται όλο και πιο καθαρά, είτε στην ΕΚ, τό ΝΑΤΟ ή στην Δυτικο-Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Άμυντικής Πολιτικής, όπως συχνά την προβάλλουν ό Φάντς Γιόζεφ Στράους κι έσεις κύριε Ντέργκερ, γίνεται όλο και πιο έπικαιρη. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ιδρύθηκε ως πολιτική δύναμη και τέτοια πρέπει να παραμείνει. Ζητάμε, τονίζοντας αυτή την ειρηνική προέλευση, ή Κοινότητα έπιτέλους να γίνει ένας δημιουργικός παράγοντας ειρήνης και ως οικολογική κοινότητα να αναπτύξει απ’ τὰ κάτω τὰ τμήματά της.

Petra Kelly

Μέ φόντο Μαύρο...

Γλέζος, Διονύσης Σαββόπουλος, Σάκης Καράγιωργας, Παναγιώτης Κατερίνης, Γιώργος Νταλάρας, Μαρία Καρά, Θάνος Μικρούτσικος, Γιάννης Κακουλίδης... Η ατμόσφαιρα έγινε ξαφνικά βαρεία και ηλεκτρισμένη.

ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ στό Καστρι ή ζέστη ήταν ανυπόφορη εκείνο τό βράδυ. Ή ώρα ήταν περασμένες δώδεκα. Από τήν άνοιχτή μπαλκονόπορτα του σαλονιού έμπαινε ένα άπαλό δροσιστικό και ευχάριστο αεράκι. Οί ιταλικές μελωδίες του '50 πού άκούγονταν σιγά, έδιναν ένα τόνο χαλαρό στην ατμόσφαιρα. Ο Άκης καθόταν στον καναπέ μ' άνοιχτό τό πουκάμισο και χαλαρωμένη τή γραβάτα. Ή Μαργαρίτα στην πολυθρόνα της πίνοντας ένα αναψυκτικό. Ο Άντρέας κουνιαιριζόταν στην καρέκλα του. Ο Μαρούδας χωρίς σακάκι και γραβάτα, ιδρωμένος είχε σωριαστεί στην άκρη του καναπέ. Μόνον ο Κατσιφάρας, ντυμένος άψογα, βημάτιζε έτσι χωρίς νά σκέπτεται τίποτα...

«Μάγκυ, τήν Πραξιάδου δεν μπορώ νά τήν προτείνω... είπε ο Άντρέας δειλά. «Πρώτα-πρώτα μέ λένε Μαργαρίτα και όχι Μάγκυ...» φώναξε άγανακτισμένη «και δεύτερον ή Πραξιάδου ή άδυναμία μου... πάρτο έτσι όπως έσένα λόγου χάρη ή...»

«Μά για όνομα του θεού Άντρέα...» πρόλαβε ο Άκης «γιατί όχι ή κυρία Πραξιάδου. Νομίζω ότι ή κυρία Πρόεδρος έχει δικιο... βέβαια τό Πραξιάδου μοιάζει όλίγον με Φραξιάδου... Άλλά και τό Λιβάνης... δεν είναι καλύτερο ...» και συνέχισε ο Άκης φανερά στεναχωρημένος: «Άντρέα είναι ή

πρώτη φορά πού διαφωνώ μαζί σου!!!» «και εγώ ή πρώτη φορά πού διαφωνώ μέ τήν Μαργαρίτα!!» είπε ο Άντρέας. «Δηλαδή ο μόνος πού δεν έχει διαφωνήσει ποτέ μέ τή Μαργαρίτα είναι ο Άκης!!!» σκέφτηκε έντρομος ο Κατσιφάρας και διαισθανόμενος άμέσως τόν κίνδυνο είπε: «Νομίζω Άντρέα πρέπει νά τήν προτείνουμε...» Τελικά ο Άντρέας κούνησε τό κεφάλι του συγκαταβατικά και είπε: «Έντάξει θά τήν προτείνω για νά δούν όλοι ότι και στό Καστρι άκόμα έχουμε δημοκρατικές διαδικασίες!!!»

ΕΚΕΙΝΗ ΤΗ στιγμή χτύπησε τό κουδούνι της πόρτας. «Τέτοια ώρα ποιός νάναι;» άναρωτήθηκε ή Μαργαρίτα. Ο Κατσιφάρας έτρεξε ν' άνοίξει. Δεν άργησε νά έμφανισθεί ή επιβλητική φυσιογνωμία του ανήσυχου Γιώργου Κίσσονα, του ανθρώπου του Άντρέα στην ΚΥΠ.

«Κύριε Πρόεδρε άσχημα νέα... πάλι για τίς Εύρωεκλογές... θά κατέβει ή ΕΔΑ... και ή ΚΥΠ βρήκε τή λίστα τών ύποψηφίων της... θά μάς κόψει χιλιάδες ψήφους». Ο Κατσιφάρας δεν συγκρατήθηκε και άρπαξε τή λίστα από τά χέρια του Κίσσονα και άρχισε νά διαβάσει «Μάρκος Βαφειάδης, Μανώλης

Ο Άντρέας σηκώθηκε από τήν κουνιστή του καρέκλα βαρύς και άμύλητος. Ή Μαργαρίτα μάζεψε τά ποτήρια και πήγε στην κουζίνα. Ο Άκης έπιασε τό κεφάλι του μέ τά δυό του χέρια. «Νά τά αποτελέσματα της Οίσης και της Άλαζονείας» σφύριξε έξοργισμένος ο Άντρέας ρίχνοντας φαρμακερές ματιές στον Άκη και γυρίζοντας προς τόν Κίσσονα άγριεμένος είπε: «Δέν σου έχω πεί ή ΚΥΠ νά μνή άσχολεϊται μέ έσωτερικά θέματα;» «Κύριε Πρόεδρε θεωρήσαμε ότι οί Εύρωεκλογές δεν είναι έσωτερικό θέμα...» «Τέλος πάντων...» Τότε ήταν πού ο Μαρούδας είπε: «Έχω μιάν ιδέα... κύριε Πρόεδρε...»

ΚΑΘΩΣ ο Άρατζαφέρης κατέβαινε τήν Άκαδημίας από τή Βουλή, σκεφτότανε όλη αυτή τήν άπίθανη ιστορία πού του είχε πεί ο Μαρούδας και χαμογελούσε...

«Μπράβο στην ΕΔΑ!! κατάφερε νά παγιδέψει και τήν ΚΥΠ!!! Γιατί ο μεγάλος αυτός Έλληνας ρεπόρτερ, τό έπαινομαζόμενο «τσακάλι» της Έλληνικής Δημοσιογραφίας μέ πέντε μόνο τηλέφωνα κατάλαβε ότι ή λίστα της ΕΔΑ ήταν άνύπαρκτη και της ΚΥΠ χαλκευμένη. Είναι αλήθεια ότι αυτή ή ύπόθεση δεν του άρεσε καθόλου από τήν άρχή... ούτε δέξ... ούτε ναρκωτικά είχε... Όμως ο Μαρούδας του ύποσχέθηκε, άν βρει τρόπο νά μεταπείσει τήν ΕΔΑ, ο Σκουλαρίκης θά του 'δινε μιά ύπόθεση μέ ναρκωτικά και όμαδικά όργια μαθητριών στην Άργυρούπολη πού θά γινόταν χαμός. Σίγουρο βραβείο Δημοσιογραφίας στό ρεπορτάζ του Ίδρύματος Μπότση για τό χρόνου!!

Στήν Πολυκατοικία πού είναι σχεδόν άπέναντι από τή Λυρική Σκηνή είναι τά γραφεία της ΕΔΑ. Ο Άρατζαφέρης μπήκε στό παλιό και γραφικό άσανσέρ και πάτησε τό κουμπί για τόν τελευταίο όροφο...

Ο ΑΚΗΣ μαζί μέ τόν Γεννηματά και τόν Λαλιώτη μπήκαν χαμογελαστοί στό Πρωθυπουργικό Γραφείο. «Έντάξει κύριε Πρόεδρε τό θέμα τακτοποιήθηκε. Ή ΕΔΑ μαζί μας... Οί άνθρωποι κατανοούν τούς κινδύνους της δεξιάς... Μόλις συναντηθήκαμε μέ τό Έκτελεστικό της Γραφείο... Θά πάρουν τήν πέμπτη θέση στην Εύρωλίστα και όχτώμισι έκατομμύρια για τήν προεκλογική τους έκστρατεία...»

Ο Άντρέας τούς κοιτάζε αυστηρά: «Έτσι όπως τά πάμε, κάτι ή συνεργασία μέ τήν ΕΔΑ κάτι οί άριστεροι λόγοι του Συνέδριου θά χάσουμε όλους τούς κεντρώους!! Και άντε μετά νά κερδίσουμε τίς εκλογές...» Τόν κοιτάξαν και οί τρεις άμήχανα... «Τί κάνουμε τώρα;» βρυχήθηκε ο Άντρέας. Ο κίνδυνος ήταν φανερός, καθώς και τό άδιέξοδο. Τίς εκλογές δεν τίς χάνει κανείς εύκολα, ούτε τόν σοσιαλισμό προδίδει... Και τότε ξαφνικά και αϋθόρμητα «Τόν Μαύρο κύριε Πρόεδρε...» είπαν και οί τρεις ταυτόχρονα. Ο Άντρέας στην άρχή ξαφνιασθηκε. Μετά τό σκέφτηκε καλύτερα. «Μπράβο παιδιά... αυτή είναι μιά καλή ιδέα πού δεν τήν είχα σκεφτεί καθόλου... Ο Μαύρος επικεφαλής της Εύρωλίστας!!! Φεύγοντας πέστε στην Άγγέλα νά μού κλείσει ένα ραντεβού μαζί του...»

ΟΤΑΝ ΕΦΥΓΑΝ, ο Άντρέας σηκωσε τό τηλέφωνο και πήρε τόν Κίσσονα. «Γιώργο μου σ' ευχαριστώ για τό κόπο μέ τή λίστα της ΕΔΑ. Δώσε συγχαρητήρια σ' όλα τά παιδιά της ΚΥΠ. Τό σχέδιό τους ήταν καταπληκτικό. Ήταν ο μόνος τρόπος νά τούς κάνω νά μού προτείνουν τόν Μαύρο!!»

Μετά έκανε πίσω τήν πολυθρόνα του και άναψε τήν πίπα του. Είχε χρόνια νά τήν άνάψει. Σχεδόν από τήν εποχή της διακήρυξης της 3ης Σεπτεμβρίου. «Τούτο τό Συνέδριο» μονολόγησε χαμογελώντας «θ' άρχίσει μέ Μάρκο και θά τελειώσει μέ Μαύρο...»

Παν. Παν

Μέθεξη

Καταναλώθηκες
μέσ' τήν φλόγα των απολαύσεων
και στόν ήδονισμό
άφέθηκες μέ πάθος
τά Ικρίωματα κρατούν δύο πτώματα
πού δέν υποχώρησαν
δικό σου λάθος νά ξαναρθείς
Βαγγέλης Πολίτης
Μακρυγιάννη 23-27
Αθήνα

Υ.Γ. Αφιερωμένο στη Σίσσυ

Γράψε μου

Δέκα λέξεις για σένα:
«Γράψε μου να συζητήσουμε, αγαπώ
τό διάλογο και τα επιχειρήματα».
ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Ιωαννίνων 43.
ΠΡΕΒΕΖΑ 48100

Θέλησες...

Θέλω να κοιμηθώ,
παρέα με την άνοιξη
πάνω στο έρωτικό σεντόνι
μιάς άνθισμένης κερασιάς
Θέλω να αναπάρω
τούς φλογισμένους πόθους μου
Πάνω στο άσπρο σου κορμί.
Θέλω να ζήσω μέσα σου
Θέλω τό κόκκινο κεράσι
των χειλιών σου
για να γλυκάνω την πληγή
πού άνοιξες έσύ πάνω στα
χειλή μου
Θέλω να γίνω ή καρδιά σου
Θέλω να κλείσω μέσ' τή
χούφτα μου
τά περιστέρια στήθη σου
Θέλω να κοιμηθώ στήν
άγκαλιά της άγκαλιάς σου.

Ντάγκας Γ.

Έξαφανίσεις

■ Χάθηκε μοτοσυκλέτα B.M.W R45
(Αρ. κινητήρα 6305465, Αριθ. κυ-
κλοφορίας ΖΟ606) από Ώριγένους
5-7. Σ' όποιον τη βρεί και την παρα-
δώσει 50.000 δρχ. άμοιβή. Πλήρης
έχεμύθεια — τηλ. 3638937
■ Έχασά μοτοσυκλέτα HONDA
CBX 400F, αριθ. κυκλοφορίας Υ.Ι.-
71 από τό Χαλάνδρι-Πολύδροσο. (ά-
ριθ. πλαισίου 2004616, αριθ. κινητή-
ρα 1024868). Γι' αυτόν που θά τη
βρεί άμοιβή 40.000 και πλήρης έχε-
μύθεια. Τηλεφωνήστε 6827920.

Κοκτέιλ

Δύο καλά όνειρα, μέσα σέ 200 γραμμά-
ρια Άνοιξης άνακατεμένα μέ μία
πρέζα άνθρωπιά και 1500 γραμμάρια
ρομαντισμό.

Α.

Άνταπόδοση μοναξιάς

Μέ την πίκρα της μοναξιάς
στό λένω, στό φωνάζω
κάθε στιγμή από μακριά...
καθώς τίς ώρες της ζωής μου
βλέπω να χάνονται,
να κρύβονται τρομαγμένες
στή σκιά του ήλιου,
μοναχικές ώρες.
Ναι, έραστής της θλίψης είμαι και σου
μοιάζω.

Γ. Όλγα
Αθήνα

Υ.Γ. Στόν Διονύση από τη Λευκάδα
και σέ κάθε Διονυσία, Διονύση μέ
άγάπη.

ΕΚΘΕΣΗ: ΑΛΑΜΑΝΑΣ 58
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ 18
Ν. ΛΙΟΣΙΑ
τηλ. 26.34.674 - 57.41.362

ΣΤΕΓΑΝΩΣΕΙΣ

ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΕΙΣ

ΗΧΟΜΟΝΩΣΕΙΣ

ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΣΕΙΣ

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΕΣ ΚΟΡΝΙΖΕΣ ΚΑΙ ΡΟΖΕΤΕΣ
(άντικαθιστούν τά γύψινα)
ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΤΖΑΜΙΑ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ
ΤΥΠΟΥ ΒΙΤΡΩ

ΤΑΡΑΤΣΩΝ - ΤΟΙΧΩΝ - ΥΠΟΓΕΙΩΝ - ΔΕΞΑΜΕ-
ΝΩΝ - ΠΙΣΙΝΩΝ - ΖΑΡΝΤΙΝΙΕΡΩΝ.

ΟΙΚΙΩΝ - ΣΩΛΗΝΩΝ - ΑΕΡΑΓΩΓΩΝ - ΜΟΝΩΤΙ-
ΚΟΣ ΑΦΡΟΣ ΓΙΑ ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΗ ΔΙΑΚΕΝΩΝ
ΤΟΙΧΩΝ ΠΑΛΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ.
ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΗ ΙΝΣΤΙ-
ΤΟΥΤΑ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΑΥ-
ΛΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΤΑΡΑΤΣΩΝ - ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΩΝ

Η «γνώση» των παραμυθιών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΞΧΩΡΙΖΟΥΝ

ΖΩΗ ΒΑΛΑΣΗ

ΒΑΣΙΛ ΣΟΛΩΜΟΥ - ΞΑΝΘΑΚΗ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΕΛΩΝΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Η Επανάσταση
των παραμυθιών
Εικονογράφηση
ΒΑΣΩ ΨΑΡΑΚΗ

Η Τρύπια
Δεκάρα
Εικονογράφηση
ΝΕΦΕΛΗ

Το μεγάλο
σχέδιο
Εικονογράφηση
ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΑΛΠΑΡΑΣ

Ο Ακής
και οι άλλοι
Εικονογράφηση
ΣΟΦΙΑ ΖΑΡΑΜΠΟΥΚΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

ΓΡΗΓ. ΑΥΣΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ, ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 779.4879 - 775.4963 - 778.6441

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Γιά την κρίση

Τ. Μαστραντώνης: Η έπιστροφή των άριστερών
(στό παραβάν του έκλογικού τμήματος).
Χ. Θεοχαράς: «Άντιαυταρχική» Άριστερά -
παραδοσιακή Άριστερά: Τά δύο πρόσωπα της
κρίσης.
Η. Ίωακείμογλου: Η διαχείριση της άνεργίας.
Γ. Μηλιός: Η κρίση της Τεχνικής - Έπαγγελμα-
τικής Έκπαιδευσης (Ένας ιδιότυπος ιδεολογι-
κός «ρατσισμός».)
Ν. Κομνηνός: Η πόλωση της συσσώρευσης του
κεφαλαίου.
Γ. Σταμάτης: Γιά τό νόμο της πτωτικής τάσης
του γενικού ποσοστού κέρδους.
Θ. Τσεκούρας: Κυπριακό: Άπό την «ένωση»
στή Ζυρίχη.
Μ. Σπαθής: Η κυματοσυνάρτηση της ψυχής.
Α. Ταρπάκος: Σταθερότητα και μεταλλαγές στό
καθεστώς και τη φυσιогνωμία του στρατού.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1984

Πρόσκληση

ΠΑΝΤΕΣ ΑΠΟΛΑΥΕΤΕ
ΤΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Σας προσκαλούμε γιά τό καλοκαίρι,
στή δεξιά πλευρά του 'Αγίου Νικήτα,
στό Μεγάλο παραθαλάσσιο τραπέζι
της 'Αναστάσεως.

Γιώργος- 'Ελένη
Κερκύρας 84

Κυψέλη 'Αθήνα 11363

Κοινοποίηση: Κοινότητες: Γεναδίου
13, 'Αγ. 'Αναστασίας 17, Σπανοχω-
ρίου, Καρνάς, Φρύνης 12, κοινότητα
Κλεοπατρίτσας, κοινότητα ΑΣΟΕΕ,
κοινότητα όσιού Λουκά Πάτρας, κοι-
νότητα Μποταϊτικών, Μαχαιρά 12, και
όλες οι δικές σας προσκεϊμενες.

Στέκι

"Όσοι έχετε βαρεθεί την καθημερινή
κοροϊδία και θέλετε να σπάσετε τον
κλοιό της μοναξιάς και της ανίας σας
ελάτε να φτιάξουμε ένα πραγματικά
δικό μας στέκι επικοινωνίας και δη-
μιουργικότητας. "Όσοι λοιπόν έχετε
τό απαιτούμενο κέφι ελάτε. Μέσω
Σχολιαστή.

Σωτ.

ΕΦΕΕ

...Γιά Θεσσαλονίκη

'Αλέξανδρε, μην περιμένεις τον επό-
μενο Πανσπουδαστικό γιά να ξαναφα-
νείς.

'Αχ μωρό μου!

Φιλία

Είμαι άνθρωπος άνησυχος και προ-
βληματισμένος και ζητώ νέους-νέες
ένταγμένους στην άριστερά και κουλ-
τουριάρηδες με τις αυτές άνησυχίες-
χόμπυ: κινηματογράφος και μουσική.
'Ενδιαφέρομαι γιά βαθιά φιλία.

Σοφία Σκαρνέντζου
Καββαθά 62
Ζωγράφου

'Αντιπαροχή

Μοναχική 19χρονη ψυχή άπεριορί-
στου έντάσεως δίδεται αντιπαροχή
έναντι λίγης άνθρωπιάς από οποιαδή-
ποτε κοπελιά...

Γράψτε: 'Αθ. Διάκου 20
ΞΑΝΘΗ

Περιοδικό

"Όσοι ενδιαφέρονται να συνεργα-
σθούν ή να γίνουν συνδρομητές στο
νέο περιοδικό ΦΡΑΓΜΑ που τό εκδί-
δουν τά μέλη της παλιάς συντακτικής
έπιτροπής του «Διαλόγου» Λεχαινών,
ας γράψουν ή τηλεφωνήσουν στη
διεύθυνση: Θανάσης Κεφάλας Λεχαι-
νά 27053, τηλ. 0623/22.282

Θανάσης Κεφάλας
Λεχαινά

Πρός βορρά

Σήμερα είναι Κυριακή. Τίς Κυρια-
κές ξέρεις, σταματά ή ζωή μου. Κάπο-
τε ζούσα. Τώρα ένα μυαλό, ποτισμένο
μ' αλκοόλ και δυό χέρια κιτρινισμένα
άπ' τό τσιγάρο.

Τόσο πολύ καπνίζεις, είχε ρωτήσει.
Αύριο πάλι θά ξαναζώ. 9½-11½
Γιώργος, 12-1 Μαρία, 3-5 Γιάννης,
5½-6½ Μαίρη, 7½-9½ Χατζημιχα-
λής. Τό βράδυ στό μπάρ. Κονιάκ.
Πεντάρι, κατά προτίμηση. Τώρα τό
καλοκαίρι, μπύρα. Και τό μυαλό ελεύ-
θερο πιά, να ταξιδέψει στά βόρεια.
'Εκεί που ζει. Νά δραπετεύσει. Στη
χώρα των ποιητών. Των έρώτων. 'Α-
φέλεια; Κακόγουστος έτεροχρονι-
σμός; 'Ας είναι...

Αύριο πάλι ξυπνάμε νωρίς.
9½ Γιώργος...

Ν. 'Ηλιού
Πειραιάς

Καί πολλούς χαιρετισμούς...

ΚΑΙ ΠΑΝΩ εκεί που λέγαμε «μπήκε τό καλοκαίρι» και θά
άρχίσουν τά μπάνια, και οι βολτίτσες, και τά σινεμά στίς
ταράτσες, και θά την κάνουμε, νάσου, ξεμπουκάρουν οι εύρω-
ελογές και μέ πάνουν οι μαύρες μου.

Γιατί, όπως και να 'ναι, εύρωελογές πάει να πει Στρασβούρ-
γο. Και Στρασβούργο, όσο κι αν μου τραγουδάς «εγώ είμαι
άπ' την 'Ανατολή», πάει να πει Εύρώπη. Και Εύρώπη σημαίνει
«που μάς πάνε μόνους μας δέκα εκατομμύρια ανθρώπους»;

Εύρώπη λοιπόν κι άστους να λένε ότι ο Ρωμικός δέν γίνεται
κράτος. Εύρώπη. Τής Γιουβέντους και του ΙΡΑ, του Μηνά
Κόντου και του Κρίστιαν Ντιόρ. Εύρώπη. Τής λιγαριάς και του
φασκόμηλου. (Αυτό είναι άσχετο αλλά σκόπιμο. Να μην
ξεχνάμε και τίς ρίζες μας...)

Εύρώπη λοιπόν! Ποιός θυμάται την επανάσταση;

'Ο 'Αντρέας βέβαια. Γι' αυτό και παίρνει τά μέτρα του,
προτείνοντας στην Κεντρική 'Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ τόν 'Α-
ντώνη Δροσογιάννη! Κάτι τέτοια βλέπω, ολοζώντανα, μέρα
μεσημέρι στον ύπνο μου και ξυπνώ κατακίτρινος, σίγουρος πώς
φταιει τό νέφος. 'Όχι δηλαδή ότι έχω τίποτα μέ τούς λοκατζή-
δες του έμφύλιου αλλά να: Χωρίς καμιά διάθεση συναισθηματι-
σμού, πατριωτισμού και τά λοιπά, όπως σωστά παρατηρεί και τό
ραδιόφωνο, αγοράζοντας εισαγόμενα την πληρώνουμε όλοι μας.

Κι έσύ κατηφορίζεις τή Σταδίου αναποφάσιτος. Κοιτάς τίς
άφισες σάν να μην ξέρεις τί τρέχει. Φτάνεις στην 'Ομόνοια κι
άκόμα τό σκέφτεσαι. Ψάχνεις γιά τραίνο ή βγήκες γιά βόλτα;
'Ετσι κι άλλιώς ή λέξη φάμπρικα σέ ξενίζει. Είναι του
μονοτονικού και ξενόφερτη. 'Ασε που ή δεκάτη έβδομή του
'Ιουνίου πέφτει Κυριακή. Δέν σέ παίρνει να πεις: «Χτυπούσα
κάρτα και ξεχάστηκα». Τί κάνεις λοιπόν;

'Από τά Χαυτεία ως τό Σύνταγμα, μέ όλες τις παρόδους
συμπεριλαμβανόμενες, μεγάφωνα. Πολλά μεγάφωνα. Και άσμα-
τα. Πολλά άσματα. Μέ μάτια κόκκινα από την άγρύπνια
προσκυνώ την χάρη σου λαέ μου βαδίζοντας άνάμεσα σέ
κίτρινα φύλλα θέλω να τά πώς χωρίς να μέ ρωτήσουν.

Και τραγούδια. Πολλά τραγούδια. Κνίτες μέ τόν Φαράκο
κρυμμένο στην τσέπη τους, φέρνουν πιό γρήγορα τό μέλλον,
τραγουδώντας τον τελευταίο Ριζοσπάστη μέ τις άποφάσεις της
Κεντρικής 'Επιτροπής που, δόξα σοι ο θεός και μεγάλη ή χάρη
της, εύτυχώς συνήλθε τό περασμένο Σαββατοκύριακο. Και
Ρηγάδες μέ τόν Μπανιά στό πέτο, τόν Κύρκο στό στόμα και
μάτι κλαμένο, θυμούνται και πάλι τίς παλιές άξέχαστες επιτυ-
χίες τους. Και, «έσεις δεξιοί πατριώτες», και, «έρχόμαστε από
μακριά και πάμε άκόμη μακρύτερα», και, «ήτανε λάθος μου».

Κόβω λάσπη και γρήγορα. 'Αν μή τί άλλο δέν είμαι ΚΟΔΗ-
ΣΟ και τό ξέρω.

'Όσο σκοτεινιάζει, τά χρώματα ξεθωριάζουν και χάνονται.
'Όλο και περισσότερο οι προτινές διαφορές τους εξαφανίζονται
και μένει μπλέ, πολύ μπλέ. 'Τσως γι' αυτό οι Νεοδημοκράτες τό
παίζουν ψυχραιμοί. Μπλέ του μπλέ ή μπλέ του πράσινου; Λίγο
ένδιαφέρει. Σημασία έχει τί χρώμα φοράνε οι μέρες μας.

Και ή 'Ελλάδα στον άστερισμό του Κατσιφάρα και του
Γιαννόπουλου, μπερδεύει τά χρώματα. Βάζει ρόζ και τό λείε
κόκκινο, βάζει μπλέ και τό λείε πράσινο κι άρμενίζει ξυλάρμενη
μέ τόν άέρα στό πλάγι. 'Αλλαγές χωρίς άλλαγή, πρωτομαγιές
χωρίς στόχο, χειροκροτητές χωρίς όρια. Και οι 'Αρσένηδες να
μάς κλείνουν παιχνιδιάρικα τό μάτι από την τηλεόραση. Είναι
τόσο σκούρα τά πράγματα;

Αυτά λοιπόν και πολύ συγγνώμη αν σας κούρασα. 'Όχι, όχι!
Μην σηκώνεστε! 'Εγώ θά κατέβω στην επόμενη στάση. Χάρηκα
πάντως που σας είδα και πολλούς χαιρετισμούς στην κυρία σας.
Βαγγέλης Δεληπέτρος

ΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΑΣ

Μικρές άγγελίες
Μικρά μηνύματα

Σέ κάθε τεύχος ο Σχολιαστής θά δημοσιεύει δωρεάν
άγγελίες και μηνύματα των άναγνωστών του. Γράψτε ή τη-
λεφωνήστε μας ως τίς 15 κάθε μήνα όποιοδήποτε σύντομο
κείμενο (μέχρι 40 λέξεις) θέλετε να δημοσιεύσουμε.

Η υπηρεσία ΕΠΙΣΤΗΜΗ και ΖΩΗ του περιοδικού μας θέλοντας να συμβάλει τόσο στην πληροφόρηση όσο και στο ήπιο κλίμα, διοργάνωσε ένα πρωτότυπο γκάλοπ για τις ευρωεκλογές. Οι συντάκτες της ΧΘΕΣΙΝΗΣ εύγενικά προσφέρθηκαν να παραχωρήσουν τις σελίδες τους για τη δημοσίευση της έρευνας. Τους ευχαριστούμε.

Πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι το γκάλοπ έγινε τις βραδινές και πρώτες πρωινές ώρες, τότε δηλαδή που είναι διαπιστωμένο ότι οι αντιστάσεις του ατόμου είναι πολύ μειωμένες. "Αν λάβουμε υπόψη δε και τους τόπους διεξαγωγής του γκάλοπ (μπάρ) θά πρέπει να προσθέσουμε μία σχετική ποσότητα αλκοόλ στον οργανισμό του κάθε ψηφοφόρου (αντίθετα δηλαδή με τις κανονικές εκλογές όπου με συνταγματική διάταξη απαγορεύεται η χρήση αλκοόλ). Τελικά πρόκειται για το μοναδικό «μεθυσμένο γκάλοπ» που έγινε σε προεκλογική περίοδο.

Στό γκάλοπ χρησιμοποιήσαμε ειδικά τυπωμένα ψηφοδέλτια και ξεχωριστή κάληπ για το κάθε μπάρ. Η επιλογή των μπάρ έγινε με καθαρά επιστημονικά κριτήρια και είναι έντελως τυχαίο το γεγονός ότι τα 12 από τα 14 βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας. Έξάλλου πάντοτε κοντά στην επιστήμη πρέπει να βαδίζει και η ανθρώπινη άνεση.

Διακινδυνεύοντας λοιπόν τις πρώτες εκτιμήσεις από τα αποτελέσματα του γκάλοπ μπορούμε να εξάγουμε το κύριο συμπέρασμα: Στά μπάρ κυριάρχησε η χαμένη ψήφος και μάλιστα με συντριπτικά ποσοστά. Τα λευκά, τα άκυρα και οι αποχές ωστόσο δεν μπόρεσαν να καλύψουν το ποσοστό του 25,64% που έλαβε το ΚΚΕ έσ. κερδίζοντας έτσι έπαξίως τον τίτλο του ΝΥΧΤΕΡΙΝΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ. Είναι κατά συνέπεια τεράστιο πρόβλημα για το ΚΚΕ έσ. η συνταγματική διάταξη που υποχρεώνει τα μπάρ να παραμείνουν κλειστά την προηγούμενη των εκλογών. Ο ευαίσθητος συναισθηματικός κόσμος του καθένα μας, που με τη βοήθεια ενός ποτού και μιάς καλής παρέας φανερώνεται χωρίς αναστολές, αποτελεί προϋπόθεση για τα αποτελέσματα ενός τέτοιου γκάλοπ.

Ένα δεύτερο συμπέρασμα της έρευνας είναι η πλουραλιστική τάση που επικράτησε με εξαίρεση το χώρο του Κέντρου που συνεχίζει ακόμα και δώ να παραμένει τελευταίος στις προτιμήσεις του εκλογικού σώματος.

Τέλος ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ ευχαριστεί τους ψηφοφόρους που με τόση σοβαρότητα και προθυμία βοήθησαν στην πραγματοποίηση του γκάλοπ, αποδεικνύοντας περίτρανα για άλλη μία φορά το ρητό ότι «ο Έλληνα παίρνει πολύ σοβαρά την ψήφο του». Κι εδώ οι ψυχαναλυτές βγάλουν τα συμπεράσματά τους.

Α.Θ. - Τ.Υ.

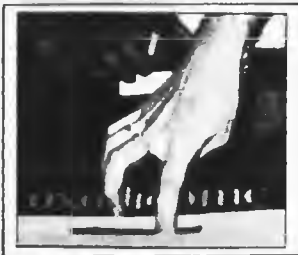
	ΨΗΦΟΙ	%
ΚΚΕεσ	250	30,30
ΠΑΣΟΚ	149	18,06
Ν.Δ.	106	12,85
ΚΚΕ	84	10,18
ΕΠΕΝ	30	3,64
ΕΔΕ	21	2,55
ΚΟΔΗΣΟ	14	1,70
ΕΚΚΕ	10	1,21
ΕΔΗΚ	5	0,61
ΧΡ. ΔΗΜ.	5	0,61
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	4	0,48
ΕΣΠΕ	2	0,24
ΛΕΥΚΟ	77	9,33
ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΙ	68	8,24
ΣΥΝΟΛΟ	975	100

Συνολικά ποσοστά χωρίς άκυρα και αποχές
(πραγματικό εκλογικό μέτρο)

ΚΟΔΗΣΟ ΕΠΕΝ

ΤΟ ΓΚΑΛΟΠ

Συντριπτική νίκη

ΕΔΕ (τροτσκ.)

ΕΔΗΚ

ΕΚΚΕ

ΕΠΕΝ

ΕΣΠΕ

ΚΚΕ

ΚΚΕεσ

ΚΟΔΗΣΟ

Ν.Δ.

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ

ΠΑΣΟΚ

ΧΡ. ΔΗΜ.

ΑΚΥΡΟ

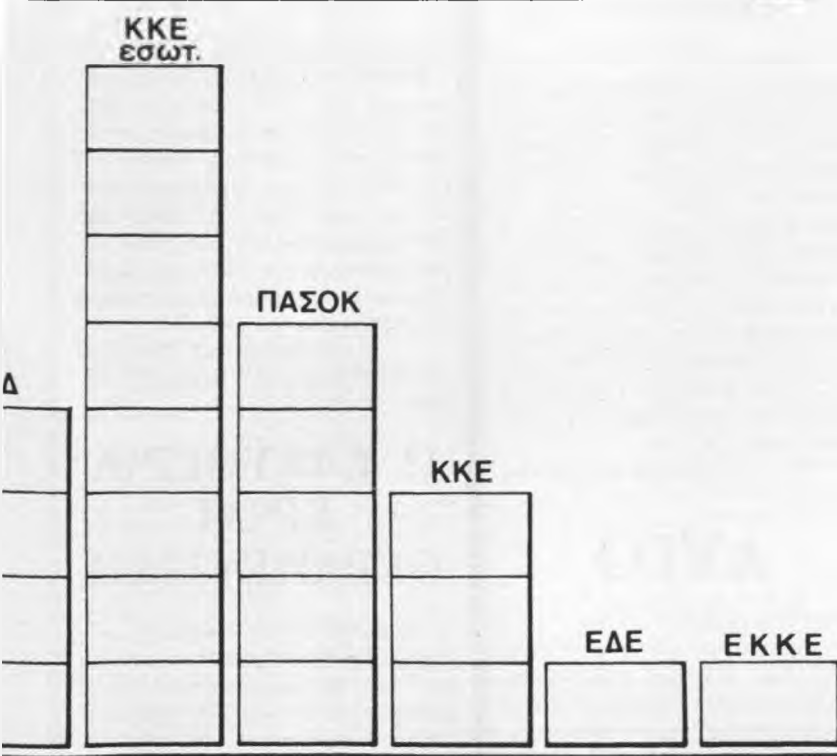
ΑΠΟΧΗ

ΛΕΥΚΟ

ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΙ

ΑΒΕΡΕΛ	ΑΙΤΝΑ	ΑΙΡΟΠΟΠΟ	ΑΙΕΝΑΝΤΙ	ΓΡΑΝΑΖΙ	ΙΝΤΡΙΓΚΑ	ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛΑ	ΜΟΝΤΡΑΝΑΣΣΕ (ΡΑΓΚΑ)
4,42	-	1,75	2,78	-	-	2,94	-
1,47	-	-	-	-	-	0,98	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	3,03	-	-	-	1,11	9,90	4,35
-	-	-	-	-	-	-	-
5,88	15,15	10,53	5,55	12,82	20,00	-	7,83
22,06	21,21	35,10	33,33	28,21	27,78	9,90	25,22
-	-	-	2,78	-	-	2,90	3,48
23,53	-	3,51	11,11	2,56	2,22	43,14	18,26
-	-	1,75	-	-	-	-	1,74
22,06	21,21	10,53	11,11	17,95	23,33	10,78	20,87
-	-	1,75	-	-	-	-	0,87
8,82	9,09	21,05	-	10,26	11,11	6,86	2,61
1,47	6,07	3,51	-	17,94	3,33	-	1,74
7,35	15,15	5,26	13,89	5,13	3,33	6,86	4,34
2,94	9,09	5,26	19,45	5,13	7,79	5,88	8,69

* Αναλυτικά ποσοστά των κομμάτων σε κάθε Bar

	ΨΗΦΟΙ	Α ΚΑΤΑΝΟΜΗ	Β ΚΑΤΑΝΟΜΗ	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΚΕεσ	250	7	1	8
ΠΑΣΟΚ	149	4	1	5
Ν.Δ.	106	3	1	4
ΚΚΕ	84	2	1	3
ΕΠΕΝ	30	-	1	1
ΕΔΕ	21	-	1	1
ΚΟΛΗΣΟ	14	-	1	1
ΕΚΚΕ	10	-	1	1
ΕΔΗΚ	5	-	-	-
ΧΡ. ΔΗΜ.	5	-	-	-
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	4	-	-	-
ΕΣΠΕ	2	-	-	-
ΛΕΥΚΟ	77	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	757	16	8	24

Κατανομή εδρών

Η ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

της χαμένης ψήφου στά Bar

ΕΝΑΛΛΑΞ	ΠΗΓΑΣΣΟΣ	SEE THROUGH	ΛΕΞΑΜΕΝΗ	DE PROFUNDIS
2.56	4.17	3.30	4.76	1.89
1.28	-	-	0.95	1.89
-	2.08	4.40	0.95	-
3.85	2.08	7.69	0.95	-
-	-	1.10	-	-
5.13	-	1.10	7.63	7.55
37.18	20.83	19.78	24.76	39.62
-	2.08	1.10	2.86	1.89
1.28	-	3.33	6.67	7.55
6.42	-	-	-	-
-	12.50	16.48	15.24	15.09
-	4.17	-	0.95	-
15.38	14.58	21.98	9.52	7.55
3.85	16.67	7.69	2.86	5.66
20.51	14.58	6.59	9.52	7.55
2.56	6.26	5.49	12.38	3.76

ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΑ ΑΚΥΡΑ

-Μεγαλόσχημοι Bullshitters που σ'αξ έχω δώσει ως τώρα δρχ. 300 όλα εδώ πληρώνονται στο τέλος. Τόν αγώνα τόν καλόν ηγώνισμαι, τήν πίστιν τετήρηκα, τόν νόμον τετέλεκα.

-Τριφυλάρα ΟΛΕ!! Γαμιάται ό θρύλος καί ό Πειραιάς.

-Ακυρο καί πολύ τούς είναι.

-Ζωή Λάσκαρη

-Αποστόλη σέ θέλω. Θά σέ περιμένω. Δέν ξέρω όρθογραφία. Είμαι όμορφη. Λωζάντρα.

-Αποστολάκη, είσαι όμορφος. Σέ ποθοῦμε. Οί γυναίκες σου. Φιλιά στό Μάρκο. Τί ώρα ξυπνάς τό πρωί άραγε καί πού τόν π'ας; ΤΕΡΜΑ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΗΝ ΨΗΦΟ.

-ΛΕΥΚΟ - ΕΡΥΘΡΟ ΞΗΡΟ.

-ΕΣΠΕρος.

-Νεοφιλελευθέροι καί ΩΡΑΙΟΙ

ΨΗΦΟΙ	%
ΚΚΕεσ	250 25,64
ΠΑΣΟΚ	149 15,28
Ν.Δ.	106 10,87
ΚΚΕ	84 8,62
ΕΠΕΝ	30 3,08
ΕΔΕ	21 2,15
ΚΟΛΗΣΟ	14 1,44
ΕΚΚΕ	10 1,03
ΕΔΗΚ	5 0,51
ΧΡ. ΔΗΜ.	5 0,51
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	4 0,41
ΕΣΠΕ	2 0,21
ΑΚΥΡΟ	101 10,36
ΛΕΥΚΟ	77 7,9
ΑΠΟΧΗ	49 5,02
ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΙ	68 6,97
ΣΥΝΟΛΟ	975 100

Συνολικά ποσοστά

Οί υποψήφιοι γονείς της «ΛΕΡΝΑΙΑΣ ΥΔΡΑΣ» καλούνται στη βραδιά της σύλληψης την Παρασκευή 29 Ιουνίου, 7 μ.μ. στα γραφεία του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ. Σ' αυτή τη συνάντηση θα συζητηθούν όλα τα προκαταρκτικά και με κοινή συμφωνία θα οριστεί μία ομάδα που θα συντονίσει από δω και πέρα το έργο της ώστε να απαλλαγεί ο Σχολιαστής απ' τη βαριά ευθύνη. Παρακαλούμε όλους να επιβεβαιώσουν τηλεφωνικά τη συμμετοχή τους.

Νέες συμμετοχές

ΠΑΡΑΘΥΡΟ

Φίλε Γιώργο

Από τις πρώτες απαντήσεις που είδα δημοσιευμένες στο τελευταίο τεύχος στο «Σχολιαστή» από εκείνη του «TAR» μέχρι εκείνη του «ΟΜΩΣ» φαίνεται πώς για την έπιτυχία του «πειράματος», θα μάς είναι απαραίτητη η ιδεολογική συμβολή του ακούραστου θεωρητικού του σέξ, κοινωνικού συντάκτη του περιοδικού σας, Ε. Άρανιτση.

Θά μπορούσαμε έτσι να έχουμε μιάνπνευματική έμβαθνση στο πρόβλημα της έντονης άριστερης περιοδικής σεξομανίας.

Αυτή είναι και η μοναδική μας έπισημάνση.

Κατά τα άλλα, σάν ανήσυχο κι ανασφαλές μωρό, λέμε ναι στη συνάντηση των Πατέρων, θεωρώντας απαραίτητες για την άνατροφή μας, παρόμοιες άπελευθερωτικές σεξουαλικές έμπειρίες. Γνωρίζουμε βέβαια τη δυσμενή άλφαβητική συγκυρία που μάς φέρνει κοντά στο ΟΜΩΣ καθ' ότι έμεις Π, μά τό ξεπερνάμε.

Μοναδική μας άνησυχία τό πώς θά μπορέσει νά είναι ΑΝΩΔΥΝΟΣ ό τοκετός μιάς τέτοιας μητέρας και, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΡΗΣΙΜΗ ή γέννηση του τέρατος, χωρίς τίς συμβουλές, του

γέρου, αλλά πάντα μοναδικού σέ τέτοιες μανούβρες, Λ. Χρηστάκης.

για τό περιοδικό Παράθυρο

Τάκης Γασπαράτος
ΠΑΤΡΑ

ΤΥΦΛΟ-ΠΟΝΤΙΚΑΣ

Εύγενείς φίλοι,

Πάει καιρός τώρα που ή διάθεση, ή συμφωνία, ή διαφωνία, ή αντίθεση και ή όμοφωνία πρέπει ν' αρχίσουν νά καταγράφονται και νά λειτουργούν. Μιά τέτοια άνάγκη ύπάρχει και στο χώρο των περιοδικών που πληθαίνουν.

Αν και διλήμματα του ΝΑΙ και ΟΧΙ είναι πάντα άντιερωτικά, έμεις λέμε ΝΑΙ στα περί πράξης — σύλληψης — κύησης — τοκετού — γέννησης ενός πειραματικού τεύχους. Είμαστε λοιπόν υπέρ της σύλληψής του και λέμε ΟΧΙ στην έκτρωση που τυχόν θά έπιδωχθεί.

Μέ έρωτικούς χαιρετισμούς
Ανθρώπινα δικαιώματα στη Νότιο

Ηπειρο

τυφλοπόντικας, ό έρωτικός

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

Σχετικά μέ τη Λερναία "Υδρα και τίς τερατογενέσεις που κυφοροούνται τελευταία, ή 'Ελεύθερη Ραδιοφωνία, ύπενθυμίζει, ότι ύπάρχουν και άλλοι έκφραστικοί τρόποι, έκτός από τά έντυπα. Κατά τη δική μας έκτίμηση, ή έκφραση μέσα απ' τόν γραπτό λόγο έχει φτάσει στα όριά της στην 'Ελλάδα. Γιατί νά μήν γεννηθεί λοιπόν ένας ραδιοσταθμός από την όργιώδη έρωτική συνεύρεση των έντύπων του «χώρου»; Ούτως ή άλλως τό ραδιόφωνο προσφέρεται περισσότερο για μιá έρωτική σχέση μαζί του.

«Ελεύθερη Ραδιοφωνία»

ΑΥΤΟ

Αγαπητέ «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ»

Ανήθικη ή πρότασή σας και ντρέπομαι. Πώς έγώ ένα καθωσπρέπει περιοδικό από την έπαρχία μπορώ νά κάνω ένα μωρό μ' όποιον-όποιον;

Φυσικά τρελαίνομαι για ήδονές, καταφύσιν, παραφύσιν, νόμιμες παράνομες... Αλλά ένα μωρό είναι μεγάλη ύποχρέωση, εύθυνη τεράστια και τά παιδιά σήμερα έχουν έξοδα (Babyline, πιάνο, ρυθμική...)

Απαντώ λοιπόν στην ανήθικη πρόταση:

ΝΑΙ στην ήδονή, ΟΧΙ στην τεκνοποιία.

Γι' αυτό στη συνάντηση — ταπεινή έπαρχιοτοπούλα — θα 'ρθω χαμηλόβλεπούσα, έχοντας στην τσέπη κάμποσα προφυλακτικά. Σας άγαπώ (καλού-κακού).

Αυτό

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Φίλοι του Σχολιαστή,

Καταρχήν άπαντούμε θετικά στην πρότασή σας για πολλαπλή συνεύρεση. Γιατί όχι άλλωστε, αφού έχει καλό σκοπό: την άπόκτηση τέκνου. Η εύγονική έξάλλου άποτρέπει νά άναμιγνύονται οί φυλές. Άν λοιπόν μία από τίς μαμάδες ή τούς μπαμπάδες του μωρού είναι από τη Λατινική Αμερική, τότε, ίσως τό μωρό βγει πιο ζωηρό και περπατήσει πιο γρήγορα!

Η Συντακτική Έπιτροπή του περιοδικού «ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ».

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Η Κίνηση για τά δικαιώματα των «ψυχασθενών» εύχαρίστως μετέχει στην ιδέα του «μωρού», γιατί ενώ τη βρίσκει άρκετά λοξή, δέν τη βρίσκει καθόλου ξεμωραμένη. Εύχεται λοιπόν σ' όλους, μικρούς και μεγάλους νά μή βρεθούν καμιά μέρα φασκιωμένοι σέ κανένα ιδιωτικό ή δημόσιο ψυχιατρείο γιατί πιστεύει ότι ή έλευθερία είναι θεραπευτική.

ΛΕΡΑ

...Και πού λέτε (και λέει και ό άπλός λαός) για την ήλικία σας καλή κι ή μαλα...α σας. Βέβαια και για τη δική μας ήλικία (18-23) καλή ή μαλα...α Έτσι άποφασίσαμε μία που πάτε νά κάνετε ΜΩΡΟ, νά σας βοηθήσουμε όπου και όπως μπορούμε. Περ. ΛΕΡΑ

ΞΑΝΘΗ

Ίδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος κ ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση: Τ. 'Υπέρμαχος

Φωτοσύνθεση:

«Γ. Λεοντακιανάκος και Υίοι» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31

Φωτογράφιση:

Λ. Μαστραντώνης

Βουκουρεστίου 15

Έκτύπωση:

«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»

Πάρνηθος 51—53

Έκδότης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Διεύθυνση:

Κ. Βουρνάς

Π. Παναγιώτου

Δ. Ψαρράς

Πολιτική:

Χ. Βερναρδάκης

Π. Γεωργίου

Μ. Κακλιδάκης

Α. Λαζαρίδου

Χ. Λαζαρίδης

Τ. Μαστραντώνης

Γ. Μηλιός

Κοινωνία:

Ε. 'Αρανίτης.

Ν. Βαφειάδης

Α. Θεοδωρίδου

Λ. Καστάνας

Γ. Καραζάνος

Α. Μαυρομάτη

Χ. Μαχαίρας

Γ. Οικονομάς

Μ. Παπαδάκη

Δ. Τρίμης

Τ. 'Υπέρμαχος

Τ. Χριστοδουλοπούλου

Α. Ψαρρά

Πολιτισμός:

Θ. Γιάτσιος

Δ. Δελιολάνης

Μ. Θεοδωρίδης

Τ. Καραϊσκάκης

Γ. Μακρής

Γ. Μαργαρίτης

Ν. Μαυρουδής

Δ. Οικονομάκης

Σ. Πακασπύρου

Α. Περδικής

Α. Τύρος

Β. Χατζηβασιλείου

Σ. Χρυσουλάκη

Καλλιτεχνική επιμέλεια:

Α. 'Αηδόνης

Α. Θεοδωρίδου

Μ. Καλογεράκου

Σ. Παντελάκης

Σκίτσο:

Β. 'Ελευθερίου

Π. Ζερβός

Γ. Κουρούδης

Σ. Παντελάκης

Γ. Χατζάκος

Κόμικ:

'Αρκας

Γελοιογραφία:

Γ. 'Ιωάννου

Φωτογραφία

Κ. 'Ελευθεράκης

Συνδρομές:

'Εσωτερικού: 6 τεύχη Δρχ. 600

'Εξωτερικού: 12 τεύχη Δρχ. 1200

Ευρώπη: 6 τεύχη Δρχ. 850

Ευρώπη: 12 τεύχη Δρχ. 1700

'Αμερική — Αυστραλία 6 τεύχη Δρχ.

1100

'Αμερική — Αυστραλία 12 τεύχη Δρχ.

2200

Δημ. 'Οργανισμοί 12 τεύχη Δρχ. 4.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ

Γιώργος Πιτουρόπουλος

'Ισαύρων 10 — Δαφνομήλη

114 71 ΑΘΗΝΑ

Ή άλλη μειονότητα

Θεσσαλονίκη, 7.5.84

'Αγαπητέ «Σχολιαστή».

Διάβασα στην επιθεώρησή σας, του Μαΐου, τεύχος 14, τό gerotage «'Αποστολή στη Θράκη». Φιλότιμοι και πονόψυχοι άνθρωποι, παραθέτουν ένα σωρό απ' όσα είδαν κι έμαθαν για τη μουσουλμανική μειονότητα της περιοχής, που συγκινούν αλήθεια όλους τους άνιδεους. Σίγουρα όμως τόσο οι άνιδεοι αναγνώστες, όσο και οι ίδιοι έρευνητές που για αυτούς πιότερο πρόκειται, άγνωστον τί προσφέρουν τούτη τη στιγμή στη «διπλωματική πολιτική του 'Εβρέν». Γιατί τούτες οι πολύ δύσκολες στιγμές, μόνο κατάλληλες δέν είναι για κάποιου είδους δημοσιεύματα, που τροφοδοτούν και ένισχύουν την τουρκική προπαγάνδα που έτσι νά τα παρουσιάζει στους Διεθνείς 'Οργανισμούς, σάν όμολογία ένόχων, τρανταχτά ντοκουμέντα των κατηγοριών τους.

'Αλλά οι «'υπέρμαχοι του δικαίου» πρώτα απ' την άλλη πλευρά θά 'πρεπε ν' άρχιζαν την άνθρωπιστική τους Έρευνα. Νά κόπιαζαν ένα ταξίδι ως την Κων/πολη κι ένα άλλο μέ πλεύμένο ως τά νησιά μας, Ίμβρο και Τένεδο, ταξίδι όμως πολύ άμφίβολο άν οι... κατοχικές άρχές θά τους τό επέτρεπαν, άφου ό ξένους που θ' άντίκριζε την κατάντια κείνης, της άλλης μειονότητας, ό νοός του θά σάλευε που θά διαπίστωνε, μία γεύση νοστιμιάς, πρωτόγνωρου ρατσισμού, και τά δάχτυλά του δέν θά υπάκουαν νά κρατήσουν την πένα για νά γράψουν όσα γράφθηκαν στην επιθεώρησή σας, για τούτη τη συμπαθή κατά τά άλλα, μειονότητα της Θράκης.

'Εμείς, σάν πρόσφυγες έδώ, κυνηγημένοι, άπογυμνωμένοι και στερημένοι από κάθε περιουσιακό αγαθό που κατείχαμε στίς πατρίδες μας, έπισκεφτήκαμε πολλές φορές αυτούς τους ανθρώπους της Θράκης και μαζί τους κουβεντιάσαμε. Πονεμένοι κι άπογοητευμένοι έμείς, αισιόδοξοι αυτοί, άνένδοτοι κι άμετάβλητοι! Μαζί τους γυρέσαμε νά γεφυρώσουμε τίς δύο γειτονικές χώρες, συνδετικούς κρίκος άνάμεσα στους δύο λαούς, όμως ή γραμμή του Τουρκικού Προξενείου, είναι άλλη! Όπως άλλη ήταν και τότε που στην έπταετία οι «Παπαδοπουλαίοι», άθώοι ή..., τους πρότειναν την «πολιτική όμοσπονδία», όμως ή «άλλη πλευρά» και τότε και πάντοτε όπως και τώρα, ναυπηγοΰσε άποβατικά καράβια!

'Ο Νίκος Παλαιόπουλος, Ίμβριώτης, — τώρα ζεί στην 'Αθήνα — που τόλμησε νά συζητήσει μέ τόν Έλληνα Πρόξενο της Πόλης, τότε που έπισκέφτηκε την Ίμβρο, ύστερα από έντολή της 'Ελ. Κυβέρνησης, για νά διαπιστώσει τά τεκετενόμενα, σέ λίγες μέρες ό Παλαιόπουλος, στάλθηκε στίς φυλακές της 'Ανατολής!... Σύγχρονα ακόμα, ό Τούρκος δημοσιογράφος, ό δημοκράτης Ιρεκκι, που έπισκέφτηκε την Ίμβρο, σ υ ν ε χ ά ρ η την κυβέρνηση της 'Αγκυρας, από τίς στήλες της έφημερίδας του, για τόν τρόπο και μεθόδευση του... ξεκληρισματος της ρωμιοσύνης των νησιών, ένω λίγο άργότερα στην 'Αθήνα για την ... επιβράβευσή του, μετά τη δολοφονία του, θεσπίστηκε και καθιερώθηκε τό Βραβείο Ιρεκκι!... 'Αν όλα αυτά τά κατώματα και οι

συνεχείς υποχωρήσεις μας είναι πολιτισμός ή όλισθημα, κάποιος άς δώσει την άπάντηση.

'Αλλά ή «Έρευνα» πολλά θά μπορούσε νά πληροφορηθεί άν καταδεχόταν νά φτάσει ως τους Συλλόγους, Ίμβριακούς 'Αθηνών και Θεσσαλονίκης, μία κι ένα ταξίδι στά νησιά μας και άπανηρό είναι και άδυνατο.

Κι ακόμα θέλω νά πώς πώς έμείς που ζήσαμε πολλά χρόνια και σέ ξένες χώρες, μέ πίκρα και άπογοήτευση διαπιστώναμε κάθε φορά, πως έλειπε ή στενή πληροφόρηση και διαφώτιση της διεθνούς κοινής γνώμης, σχετικά μέ τά δεινά που δοκίμασε ή έλ. μειονότητα στην Τουρκία, πάρα τη Διεθνή Συνθήκη της Λωζάννης, που την προστάτευε και παρά τό ειδικό καθεστώς που προβλεπόταν για τά νησιά Ίμβρο - Τένεδο. Μιά τραγική πραγματικότητα! 'Αλλά ποιος φταιει; 'Εμείς ξέρουμε!... 'Εσείς!...

'Αλλά ακόμα θέλω νά τονίσω πως έμείς που δοκιμαστήκαμε τόσο βάνουσα κι άπάνθρωπα, σάν έλληνική μειονότητα στην Τουρκία, ποτέ δέν θά έπιθυμούσαμε τά ίδια νά άποδοθούν και σ' εκείνη τη μουσουλμανική της Θράκης. 'Αν όμως, αυτοί οι άνθρωποι, παρά τη συμπάθεια μας, δέν θέλουν ν' άπαλλαγούν από τίς παραδοσιακές άμφίσεις και τόν τρόπο διαβίωσής τους, γιατί τους... τρέφει ή μιζέρια, όπως τό ίδιο συμβαίνει και μέ τους όμόθησκούς τους, στην 'Ανατολή, σίγουρα δέν φταιει ή 'Ελληνική Πολιτεία!

Και τελειώνω για νά ξαναπώ πως αυτού του είδους έρευνες και gerotages, όχι μόνο δέν ώφελούν, αλλά βλάπτουν καταστροφικά, ένω μία καλύτερη και μεστή διαφώτιση του ξένου κόσμου πάνω στά δίκαια προβλήματα του έλληνισμού, άσφαλώς θά άφόπλιζε και θά άπέτρεπε τους Μεγάλους και Δυνατούς προστάτες της άλλης πλευράς, νά μεταχρωματίζουν τό άσπρο σέ μαύρο και άντίθετα, ανάλογα που τους βολεύει, για νά μάς συκοφαντούν και κατηγορούν τόσο ξεδιάντροπα!

Εύχαριστώ

Μιχαηλίδης Παντελής

Θεσσαλονίκη

«Συγχαρητήρια»

'Αγαπητέ Σχολιαστή.

'Ενα πραγματικά ξεχωριστό περιοδικό τόλμησε κάτι πρωτοφανές: ένα συγκλονιστικό, φοβερά... «άνθευτικό», εί-

λικρινές ρεπορτάζ για τη Μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Η λέξη συγχαρητήρια είναι φτωχή για νά άποδώσει τά αίσθήματά-μου. Σοΰ στέλνω κάτι πολύ σχετικό για νά τό έρευνήσεις και νά τό προσθέσεις — στο βαθμό που αληθεύει — στα χαρακτηριστικά παραδείγματα «όλοκληρωμένης πολιτικής άντιμετώπισης» του προβλήματος από την Πολιτεία.

Φιλικά,

Παναγιώτης Δημητράς

Κοινωνικός έρευνητής

Υ.Γ. Μήπως ή «μικρή Θράκη» της 'Αθήνας (τό «γκέτο» των μουσουλμάνων μεταναστών από τη Θράκη), πίσω από τό Γκάζι, πρέπει νά σέ άπασχολήσει σά συνέχεια του ρεπορτάζ; Τό πρόβλημα τό ζω άπό κοντα λόγω γειννιασης του γραφείου μου.

Ψηλά τά χέρια

'Αγαπητέ κύρ 'Υπέρμαχε

Κάπου, στίς «άναμενόμενες έκπληξεις» στο τεύχος 14, υπάρχει λάθος. Κάτι συμβαίνει μέ τά έλληνικά σοι δηλαδή, όχι βέβαια ότι συμβαίνει μόνο σέ σένα... αλλά έπιτρέψέ μου νά εξηγηθώ:

1. «*Η άμφισβήτηση αυτή που θά όγκώνεται*» γιατί βρέ χριστιανέ; Χάθηκαν τά άλλα ρήματα, όγκώνομαι τα τελευταία 2000 χρόνια σημαίνει αυξάνομαι κατ' όγκο, φουσκώνω, πρήσκομαι, ύπερηφανεύομαι.

2. «*Από τό κενό ήγεμονίας άποτελεί έννοικό πεδίο παρέμβασης για τό ρύσπα-στικό ρεύμα*»: πώς τό κενό μπορεί νά άποτελεί πεδίο;

3. «*Γιατί είναι ή μοναδική δύναμη που μπορεί νά έξηγήσει ικανοποιητικά την καινούργια κατάσταση και νά παρέμβει προς μία κατεύθυνση διεύρυνσης της κρίσης που είναι και ή μοναδική δυνατότητα παρέμβασης σέ μία τέτοια συγκυρία*». 'Εδώ ό αναγνώστης σηκώνει τά χέρια ψηλά. 'Από την πρόταση αυτή συνάγεται νομίζω, ότι ή μοναδική δυνατότητα παρέμβασης σέ μία τυχαία σύμπτωση, συνίσταται στην... παρέμβαση προς μία κατεύθυνση.

'Αν άπέναντι στη γλώσσα της έξουσίας, στη γλώσσα της έπαγγελματικής άριστερας, αντιπαρτιθέται μία γλώσσα που παραπέμπει στο πουθενά τότε σίγουρα κάτι δέν πάει καλά.

Κ. Κινητός

Παλιά τεύχη του «Σχολιαστή» μπορείτε νά βρείτε:

ΑΘΗΝΑ:

- Βιβλιοπωλείο «ΕΣΤΙΑ», Σόλωνος 60
- Βιβλιοπωλείο «ΘΕΜΕΛΙΟ», Σόλωνος 84
- Βιβλιοπωλείο «ΝΕΦΕΛΗ», Μαυρομυχήλη 9
- Βιβλιοπωλείο «ΠΟΛΙΤΕΙΑ», 'Ακαδημίας 57 (έντός στοάς της 'Οπερας).
- Βιβλιοπωλείο «ΠΟΡΕΙΑ», Σόλωνος 77.
- Βιβλιοπωλείο «ΒΑΒΕΛ», 'Ιπποκράτους 68
- Στά γραφεία του περιοδικού, 'Ισαύρων 10 — Δαφνομήλη.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Κεντρική διάθεση.

Βιβλιοπωλείο «ΚΟΤΖΙΑ», Τσιμισκή 78

ΓΙΑΝΝΕΝΑ: Βιβλιοπωλείο «ΔΩΔΩΝΗ 2», 28ης 'Οκτώβρη 25

ΗΡΑΚΛΕΙΟ: Βιβλιοπωλείο «ΠΡΑΞΙΣ», Βασ 'Ανδρεαδάκη 4

ΚΑΡΔΙΤΣΑ: Βιβλιοπωλείο «ΠΑΤΖΑΚΗ ΒΑΣΙΛΗ», Σμύρνης 17

ΚΑΤΕΡΙΝΗ: Βιβλιοπωλείο «ΜΑΤΙ», 'Αγ. Λαύρας 18

ΠΑΤΡΑ: «ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ», Κανακάρη 69

ΛΑΡΙΣΑ: Βιβλιοπωλείο «ΚΕΡΑΜΟΣ», Κούμα 34

Τό Οιδιπόδειο σύμπλεγμα

Βόλος 7.5. '84

Φίλε Σχολιαστή,

Φοβερή όργη και κατάπληξη μου προκάλεσε η διακοπή της προβολής της ταινίας του Ν. Άλευρά «πέφτουν οι σφαίρες σαν τό χαλάζι» από την ΕΡΤ-2, αλλά κι όλοι αυτοί που προκάλεσαν τη διακοπή αποδεικνύοντας για άλλη μία φορά τό κατώτατο αισθητικό και πολιτιστικό τους επίπεδο.

Ήταν απόλυτα φυσιολογικό νά σοκαριστούν οι τηλεθεατές. Όλο αυτό τό κοινό έχει κορεσθεί χρόνια τώρα μέ παραγωγές μεταπολεμικές από μέτριας έως κατώτατης ποιότητας. Τό κοινό αυτό επιπλέον δέν παρακολουθεί σύγχρονο Έλλ. κινηματογράφο. Πώς είναι δυνατόν λοιπόν νά μπορέσει νά παρακολουθήσει μία ταινία ποιότητας του 1977;

Ή ίδια ή ΕΡΤ-2 χωρίς νά έχει ευθύνη των πράξεών της προγραμματίζει μία ταινία, δίνει τό πρόγραμμα στον Τύπο, ό όποιος διαφημίζει την ταινία και μόλις άρχίζει ή προβολή της άρκοῦν μερικά άγανακτισμένα τηλεφωνήματα για νά τή διακόψουν! Τίς έπομενες μέρες οι έφημερίδες άναρτούν όλόκληρο κατάλογο βιβρων για τήν ταινία και τό δημιουργό της (άνάμεσα και ή ψευδολαικίζουσα φυλλάδα «Αύριανή») ενώ μέχρι τήν προβολή της ή άγνοιά τους δέν τους έπέτρεψε νά κρίνουν σωστά τήν ταινία.

Ένα άλλο πού θέλω νά σημειώσω είναι ότι οι Έλληνες δέν έχουν ιδέα τί έστι Οιδιπόδειο σύμπλεγμα και πάνω στην άσχετοσύνη τους τό συγχέουν μέ τά «πορνό». Άλήθεια, άναρωτιέμαι άν από αυτούς πού διαμαρτυρήθηκαν έντονα ήταν άρκετοί πού γεμίζουν τά διάφορα «τσοντάδικα»; Ή μήπως είναι προτιμότερο γι' αυτούς νά έχουν τίς πορνοταινίες στό βίντεο του σπιτιού τους;

Και νά τίς παρακολουθούν βέβαια κρυφά από τά παιδιά τους;

Τέλος πάντων. Έδώ στό Βόλο οι τρεις κινηματογράφοι μας σερβίζουν συνέχεια πορνό, καράτε (άκόμη κρατάει!) κι άστυνομικά. Ένδεικτικά αναφέρω ότι τό φίλμ «THE WALL» μέ τους Pink Floyd και τό φίλμ «Φράουλες και αίμα» παίχτηκαν για δύο (άριθμός 2) ήμέρες τό καθένα σέ ξεχωριστές ήμερο-

μηνίες και κατόπιν κατέβηκαν. Δικαιολογία των υπευθύνων του κινηματογράφου: Δέν υπήρχε άρκετό κοινό μέ άποτέλεσμα νά διακοπεί ή προβολή τους. Κάτω από τέτοιες καταστάσεις πρέπει νά περιμένεις τήν έβδομαδιαία προβολή της Κιν/κής Λέσχης και νά υπομένεις.

Τελειώνοντας δηλώνω ότι συμφωνώ κι εγώ μαζί μέ τόν Ν. Άλευρά πού είπε γελώντας ότι όλη ή Έλλάδα πάσχει από Οιδιπόδειο σύμπλεγμα.

Αυτά κι έλπίζω σέ δημοσίευση πάντα φιλικά
Θ. Ζουρίνης
Βόλος

Έλεος!

Φίλοι του Σχολιαστή

Επιτρέψτε μας νά χρησιμοποιήσουμε τίς στήλες σας για νά άπευθυνόμαστε στην ήγεσία του στρατεύματος.

Δέν είμαστε ούτε έπιτροπή, ούτε κάποιο κομματικό παράρτημα στό 715 Τ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ.

Είμαστε 3 φαντάροι, πού τό μόνο πού μάς ένώνει σ' αυτό τό γράμμα είναι ή έπικείμενη θραύση του όριου άντοχής μας.

Δέν διανοούμαστε και δέν ζητάμε, ούτε τόν έκδημοκρατισμό — όχι πώς δέν τόν θέλουμε, του στρατεύματος, ούτε νά μάς συμπεριφέρονται σαν ένστολους πολίτες — θά 'ταν πολύ για τήν βάρβαρη έσω-μακεδονία. Θέλουμε άπλά νά κάνουμε μία έκκληση έλέους.

Ναί, σώστε μας!

Σώστε μας άπ' αυτό τόν παραλογισμό πού καθημερινά ζούμε.

Σώστε πρώτα άπ' όλα τους συναδέλφους μας, τους ήδη «σαλταρισμένους», πού αντιμετωπίζονται καθημερινά σαν κλόουν.

Σώστε τους τεχνίτες μας, από τό σαββατοκυριακάτικο δωρεάν service των Ι.Χ. σέ βάρος του έλεύθερου χρόνου τους. Τους πτυχιούχους μας από τό δωρεάν φροντιστήριο στό «τέκνα», των αξιωματικών «μας». Σώστε τους «νέους» από τόν Μάγκυ και τά μετά του.

Σώστε τό τάβλι από τήν κυριακάτικη ποινικοποίησή του — από 10 μέρες φυλακή οι παίκτες και 10 τό όργανο ύπηρεσίας γιατί δέν τους επέβλεπε (sic).

Σώστε με!

Μή σας φαίνεται παράλογο, τό πρόγραμμα του 20-2 Σ.Κ. — κάθε μεσημέρι μάς κόβουν αυθαίρετα τή μεσημεριανή άνάπαυσή μας, γιατί λέει, είναι δικαίωμα του έπόπτη.

Σώστε μας, άπ' τόν τρελό — μά τήν Παναγία, θεότρελο — διοικητή μας. Δέν ζητάμε παράλογα πράγματα, στεΐτε όποιον άλλον θέλετε. Κάποιον θά 'χετε διαθέσιμο.

Δέν μπορούμε νά μάς άποκαλούν συνέχεια τρελούς, αλήτες, μαλάκες, κυρίες — δέν έχουμε τίποτα μαζί τους — άκόμη και στην άναφορά του Τάγματος.

Βοηθείστε ν' αλλάξουμε αυθέντες.

Κάντε τό κάτεργο, άπλή καθημερινή φυλακή, έστω.

Σας εύχαριστούμε. Έλεος.

Τρεις φαντάροι του 715 Τ.ΜΗΧ.

Δίκες

Η σημερινή κρατική καταστολή και αθαιρέσια, (ένταση της αστυνόμευσης, ποινικοποίηση κάθε κοινωνικής αμφισβήτησης) συμπληρώνεται αρμονικά και με την «ευρυθμή» λειτουργία της δικαιοσύνης. Οι πιο κάτω δίκες που θα εξιστορήσουμε δείχνουν πιο αντιπροσωπευτικά την πραγματικότητα.

■ **Ποινικοποίηση των αυτοκτονιών:**
Στρατοδικείον Θεσσαλονίκης 12-4-84.

Οι στρατιώτες διαμαρτύρονται για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής τους για την έλλειψη στοιχειωδών συνταγματικών δικαιωμάτων κλπ., και καταδικάζονται για ανυπακοή ή για στάση από δικαστές όχι νομικούς και με αποφάσεις αναιτιολόγητες. Οι στρατιώτες αυτοκτονούν ή αποπειράονται να αυτοκτονήσουν και διώκονται ποινικά για έκουσία πρόκληση ανικανότητας, ή για παράβαση εντολής (καθόσον παραβιάζουν τη θήκη με τις σφαίρες άνευ διαταγής). Ο στρατιώτης Μανιταράς Θόδωρος ή-πια 42 βάλιουμ, 20 άσπιρίνες και στη δίκη του οι στρατοδίκες με νηφαλιότητα προσπάθησαν να αποδείξουν «ότι τὰ ἤπιε ἐπίτηδες γιὰ νὰ γλυτώσει πού τόν καταπλέξε μιὰς καί εἶχε μάθει νὰ ζεῖ ξεκούραστα». Η αθαιρέσια στο στράτευμα και η αντισυνταγματικότητα στη στρατιωτική δικαιοσύνη παραμένουν. Ο μεταγλωττισμένος στην δημοτική στρ. κανονισμός δεν έχει τίποτα καινούργιο πέρα από την μεταγλωττίσή του.

■ **Ποινικοποιούνται οι πολιτικές απόψεις:** Γιάννενα 11-5-84

Δέν ήταν μόνο οι κατηγορούμενοι ή οι μάρτυρες υπερασπίσεως αλλά και αυτό τό ίδιο τό δικαστήριο που δήλωσε, ότι σ' αυτήν τή δίκη ποινικοποιούνται οι πολιτικές απόψεις και τίποτα άλλο. Παρ' όλα αυτά ή απόφαση γιὰ τήν αθώωση πάρθηκε με πλειοψηφία, καί ή πρίν τή δίκη προσφυγή κατά του κατηγορητηρίου απορρίφθηκε. Όλα αυτά διαδραματίστηκαν στό Γιάννενα μέ τήν παραπομπή σέ δίκη τής εκεί επιτροπής γιὰ τό Στρατό. Οι εκτιμήσεις τής επιτροπής, ότι ό στρατός καταπιέζει καί εξουθενώνει ότι οι φαντάροι αυτοκτονούν κλπ. θεωρήθηκε από τις δικαστικές αρχές «σάν διασπορά ψευδών ειδήσεων, ικανών νά καταστήσουν τους πολίτες ανήσυχους σχετικώς μέ τήν αποτελεσματικότητα των ενόπλων δυνάμεων» άρα σάν πράξη αξιόποινη σύμφωνα μέ τό άρθρο 191 του Ποιν. Κώδικα. Τόν τελευταίο καιρό τέτοιου είδους διώξεις ενάντια στην επιτροπή, έχουν άσκηθει, ή πήγαν νά άσκηθοῦν μέ κάθε τρόπο καί άλλου (Καβάλλα - Θεσσαλονίκη - Θήβα). Δέν υπάρχει όμως ακόμα από πλευράς του Κράτους μιὰ κατασταλαγμένη γραμμή καταστολής. Όσο γιὰ τήν άλλη πλευρά πρέπει σίγουρα νά εκτιμήσει, ότι αν δέν υπήρχε ή σημαντική κινητοποίηση συμπαράστασης (καμπάνια προπα-

γανδιστική, διαδήλωση μέσα στό Γιάννενα) από τους φοιτητές καί τήν επιτροπή, μπορεί νά είχαμε καί καταδικαστικά αποτελέσματα. Τό ότι οι πολιτικές απόψεις προστατεύονται από τό Σύνταγμα καί τό ότι τέτοιου είδους διώξεις είχαμε βασικά επί χούντας φαίνεται ότι δέν έχει μεγάλη σημασία γιὰ τις εισαγγελικές αρχές καί γιὰ κάποιους από τους δικαστές.

Γ.Κ.

Καταστολή καί Δικαιοσύνη

Στίς 7.5.84 αναβλήθηκε, μέ κίνδυνο παραγραφής, ή δίκη δυό Άστυνομικών γιὰ βασανισμούς.

Στίς 10.10.84 πού όρίσθηκε ή νέα δικάσιμος, σ' αυτήν πρέπει νά κριθεί αν νομότυπα εξελίχθη ή διαδικασία παραπομπής των δυό όργάνων (κλητήριο θέσμιση κλπ.). Έτσι, ενώ ή λατροδικαστική έκθεση βεβαιώνει τόν βασανισμό του 16χρονου τότε, Λευτέρη Βιδάλη, ή δικαιοσύνη άπ' τις 31/10/77! (ήμέρα τής βίαιης σύλληψης άπ' τά όργανα του IB Ρέντη) άσχολεϊται μέ τά διαδικαστικά.

Τό «έγκλημα» του Βιδάλη ήταν τό μοίρασμα προκηρύξεων έξω άπ' τήν ΑΕΓ, τήν ίδια μέρα τής σύλληψης του Γ. Σερίφη. Η άσφάλεια, τόν θεώρησε «τρομοκράτη» καί έτσι δούλεψε ή «φάλαγγα».

Μέ τήν ευκαιρία, τί γίνεται;

■ μέ τόν ξυλοδαρμό του κου Άρταβάνη, πρόεδρου τής όμοσπονδίας Δέρματος καί τούς άλλους άπεργούς τής ΖΗΤΑ-ΕΛΛΑΣ.

■ μέ τους ματωμένους καί πρησμένους Τούρκους πολιτικούς πρόσφυγες στίς 7.5.84 (τους είδαμε σέ φωτογραφίες)

■ μέ τόν χωροφύλακα «κάου-μπόν», πού πυροβόλησε 16χρονο μέ «παπάκι»

Είναί παράξενο νά μιλάμε γιὰ άστυνομική τρομοκρατία;

Δ.Τ.

Συνδικαλισμός των φαντάρων;

Έπειδή οδεύουμε πρós εύρωκελογές νά θυμήσουμε πώς στίς 12.4.84 τό εύρωκοινοβούλιο ψήφισε τελικά τήν πρόταση PETERS (1 - 1387/83) «περί του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι των στρατιωτικών».

Στήν πολύ ένδιαφέρουσα έκθεσή του, ό γερμανός σοσιαλιστής βουλευτής γράφει ότι: «οι χώρες μέ τις περισσότερες απαγορεύσεις, εκείνες πού απαγορεύουν κάθε μορφή όργάνωσης, δέν είναι παρὰ τρεις (μέλη τής ΕΟΚ) ή Γαλλία, ή Ίταλία καί ή Ελλάδα». Οι γκωλιστές καί οι γάλλοι κομμουνιστές, γιὰ διαφορετικούς λόγους ό καθένας, αντίταχθηκαν σ' αυτή τήν απόφαση. Τό τί έγινε μέ τους δικούς μας, αναλυτικά στόν επόμενο «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ».

Πρός τό παρόν μνημονεύουμε:

■ τήν αυτοκτονία νεοσυλλέκτου στό 39ο ΤΕΜ Μεσολογγίου στίς 9.5.84

■ τήν επώνυμη — παρουσία — έκλογή φαντάρου στό Κ.Σ. τής ΕΦΕΕ

■ τις δυσμενείς μεταθέσεις σέ αγωνιστές φαντάρους καί τις αμείωτες «φυλακές» γιὰ διάβασμα εφημερίδων

■ τήν έκλογή του στρατηγού Δροσογιάννη στήν Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ. Έπεισε γιὰ τήν «επαναστατικότητα» του τους 602 συνέδρους, δέν είναι μικρό πράγμα!

Γιὰ τό τέλος ένα κουίζ: Πόσες φορές επαναλαμβάνονται στόν «νέο 20-1» οι λέξεις: πειθαρχία, ύπακοή, τιμωρία, ποινή, έπιβολή, έντολή διαταγή;

Α.Τ.

Τό Ρατσιστικό Έγκλημα

Περιοδική έκτόνωση αντιρατσιστικών αισθημάτων που συσσωρεύει ο ελληνικός λαός; Μακάρι!

Τροκοκρατία και προληπτική διαπόμπευση, μελλοντικών ρατσιστών έγκληματιών; Πολύ σωστά!

Άρκει νά μήν είναι ή αντιρατσιστική πρόσωση του καθημερινού φασισμού μας; Αυτό που έκτονώνεται σέ Πακιστανούς, σέ Γύφτους και σέ Τούρκους, στά σπίτια που δέν τούς νοικιάζουμε, στά κέντρα που δέν τούς δεχόμαστε, στήν απομόνωση που τούς έχουμε καταδικάσει. Άλλά, βέβαια, πώς άλλιάς; Άφου, ως γνωστόν, «πας μή Έλλην...»

K.B.

Ρωμέικο φιλιό-τιμο

Δέν είναι άντικειμενικός και δεδομένος ο άντι-ρατσισμός, όσο και άν ο καθηγητής Β. Φίλια τόν θεωρεί φυλετικό χαρακτηριστικό της «ρωμιούνης». Στήν «Έλευθεροτυπία» (19.5) διαβάζουμε τόν κο καθηγητή.

...«Ο Έλληνας, άπ' τήν μιά άκρη ως τήν άλλη της Άφρικής, ποτέ δέν θεωρήθηκε άπ' τούς μαύρους άποικιοκράτης, ποτέ ρατσιστής, ποτέ δέν ταυτίστηκε, όσοδήποτε πετυχημένος (!) και πλούσιος, μέ τίς λευκές μειοψηφίες και τούς καταπιεστές της Μαύρης Ήπείρου».

Ή προσπάθειά του νά άποδείξει,

πώς ή θηριωδία της «Γαρυφαλιάς» είναι «άνήκουστη», μένει άπλως φιλότιμη.

Ή εύκολία του νά δέχεται ως άγνές τίς προθέσεις ΟΛΩΝ των Έλληνικών συμφερόντων στήν Άφρική καταρρίπτεται έξίσου εύκολα άν σκεφτεί κανείς τούς μισθοφόρους «σπλάχνα» της Έλλ. Όμογένειας, στή Ν. Άφρική ή τίς βίλες άπέναντι στούς μαχαλάδες των έξεγερμένων μαύρων.

Ή επίκληση του «Πολιτισμού μας» επίσης δέν έρμηνεύει τίποτα. Ό καπετάνιος και οί ναυτιλιακοί έπιχειρηματίες είναι μορφωμένοι άνθρωποι, πολιτισμένοι. Ή έννοια του «πολιτισμού» μέ καθαριότητα, υγεία και γνώσεις, είναι άπ' τίς βασικές ιδεολογίες-πρότυπα του φασισμού. Και οί φασισμοί έχουν κάνει επανειλημμένες εμφανίσεις στήν πατρίδα και μάλιστα έπισήμως (4η Αυγούστου—21 Άπριλίου). Πάρτε το άπόφαση κε Φίλια, οί κοινωνίες έχουν άντιθέσεις και ιδεολογίες, δέν είναι καλές ή κακές ποικιλίες, όπως τά όπωροκτηπευτικά.

Ή μόνη άδιαμφισβήτητη έντιμη έλληνική παρουσία στήν μαύρη Ήπειρο ήταν ίσως στήν Άλγερινή Έπανάσταση.

Δ.Τ.

Πρωτομαγίες

■ Έκτός άπ' τήν παρουσία των Τούρκων — Κούρδων και Ίρανών προσφύγων ή των στρατιωτών ή φετινή Πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση ήταν μιά βαρετή επανάληψη. Τό ΑΕΜ, ή συνδικαλιστική παράταξη του ΚΚΕ έσ., παρά τή διαφωνία του στο Έκτελεστικό της ΓΣΕΕ, κατά τήν Άθηναική συγκέντρωση δέν φρόντισε γιά τήν αυτόνομη παρουσία του, και όχι τυχαία. Ή ομάδα των λίγων PUNK πλάι στίς «άλυσίδες» των ΕΣΑΚ-τζήδων μέ τά λευκοπλάστ στα στόματα και τό

«χωρίς λόγια» πανώ, μέ κανένα τρόπο δέν ήταν «χαρούμενη νότα».

■ Στόν Πειραιά, τήν όμιλία του συνδικαλιστή του ΑΕΜ άκουσε ένα μικρό τμήμα της συγκέντρωσης άφου ή ΕΣΑΚ τά μάζεψε κι έφυγε, μετά τόν δικό της.

■ Στήν Πάτρα, ή «έργατική τάξη», πολώθηκε γιά τόν δήμαρχο, έτσι πρώτο σέ συχνότητα σύνθημα άκούστηκε τό «νά μιλήσει ό Άννινος».

Άπό όρισμένες έπαρχιακές έφημερίδες άντιγράφουμε άποσπάσματα άπ' τά πρωτομαγιάτικα σημειώματά τους.

■ «Η ΜΑΧΗ» του νομού Σερρών:

«Σωστά ονομάστηκε τό έργατικό κίνημα «μήλο της έριδος» καθώς μετατρέπεται άπό πεδίο ταξικών άγώνων σέ πεδίο κομματικών συγκρούσεων... Άλλά γιά νά προχωρήσουμε δέν φτάνουν μόνο τά λόγια του έξώστη...»

■ «ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΡΟΥΓΑ» της Ζακύνθου:

«Ή Πρωτομαγιά βρίσκει και φέτος τήν έργατική τάξη στερημένη και άπονευρωμένη».

Περιορισμένη στα «δρια της οικονομίας και τίς σκοπιμότητες της «κοινωνικής ειρήνης», παριστάνει τόν ουρανό των πολιτικών εξελίξεων. Καταδημαγωγημένη άπ' όλες τίς πλευρές, της άπομένει ουσιαστικά νά βαστάει τό βάρος της διεθνούς και κοιναγορίτικης, κεφαλαιοκρατικής κρίσης. Και πότε θά ξεκινήσει ή πάλη;»

■ «ΔΙΑΛΟΓΟΣ» της Βέροιας:

«Ο οικονομισμός έμφανίστηκε σάν άστική πρακτική και θεωρία σέ διάφορες παραλλαγές μέσα στο κίνημα. Τόν πυρήνα του άποτελεί ή υποβάθμιση του μαζικού κινήματος και της πολιτικής και ιδεολογικής πάλης και ή έναπόθεση του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού στίς διαδικασίες άνάπτυξης της οικονομικής βάσης... ό κατ' έξοχήν οικονομιστής είναι ή ίδια ή κυβέρνηση».

Κατά τά άλλα «ό βασικός κορμός» των έργαζομένων συνέλεγε άνθη.

Δ.Τ.

Έγχρωμη τηλεοπτική άνεργία

Ό ΟΑΕΔ δίνει γιά τό 1982 50.194 άνέργους, ή ΕΣΥΕ γιά τό ίδιο έτος 224.000.

Ό κος Κατσανέβας άγωνίζεται νά μετρήσει, νά χαρακτηρίσει και νά έπιδιώξει τούς άνέργους, ή κριτική άπ' τά δεξιά και τά άριστερά πραγματικό σφυροκόπημα και έρχεται τό τηλεφώνημα των τηλεθεατών: «Ποιά ή θέση σας γιά τούς ζένους εργάτες και τήν άνεργία;»

Ό κος Μητσοτάκης ύπεκφεύγει, ό διοικητής του ΟΑΕΔ δυστροπεί, ό εκπρόσωπος του ΚΚΕ άναλαμβάνει νά δώσει διαυγή άπάντηση:

«Αν έξισωθούν οί άμοιβές των ζένων μέ εκείνες των Έλλήνων τότε οί έργοδοτές δέν θά 'χουν κίνητρα προτίμησης της ζένης (μαύρης) έργασίας».

Ή θέση γιά ίση άμοιβή σέ ίση έργασία που διατύπωσε ό κος Θεωνάς, μάς βρίσκει άπόλυτα σύμφωνους. Τό άν όμως τό έπιχείρημα αυτό κατοχυρώνει στήν έργασία ή στέλνει πίσω πακέτο, τούς έγχρωμους, στίς όχι και τόσο ευήμερους πατρίδες του, μένει νά διευκρινιστεί.

Θά πρέπει νά διακρίνουμε ότι τά μεταναστευτικά ρεύματα, ή φτηνή έργασία, όπως π.χ. πός τήν Γερμανία των Έλλήνων ή τό μεταποικιακό στήν Δυτική Ευρώπη άντιμετωπιστηκαν μέ κάθε άλλο παρά δημοκρατικούς τρόπους. Ή επίκληση της όρθολογικής φόρμας: «τόσες οί θέσεις, τόσος οί εργάτες, νά φύγουν οί ζένοι» που έντονα προβάλλουν οί νεο-φασίστες στήν Άγγλία και τή Γαλλία αυτή τήν έποχή, έμπλέκεται και μέ τόν οικονομισμό.

Μέ άφορμή τήν κουβέντα του κου Θεωνά θυμίζω μερικά:

1. Τό δικαίωμά τους, οί στερημένοι «ύπανάπτυκτοι», νά διεκδικούν μερίδιο άπ' τόν πλούτο της Δύσης, δέν τό παζαρεύουν πολυτελώς μέσω των συνδικαλιστικών μηχανισμών, άφου δύσκολα γίνονται άποδεκτοί άπ' αυτούς.

2. Ή οικονομική κρίση, τό πέρας στίς νέες τεχνολογίες στή Δύση και ή έξαθλίωση του τρίτου κόσμου δέν άνήκουν στήν ευθύνη των μεταναστών.

3. Οί έξεγέρσεις στο Βρίκτον της Άγγλιας, στο Σοβέτο της Ν. Άφρικής, στο Μαιάμι των ΗΠΑ, στή Βορ. Άνατολική Βραζιλία κλπ. άμφισβητούν αυτή άκριβώς τήν παντοδυναμία του ιμπεριαλιστικού όρθολογισμού, τίς κοινωνίες της έκμετάλλευσης.

Αυτοί οί «έγχρωμοι» μετανάστες μοιάζουν μέ τούς πρώτους ευρωπαϊούς εργάτες μετά τήν άναγκαστική μεταφορά τους άπ' τούς άγρούς στα εργοστάσια. Είναι τό ίδιο τραχείς, βίαιοι και άθωοι.

Δ.Τ.

Προεκλογικά διλήμματα

Έτσι λοιπόν μου ήρθε ή ιδέα νά γυρίσω ένα πολιτικό γουέστερν με συμμορίες της Δεξιάς καί της Άριστεράς.
ΚΟΝ ΜΠΕΝΤΙΤ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΖΑΡΙ

ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ πού τό ΠΑΣΟΚ έμφανίζεται σάν τό σχήμα τής ανανέωσης, ή μαχητικότητά του προσαρμόζεται όλο καί περισσότερο πρós τό πρότυπο εκείνων πού θά επιθυμούσε νά ανατρέψει. Άληθινό παράδοξο: δέν είναι δύσκολο νά διαπιστώσει κανείς, μελαγχολικά, τό πόσο θυμίζει τά κόμματα τής ελληνικής πολιτικής σκηνής του '60. Διακηρύσσει αλλαγές καί βελτιώσεις πού ό καθένας ξέρει πώς δέν είναι σέ θέση νά πραγματοποιήσει· εξαρτάται αποκλειστικά άπ' τίς πολιτικές φιλοδοξίες καί τίς προσωπικές περιπλοκές Ένός Καί Μοναδικού Άδιαφιλονίκητου Άρχηγού μέ του οποίου τήν εικόνα ταυτίζεται άπόλυτα· τέλος προσπαθεί νά πείσει περισσότερο γιά τήν (φανερή άλλωστε) άνικανότητα των αντίπαλων του παρά γιά τήν πρωτοτυπία των δικών του έμπνεύσεων. Αυτή ή τελευταία προσπάθεια δέν είναι καί τόσο άνεξηγήτη. Ξαναβρίσκουμε έδω ένα σοφιστικό τέχνασμα, παλιό όσο καί ή ρητορική τέχνη: άποδεικνύει κανείς όχι ότι ό ίδιος άξίζει αλλά ότι ό Άλλος είναι άνίκανος, λές καί ή καταδίκη του Άλλου θά ήταν φυσικό νά άπαλλάξει μεμιάς καί διά μαγείας εκείνον πού προφέρει τό επιχείρημα άπό κάθε φανερό ή κρυφό μειονέκτημα. Άν εξετάσουμε αυτή τή μέθοδο όχι τόσο άπό πολιτική σκοπιά όσο στό φώς τής κοινής λογικής, θά διαπιστώσουμε εύκολα ότι βασίζει τήν επιτυ-

χία τής στό παράδοξο του νά πιστεύεις ότι τό άνάποδο του Κακού είναι πάντοτε τό Καλό, ότι άπέναντι άπ' τό Λάθος βρίσκεται τό Σωστό. Χαράζουμε μέσα στό ρεύμα των γεγονότων δυό παράλληλες όχθες πού ή μία καθρεφτίζει τήν άλλη αντίστροφα, καί τοποθετούμε ήγεμονικά τόν έαυτό μας στή μία άπ' αυτές· ή πολιτική υποβιβάζεται σέ μία πράξη τόσο άπλή όσο τό νά κοιτάξεις έντατικά άπέναντι: ό,τι εκεί μοιάζει ήλίθιο, έδω δέν μπορεί παρά νά είναι μεγαλειώδες. Μέθοδος έντελώς παραπλανητική αλλά κατάλληλη ίσως γιά μία εφήμερη καί δημαγωγική κατανάλωση στό άμφιταλαντευόμενο κέντρο ενός κόσμου όπου οί ένέργειες των πολιτικών παραμένουν λίγο πολύ άνεξιχνίαστες κι όπου μία μεγάλη μάζα άνθρώπων υποτίθεται (έτσι τουλάχιστον τήν έχουν έκτιμήσει) πώς έχει διδαχτεί νά επηρεάζεται μόνο άπ' τόν τόνο καί τό ύφος μέ τά όποια προφέρονται τά λόγια των πολιτικών άρχηγών κι όχι άπ' τό τί άκριβώς σημαίνουν. Κι όμως, πρόκειται γιά ένα κόλπο πού ή επιτυχία του είναι μόνο προσωρινή, άφού δέν μπορεί (σέ μία πολιτική συζήτηση γιά παράδειγμα) νά γεφυρώσει μία σύγκριση άνάμεσα στή Θέση καί τό Συμπέρασμα, άνάμεσα στήν Κατηγορία καί τήν Ύπεροχή, άνάμεσα στήν Άνοησία Έκείνου Πού Κρίνεται καί στή Νοημοσύνη Έκείνου Πού Κρίνει. Μοιάζει σάν ό κ. Παπανδρέου νά θέλει νά πληροφορήσει τούς Έλληνες ότι «άν ή οικονομική πολιτική τής Δεξιάς ήταν χρεοκοπημένη, τότε είναι φανερό ότι ή δική μας (άφού είμαστε τό αντίθετο τής Δεξιάς) δέν μπορεί παρά ν' άποτελεί τό δρόμο πρós τόν παράδεισο». Δυστυχώς, τό πρώτο σκέλος αυτού του επιχειρήματος δέν συνεπάγε-

ται καθόλου τό δεύτερο.

ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΝΑ μπορεί να διατυπωθεί ένα τέτοιο επιχείρημα χρειάζεται κάτι παραπάνω από οίστρο, χρειάζεται κυρίως να μπορεί τό ΠΑΣΟΚ να εμφανίζεται πάντα σάν Τό 'Αντίθετο (μέ την ήθική έννοια) της Ν.Δ., δηλαδή σάν ό ιδεώδης εκείνος τόπος όπου τά συμπτώματα και οί περιπλοκές της πολιτικής έχουν αντιστραφεί μαγικά σέ πλεονεκτήματα και ευκαιρίες. 'Επιπλέον, για να μπορεί να υπάρξει αυτός ό κόσμος της *αντίστροφης πολιτικής* πρέπει, καθώς ξέρουμε, να διατηρείται αδιάκοπα κλεισμένος στό συρματοπλέγμα μερικών άπλοϊκών αντιθέσεων. Για να πετύχουμε, ισχυρίζονται τώρα οί ειδικοί της εξουσίας, πρέπει να είμαστε τό αντίθετο εκείνου που απέτυχε. Ναι, αλλά τί είδους αντίθετο; Οί εξηγήσεις που μās προσφέρονται πάνω σ' αυτό τό σημείο δεν είναι τίποτα περισσότερο από χοντροκομμένες γενικότητες: απ' τη μία οί συντηρητικοί, απ' την άλλη οί προοδευτικοί, απ' τη μία ή ιδιωτική πρωτοβουλία, απ' την άλλη οί κρατικοποιήσεις, απ' τη μία οί ΗΠΑ, απ' την άλλη οί 'Αδέσμευτοι, απ' τη μία τά φαντάσματα του παρελθόντος, απ' την άλλη τά όράματα του μέλλοντος. 'Εκείνο που δεν αναφέρεται καθόλου είναι εκείνο που μένει έξω απ' τη μοιρασιά, δηλαδή εκείνο που είναι και στίς δυό περιπτώσεις τό ίδιο: ή νοοτροπία μιάς Κυβέρνησης που προσπαθεί να καταστείλει τίς άπεργίες, ή γραφειοκρατία, ή σχέση με την ΕΟΚ και τό ΝΑΤΟ, ή άστυνόμευση, τά οικονομικά σκάνδαλα, ή ταύτιση του Κόμματος με τό Κράτος, ή καθόλου άμερόλη-

πη ΕΡΤ... Κι έτσι, πολύ γρήγορα, ή υπερβολή αυτής της δημοκρατίας έρχεται αναπόφευκτα σέ σύγκρουση με την πράξη και οί περίφημες αντιθέσεις, οί τόσο χρήσιμες για την προπαγάνδα, μεταμορφώνονται άπλούστα σέ *αντιφάσεις*, σέ μιά ριζική διαφωνία ανάμεσα σ' εκείνο που λέμε και σ' εκείνο που κάνουμε. Πραγματικά ή Κυβέρνηση πληρώνει άκριβά την προτίμησή της για ισχυρισμούς που δεν προϋποθέτουν καμιά δαπάνη φαιάς ούσίας. 'Αναγκάζεται πρώτα να πεί: ή Δεξιά διατηρούσε τούς φακέλους, άρα έμείς θα πρέπει να τούς κάψουμε· κι ύστερα άναρωτιέται: ναι, αλλά θα πρέπει αλήθεια; 'Η: ή Δεξιά μās έφερε στην ΕΟΚ, άρα έμείς θα πρέπει να άποχωρήσουμε· κι ύστερα: ναι, αλλά μās συμφέρει πραγματικά; Κατά κάποιο τρόπο, ή άναποφασιστικότητα του ΠΑΣΟΚ άποτελεί τό τίμημα της ανάγκης του να παρουσιάζεται τυφλά και αυτόματα, σ' όλη τη γκάμα των διακυμάνσεων της πολιτικής του ζωής σάν τό «άντιθετο» της Ν.Δ.

ΩΣΤΟΣΟ ΑΥΤΗ ή έπιχειρηματολογία, αυτός ό κακοφτιαγμένος μύθος των δυό αντιθέτων που τό ένα είναι πάντοτε σωστό και τό άλλο πάντοτε λάθος, έχει ένα φανερό (και δυσάρεστο, όπως μās λένε) αντίκτυπο στην πολιτική ζωή των 'Ελλήνων: αυτό τό αντίκτυπο τό ονομαζουν πόλωση, και δε θα ήταν υπερβολή να παραδεχτούμε ότι εκείνοι που την καταδικάζουν πρώτοι είναι εκείνοι στους όποιους οφείλεται. 'Η Ν.Δ. — ισχυρίζεται — δεν επιδιώκει την πόλωση, είναι ωστόσο εύκολο να υποθέσει κανείς ότι οδηγείται σ' αυτήν εξαιτίας της ένστικτώδους ροπής προς τό φανατισμό, εξαιτίας των υπολειμμάτων της σκληρής πολιτικής ιδιοσυγκρασίας της παλιάς Δεξιάς· τό ΠΑΣΟΚ διατυμπανίζει επίσης ότι δεν επιθυμεί την πόλωση, είναι όμως άναγκασμένο να καταφύγει σ' αυτήν για να τεντώσει τό τόξο μιάς αντίθεσης με τη Δεξιά που ή προπαγάνδα την έχει ήδη παρουσιάσει πολύ πιο άκραία απ' ό,τι είναι στ' αλήθεια, δηλαδή, με δυό λόγια, για να μπορεί να διατυπώνει «δίλημματα» σάν αυτό που έθεσε ό κ. Παπανδρέου στην όμιλία του της Θεσσαλονίκης. ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά: πραγματικά ένα τέτοιο δίλημμα, άπλό όσο και μιά μαθηματική εξίσωση, δεν λείπει τίποτα για τη *φύση* εκείνων που μās προσφέρονται για να διαλέξουμε: ή λειτουργία του είναι συναισθηματική, και συνεπώς έκβιαστική: παρουσιάζει άπλως σέ μιά ζυγαριά δυό ίσα και αντίθετα πράγματα εκ των όποιων τό ένα είναι άποδεδειγμένα τό Κακό — άρα τι μπορεί να είναι τό άλλο αν όχι κάτι που είμαστε (άσχετα απ' τό τι ξέρουμε γι' αυτό) *υποχρεωμένοι* να τό προτιμήσουμε;

ΒΛΕΠΟΥΜΕ λοιπόν ότι αυτή ή, ψυχολογικά καλλιεργημένη, άκραία αντίθεση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ (οί Καλοί και οί Κακοί) δεν απέχει και πολύ απ' την ίδια τη ρίζα της πόλωσης. Και άποδείξη άποτελεί τό ότι ή πόλωση, όπως άκριβώς και ή πολιτική προπαγάνδα, μόνο μιά γλώσσα μπορεί να μιλήσει: την άφοριστική. Τοποθετημένος άπέναντι απ' τον κ. 'Αβέρωφ, ό Πρόεδρος του

ΠΑΣΟΚ θεωρεί περιττό να αναλύσει, να συγκρίνει, να *διευκρινίσει*: περιορίζεται άπλως στο να άπευθύνει μιά έκκληση ήθικου τύπου. Δεν καλούμαστε να ψηφίσουμε τό ΠΑΣΟΚ, καλούμαστε να καταψηφίσουμε τη Δεξιά, την υπεύθυνη για τόσα έγκλήματα, αυτή την αντιδραστική και σκοταδιστική Δεξιά που ή παρουσία της στη ζυγαριά του διλήμματος «μόνο ντροπή μπορεί να προκαλέσει». 'Όπως και στις διαφημίσεις των άπορρυπαντικών, άποφεύγουν να μās άποκαλύψουν έδώ τη βαθύτερη ούσία εκείνου που θα προτιμήσουμε, και δεν καταδέχονται να μās εξηγήσουν τί ακριβώς είναι εκείνο που θα άπορρίψουμε. 'Η προεκλογική έκστρατεία άνοίγει τό δρόμο της ανάμεσα σέ παραινέσεις και κινδυνολογίες. Τίποτα άλλο δεν της χρειάζεται για να κόψει τό μήλο στα δυό. Λές και ό πόλεμος μαίνεται μόνο και μόνο επειδή κάποιος έτυχε να ρίξει την πρώτη σφαίρα, κι όχι επειδή υπάρχουν κάποιες φυσιολογικές όσο και πολύνθετες αίτιες για τίς όποιες διεξάγονται οί πόλεμοι. 'Η διαλεκτική, αυτή ή δύσκολη τέχνη, δεν είναι πια της μόδας: απ' την ένταση ως τη γελοιότητα, απ' την άλαζονεία ως τη συκοφαντία, απ' τό σαρκασμό του ΠΑΣΟΚ ως την άγανάκτηση της ΝΔ, όλόκληρη ή κλίμακα των αντιδράσεων δεν είναι πια πολιτική, αλλά *συναισθηματική*. Αυτό που κάποτε ονομαζόταν πολιτική έπιλογή τείνει επικινδύνα να γίνει μιά παρόρμηση της στιγμής.

ΑΠΟ ΚΕΙ ΚΑΙ ΠΕΡΑ, δεν άπομένουν και πολλά περιθώρια για άνταλλαγή επιχειρημάτων: να γιατί μιά τηλεοπτική συζήτηση ανάμεσα στους δυό άρχηγούς θα έμοιαζε με μιά παράδοση «φιλοφρόνηση» δίχως νόημα, με δυό παράλληλους μονόλογους που άπλως κυλάνε αντίστροφα. 'Η πραγματική άναμέτρηση, σά να λέμε ή βαθύτερη ούσία της σύγκρουσης, έχει ξεπέσει σ' ένα έπιφανειακό άναποδογύρισμα των ρόλων, και ή πειθώ ενός τεχνοκράτη πολιτικού σάν τον 'Ανδρέα Παπανδρέου παύει να 'ναι μιά στρατηγική έννοια: αντί γι' αυτό, παίρνει τό δρόμο της ήθικης και της ψυχολογίας. Χωρίς να εξελίσσεται, επαναλαμβάνει αδιάκοπα τό ρεφραίν μιάς άπειλής ή μιάς ίκεσίας. Πόσο άπλοποιεί τά πράγματα για την ένοχη πολιτική συνείδηση του κ. Παπανδρέου (γιατί τό συμβόλαιο με τό λαό δεν υπογράφτηκε, φαίνεται, για πλάκα) τό να περιορίζεται στο να άπευθύνει κατηγορίες προς τόν αντίπαλό τους, και τι άνακουφιστικό για την ένοχη μνήμη του κ. 'Αβέρωφ (γιατί ούτε αυτός υπήρξε γεφυροποιός για τό τιποτα) τό να μην έχει άλλο καθήκον απ' τό να αντικρούει αυτές τίς κατηγορίες με την παράδοση μέθοδο του να εξακοντίζει άμέσως τίς αντίστοιχες. 'Εκείνο που δεν μās λένε ποτέ είναι τό πώς θα υλοποιηθούν πραχτικά τά διδάγματα αυτής της διαφωνίας. 'Όχι! αυτό άποφεύγουν να μās τό πουν. Κατά τρόπο μάλλον λυπηρό, ή προεκλογική δημαγωγία του κ. Παπανδρέου μοιάζει στη μέθοδο όλο και περισσότερο μ' εκείνη των αντιπάλων του: ή βιαστική άρπαγή της συνείδησης του ψηφοφόρου είναι τό αντικειμενικό πνεύμα.

Ευγένιος 'Αρανίτης

Τό ΠΑΣΟΚ επιθυμεί να εμφανίζεται πάντα σάν Τό 'Αντίθετο (μέ την ήθική έννοια) της Ν.Δ., δηλαδή σάν ό ιδεώδης εκείνος τόπος όπου οί περιπλοκές της πολιτικής έχουν αντιστραφεί μαγικά σέ πλεονεκτήματα και ευκαιρίες.

Ποιός θά 'θελε νά 'ναι μαθητής;

ΑΛΗΘΕΙΑ ποιός θά 'θελε νά ήταν μαθητής της τελευταίας τάξης του Λύκειου αυτό τό μήνα; Ποιός θά 'θελε νά 'ρχόταν πρόσωπο μέ πρόσωπο μέ τις απρόσωπες Πανελλαδικές εξετάσεις πού караδοκοῦν γιά νά στεφανώσουν νικητές καί νά μηδενίσουν ήττημένους; Μάλλον ἐλάχιστα. 'Αν κρίνεις ἀπ' τά πρόσωπα τῶν μαθητῶν, λίγοι θά 'ταν ἐκεῖνοι πού θά 'θελαν νά ζήσουν τήν ἀγωνία τους, νά βουτηχτοῦν στό ἄγχος της προετοιμασίας, νά πολεμήσουν ὄχι ἀπλά τά θέματα, ἀλλά τά τόσα ἐμπόδια πού ἡ ἴδια ἡ Πολιτεία ὀρθώνει ἐμπρός τους.

Φέτος τό ὑπουργεῖο Παιδείας φρόντισε κυριολεκτικά νά κάνει τά πράγματα χειρότερα ἀπό κάθε χρονιά. Κι αὐτό στό ὄνομα της ἀλλαγῆς, τοῦ ἀνεβάσματος τοῦ ἐπίπεδου της γνώσης, τοῦ ὁποῦ θολοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ της κυβέρνησης. 'Η τελευταία τάξη τοῦ Λύκειου ἀπόκτησε ἐπὶ τέλους ταυτότητα. Προπαρασκευαστική. 'Η μορφωσιογόνῃ συνιστώσα της ἐξαφανίστηκε μαζί μέ τό ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν γιά τά μαθήματα τοῦ κορμοῦ καί κυριάρχησε ἡ ἀνάγκη της «ἄρτιας προετοιμασίας».

Οἱ ἀλλαγές στό ἀναλυτικό πρόγραμμα τῶν σπουδῶν, περιέργῃς ἔγιναν μόνο στη Γ' Λυκείου, δημιουργώντας ἐντονο χάσμα μέ τις προηγούμενες τάξεις, ἄρα καί μέ τήν ἤδη κατακτημένη γνώση τῶν μαθητῶν. 'Η ἐπίσημη ἐκδοχή εἶναι ὅτι πρέπει νά γεφυρωθεῖ τό χάσμα τοῦ Λυκείου καί τῶν Πανεπιστημίων, νά προετοιμαστοῦν καλύτερα οἱ μαθητές γιά νά δεχθοῦν τήν πανεπιστημιακή γνώση. Νά προετοιμαστοῦν ὁμως, μόνο στό σχέδια. Γιατί πῶς εἶναι δυνατόν νά βλέπουμε τό μαθητή της Γ' Λυκείου ξεκομμένο ἀπό τό ὑπόλοιπο Λυκεῖο, πῶς εἶναι δυνατό νά σχεδιάζουμε ἐκπαιδευτικά προγράμματα, γιά μία μόνο τάξη καί μάλιστα τήν τελευταία; 'Αν ἡ κυβέρνηση θέλει νά ἐκσυγχρονίσει, ἀστικά πάντα, τήν ἐκπαίδευση, ἄς φροντίσει τουλάχιστον νά μήν προκαλεῖ τήν ἀπλή λογική.

Οἱ ἀλλαγές ὡστόσο πού ἐπιχειρήθηκαν δέν φαίνονται νά βοηθοῦν ἀλλά ἀντίθετα νά περιπλέκουν τήν κατάσταση καί γιά ἕναν ἄλλο λόγο. 'Η ἀνοδος τοῦ ἐπίπεδου της γνώσης, καί ἡ εἰσαγωγῆς μοντέρνας (ἄς ποῦμε) ὕλης στη Γ' Λυκείου συνοδεύτηκε ἀπό τήν ἀδυναμία νά ἀποκτήσουν οἱ μαθητές πολλά ἀπαραίτητα ἐφόδια γιά τήν παρακάτω σταδιοδρομία τους στό ΑΕΙ. Καί φυσικά νά ἐμβαθύνουν σ' αὐτά. Τά ἀναλυτικά προγράμματα δέν ἐπέτρεψαν στοὺς μαθητές νά μάθουν τί εἶναι ἡ παράγωγος καί τό ὁλοκλήρωμα στό μαθηματικά γιά παράδειγμα. «'Εμαθαν» ὁμως τοὺς πίνακες, τις πιθανότητες ἢ τις ἀλγεβρικές δομές.

Τό ἀλαλούμ, ὡστόσο, τῶν κυβερνητικῶν ἀλλαγῶν δέν σταματάει ἐδῶ. Τά νέα βιβλία πού ἐξέδωσε τό ὑπουργεῖο φάνηκαν ἀντάξια τῶν «μακρόπνοων» προγραμμάτων. Καί πάλι τό ὑπουργεῖο στηρίχθηκε στό Κ.Ε.Μ.Ε πού ὅπως φαίνεται θέλει νά διαλύσει, ἢ σέ κάποιους ἀριστίνδην ἀδόκιμους συγγραφείς (περίπτωση βιβλίου Φυσικῆς), χωρίς νά συζητήσει καί νά συμβουλευθεῖ τις ἀντίστοιχες ἐπιστημονικές ἐνώσεις, πού προεκλογικά τουλάχιστον, ἔδειξε σάν κόμμα νά τις ἐμπιστεύεται. Καί αὐτή τήν τακτική γιά τή συγγραφή τῶν νέων βιβλίων στη Μέση ἐκπαίδευση φαίνεται νά τη συνεχίζει καί στόν τομέα τῶν πολυκλαδικῶν λυκείων ἐρωτοτροπώντας τώρα καί μέ «κατ' ἀνάθεση» συγγραφείς της 'Ανανεωτικῆς 'Αριστερᾶς. Τά καινούργια βιβλία στήν πλειοψηφία τους ἀπέτυχαν

νά βοηθήσουν τόν μαθητή καί αὐτό φαίνεται, καί ἀπ' τόν τζίρο πού ἔκαναν τά ἀντίστοιχα φροντιστηριακά βιβλία. 'Η προχειρότητα της γραφῆς τους (κυρίως τό βιβλίο Φυσικῆς), τό στεγνό τους ὕφος (Μαθηματικά) καί ἡ ἀποξένωση τους ἀπό τήν ἱστορική καί κοινωνική πραγματικότητα, τά ἔκαναν ὄχι ἀχρηστα, ἀλλά ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια στά μάτια τῶν παιδιῶν. Καί δυστυχῶς δέν φθάνουν αὐτά. 'Εκδόθηκαν, προφανῶς τήν τελευταία στιγμή, καί ἔφτασαν στό σχολεῖα ἐνῶ εἶχαν ἀρχίσει τά μαθήματα, δημιουργώντας ἐντονο πρόβλημα καί στοὺς καθηγητές πού ἀγνοοῦσαν τήν ὕλη πού εἶχαν νά διδάξουν ὁλόκληρη τή χρονιά.

'Η διδακτέα ὕλη ἀνακοινώθηκε καί πάλι τήν τελευταία στιγμή (λίγο πρίν τις διακοπές τοῦ Πάσχα). Φαίνεται ὅτι οἱ παντογνώστες τοῦ 'Υπουργείου ἀδυνατοῦν νά ὑπολογίσουν τήν ποσότητα της ὕλης πού μπορεῖ νά διδαχθεῖ σέ μία χρονιά. 'Ισως γιατί εἶναι ἀδύνατοι στοὺς ὑπολογισμούς παντός εἶδους, ἴσως γιατί ἀπῆχουν πολύ ἀπό τή ζούγκλα τοῦ πρασινοπίνακα. 'Ὅστόσο δέν φάνηκαν φειδωλοὶ ὡς πρὸς τήν ποσότητα. Στήν 'Ανθρωπολογία, τήν 'Ιστορία, τά Μαθηματικά, τή Φυσική, τή Χημεία, τά περισσότερα σχολεῖα ἔχουν μία ἱκανή ἀναντιστοιχία διδαχθείσας καί διδακτέας ὕλης. Καί φυσικά εἶναι ἐκεῖνα τά σχολεῖα πού προσπάθησαν νά κάνουν καλὰ τή δουλειά τους, νά ἐμβαθύνουν στίς ἐννοιες καί νά προετοιμάσουν σωστά. Καί μήν φανταστεῖτε ὅτι ἔχασαν χρόνο γιά ἀπεργίες (τέλειωσαν αὐτά), γιά ἐπισκέψεις σέ τόπους ἐρευνας ἢ παραγωγῆς (δέν ἀρχισαν ποτέ αὐτά), γιά φιλοσοφικές συζητήσεις γύρω ἀπό τό ἀντικείμενο (αὐτά ἀπαγορεύονται στό σχολεῖο). 'Απλά οἱ εὐσυνειδητοὶ καθηγητές, μπρός στίς δυσκολίες πού ἀντιμετώπιζαν μέσ τήν τάξη, δέχθηκαν νά τό ρισκάρουν καί νά καθυστερήσουν. Καί ἐδῶ πλήρωσαν οἱ μαθητές. Δέν πρόλαβαν νά κάνουν τις ἀναγκαῖες ἐπαναλήψεις, ἔχασαν τήν εὐκαιρία νά δοῦν σφαιρικά τό ἀντικείμενο της γνώσης.

'Ετσι ἡ Παραπαιδεία καί πάλι ἀποδείχτηκε τό ἀπαραίτητο δεκανίκι της Παιδείας, ὀξύνοντας τις κοινωνικές ἀνισότητες, καί φυσικά βασιλέψε παρά τις ἀντίθετες κυβερνητικές προβλέψεις ἢ δῆθεν ἐπιθυμίες. Οἱ μαθητές ὁμως δέν σώθηκαν.

'Η ἐπιστροφή ἀπό τις ἐκτονωτικές ἐκδρομές καί τις ἀγχώριες διακοπές τοῦ Πάσχα τοὺς ἔβαλε καί πάλι μπροστά στό ἀπαίσιο ἐμπόδιο της εἰσαγωγῆς στό ΑΕΙ. 'Ο ἐπιλεκτικός ρόλος τοῦ σχολείου σ' ὅλη του τή σαδιστική μεγαλοπρέπεια. Τό ἐκπαιδευτικό μας σύστημα ἐμφανίζεται ὑπονομευτικό της κάθε προσπάθειας, ἱσοπεδωτικό καί ψυχοφθόρο, λές καί θέλει νά ἐκδικηθεῖ τό μαθητή. 'Η ψυχολογική βία τῶν Πανελλαδικῶν εξετάσεων πάνω στοὺς μαθητές κάτω ἀπ' τοὺς ὄρους πού γίνονται, καί μέσα στήν ἰδεολογική πατίνα της ἐπιτυχίας καί τοῦ κράτους δικαίου ἀποτελεῖ σίγουρα ἐγκλημα. Μένει ὁμως χρόνια τώρα, ἀπλά, σάν θέμα γκράν-γκινιόλ στίς σελίδες τῶν ἐφημερίδων. Εἶναι καιρός πιά νά ἀποκαλυφθεῖ σ' ὅλο της τό βάθος, καί τό πλάτος καί νά ἐπιχειρηθεῖ ἡ ἀνατροπή της. 'Ο μαθητής ἔχει δικαιώματα, πού φυσικά δέν περιορίζονται στίς καλύτερες συνθήκες σφαγῆς του. Αὐτές τις μέρες, οἱ μαθητές εἶναι πολύ μόνοι. Ποιός θά 'θελε νά ήταν μαθητής;

Λ. Καστάνας

«Αρχίζουμε την επιχείρηση «Πολεοδομική Ανασυγκρότηση 1982-1984» - τον πολεοδομικό σχεδιασμό όλων των πόλεων και κωμοπόλεων της χώρας - με εμπιστοσύνη στις τεχνικές και επιστημονικές δυνάμεις του τόπου και πάνω απ' όλα με πίστη στη συμμετοχική διαδικασία της πολιτείας, που καθημερινά κατακτιέται από τις λαϊκές δυνάμεις στο δρόμο της μεγάλης κοινωνικής αλλαγής... Η επιχείρηση «Πολεοδομική Ανασυγκρότηση 1982-1984» από τη φύση και την κλίμακά της αποτελεί για τον Έλληνα τεχνικό και επιστήμονα ιστορική πρόκληση. Θα απαιτήσει τις νέες δξίες και τους νέους τρόπους παραγωγικής οργάνωσης που επιβάλλει η διαδικασία του κοινωνικού μετασχηματισμού που έχει άρχισει με την πρώτη σοσιαλιστική κυβέρνηση της χώρας». (από τό Μήνυμα στους Τεχνικούς και Επιστήμονες, του Α. Τρίτη, 27.9.1982).

ΣΗΜΕΡΑ, είναι βέβαια πιά φανερό ότι δεν γίνεται «νά έχουν ρυθμιστεί πριν από τά μέσα του 1984 όλα τά αϋθαίρετα και οι επείγουσες εντάξεις στο σχέδιο πόλης, και πριν από τό τέλος του 1984 νά μήν έχει απομείνει πολεοδομική έκκρεμότητα». (1) Η επιχείρηση προγραμματισμού της ανάπτυξης των ελληνικών πόλεων δεν κατόρθωσε νά προγραμματίσει την ίδια τη δική της πορεία. Ακόμη όμως περισσότερο διαψεύδει σήμερα τις μεγαλόστομες διακηρύξεις της περί ιστορικής πρόκλησης, κατακτήσεων των λαϊκών δυνάμεων και νέων μορφών παραγωγικής οργάνωσης.

Αϋτή ή ορατή σήμερα διπλή άποτυχία, πού αναγκαστικά επαναφέρει στην επικαιρότητα τη συζήτηση για τό αδύνατο του προγραμματισμού (δχι όμως και της κρατικής παρέμβασης) μέσα στην καπιταλιστική οικονομία, οίκοδομήθηκε πάνω σ' ένα σύνολο «άτυχών» επιλογών και λανθασμένων αποφάσεων σε θέματα διαδικασίας και ύποδομής, μερικά σημεία των οποίων θά προσπαθήσει νά περιγράψω.

Η μη ιεραρχική οργάνωση της προγραμματικής διαδικασίας ήταν ή βασική επιλογή πού οδήγησε σ' ένα σύνολο πολιτικών και τεχνικο-οργανωτικών άδιεξόδων. Έτσι ενώ τό πενταετές ήταν σε επίπεδο προκαταρκτικών και κάθε συζήτηση για χωροταξικές κατευθύνσεις και πρόγραμμα άνυπαρκτη, έπρεπε νά προσδιορισθεί ή αναλυτική — σε επίπεδο πόλεων — κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων κι όχι μόνο νά περιγραφεί ή ύπάρχουσα κατάσταση αλλά και οι τάσεις εξέλιξης και ή μελλοντική επιθυμητή εικόνα της. Όσο κι αν επιστρατεύθηκαν τριτοκοσμικές και έμποροκρατικές αντίληψεις για την αυτόνομη ανάπτυξη των πόλεων (2), αυτές δεν μπόρεσαν νά ύποκαταστήσουν την πραγματική έλλειψη δεδομένων και προβλέψεων για την περιφερειακή διάρθρωση, την εξειδίκευση, τη συνεργασία και τους ρυθμούς ανάπτυξης των αστικών κέντρων.

Γιά νά τεκμηριωθεί μάλιστα τό ιδεολόγημα της «αυτόνομης» ανάπτυξης κάθε πόλης, διακηρύχθηκε για δεύτερη φορά (μετά τον Λάσκαρη) ή κατάργηση των ταξικών αντιθέσεων. «Ο νέος αναπτυξιακός σχεδιασμός του έθνικού χώρου οδήγησε σε μία νέα αντίληψη αστικής οργάνωσης, την άνοιχτή πόλη της επαρχίας. Η αντίληψη αϋτή καταργεί τον διαχωρισμό πόλη-χωριό, πού είναι διαχωρισμός πόλωσης και βλέπει τά ένιαία ύποσυστήματα από τά όποια απαρτίζεται ο αστικός ιστός σε δυναμική συνθήκη λειτουργίας». (3) Η άρχαία θεωρία των κεντρικών τόπων των Cristaller και Lösch της κλασικής οικονομικής γεωγραφίας (με βασική παραδοχή την εξάρτηση των πόλεων από την ανάπτυξη της ένδοχώρας τους) προωθείται σήμερα σαν άταξική και σοσιαλιστική χωροταξία. Ένώ

Ε.Π.Α. Μουσολείο αϋτοσχεδιασμού

όμως έκπνέει τό χρονοδιάγραμμα της ΕΠΑ 1982-1984, ο χαρακτήρας και ο ρόλος των επιμέρους αστικών κέντρων παραμένει άπροσδιόριστος.

Η ιεραρχική άνακολουθία μεταφέρεται και στο επίπεδο των πολεοδομικών μελετών. Οι Πολεοδομικές Μελέτες Έπέκτασης και Αναθεώρησης έκπονούνται ταυτόχρονα με τά Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, ενώ είναι αϋτονόητη ή άπαιτηση για ολοκλήρωση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων πριν από τη σύνταξη των μελετών επέκτασης και αναθεώρησης.

Οι ιεραρχικές άνακολουθίες εμφανίζονται στο επίπεδο της έκπόνησης των μελετών σαν τεχνικά προβλήματα. Δίπλα όμως σ' αϋτή την κατηγορία προβλημάτων (κύρια άδυναμιών πρόβλεψης) πού οφείλονται σε πολιτικές και ιδεολογικές επιλογές, παρουσιάζεται μία ιδιόμορφη προχειρότητα και βιασύνη στην οργάνωση της τεχνικής ύποστήριξης της επιχείρησης, τη σκοπιμότητα της οποίας είναι δύσκολο κανείς νά αντίληφθει.

Τι έμπόδισε π.χ. την ολοκλήρωση της χαρτογράφησης και γιατί δίνονται έλλιπή και μη ενημερωμένα ύπόβαθρα των οίκισμών στους μελετητές; Ήδη από τά πρώτα βήματα της έκπόνησης των μελετών έγινε φανερό τό αδύνατο της εφαρμογής των προδιαγραφών, γιατί έλειπε τό αναγκαίο χαρτογραφικό ύλικό και οι πληροφορίες. Ακόμη όμως και πίο άπλές (σχεδιαστικές) εφαρμογές των προδιαγραφών ήταν αδύνατες. Οι τεχνικές λοιπόν έλλείψεις, τά προβλήματα, τά μειωμένα κέντρα (λόγω ιδιαίτε-

ρα χαμηλών άμοιβών) οδήγησαν στη μαζική καταστράτηγηση του χρονοδιαγράμματος των μελετών και προσδιόρισαν τό άμφίβολο μέλλον της επιχείρησης.

Τέλος, οι διαδικασίες της κατά προτεραιότητα ένταξης των προβληματικών περιοχών, σε συνδυασμό με τά γενικότερα προβλήματα της ΕΠΑ, τείνει νά οδήγήσει σε μία συνολική άναιρεσή της. Ούσιαστικά πρόκειται για την επαναφορά της λογικής του 1923, με τον άποσπασματικό χειρισμό των περιοχών και την έλλειψη συνολικότητας της πολεοδομικής πρότασης. Έάν αϋτή ή διαδικασία οδήγήσει σε μαζικές εντάξεις περιοχών αϋθαίρετης δόμησης (πού πλήρωσαν ήδη τις εισφορές νομιμοποίησης) και ή συνολική διαδικασία προγραμματισμού-σχεδιασμού καθυστερήσει λίγο άκόμη, τότε ή ΕΠΑ από επιχείρηση πολεοδομικής ανασυγκρότησης θά μετατραπεί σε επιχείρηση μαζικής ένταξης αϋθαιρέτων. Μήπως όμως αϋτός ήταν και ο κύριος άρχικός στόχος της;

Θεσσαλονίκη 6.5.84

Νίκος Κομνηνός

(1). Α. Τρίτης, Εισήγηση στη συνάντηση με την Τοπική Αϋτοδιοίκηση, Αθήνα 14.12.83.

(2). «Τά αστικά κέντρα μικρά και μεγάλα, βλέπονται σε άμεση συνάρτηση με την ανάπτυξη της ένδοχώρας τους και έξ αϋτού καθορίζεται και ο ρόλος του καθενός στο έθνικό οίκιστικό πλέγμα», Α. Τρίτης, «Η «άνοιχτή» πόλη της Έλληνικής επαρχίας», Αθήνα 8.11.83

(3). Α. Τρίτης, δπ. παρ.

Είναι μεγάλο λάθος να νομίζουμε ότι σήμερα ή συνύπαρξη σοσιαλιστικής φρασεολογίας και καπιταλιστικής διαχείρισης είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του κυβερνώντος κόμματος. Παράδειγμα ο «Δεκαπενθήμερος Πολίτης» που δεν έχει κανένα απολύτως πρόβλημα να περάσει από τη γνωστή βαρύγδουπη άρθρογραφία για τη σοβαρή άριστερά με παράδοση που θέλει σοσιαλισμό όχι όπως το ΠΑΣΟΚ, σε ρητή πρόταση για περισσότερες απολύσεις στην ελληνική «σιδηρουργία». Έμπνευσμένος από το λαμπρό Γαλλικό πρότυπο, του οποίου η σοσιαλιστική ταυτότητα δεν χωράει — παραδόξως — καμία απολύτως αμφισβήτηση.

Την ευθύνη για τό τόλμημα την αναλαμβάνει ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης στο άρθρο «Γαλλική σιδηρουργία: ο αναπόφευκτος εκσυγχρονισμός», (Δ.Π. 20-4-84) ο οποίος εδώ και κάποιο καιρό επιμένει να παρουσιάζει τα βήματά του προς την αποδοχή των πιο χαρακτηριστικών καπιταλιστικών θέσεων και προτάσεων, σάν ριζοσπαστικές καινοτομίες της άριστερης σκέψης.

Και για να ξεκινήσει την ανάλυση φρόντισε να δώσει τη δική του έκδοχή για τα αντίπαλα στρατόπεδα, που δεν είναι όπως κάποιοι άφελείς θα νόμιζαν ή Γαλλική κυβέρνηση και εργοδοσία από τη μία, και οι Γάλλοι εργάτες (απολυόμενοι ή μη) από την άλλη, αλλά ένα «πρόγραμμα αναδιάρθρωσης» λογικότατο και προφανές από τη μία μεριά, και κάποιοι κνίτες από την άλλη, δηλαδή «μια όριση «άριστερά» [που] βρήκε μιάν αναπάντεχη ευκαιρία να εκθέσει και πάλι τις θεωρητικές απόψεις της περί σοσιαλισμού, σοσιαλδημοκρατίας και του προδοτικού τους ρόλου...»

Αλλά αυτό τό «μεθοδολογικό» κόλπο είναι παλιό, άριστερό κατά βούληση, και φυσικά Πασοκικό. Οι πραγματικά τολμηρές καινοτομίες αρχίζουν παρακάτω και συνθέτουν μια έντελως «νέα» «άριστερή» οικονομική ανάλυση.

Διατυπώσεις όπως «ή διατήρηση μονάδων με υψηλό κόστος παραγωγής υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα όλων των κλάδων», ή «οι επιλογές είναι περιορισμένες, πολύ περισσότερο μάλιστα που οι διεθνείς εξελίξεις στον τομέα της σιδηρουργίας είναι ραγδαίες και γενικά εις βάρος των παραδοσιακών ανεπτυγμένων χωρών στον τομέα αυτό», ή ακόμα «ή ζήτηση χαλυβουργικών προϊόντων κάμπτεται ή μειώνεται έστω κι αν δεν ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης», συνθέτουν μία προσέγγιση του θέματος που χτυπάει αλύπητα τη λογική του καπιταλισμού, του ιμπεριαλισμού και της διαχείρισής τους, και δέ θα θύμιζε τίποτα στα έπιτελεία και τους κοντυλοφόρους του ΟΟΣΑ ή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Μάρτυρας της τόλμης της Γαλλικής κυβέρνησης και κατ'έκταση του Παπαγιαννάκη, ο «πρώην υπεύθυνος του ΓΚΚ για τό Παρίσι», Άνρι Φισμπέν, μόνη φωνή εκ Γαλλίας στο άρθρο, αλλά ειδικός αν όχι σε ζητήματα οικονομικής διαχείρισης, τουλάχιστο σε θέματα κριτικής των ΚΚ. «Χρειάζεται πολιτικό θάρρος, λέει, για να πεις ότι τό μέλλον της σιδηρουργίας και του έθνους απαιτεί να αποκατασταθεί ή ισορροπία οικονομική, χρηματοδοτική και κοινωνική, αυτής της βιομηχανίας - κλειδί. Είναι προς τιμήν της κυβέρνησης της άριστεράς που ανέλαβε αυτό τό έργο...»

Τέλος, και μετά αυτό τό λαμπρό παράδειγμα ανάλυσης και άριστερης σκέψης,

ο Παπαγιαννάκης μπορεί πλέον να καταλήξει:

«Όσο για τίς εδώ «αναλύσεις» περί του θέματος, είναι φανερό ότι έμπνέονται από περίπου αποκλειστικά πολιτικά κίνητρα και μάλιστα έμπνευσμένα συχνά από την ελληνική συγκυρία. Και ασφαλώς ή τελευταία θά μπορούσε και θά έπρεπε να φωτιστεί και από την πρόσφατη γαλλική έμπειρία. Στο κάτω κάτω υπάρχουν και ελληνικές «σιδηρουργίες» (μέ ή χωρίς τά εισαγωγικά). Προτάσεις, έστω και έναλλακτικές, για αποφάσεις και για κατάσχεση στρατηγικής δεν φαίνεται να έχουμε...»

Σέ αυτό τόν παραλληλισμό μεταξύ Γαλλίας και Ελλάδας, ξεχνιέται όμως και μία «μικρή διαφορά», που αποκαλύπτει συγχρόνως την πλήρη απουσία κοινωνικής προσέγγισης σε τέτοιου είδους «διαχειριστικές προτάσεις», και τη βαθύτατη περιφρόνηση των εργατών, τούς οποίους ο Παπαγιαννάκης δεν έχει ρωτήσει για τίς οικονομικές ισορροπίες της «σιδηρουργίας και του έθνους», ούτε στη Γαλλία, ούτε στην Ελλάδα: όταν κάποιος από τόν άριστερό χώρο προτείνει εκσυγχρονιστικές απολύσεις θά περίμενε κανείς και μία παράλληλη πρόταση για στοιχειωδώς σοβαρή κάλυψη των άνεργων με έπιδόματα, που είναι άνύπαρκτα στην Ελλάδα, και ύπαρκτα στη Γαλλία. Αλλά ή «άριστερή σκέψη» σε μās εδώ κάνει άλματα και αν δεν υπάρχει ένα θεσμικό κοινωνικό πλαίσιο που να συγκρατεί τόν ζήλο των διαχειριστών της κρίσης, τόσο τό καλύτερο για την «τόλμη» των άριστερών διανοουμένων μας.

Πάνος Γεωργίου

Τό αίμα και οι συνέπειές του», βιβλιοκριτικό δοκίμιο κάποιου Φώσετ για τίς επανεκδόσεις έργων του Γκομπινό (19ος αιώνας) δημοσιεύτηκε στο φιλολογικό παράρτημα των Τάιμς στις 30/3/84. Μετά από τρείς βδομάδες τό βλέπουμε μέ τόν ίδιο τίτλο, την ίδια φωτογραφία και ένα μίγμα κατά λέξη αντιγραφής και έλευθερης απόδοσης για ίθαγενείς στο περίφημο, έβδομαδιαίο πλέον, Βήμα της Κυριακής του Πάσχα, άκρογωνιαίο λίθο της δημοσιογραφικής πρακτικής, πολιτικής ήθικης και πολιτισμού, όπου τόσοι άνθρωποι των γραμμάτων γράφουν συστηματικά ανεβάζοντας τό επίπεδο του τύπου. Τό σημείωμα αυτό γράφεται κυρίως για να προκληθεί κάποια αντίδραση από αυτούς ώστε να σταματήσει ή απαράδεκτη λογοκλοπή, τόσο μειωτική για τόν τόπο.

Ότι πρόκειται περί λογοκλοπής ένσυνειδητης, δεν χωράει αμφιβολία: Όχι μόνο δεν αναφέρεται πηγή αλλά έπιπλέον έχει μπει ένα υποπτο «Παρίσι, Άπρίλιος» σάν να πρόκειται για είδηση ή ανταπόκριση. Η λαθροχειρία άνηγμένη εις τέχνην — άλλωστε και ή στήλη του Βήματος λέγεται «Τέχνες και Ίδέες». Πενία ιδεών και έντιμότητας τέχνας κατεργάζεται. Η δέ κατεργασία είναι λεπταίσθητος. Δεν είναι ίσως συμπτωματικό ότι ενώ ο Φώσετ λέει άπερίφραστα ότι ο Γκομπινό δεν ήταν ρατσιστής, τό Βήμα είναι πιο έπιφυλακτικό — τί έπιστημονική θέση! — γράφει, «ο χαρακτηρισμός του ως πατέρα του ρατσισμού φαίνεται μάλλον ύπερβολικός και παρακινδυνευμένος».

Ό ρατσισμός και οι κλοπές συνδυάζονται

μαγικά στο Συγκρότημα και θέλω να τό επισημάνω για να τό θυμόσαστε: Τό Βήμα της 8/4/84 μετέφερε έπιμνημόσυνο άνεκδοτάκι του «άγαπητού προέδρου Γεωργίου Μάβρου» για τό πόσο κλέφτης ήταν ο άποθανών προσφάτως Πρόεδρος της Γουινέας Σέκου Τουρέ — πνευματικός άνθρωπος διεθνούς ακτινοβολίας που δεν θά έπρεπε να διασύρεται τόσο άβασάνιστα, άπορώ μάλιστα πώς δεν διαμαρτυρήθηκε τό Έγπ. Έξωτερικών ή ο τ. Πρόεδρος Δημοκρατίας κ. Τσάτσος που νομίζω είχε και προσωπικές σχέσεις μαζί του.

Έλπίζω να πρόκειται περί έκφρασης άπλου ρατσισμού, άλλίως δεν δικαιολογείται τόση συκοφαντία μέ έλαφριά καρδιά. Η θεωρία μου περί ρατσισμού του Συγκροτήματος ένισχύεται και από ένα άλλο γραφτό, πιο πρόσφατο: Στα Νέα της 30/4 δημοσιεύτηκε κύριο άρθρο μέ τίτλο «Στήν ΕΡΤ της Γκάνα...» και θέμα τό χάλι περί τόν χειρισμό του έργου «Πέφτουν οι σφαίρες...» τό οποίο κλείνει μέ την έξής άπίστευτη κορώνα:

«Τό πρόβλημα είναι, και εδώ, πρόβλημα ανθρώπων. Άνθρώπων που να πλαισιώνουν τίς υπηρεσίες της ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2. Άνθρώπων που να ξέρουν, τί θά πεί τηλεόραση και τί θά πεί σεβασμός στο κοινό. Και δέ χρειάζεται να πάνε να σπουδάσουν στη Μεγάλη Βρετανία για να μάθουν να σέβονται τόν τηλεθεατή. Τώρα και ή Γκάνα παραδίδει τηλεοπτικά μαθήματα...»

Όλα αυτά τά έξαιρετικά λυπηρά, ψήγματα της συνολικής κακοδαιμονίας του τόπου, άφιερώνονται χωρίς λόγια στις προσωπικότητες που είχαν έκφράσει τη λύπη τους για τό κλείσιμο του Βήματος και ασφαλώς δεν θά κρύψουν τη χαρά τους όταν άνοίξει και πάλι όπως φημολογείται.

Στέλιος Καφαντάρης

Ο γνωστός συγγραφέας κ. Γιώργος Ίωάννου, στις 26 Άπριλίου δήλωσε στην Έλευθεροτυπία σε σχετική «Έρευνα» του Πέτρου Μακρή μέ τόν δηλωτικό τίτλο «Ρωμιοσύνη '84».

«...Σύμφωνα μέ τούς τελευταίους νόμους χιλιάδες ξένα άτομα ξένων φυλών και ίδίως ασιατικών, πολιτογραφούνται μέσα από γάμους ως έπί τό πλείστον ψεύτικους και έν πάση περιπτώσει έντελώς σαθρούς, πολιτογραφούνται Έλληνες υπήκοοι και μās γεμίζουν παιδιά, που ούτε Έλληνες είναι ούτε Εύρωπαίοι, αλλά είναι Έλληνοπακιστανοί, Έλληνοφιλιππινέζοι, Έλληνοβιρμανοί».

Τά έπιχειρήματα του λογοτέχνη Γ.Ι. δεν άντλούνται άπ' τό αντίδραστικό κατεστημένο, είναι ή θλιβερή συνέπεια του κύριου ιδεολογικού λόγου της «στρατευμένης» διάνοησης, της κρατικής διανόησης. Είναι ή όμολογία που πιεστικά άποσπā ο βομβαρδισμός της ξενοφοβίας, του «φυλετικού μαρασμού», της «γλωσσικής άλλοτρίωσης», του «υποπτού μοντερνισμού», της «έπιστροφής στις ρίζες», «των λίγων θέσεων εργασίας», από έναν άφελή πατριώτη.

Κρούει τόν κώδωνα του κινδύνου ο κ.

Ίωάννου έπισημαίνοντας ότι:

«Σέ 20 χρόνια θά γεμίσει ο στρατός φιλιππινέζους και πακιστανούς μέ όλα τούς τά δικαιώματα... Η Ελλάδα και ο Έλληνισμός και ή Ρωμιοσύνη για να έπιβιώσει θέλει ειδικά μέτρα».

Αυτά τά ειδικά μέτρα δεν δυσκολεύεται να τά άνακαλύψει:

«Η Ελλάδα για να έπιβιώσει πρέπει να γίνει ένα είδος Ίσραήλ».

Ό νομικός σύμβουλος του Σχολιαστή διερευνά κατά πόσον εύσταθεί ή ύποβολή μήνυσης στον κ. Ίωάννου για ήθικη αύτουργία στο έγκλημα του ρωμέικου πλοίου «Γαρυφαλία».

Α.Τ.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ γνωρίσματα της μετάβασης που χαρακτηρίζει τη δεκαετία του 1970, γνωστής σαν «νέα τεχνολογική επανάσταση», «μετα-βιομηχανική κοινωνία», «μετα-μοντέρνα κουλτούρα» κλπ., εμφανίζονται στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις, και στην Αθήνα. Σε αυτά, ερμηνεύεται μία καθημερινή υπαρξιακή αγωνία «έκμοντερνισμού» που εκδηλώνεται με τη σχεδόν άκριτη αποδοχή των καταναλωτικών προϊόντων της βιομηχανίας της σύγχρονης κουλτούρας (CULTURE INDUSTRY) ειδικά ως προς την τεχνολογία των μαζικών μέσων επικοινωνίας (MEDIA) και τη μόδα. Ένας «έκμοντερνισμός» που υποδηλώνει τη στροφή από το πολιτισμικό μοντέλο της ΟΜΟΙΟΤΗΤΑΣ της διαφήμισης (ταύτιση του κοινωνικού υποκειμένου με την καταναλωτική αγορά) σε αυτό της ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ των (MEDIA) μαζικών μέσων επικοινωνίας, που οδηγούν στο θρυμματισμό των φαινομένων, στην άποσύμβουλη της αφαίρεσης του «ελεύθερου χρόνου» και στον καθορισμό ειδικών κοινωνικών οριζώντων καταναλώσεως της κουλτούρας.

Η άποσπασματική ανάγνωση των ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ της καθημερινής ζωής στην Αθήνα, θα φανερώσει σημαντικές πολιτισμικές διαφοροποιήσεις στις βιωματικές εμπειρίες της πόλης, που άφορουν και αναφέρονται στην ΕΜΦΑΝΙΣΗ των φαινομένων, στη ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ τους στην πόλη, στις ΔΙΕΛΕΥΣΕΙΣ από τον έναν ορίζοντα στον άλλον και στην ΕΡΜΗΝΕΙΑ τους. Ένα από τα φαινόμενα αυτά που χαρακτήρισε η που άσασχόλησε την πολιτιστική ζωή της Αθήνας ή της αθηναϊκής νύκτας είναι η μετατροπή του παλιού εργοστάσιου ξυλείας παρκέτων, στη λεωφόρο Βουλιαγμένης, σε ντισκοτέκ με το όνομα ΔΡΥΑΣ ή κοινώς Έργοστάσιο. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που γύρω από τον ορίζοντα, την χαρτογραφία και τις διελεύσεις του διασταυρώνονται, μεταξύ άλλων: η μόδα της σαδομαζοχιστικής κουλτούρας και η μυθολογία της αθηναϊκής νύκτας.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ μόδας που υιοθετούν τη σαδομαζοχιστική κουλτούρα έχουν εμφανιστεί στην Αθήνα και μάλλον αποτελούν μία «αίσθητικοποίηση» της καθημερινότητας που συχνά ιδιοποιείται παράλληλες εκδηλώσεις άλλων τάσεων, όπως του PUNK και του NEW WAVE.

Πρόκειται για μία σημαντική διαφοροποίηση του τρόπου κατανάλωσης του χρόνου της νύκτας που προσφέρει αλλά και απαιτεί ειδικό πλαίσιο για την κατανάλωση της μόδας, όπως τη νέα εποχή των ντισκοτέκ.

Στά πλαίσια αυτά, η τεχνολογία μετατρέπεται σε αισθητικό χώρο και αντικείμενο, κάτι που άφορα την αρχιτεκτονική επέμβαση (διαρρυθμίσεις μεγάλων χώρων, πίστες, τεχνητοί φωτισμοί κλπ.) δηλαδή το παλιό εργοστάσιο μετατρέπεται σε ντίσκο, σε χώρο χορού και θεάματος. Όμως η «αίσθητικοποίηση» αυτή αντιστοιχεί σε ένα δημιουργημένο ή και στημένο «κενό» θεάματος και μόδας που προωθεί περισσότερο μία κατάσταση διανοητικού φουτουρισμού (αποδοχή και λατρεία της μηχανής και της τεχνολογίας) από μία κριτική της, δηλαδή ένα αντίστοιχο διανοητικό πρωτογονισμό ή έναν μοντέρνο λουδισμό (καταστροφή της μηχανής). Τό είδος της μουσικής, ή νέα ηλεκτρονική μουσική, συσχετίζεται άμεσα με την προηγούμενη διαφοροποίηση.

Όπως στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις και στην Αθήνα, η «αίσθητικοποίηση» προωθείται διαμέσου της μόδας των IN και OUT, στά πλαίσια δέθεν μιάς άθώας και πλατειάς απήχησης-διάδοσης περιοδικών (όπως ο ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ) που διαμορφώνουν σαφείς επιλογές στην

Violence, how smoothly it came
And smoothly took you with it
To wanting what you nonetheless did not want
It's all over if we don't see the truth inside that meaning

JOHN ASHBERRY, «SHADOW TRAIN»

Τό κείμενο αυτό γράφτηκε και αφιερώνεται «προς χάριν διαλόγου» με τά κείμενα των Χ. Βακαλόπουλου και Γ. Τζιρτζιλάκη («In και Ούστ», ANTI και «Η αρχιτεκτονική της μεταμφίεσης», ΔΕΝΤΡΟ) με άφορμή την ΕΜΦΑΝΙΣΗ της ντισκοτέκ ΔΡΥΑΣ ή κοινώς Έργοστάσιο, στη λεωφόρο Βουλιαγμένης. Πέρα από την άρνηση ή την αποδοχή της Δρυάδας/Έργοστασίου, ή παρουσία της/του μάς φέρνει αντιμέτωπους με την ΕΡΜΗΝΕΙΑ των πολιτισμικών φαινομένων που συμβαίνουν, χαρακτηρίζουν και διαμορφώνουν μέρα και νύχτα τη ζωή στην πόλη της Αθήνας όπως και νά την καταλαβαίνουμε μεταφορικά με τά «αινίγματα» που εμπλέκονται στον προσδιορισμό του παρόντος.

Η σαδομαζοχιστική κουλτούρα της νυχτερινής Αθήνας

Διελεύσεις

καταναλωτική αγορά.

Είναι ακριβώς η ΜΟΔΑ, σαν επίδειξη και αναφορά και ειδικά η μόδα του ΔΕΡΜΑΤΙΝΟΥ και του ΜΑΥΡΟΥ που λειτουργεί σαν κοινός τόπος προσδιορισμού του κοινωνικού ορίζοντα των φαινομένων αυτών, ο συνεκτικός κρίκος ή η επαφή του κόσμου, του κοινού της Δρυάδας, ή η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ τους.

ΤΟ ΔΕΡΜΑΤΙΝΟ είδος, μία κοινή αναφορά τόσο στους PUNK, όσο και στους φετιχιστές του δερμάτινου, δημιουργεί την αίσθηση της δεύτερης επιδερμίδας που καλύπτει τη φυσική, το ανθρώπινο δέρμα. Με την αίσθηση αυτή που βασίζεται στην ιδέα του «δεύτερου», του «άλλου»... τό σώμα χάνει την επαφή του με τον κόσμο και μετατρέπεται σε αφηρημένη έννοια, για νά καταλήξει στον αισθησιακό ναρκισσμό, διαμέσου του φετιχισμού του δερμάτινου είδους.

Είναι η μόδα του ΔΕΡΜΑΤΙΝΟΥ που υιοθετεί τό ΜΑΥΡΟ σαν χρώμα, διαμέσου της κένωσης των προηγούμενων συμβολισμών του (τό μαύρο, σαν χρώμα του φασισμού που έρωτοτρόπησε με τη στολή και τό άνδροπρεπές σώμα,

και τό μαύρο, σαν υπόδηλο «υπόγειας κουλτούρας» του αμερικανισμού της δεκαετίας του '50, μέ μαύρο πουκάμισο, άσπρη γραβάτα, μαύρο κοστούμι και γυαλί ήλιου στο σκοτάδι του MODERN JAZZ QUARTET). Σήμερα τό ΜΑΥΡΟ σαν χρώμα υποδηλώνει μία «αίσθητικοποιημένη» εμφάνιση της σαδομαζοχιστικής μυθολογίας του έρωτα στη μόδα και συνδυάζεται με τά αντικείμενα/είκόνες αυτής της μόδας: άλυσίδες, δερμάτινες ζώνες, δερμάτινα καπέλα, μεταλλικά αντικείμενα που διακοσμούν τό σώμα...

Βέβαια ή Σ/Μ κουλτούρα διεκδικεί με την εικονογραφία της τόν απαγορευμένο έρωτισμό και σεξουαλικότητα και διατυπώνει τόν παραβατικό χαρακτήρα της (μιά που σύμφωνα με τόν BATAILLE κάθε μορφή έρωτισμού πού είναι ένα είδος βλασφημίας έρχεται σε ρήξη με τίς κατεστημένες ήθικές συμβάσεις διαμέσου της παράβασης των κανόνων). Τί είναι λοιπόν ή μόδα του Σ/Μ; σύμπτωμα πολιτισμικού ξεπεσμού και παρακμής, πρόκληση και άμφισβήτητη στις άρχες και τίς κατεστημένες σχέσεις έξουσας, ή αντανάκλαση της ένίσχυσης του STATUS QUO; Μιά άπάντηση δίνει ή εμφάνι-

«LEATHER BOY», του SASKIA DE BOER, 1981

ση του φαινομένου, δηλαδή, η αναπαράσταση της σεξουαλικότητας σαν σχέση εξουσίας μέσα από τις σχέσεις TOP / BOTTOM, αφέντη / δούλου, ενεργητικού / παθητικού, σαδιστή / μαζοχιστή. Η αναπαράσταση αυτή εμφανίζει τις κοινωνικές σχέσεις να είναι ριζωμένες στη φύση της σεξουαλικότητας και τη σεξουαλικότητα στις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας.

Με τό τέχνασμα αυτό της διεκδίκησης κάποιας «καθαρής σεξουαλικότητας», δηλαδή με την αναγωγή της σε κάποιες ρίζες, ή σεξουαλική πράξη θά εμφανίζεται πάντα εξαρτημένη και ανελεύθερη.

Στην προοπτική αυτή όρισμένες σύγχρονες τάσεις της μόδας υιοθετούν την Σ/Μ εικονογραφία σαν ΠΑΓΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ (LACAN) όπου τό προϊόν τό δερμάτινο είναι λιγότερο σημαντικό από τό προϊόν - εικόνα, τό δερμάτινο - εικόνα, πού μάς οδηγεί στη φαντασιακή προβολή του ΤΥΠΟΥ.

Η μόδα, εξάλλου, είναι ταυτόχρονα υπέρβαση και επαναφορά στο τυπικό... θεαματική εκδήλωση (επίδειξη) της ατομικότητας και θεαματική ανωνυμία (επίδειξη) του τύπου... Ένας κοινός παρονομαστής της «αίσθητικοποίησης»

στή σύγχρονη Αθήνα.

Τώρα κατά πόσο βέβαια αυτό είναι ένα ριζωμένο κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο ή μιά μόνο εφήμερη μόδα, ένα ριζωμα ή μιά προσωρινή γραμμή πλεύσης ή πτήσης κάποιων... κατά πόσο τά εργαλεία... κατσαβίδια, βίδες, τανάλιες, γαλλικά κλειδιά πού σχηματίζονται από τίς λάμπες του νέον είναι εικόνες και αντικείμενα μηχανικής βίας ή απλά και μόνο νεκρές εικόνες, «νεκρός λόγος», ένα pastiche πού διακοσμεί χώρους, κτίρια και πόλεις δίχως να τά διακωμωδεί... όλα αυτά είναι έρωτήματα καταδικασμένα πρὸς τό παρόν στις απαιτήσεις της ήθικολογίας.

Συνειρμικά σχεδόν, από τη μόδα, στο μαύρο... έρχομαστε στη νύκτα, πού λειτουργεί και πού προσφέρει ένα γενικό ζωτικό χώρο, αλλά και ειδικά περιβάλλοντα «κλειστοί τόποι», ιδιωτικά CLUB κλπ., γιά τόν καθαρισμό των κοινωνικών ομάδων, μιά νύκτα στην οποία «ζητιανεύουν» οι αντίστοιχες μυθολογίες: ή νύκτα σαν τόπος εμφάνισης, επίδειξης της Σ/Μ μόδας και του MARLBORO MAN, ή νύκτα σαν περιοχή παράβασης.

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ δέν έχει ακόμα παρουσιαστεί τό φαινόμενο των ιδιωτικών, «κλειστών», κέντρων/CLUBS, όμως πρὸς τήν κατεύθυνση αυτή φαίνεται νά προσανατολίζονται όρισμένοι χώροι κατά κύριο λόγο ντισκοτέκ και μπάρ, σύμφωνα μέ τούς κώδικες της μόδας και της κοινωνικής δημόσιας συμπεριφοράς πού αυτοί ύπαγορεύουν.

Τό χαρακτηριστικό της μυθολογίας της Αθηναϊκής νύχτας, πού παραμένει άνεξερεύνητη περιοχή, είναι ή έντονη κοινωνική κινητικότητα από τόν ένα χώρο στόν άλλο, ή πολλαπλή κατανάλωση και όχι ή διακριτική διαφοροποίηση, τουλάχιστον πρὸς τό παρόν. Αυτή ή ιδιομορφία της Αθήνας πού «μετακινείται» σαν «...κάτι μεταξύ Καΐρου και Νέας Υόρκης...» μυθολογεί/είται και άνάγει σε ύπαρξιακό έρώτημα τόν χαρακτηρισμό της πολιτισμικής διάστασης των δσων συμβαίνουν στην πόλη τούτης.

Δηλαδή, των φαινομένων πού έχουν σαν κοινό τόπο ή λόγο τήν ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ (ΕΠΙ) ΒΙΩΣΗΣ της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Μιάς κοινωνίας πού αλλάζει συνεχώς γραμμές πτήσεις και διαδρόμους διέλευσης...

— από τήν άλάνα, τήν μπάλα... στη θάλασσα και τό σέρφινγκ,

— από τά παντελόνια του Ναούμ... στην άλυσίδα καταστημάτων του BENNETON,

— από τόν συνοικιακό κινηματογράφο ... στά σήριαλ... στο βιντεοπορνό,

— από τό σουβλάκι... στο DONAT... στο χάμπουργκερ,

— από τό παραδοσιακό ζευγάρι... στην «ελεύθερη σχέση»,

— από τήν πολυκατοικία του '60 και του '70... στά νεοκλασικά... στά μεσοπολεμικά διόροφα και τριόροφα,

— από τόν τούρκικο... στόν ελληνικό... στόν γαλλικό... στόν ESPRESSO,

— από τήν ταβέρνα και τό έστιατόριο ... στις PIZZERIE, στα FAST FOOD,

— από τό οικογενειακό κουμκανάκι και τη φιλική πόκα... στις λέσχες... στο CASINO της Πάρνηθας,

— από τόν STRAIGHT άνδρα... στόν GAY... στόν MACHO... στόν τραβεστί,

— από τόν μακάλη της γειτονιάς και τη λαϊκή... στο υπερκατάστημα,

— από τό τρίκυκλο ... στις HONDA,

— από τό στρατιωτικό άμπέχωνο... στο δερμάτινο μπουφάν,

— από τήν Κυψέλη... στόν περιφεριακό του Λυκαβητού... στο Π. Φάληρο... στο Μέτς,

— από τά πάρτυ, τίς μπουάτ, τά μπουζούκια... στα σκυλάδικα... στις κομπανίες... στις ντίσκο,

— από τόν «Άσσο» του Παπαστράτου... στα CAMEL του Καρέλια,

— από τό μπιλιάρδο και τό ποδοσφαιράκι... στα ηλεκτρονικά παιχνίδια,

— από τό κρυφό και «τά μηλα», τόν αθόρμητο «πόλεμο»... στη μίμηση των «Ντιούκς»,

— από τό πολιτικό τραγούδι... στα ρεμπέτικα... στις παράνομες κασέτες,

— από τό καφενείο, τό ζαχαροπλαστείο, τήν ΕΒΓΑ... στα μπάρ,

— από τήν «παθολογική τρέλα»... στη σχιζοφρένεια της «άγριας ψυχανάλυσης»...

ΣΤΙΣ ΔΙΕΛΕΥΣΕΙΣ αυτές, πού δέν χρωματίζονται άρνητικά ή θετικά και πού δημιουργούν μέσα από τήν καθημερινή επανάληψη των γεγονότων τους τίς σύγχρονες μυθολογίες, άκροβατούμε όλοι μας, κάπου μεταξύ «παράδοσης» και «νεωτερισμού» προσπαθούμε νά πείσουμε τούς υπολοίπους ότι είμαστε, κάπως περίεργα μέν, αλλά μέ σιγουριά «έκμοντερνισμένοι».

Γιώργος Σημαιοφορίδης

Ο «Χεβυμεταλλάς» ρεπόρτερ

«Γιά πρώτη φορά μιλάνε οι τρείς γενιές του ρόκ: του '60, του '70 και του '80. Πάνκς, χούλιγκανς, σκηνοθέτες και κριτικοί...». «Ήταν η πρώτη προσέγγιση στο μπάρ του Κολωνακίου «Σνόουμπολ» που πάει να πει Χιονοστιβάδα! Τους είδαμε καθισμένους στον πάγκο μέσα στα δόλωμαυρα ροδχα τους τά τζήνς...» «... Οι Πάνκς, σάν εξασκημένα λαγωνικά μυρίστηκαν ότι είμαστε δημοσιογράφοι».

Ο άκουραστος ρεπόρτερ των Καμικάζι, της Αγίας Αθανασίας και του Καζαντζιώδη αναζητά στην «Έρευνα-σόκ» τό κρυφό νόημα και τὰ μυστικά της «δραματικής και άνεπιθύμητης νεολαίας». Τώρα ποιός είναι δραματικός και άνεπιθύμητος όταν στο όνομα της Έρευνας ανακατώνει δεσες λέξεις ξέρε για τήν ρόκ μέ όλίγα έγκυκλοπαιδικά κομμάτια, είναι μια άλλη μακρινή Ιστορία.

Κανένας δέν έχει τίποτα έναντιόν του έλαφρολαϊκού και του Καζαντζιώδη. Όταν όμως κάποιος προσπαθεί να περιγράψει άλλα μουσικά είδη μέ τὰ παραπάνω «φόντα» είναι απόλυτα βέβαια ότι θά καταλήξει σέ περιγραφές τύπου: «Φρικιό: Ντύσιμο άθιμέλητο. Σκουλαρίκια στ' αυτιά... 'Ινδικές φούστες για τὰ κορίτσια, τζήνς σωληνες για τ' αγόρια» ή «κιριλές: Μοντέρνο κούρεμα, κοντά κομμένα μαλλιά, ξυρισμένο πρόσωπο...» ή «Πάνκ: ... 'Ιδεολογικά συγκλίνουν προς τόν αναρχισμό, ό όποιος δέν προέρχεται από τή μελέτη βιβλίων (sic!) αλλά είναι μια αυθόρμητη ένστικτώδης θέληση για άυτονομία».

Όποιος τώρα νιώθει τόν έαυτό του μέλος ενός από τὰ παραπάνω κλάμπ

ντυσιμάτων δέν έχει παρά να συμβάλει στην υπόλοιπη έρευνα για τή ρόκ. Μπορεί βέβαια ό άνθρωπος να είναι έπηρεασμένος από τό αντίστοιχο συνέδριο για τή γλώσσα που έγινε στο Ζάππειο. Έτσι γίνεται έξάλλου κατανοητό και τό κομμάτι της εισαγωγής που λέει: «Μέχρι να εξηγήσουμε στους Πάνκς πώς έχουμε τόν Μπάρτ σύμμαχο για να κατανοήσουμε τήν περίπτωσή τους κοιτύνουμε να τις φάμε!» Φαίνεται πώς στις μέρες μας γίνονται πολύ άνιερές και μονομερείς συμμαχίες κι αυτό εξηγεί τήν πλούσια φαντασία του κ. Λιάνη όταν Ισχυρίζεται ότι σύμμαχός του είναι ό Μπάρτ. Μάλλον τόν κ. Καρατζαφέρη θά έννοούσε και τὰ μέρδευε.

Α.Θ.

Ψυχαναλυτικό τρίπτυχο

Σύγχρονα θέματα: Ψυχική υγεία στην 'Ελλάδα»

«Ψυχανάλυση και 'Ελλάδα»

Παρασκήνιο - «Τό όνειρο»

Ένα τεύχος του περιοδικού «Σύγχρονα θέματα» (τεύχος 19, Δεκ. '83) αφιερωμένο στο ζήτημα της ψυχικής υγείας στην 'Ελλάδα, μία έκδοση με

τίτλο «Ψυχανάλυση και 'Ελλάδα» και μία έκπομπή στην τηλεόραση της υποδειγματικής σειράς «Παρασκήνιο» μέ τόν γοητευτικό τίτλο «τό όνειρο», και τό ζήτημα της παραγωγής ψυχαναλυτικής σκέψης και πρακτικής στην 'Ελλάδα αρχίζει να φαίνεται στον όρίζοντα.

Τά κείμενα που έμπεριέχονται τόσο στα «Σύγχρονα θέματα» όσο και στο «Ψυχανάλυση και 'Ελλάδα» διαδέχονται τό ένα τό άλλο μέ μία πολυεδρική θεματολογία και μία έσωτερική συνοχή.

Από μία προσωπική διαταραχή μνήμης του Φρόυντ πάνω στο βράχο της Ακρόπολης, άφηγημένη και αναλυμένη από τόν ίδιο, στις μακρινές αναμνήσεις των ανθρώπων που γύρω στα 1950 συγκρότησαν εδώ τήν πρώτη ψυχαναλυτική ομάδα.

Από τήν αίνιγματική περίπτωση της ελληνίδας έστεμμένης αλλά και αγαπητής μαθήτριας του Φρόυντ Μαρίας Βοναπάρτη, που είχε τήν πρωτοβουλία συγκρότησης αυτής της ομάδας, στο άγνωστο ή άγνωμένό ένδιαφέρον του Μανώλη Τριανταφυλλίδη για τὰ ψυχαναλυτικά πράγματα.

Από τήν περιπλάνηση στη γοητευτική προσωπικότητα του Άνδρέα Έμπειρικού, μέσα από τό μοναδικό δημοσιευμένο ψυχαναλυτικό του κείμενο, στην άμφισβήτηση της κατασκευής του μύθου του Έμπειρικού ως πατέρα της Έλληνικής ψυχανάλυσης.

Από την αναζήτηση των ριζών της ψυχαναλυτικής σκέψης, στη γοητεία των αρχαιοελληνικών μύθων, του Οιδίποδα, του Νάρκισσου κ.ο.κ., στην αμφισβήτηση της αναζήτησης ριζών γενικά και ελληνικών ειδικότερα.

Από την αποκάλυψη των κρυφών και ξεχασμένων νοημάτων της ελληνικής γλώσσας (έρωτ-έρωτας, νομή-νόμος, λήθη-λάθος-αλήθεια), στη μετρημένη σε κοινωνική κλίμακα άλλο-τρίωση που δημιουργήσε στην Ελλάδα αό λογοιοτατισμός.

Από μία αναδρομή στην ιστορία του Έλληνικού ψυχιατρικού άσylum, στους δαιμονισμένους, τα τελόνια και τα ξόρκια της Έλληνικής έπαρχίας σήμερα.

Όλα τα κείμενα παρουσιάζουν ένα τεράστιο ενδιαφέρον σε ειδικούς και μη. Και ενώ είναι γνωστή η δυσκολία προσπέλασης και εξοικείωσης με ειδικές εκδόσεις, μία έκπομπή στην τηλεόραση βγάζει το ζήτημα στον αέρα.

Παρασκήνιο — «τό δνείρο»

Η αρχική ιδέα, πραγματικά έντυπιακή, ήταν της διαπλοκής των απόψεων μιας όνειροκριτικής, ενός νευρολόγου και ενός ψυχαναλυτή.

Τό δνείρο, προανάκρουσμα επίκειμένου γεγονότος μέσω σαφών συμβολικών αντικειμένων.

Τό δνείρο, μεταφυσική, έξωτερική, προειδοποιητική δύναμη.

Τό δνείρο απόρριψη περιττών στοιχείων για να μπορέσει ο εγκέφαλος να προσλάβει τα νέα έρεθίσματα.

Τό δνείρο, ξέσπασμα επιθυμίας.

Έκπληκτική ή παρουσίαση μιας όνειρικής σκηνής του Μπουνουέλ σχολιασμένη από τον Θανάση Τζαβάρα.

Δύο παρατηρήσεις μόνο:

1) Η έμπειρη κάμερα του «Παρασκήνιου» που μ' ένα σοφό τρόπο αφήνει συνήθως τους ανθρώπους να μιλούν παρεμβαίνοντας μόνο στη φάση του μοντάζ, για πρώτη φορά προσπάθησε να κατευθύνει τη συζήτηση με αμήχανες έρωτήσεις: «εσείς βλέπετε όνειρα;»

2) Πολλοί απ' όσους παρακολουθήσαμε την έκπομπή χάσαμε τον ύπνο μας (και τα όνειρά μας), αναλογιζόμενοι τις πιθανές διαταραχές συμπεριφοράς μας αν ο κ. Σολδάτος επενέβαινε και στη δική μας R.E.M. φάση (φάση του ύπνου όπου έμφανίζονται τα όνειρα και εκδηλώνεται με γρήγορες κινήσεις των ματιών).

Α.Α.

92,4 MHZ
στά FM

Και ενώ η έκθεση του υπουργείου συγκοινωνιών αναφέρει ως κύριους υπεύθυνους των παρεμβολών στις επικοινωνίες του αεροδρομίου τις δύο ΕΡΤ, οι άγριες διώξεις των «ραδιοπειρατών» συνεχίζονται.

Στις 27 Ιουνίου δικάζονται 5 νέοι για παράνομη κατοχή και εγκατάσταση και λειτουργία Ρ/Σ, χωρίς μάλιστα να βρεθεί τίποτα απ' τα μηχανήματα. Είναι η δεύτερη δίκη της «Ελευθε-

ρης Ραδιοφωνίας».

Τό αίτημα της «Ελ. Ραδιοφωνίας» για νομιμοποίηση των αντιεμπορικών τοπικών σταθμών με μοναδικό κριτήριο την τεχνική τους άριστη, μας βρίσκει απόλυτα σύμφωνους.

Η «μπάντα» των FM χωράει όλες τις απόψεις, ο πλουραλισμός στην πράξη, λοιπόν.

Νά ισχύσει τουλάχιστον τό «καθεστώς» ΑΝΤΙ, Παπουτσάκη, για τους 5 νέους.

Ακούτε:

■ «ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ» κάθε ΤΡΙΤΗ 8.00 μ.μ. 92,5 FM

■ «ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΠΕΙΡΑΙΑ» 104,3 FM

■ «ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΑΣ» κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ μεσημέρι 99,3 FM

Δ.Τ.

Τρία είδη σε ένα

Με τη βοήθεια μερίδας του Τύπου, για την ελληνική τηλεοπτική πραγματικότητα, η απόσταση από την αναρχική σάτιρα ως τό ούεστερν εκμηδενίστηκε ξαφνικά. «Πέφτουν οι σφαίρες σάν τό χαλάζι», απ' τη μιά, «φέρτε μου τό κεφάλι του Άλφρέντο Γκαρσία», απ' την άλλη. Ο Ν. Άλευράς, βέβαια, δέ θυμίζει σε τίποτα τον Σάμ Πέκινπα, ή ταινία του δέν είναι από τις καλύτερες του είδους και ο χρόνος μετάδοσής της σίγουρα ταίριαζε περισσότερο σε εύπεπτη κωμωδία, για όλη την οικογένεια. Υπήρξε, λοιπόν, πρόκληση και τό εξάσφαιρα βγήκαν σάν αστραπή από τις θήκες τους. Ζητήθηκαν κεφάλια και έπεσαν — δίκαια ή άδικο — κιόλας τέσσερα: στό βωμό κάποιων σκοπιμοτήτων, χάρη στην άπουσία «ειδικής ζώνης», για την παλινδρόμηση της ψυχραιμίας. Ή, πάλι, γιατί οι ύποψίες περισσεύουν και τό χιούμορ είναι λειψό εκεί που κάθε «γεγονός» χρησιμεύει για σύντομες αποδράσεις από την ασφυκτική ακινησία. Τό ότι δέν έχει γίνει κάτι παρόμοιο και στό πρώτο κανάλι (πού κι αυτό έχει προβεί σε «τολμηρές»

χειρονομίες), επαναφέρει τό αίτημα για αισθητικό άλλοθι. Πραγματικά, οι διαφορές παραγωγής και λειτουργίας, ανάμεσα στα προγράμματα της ΕΡΤ-1 και της ΕΡΤ-2, θυμίζουν λίγο τη διαφορά ανάμεσα στό μαλακό και τό σκληρό πορνό, ανάμεσα στις χολιγουντιανές υπερπαραγωγές και τό «Μπι-μούβις» (ταινίες Β σειράς, φτηνές δηλαδή), ανάμεσα σε κεντρικούς κινηματογράφους και στό γκέτο της Όμόνοιας. Δύσκολο νά διακρίνεις τί είναι λιγότερο ώφέλιμο: ή έπιφαση του επαγγελματισμού ή ή διαφάνεια των άδυναμιών; Όλ' αυτά, γιατί πολύς λόγος έγινε και για την «τσόντα». Τό πορνό, σάν τρίτο είδος θεάματος, προστέθηκε στα δύο προηγούμενα, της σάτιρας (έστω, κακότεχνης) και του ούεστερν.

Άς μ'ήν ξεχνάμε, όταν τελειώσει αυτή ή ιστορία, πώς τό πορνό απευθύνεται σε παθητικούς αποδέκτες. Καμιά, δηλαδή σχέση με ευαισθησία άπέναντι στις αντιδράσεις του κοινού και δημοκρατικότητα αντίληψων — άκούστηκαν κι αυτά. Μά πίο πολύ, άς μ'ήν ξεχνάμε πώς ο ουσιαστικός σεβασμός του θεατή άρχίζει εκεί που τελειώνει τό μακρύ, σκοτεινό ταξίδι στην άκρη της νύχτας και των ήμίωρων παύσεων έκπομπής. Άλλά, εκεί φτάνουμε στις παρυφές ενός άλλου είδους, του τρόμου. Μόνο που αυτή ή τέταρτη ταινία δέν γυρίστηκε ακόμα.

Άνδρέας Τύρος

στιβάλια adidas και ή φουστανέλα Iacoste θά γίνουν πιά ή έπίσημη ένδυμασία του Πανελληνίου που θά μεταβληθεί σ' ένα άπέραντο θυρωρείο ύποδοχής των ξένων και όλοι οι Έλληνες — σερβιτόροι με τις ποδιτσες τους — θά δούνε έπιτέλους μία άσπρη μέρα. Γι' αυτό, όσο είναι καιρός, κάντε ΟΥ-ΟΥ-ΟΥ σε κάθε συγκέντρωση, διότι έρχεται σαρωτικός ο τυφώνας του ήπιου κλίματος με την Όλυμπιακή φλόγα τζάμπα και μόνιμα άσβεστη.

Α.Θ.

Ο Χλέμπουρας σε τόμο!

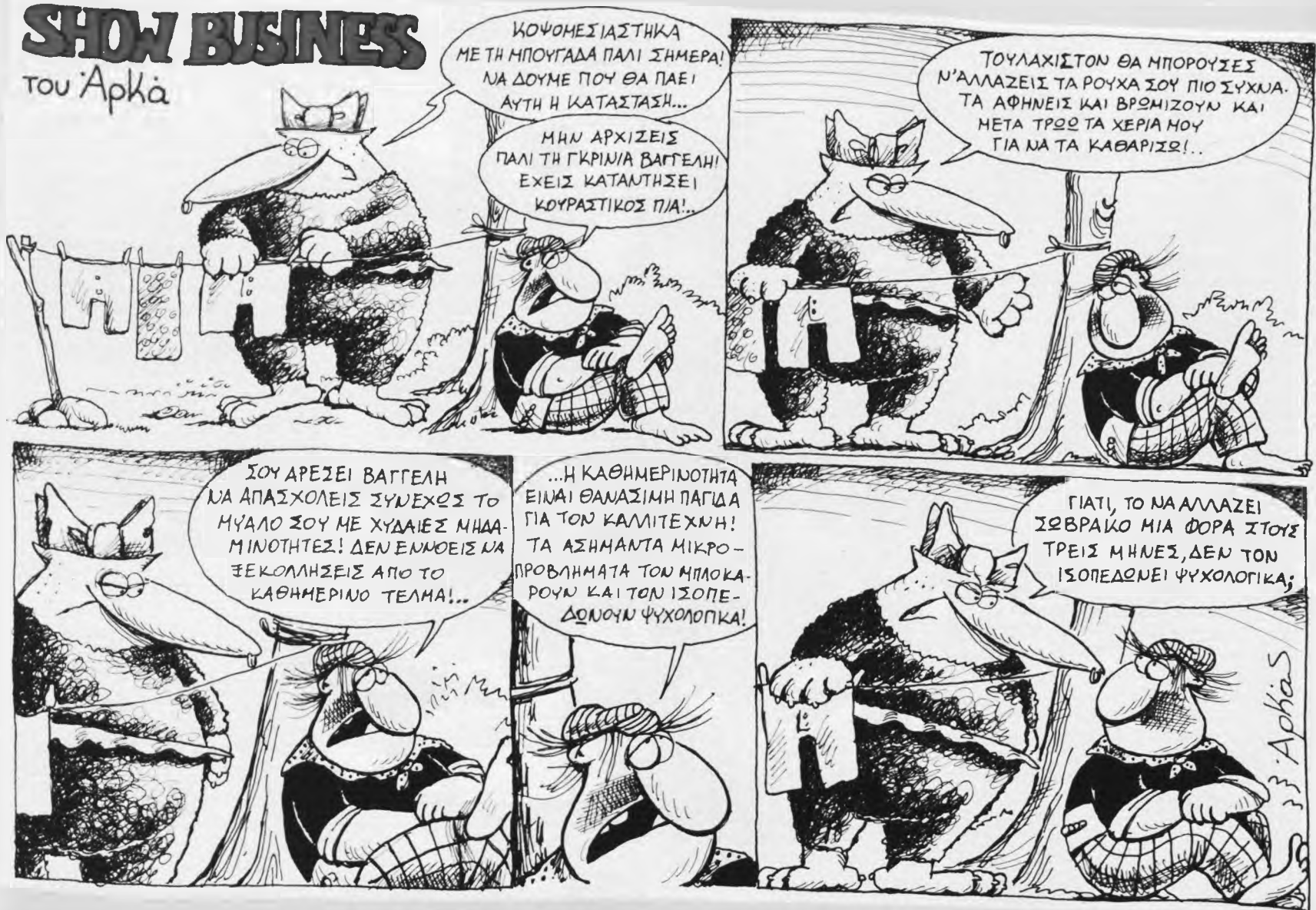
Συμπλήρωσε χρόνο ή διατέλιδη σειρά του Άρκά SHOW BUSINESS στό Σχολιαστή. Έφτασε φαίνεται ή ώρα νά κυκλοφορήσει σε άλμπουμ. Όσοι λοιπόν θέλετε νά ανατρέχετε στις περιπέτειες του Χλέμπουρα και του Βαγγέλη, της Θέκλας και του Άσώματου χωρίς νά ψάχνετε που έχετε βάλει τό προηγούμενα τεύχη σπεύσατε. Κυκλοφορεί σε λίγες μέρες στη σειρά των άλμπουμ της Βαβέλ.

Σ.

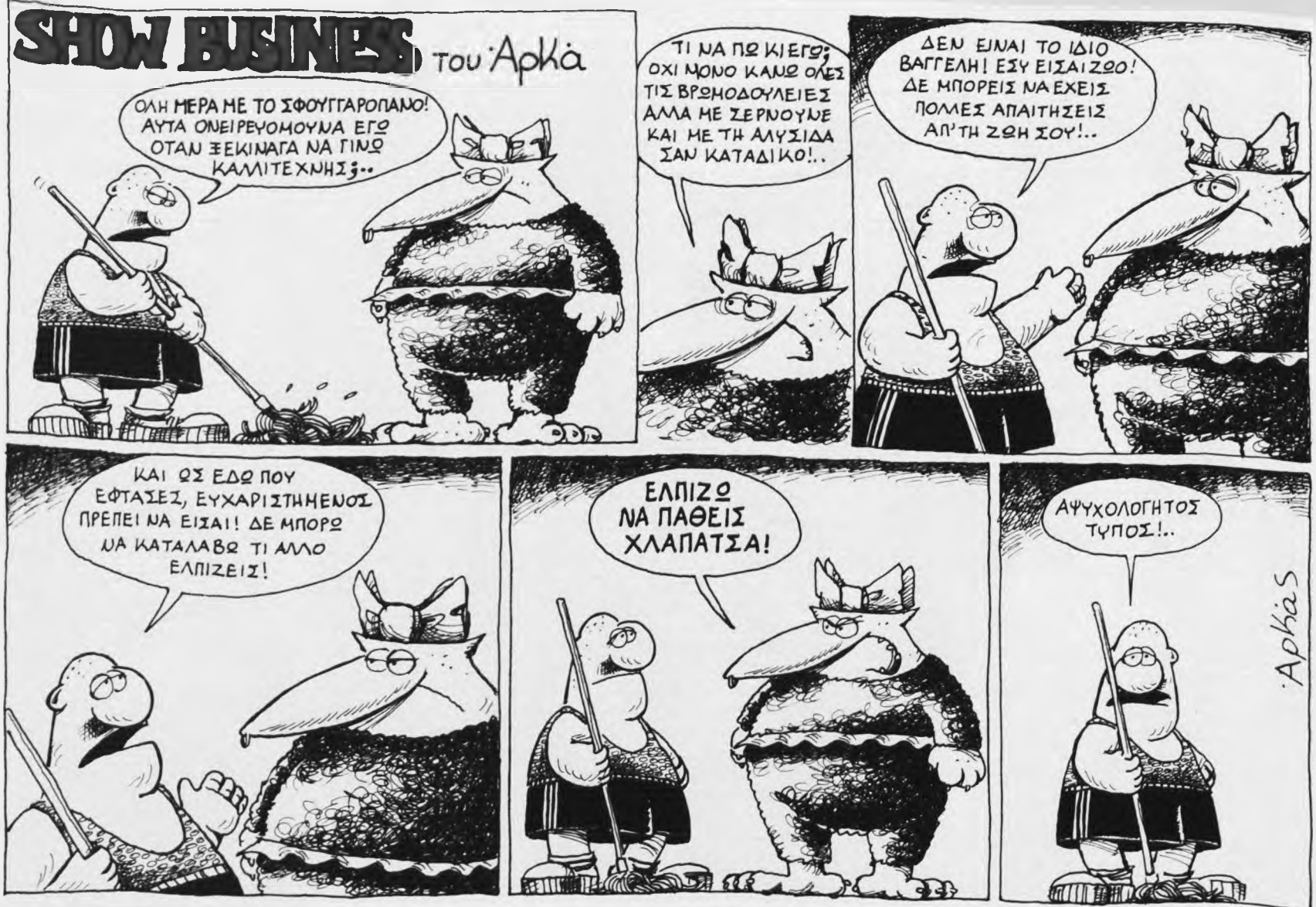
SHOW BUSINESS

του Αρκά

SHOW BUSINESS

του Αρκά

SHOW BUSINESS

του Άρκια

ΓΑΒΡΙΛΗ
ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΣΕ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΩ
ΓΙΑ ΛΙΓΟ;..

ΕΧΟΥΜΕ ΦΤΙΑΞΕΙ ΕΔΩ
ΕΝΑ ΧΑΡΤΙ ΜΕ ΑΙΤΗΜΑΤΑ
ΠΡΟΣ ΤΗ ΘΕΚΛΑ ΚΑΙ
ΜΑΖΕΥΟΥΜΕ ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ...

ΤΟ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΟ
ΑΙΤΗΜΑ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΝΑ
ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΜΕ ΝΑ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΑΣΤΕ ΜΕ
ΕΞΩΚΑΜΙΤΕΧΝΙΚΕΣ
ΔΟΥΛΕΙΕΣ! ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΝΑ ΠΡΟΣ-
ΛΗΦΘΕΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ!

ΠΟΣ ΤΟ ΒΛΕΠΕΙΣ; ΘΑ ΥΠΟΓΡΑΦΕΙΣ;

ΜΑ ΤΟΡΟΤΑΣ;
ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΘΑ
ΥΠΟΓΡΑΨΩ!..

...ΟΜΩΣ ΠΡΟΣΘΕΣΕ ΑΛΛΟ ΕΝΑ
ΑΙΤΗΜΑ, "Η ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΟΥ
ΥΛΙΚΟΥ ΝΑ ΒΑΡΥΝΕΙ ΤΟΝ ΕΡΓΟΔΟΤΗ",
ΓΙΑΤΙ ΕΧΩ ΤΡΕΛΛΑΘΕΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΖΩ
ΑΠΟΡΡΗΓΜΑΤΙΚΑ!...

ΜΗΠΟΣ, ΤΕΛΙΚΑ,
ΒΡΙΣΚΕΣΑΙ ΣΕ ΛΑΘΟΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ;

Άρκιας

SHOW BUSINESS

του Άρκια

ΤΟΡΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ, ΑΣΘΜΑΤΕ, ΠΑΡΑΤΗΡΩ
ΥΠΟΠΤΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΘΙΑΣΟ!.. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΚΑΤΙ ΧΑΡΤΙΑ ΜΕ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΤΟΙΑ
ΚΙ'ΕΣΥ ΔΕΝ ΜΟΥ ΕΧΕΙΣ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΤΙΠΟΤΑ!..

ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ ΝΑ
ΜΑΘΩ ΠΟΛΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ
ΚΥΡΙΑ ΘΕΚΛΑ, ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ
ΜΕ ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΝΤΑΙ ΠΙΑ!
ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΟΤΙ
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΑΙ ΜΑΖΙ ΣΑΣ
ΚΑΙ ΜΕ ΕΧΟΥΝ
ΑΠΟΜΟΝΩΣΕΙ!..

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΚΑΚΟ!
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΑΝΔΑΚΕΡΔΙΣΕΙΣ ΤΗΝ
ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΤΟΥΣ. ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΗ
ΠΡΟΣΠΟΙΗΣΟΥ ΟΤΙ ΕΙΣΑΙ ΕΛΑΝΤΙΟΝ ΜΟΣ!
ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΝΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ
ΟΤΙ ΜΕ ΑΝΤΙΠΑΘΕΙΣ ΟΣΟ
ΚΙ' ΑΥΤΟΙ!..

ΜΑ ΜΕ
ΠΟΙΟ ΤΡΟΠΟ;

ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΝΑ ΤΟΝ ΒΡΕΙΣ ΕΣΥ.
... ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΓΡΗΓΟΡΑ, ΓΙΑΤΙ
ΤΟΥΣ ΒΛΕΠΩ ΝΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ!..

ΕΡΧΟΝΤΑΙ!..

ΣΚΗΝΑΤΣ!

Άρκιας

'Αντρέας Παγουλάτος

του Νάνου Βαλαωρίτη

Ο Α. ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ είναι μία από αυτές τις περιπτώσεις που θά τις λέγαμε ειδικές σε μία λογοτεχνία όπως ή ελληνική. Έμφανίζεται με τη συλλογή *Επίμαχα* τό 1973 που τήν ακολουθεί ή συλλογή *Κορμί κείμενο* τό 1975. Έκτός από μερικά άρθρα, ένα δοκίμιο για τόν Σινόπουλο καί μία εισαγωγή στά ελληνικά ποιητικά κείμενα στό περιοδικό CHANGE, όπου δημοσίεψε καί απόσπασμα από μία μελέτη που έγραφε για τόν Σολωμό. Επίσης φυσικά εξέδωσε τό περιοδικό *Χνάρι* (1974-1975). Έκτοτε δέν έχω δει δουλειά του για νά είμαι απόλύτως ενημερωμένος, αλλά τά μέχρι τώρα άρκοουν για μία προκαταρκτική έντύπωση/περιγραφή ενός ιδιότροπου έργου. Δέν ξέρω γιατί όταν διαβάζω κείμενά του θυμάμαι έπιμονα τόν Κάλβο, καί μάλιστα όπως τόν περιέγραψε ό Σεφέρης στά γνωστά δοκίμιά του. Ό Σεφέρης είχε περιγράψει τη ζωή του εξόριστου μέ τά λόγια του ποιητή:

μέ είδε
τό πέμπτον του αιώνας
εις ξένα έθνη
(Ι,γ) Όδές

«Μιά τέτοια ζωή δέν βοηθάει τη γλώσσα που βλασταίνει μέσα μας», προσθέτει ό Σεφέρης. Φυσικά δέν συμφωνώ. Μπορεί νά μείνεις άφωνος καί μέσα στον ίδιο τόν τόπο σου. Είναι ζήτημα ιδιοσυγκρασίας. Ό ίδιος ό Σεφέρης θά έξησε τό πέμπτο του αιώνα του (20 χρόνια) τουλάχιστον έξω απ' τόν τόπο. Έκείνο που έχει σημασία είναι ή έσωτερική διάθεση. Μ' άς ξαναγυρίσω στό δοκίμιο του Σεφέρη ΑΠΟΡΙΕΣ ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΚΑΛΒΟ.

«Συλλογιζόμουν», γράφει, «τό γλωσσικό έχω του Κάλβου». Καί αναφέρεται σε μία στροφή που τελειώνει μέ τούς έξης στίχους:

ανοίγονται
του ναού τά παράθυρα
κατασχισμένα

«Κατασχισμένα», γράφει ό Σεφέρης, «έχω προστά μου ένα σκηνικό, όπου κάποιο λάθος του μηχανικού φανέρωσε στά μάτια των θεατών τήν «πανένια υπόστασή του...». Ό Σεφέρης προσθέτει: «Μαγεία βέβαια που μπορεί νά διασκεδάζει πολλούς συγχρόνους μου, αλλά που είναι εις βάρος του ποιητή. Τό υλικό των παραθυριών μέ κάνει νά χάνω τήν Ισορροπία μου...».

Έδώ ό Σεφέρης δείχνεται πολύ κλασικιστής καί συντηρητικός, ενώ ό Κάλβος είναι ήδη πρόδρομος του υπερρεαλισμού όπως πολύ σω-

στά τό έδειξε ό Έλύτης σε ένα δοκίμιο, καί μάλιστα της γλωσσοκεντρικής ποίησης που συνεχώς αυτοαναιρείται.

«Ό Κάλβος», γράφει ό Σεφέρης, «είναι ένα όριο,... όπου ή γλωσσική αφαίρεση αφήνει μία σχεδόν άναρθρη φωνή καί γραμμές στον ουρανό. Κατά βάθος είναι αμίλητος».

Μπορούμε νά τό πούμε αυτό για τόν Κάλβο; Νομίζω όχι. Ό Κάλβος άν τίποτα παρά είναι ευγλωττος καί ρητορικός. Δέν ζει διόλου έξω από τό ρήμα όπως ισχυριζόταν ό Σεφέρης, αλλά έντελώς μέσα του. Θά 'λεγα ότι παρόμοια είναι καί ή περίπτωση του Άνδρέα Παγουλάτου... Γιατί;

τά πρώτα πρίν
όντας όταν
δέντρα προμελετημένα
σβήνοντας
μυθικά πετούμενα
στά άμορφο φράγμα του ήλιου
στό φόβο του άδειου...

Μ' αυτούς τούς στίχους ανοίγουν τά *Επίμαχα*, καί έντονα πάλι έχω τόν Κάλβο μπροστά μου καί μάλιστα τόν γλωσσικό Κάλβο του Σεφέρη, μόνο που τώρα όλα είναι διαλείψεις, χάσματα, τρύπες της γλωσσικής άβύσσου. Καί μάλιστα «άφρημένα, πάνινα, κατασχισμένα». Πώς συνέβηκε μόλις τριάντα χρόνια άργότερα ή ποίηση νά μεταπηδήξει από τήν λεγόμενη «άποδιοργάνωση» του ποιητικού λόγου στην «Ύψικάμινος», σε μία νέα άποδόμηση, πιο ριζοσπαστική ακόμα;

κυμαινόμαστε
ανάμεσα καμπύλης κι ευθείας
άγριοχοιρών καί βάλτων
τρείς καρφίτσες στό σαπούνι
ριγμένο στην έξώθυρα
στην ώρα τους άμελέτητα καί σφήγκες
καφενόβιο παζάρι λέξης
ανάμεσα ύπαρξης καί άνυπαρξίας...

Τό παράξενο εδώ είναι ότι στον «Πρόλογο των Όδων του Κάλβου», άκριβώς έτσι είχε χαρακτηρίσει ό Σεφέρης τόν ποιητή, ως έναν «Άμλετ που άγωνίζεται ανάμεσα στην «ύπαρξη καί τήν άνυπαρξία». Φυσικά ό Παγουλάτος διάβασε τά δοκίμια του Σεφέρη, δίχως άλλο. Αυτό όμως δέν θ' άρκούσε νά τόν κάνει νά γράφει έτσι, μέ τέτοια συνείδηση της θέσης του στη γλωσσική χορεία. Αυτήν τήν αυτοσυνείδηση, τήν αυτοσυνείδηση της γλώσσας σ' έναν ποιητή, ονομάζω Γλωσσοκεντρισμό. Αυτό τό: τυφλό κοφλόαλο θάμπος: άναυδα χέρια σπάζοντας

νήματα... (Επίμαχα)

ένα σπίτι κρέμεται πάνω απ' τό χάος. (Επίμαχα)
Έχουμε εδώ νά κάνουμε μέ μία ποιητική ευαισθησία πολύ άσυνήθιστη. Πού όμως τεντώνει τίς κλωστές της επάνω από τη συναισθηση του κενού. Γιατί αυτό τό φαινόμενο; Γράφει στις «Προτάσεις» (1968-1972) καί στο «Αναλόγιο» (1970-72):

«Η τελείωση των πραγμάτων σβήνοντάς μας, οι πράξεις μου μ' έκτοπίζουν σ' ένα άναυδο τόπο όπου άφωνα άφήνεται καί ρέει ό καιρός. Η σιωπή δέ σφύζει παρά άμήχανα. Οι χειρονομίες μου μέ αλμαλωτίζουν. Γράφοντας σβήνεται τό υποκείμενό μου, οι λέξεις διαγράφουν τά άντικείμενα που άκριβώς άνιχνεύουν καί σηματοδοτούν τήν παρουσία τους, μέ τήν άσπιλη βιαιότητα της πέννας στην άμυντική παρθενία του χαρτιού. Οι λέξεις κι ή «μαγική» Ικανότητα της έξάλειψης, της εξαφάνισης...»

«Αποκωδικοποίηση παλιότερων ποιητικών, δυναμική άπόρριψη κανόνων, κατάδειξη της φθοράς στα σήματα της Ιδεολογικά φορτισμένης γλώσσας για μία καινούργια σ η μ α ν τ ι κ ή τους...»

Μέ τόν Α. Παγουλάτο έχουμε νά κάνουμε μ' έναν ποιητή, που θεληματικά καί προγραμματικά άποδιοργανώνει τη γλώσσα για νά της άνασύρει τήν ποιητική της ουσία. Τό υλικό του, που όπως κάθε υλικό είναι φυσικά δικό του μέ τήν έννοια ότι πηγάζει από τό άσυνείδητό του — ωστόσο δέν είναι έκφραστικό, μέ τήν έννοια ότι έκφράζει μία ψυχική κατάσταση, αλλά μάλλον μία ύπόσταση, μία φιλοσοφία του λόγου του γραπτού. Ό Παγουλάτος αποφάσισε νά ζήσει στην επιφάνεια της γλώσσας όπως άλλοι ζουν στο χορτάρι. Αυτό είναι τό χωράφι του. Μιά τέτοια άπόφαση δέν παίρνεται χωρίς επακόλουθα — μία όρισμένη άνταρσία, μία στάση φανατική, που θυμίζει τούς πρώτους υπερρεαλιστές, χωρίς όμως νά έχει άμεση σχέση μέ τά συστήματά τους. Ό Παγουλάτος δέν θέλει νά έκφράσει τίποτα άλλο από τη γλώσσα τήν ίδια — καί δηλώνει πολύ μαλααρμεικά ότι αλλάζει τη σειρά των λέξεων για νά τό πετύχει.

μέ γράφεις άπιαστος ταλαντεύεται πιο έξω απ' τίς μαύρες τρύπες άποριγμένος νά άφήσει τά χνάρια σου

Είμαστε πολύ μακριά από τό αυτόματο κείμενο μέ τήν πολυσύνθετη μεταφορική υπερφορτωμένη φράση, καί μέ τό τεχνητά άναπεπταμένο υποκείμενο/άντικείμενο του ρήματος. Έδώ ή γραμματική φράση διαρρηγνύεται καί πλέει επάνω στην επιφάνεια όπως τά κατάλοιπα ενός ναυαγίου. Δέν ύπάρχει οργανωμένη φράση αλλά μία άναβολή του κλεισίματος της πρότασης επ' άπειρον. Στην όποια άντιστοιχεί τό *αθαίρετο* «κλείσιμο της φράσης» των «Αμερικανών γλωσσοκεντρικών». Η γλωσσοκεντρική ποίηση κατάγεται απ' τόν Μαλααρμέ στην συνειδητή άλλαγή της σειράς των λέξεων, αλλά έχει επέμβει στο μεταξύ ό ηλεκτρονικός εγκέφαλος κι έχει άπλώσει τό πεδίο δράσης της σύνθεσης του κειμένου χωρίς τούς περιορισμούς της συμβολικής σχολής αλλά μέ τήν επεκτατική έλευθερία του αυτόματου κειμένου, έστω κι άν άλλαξαν οι σκοπιές καί οι σκοποί, τά συστήματα καί ή θεωρία, ή γλώσσα ή ίδια λειτουργεί αυτή καθ' έαυτή.

Είν' αυτό καινούργιο; Ασφαλώς. Μά όπως κάθε καινούργιο είναι καμωμένο από μία παραλλαγή του παλιού, από μία άλλαγή όπτικής γωνίας. Αυτό όμως δέν είναι άυτονόητο ούτε καί εύκολο. Ύπάρχει πίσω από τόν Παγουλάτο μία σκέψη. Κι αυτήν έπισημαίνω για τούς μελετητές της αύριο.

Καλιφόρνια 16-1-84

ΚΑΝΟΝΤΑΣ κιόλας τόν απολογισμό του ό κινηματογραφικός χειμώνας, δέν θά τόν κρίνει καί σάν ιδιαίτερα ίκανοποιητικό. Ό κυριότερος λόγος, άλλωστε, συνηγορεί γιά κάτι τέτοιο: οί συνολικές είσπραξεις στήν πρώτη προβολή, μειώθηκαν φέτος περίπου 30%. Κάτι πού έχει νά κάνει σίγουρα περισσότερο μέ τήν εξάπλωση του βίντεο, τό κυκλοφοριακό, τόν... κακό μας τόν καιρό πού κάνει όλο καί πιό πολλούς ν' απομακρύνονται από τό κέντρο τής Αθήνας όσο πιό γρήγορα μπορούν ή τό γενικότερο άρνητικό κλίμα, καί πολύ λιγότερο μέ τήν τιμή — καθηλωμένη έδώ καί χρόνια — του είσιτηρίου ή τίς ίδιες τίς ταινίες.

Ανάμεσα στίς τελευταίες, ξεχώρισαν τό «Πάθος» του Γκοντάρ, ή «Νοσταλγία» του Ταρκόφσκι, τό «Φανύ καί Άλέξανδρος» του Μπέργκμαν ή «Ταυτότητα μιās γυναίκας» του Άντονιόνι, τά «Έπικίνδυνα χρόνια» του Πήτερ Γουέρ καί ή «Αποστολή στή Νικαράγουα» πού ανανέωσαν τό είδος τής πολεμικής-έρωτικής-πολιτικής (άρα, χορταστικής) περιπέτειας, τό «Νευρόσπαστο» του Τζέρυ Λιούις μέ τή ζεστασιά τής παλιάς κωμωδίας άπέναντι στον έγκεφαλικό «Ζέλιγκ» του Γούντυ Άλλεν, ό «Τέλειος γάμος» του Έρικ Ρομέρ καί τό θρίλερ του Τρυφώ «Όπωςδήποτε τήν Κυριακή».

Βουδαπέστη του 1956. Καλύτερο, ανάμεσά τους, οί «Έφηβοι» του Πέτερ Γκόταρ. Η ανταπόκριση του κοινού δέν ξεπέρασε τά όρια τής αδιαφορίας, άφου τό ενδιαφέρον στράφηκε στήν ήλιθια «Τούτσι» (πάνω από 300.000 είσιτήρια), στήν άφελή «Επόμενη μέρα» καί στους γηραιούς παλληκαράδες πού παίζουν ακόμα Τζέιμς Μπόντ («Επιχείρηση Όκτοπούσσυ» — «Ποτέ μή ξαναπείς ποτέ», 210.000 είσιτ. περίπου ή καθεμιά).

Είναι ένδεικτικό πώς τά προηγούμενα νούμερα, γιά λογαριασμό τής ελληνικής παραγωγής, τά πλησίασε μόνο μιá ταινία (έστω, κατ' εύφημισμόν) του Δαλιανίδη μέ τόν Ψάλτη. Από τίς συμπαραγωγές του Έλληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, μόνο ή «Ρεβάνς» έφτασε στίς 120.000 είσιτ., ένω άκολούθησαν ό «Ξαφνικός έρωτας», ή «Γλυκιά συμμορία» καί τό «Ρεμπέτικο».

Γιά τόν ελληνικό κινηματογράφο, ή κατάσταση διαγράφεται όλο καί πιό ζοφερή. Οί έπίσημες ύποσχέσεις γιά ένίσχυση ανανεώνονται,

τό χρονογράφημα περί τό σινεμά. Στο «Τηλέραμα» πάντως ή λεζάντα φρόντιζε πρίν τρείς εβδομάδες νά μάς πληροφορήσει πώς ή φωτογραφία τής Χάνα Συγκούλα ήταν από τήν ταινία τάδε, ένω ή γυναίκα πόζαρε, άπλά, σέ κοσμική συγκέντρωση. Όταν ό υπεύθυνος τής σελίδας βλέπει κινηματογράφο διαβάζοντας δελτία τύπου, όλα δικαιολογούνται.

— Η άδρανοποίηση τής Πανελλήνιας Ένωσης Κριτικών Κινηματογράφου κάνει πιό όξύ τό θέμα του ρόλου καί τής λειτουργίας του κριτικού λόγου πάνω στό σινεμά, στή χώρα μας.

Πάει ό κακός μας χρόνος

Έλίζαμπεθ Τρίσεναρ καί Κούρτ Ράμπ: πρόσωπα, σκιές, καθρέφτες στή «Γυναίκα του σταθμάρχη» του Φασμπίντερ.

Αλλά, πέρα άπ' ότιδήποτε άλλο, ή φετινή χρονιά ήταν καί λίγο «χρονιά Φασμπίντερ». Μέ έξι φίλμ δικά του («Ό καβγατζής» — «Έφι Μπρίστ» — «Έλληνας γείτονας» — «Ό έμπορος των 4 έποχών» — «Η τρίτη γενιά» — «Η γυναίκα του σταθμάρχη»), τρία παλιότερα του Βίμ Βέντερς καί γιά πρώτη φορά ένα του Κλοϋγκε καί δύο του Βέρνερ Σρέτερ («Ρένιο ντί Νάπολι» — «Η μέρα των ήλιθίων»), ό γερμανικός κινηματογράφος είχε ξεχωριστή παρουσία. Τούς Γερμανούς, τούς άκολούθησαν οί Ούγγροι. Επίσης αρκετά φίλμ. Κοινό χαρακτηριστικό, ή κριτική των άδυναμιών του γραφειοκρατικού σοσιαλισμού καί οί άναφορές στή

άλλά μέχρι νά ψηφιστεί τό περίφημο πιά νομοσχέδιο, «Οί σφαίρες πέφτουν σάν τό χαλάζι» του Άλευρά ταλαιπωρούνται γιά δεύτερη φορά καί άναδεικνύονται ιδιαίτερα έπικίνδυνες γιά όσους στοχεύουν.

Νά καί μερικά ακόμα σημεία τής κινηματογραφικής εικόνας του χειμώνα:

— Η όργάνωση κάποιων εβδομάδων έδωσε τήν εύκαιρία νά δοϋμε καί έδώ ταινίες πού τό έμπορικό κύκλωμα δέν θ' άποφάσιζε νά φέρει. Ό «Πάρσιφαλ» του Ζύμπερμπεργκ καί ή «Κάρμεν» του Σάουρα άρκοϋν, νομίζω, γιά νά υπογραμμίσουν τή χρησιμότητα τέτοιων εκδηλώσεων.

— Έμφανίστηκαν στον Γύπο, στήλες κυρίων καί κυριών, όμιλούντων «έφ' όλης τής ύλης» — ή μάλα, δυστυχώς, πήρε καί τό σινεμά. Μάλ-

— Σάν άποτέλεσμα τής οικονομικής κρίσης, τά έξι μεγαλύτερα ελληνικά γραφεία διανομής δημιούργησαν τόν περασμένο μήνα ένα τράστ, προκειμένου ν' άντιμετωπίσουν από κοινού τή μάχη γιά τόν έλεγχο των αίθουσών, τίς τιμές των είσιτηρίων καί τόν καθορισμό του μέσου γούστου. Τό ύποκατάστημα τής άμερικανικής πολυεθνικής (C.I.C.), παρακολουθεί μάλλον ψύχραιμα άπ' τή μεριά του.

Ός τόν έρχόμενο Σεπτέμβρη, δέ μένει παρά τό ίδιο, χρόνια τώρα, ραντεβού μέ τά θερινά σινεμά. Τουλάχιστο, μερικά ύπόσχονται νά «ξεθάσουν» καί φίλμ πού δέν παίζονται από 10-15 χρόνια. Άς είναι. Διαφορετικά, ύπάρχει Κύπελλο Έθνών καί Όλυμπιάδα χωρίς τούς Σοβιετικούς (έκτός, αν αλλάξουν γνώμη τήν τελευταία στιγμή), τό φεστιβάλ Αθηνών κι όλο έλπίζουμε καί σέ κανένα μάνινο.

Ανδρέας Τύρος

Η ΜΟΥΣΙΚΗ των D.S. δεν είναι καθεαυτή ούτε «νεοψυχεδελική επανάσταση» ούτε καν σημείο εκκίνησης. «Θέλουμε να παίξουμε γιά λογαριασμό αυτών που δεν έτυχε ν' ακούσουν ποτέ τους Velvets», λέει ο Steve Wynn.

Οι D.S. φαίνεται να πιστεύουν ότι δεν «είναι όλα γιά τὰ σκουπίδια». «Αν σκαλίσουμε τό παρελθόν της ρόκ, θά βρούμε στοιχεία που μās ενδιαφέρουν και συνθέτοντάς τα θά διαμορφώσουμε σημερινές απαντήσεις. Και αυτό, όχι γιατί υπάρχουν αιώνιες αλήθειες ή έτοιμες συνταγές, αλλά γιατί υπάρχει μουσική, μέσ' τό ξεχασμένο υλικό, που ποτέ δεν ακούστηκε τόσο επίκαιρη όσο σήμερα. Έτσι κι αλλιώς, στίς περισσότερες περιόδους του ρόκ, ήτανε στόν πάτο της λίμνης που έπρεπε νά ψάξεις γιά νά βρεις, ό,τι επισκιάζοταν από τή γυαλάδα της

καιρινή χαρά, όπως κάποιοι θέλησαν νά τήν παρουσιάσουν, αλλά συγκρατημένη πρόταση απέναντι στην επανάληψη και στείροτητα του κύριου δγκου του υλικού που χρησιμοποιήθηκε σαν αντίδοτο στο δρόμο που οδηγούσαν τή μουσική τὰ παλιά μεγάλα συγκροτήματα στη Δεκαετία του '70.

Οι D.S. και τό πρώτο τους L.P. «Days of Wine and Roses» δεν ξεχωρίζουν επειδή είναι έγκεφαλικοί. Μιά πραγματική ώριμότητα που διακρίνει τό υφος και τό περιεχόμενο των συνθέσεών τους φαίνεται ανάγλυφα από τήν αφαίρεση μέ τήν όποία δουλεύουν τό υλικό τους. Είναι, λοιπόν, πάνω απ' όλα *στυλίστες*.

Τό γκρούπ σχηματίστηκε στο Los Angeles στίς αρχές του '82 και πρωτοεμφανίστηκε σε μικρά κλάμπ. Πολύ σύντομα μπαίνουν στο

Ο ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ του «Σχολιαστή», είχε τήν εύκαιρία νά παρακολουθήσει από τὰ τεύχη του, τήν πολύπλοκη κρίση που περνάει ο χώρος του Έλληνικού τραγουδιού.

Σίγουρα είναι ή πρώτη φορά στην ιστορία, που ο χώρος αυτός χωρίστηκε σε «άσπρους» και «μαύρους», σε καλούς και κακούς, σε υγιείς και... «παράσιτα», σε ήθικους και... «αλήτες»· πρώτη φορά επαναλαμβάνω που «κινδυνεύει ή αξιοπρέπεια, τό ήθος και ή τιμή» όρισμένων, από άλλους... Δηλώθηκε πώς υπάρχει «ιδεολόγος» κομμουνιστής δημοσιογράφος που βοηθάει ύποπτα συμφέροντα, δηλώθηκε πώς «δσοι δεν συμφωνούν μαζί μας θά ύποστούν συνέπειες»· δηλώθηκε επίσης — όπως έγινε πανελληνίως γνωστό — πώς *απαγορεύεται* ή εκτέλεση τραγουδιών από συγκεκριμένους τραγουδιστές...

Δηλώσεις, επικλήσεις, προκλήσεις και πάει λέγοντας.

Τά γεγονότα εξελίχθηκαν μέ άγριο τρόπο και δίχως τή σύνεση και τήν εύαισθησία πνευματικών ανθρώπων.

Δέν θά 'ταν ούτε ψέμα, ούτε λασπολογία αλλά ούτε ανταγωνιστικός φανατισμός, εάν ποίμε πώς οι βολές ξεκίνησαν από τήν ΕΔΕΤ (των Χατζηδάκι-Θεοδωράκη) και συνεχίστηκαν από τούς ίδιους, μέ ποικίλες απαγορεύσεις και άστυνομικά μέτρα μάρκας.... Μακάρθι.

Τό ιστορικό των άντεγκλήσεων (από τίς έφημερίδες) υπάρχει στά χέρια μας και πριν γράψουμε αυτές τίς άράδες, πρώτα ψάξαμε...

Μās θλίβει τό γεγονός της διαπίστωσης πώς στά γραφεία της ΕΔΕΤ θά πρέπει νά υπάρξει τώρα και ... «τμήμα τρομοκρατίας», αφού και ή άλυσίδα απαγορεύσεων ανακοινώνεται διά στόματος Χατζηδάκι και Θεοδωράκη καθημερινά. Δέν θά επαναλάβουμε και μείς όλους τούς κρίκους αυτής της άλυσίδας, μία που οι έφημερίδες έκαναν καθημερινά γνωστές αυτές τίς απαγορεύσεις και ο έλληνικός λαός υπέστη ένα άνευ προηγουμένου ψυχολογικό ξάφνιασμα, βλέποντας ανθρώπους πνευματικούς της 'Αριστεράς αλλά και της «πεφωτισμένης Δεξιάς» από καταπιεσμένους νά γίνονται καταπιεστές. 'Από συμπαραστάτες της συνδικαλιστικής έλευθερίας της γνώμης, νά μετατρέπονται σε βιαστές της έλεύθερης φωνής των συνδικαλιστών τραγουδιστών.

Αυτή τή στιγμή δεν θά ώφελοΰσε ένας κατάλογος ονομάτων που υπέστησαν άμεσα ή έμμεσα τόν εκβιασμό μιάς επαγγελματικής εξαφάνισης, στην περίπτωση που δεν συμμορφωθούν μέ τούς ήγέτες της ΕΔΕΤ.

Το πρόβλημα είναι γνωστό. 'Ο τραγουδιστής είναι άμεσα δεμένος μέ τή δουλειά του συνθέτη και ή σταδιοδρομία του — συνεπώς ή επιβίωσή του — εξαρτάται από τήν όμαλή του σχέση μέ τόν δημιουργό και τήν εταιρεία.

'Η εξάρτηση αυτή είναι εφιαλτική γιά τούς τραγουδιστές και θά 'ταν λάθος νά γενικεύαμε τήν ένδεχόμενη επαγγελματική άυτονομία μερικών τραγουδιστών που έχουν φτάσει σε κάποιο σημείο φήμης ώστε νά μήν τούς φοβίζει μία απαγόρευση. Τό πρόβλημα δεν είναι άτομικό αλλά συνδικαλιστικό και σαν τέτοιο χτυπήθηκε από τούς δύο ήγέτες της Κίνησης (ΕΔΕΤ).

'Ιστορική είναι — θά έλεγα — ή σύμπραξη του Μ. Θεοδωράκη (μέ αυτές τίς 'Αστυνομικές απαγορεύσεις) μέ τήν πάγια λογική «δημοκρατικής» αντίληψης του Μ. Χατζηδάκι.

'Εμείς, όσο θά κρατάει αυτό τό γκροτέσκο θέαμα των εφιαλτικών «μεγάλων» αποφάσεων, θά συνεχίζουμε νά τό παρακολουθούμε και νά τό σχολιάζουμε, πιστεύοντας πώς είναι άυτονόητη μία κριτική στα γεγονότα και όχι (όπως θά άρεσε στόν Μίκη και στο Μάνο) νά... βουλώσουμε τό στόμα μας.

«Πās μή Έλλην, Βάρβαρος» λέγαν τότε

The Dream Syndicate

επιφάνειας. 'Ηταν ο μεγάλος κόσμος των γκρούπ που ποτέ δε γνώρισαν τήν έμπορικη επιτυχία και είναι πιά κοινό μυστικό ότι εκεί βρίσκονται και διαμάντια.

Τό 1977, τό Punk ήρθε νά ανακόψει μία πορεία και τό πέτυχε, διαμορφώνοντας στο πέρασμά του μία καινούργια σκηνή. Συγχρόνως όμως, άθελά του και παρά τή διακηρυγμένη συνολική άπόρριψη του παρελθόντος, έφερε στο προσκήνιο τούς «γονείς» του, μία σειρά δηλαδή παραγνωρισμένα και ξεχασμένα στην εποχή τους γκρούπ (Snooges, New York Dolls κλπ.), στρέφοντας μαζικά τό ενδιαφέρον στίς πιο περιθωριακές πλευρές της ιστορίας του ρόκ δημιουργώντας έτσι νέες πηγές έμπνευσης.

Σέ αντίθεση μέ τό Punk, οι D.S. όηλάνουν τόν χειρισμό του παρελθόντος μέ άπόλυτα συνειδητό τρόπο, όχι επαναλαμβάνοντας, μά αναδεικνύοντας κάποιες πλευρές που μοιάζουν νά μās χρειάζονται, που ακούγονται κοντινές, σημερινές.

Σίγουρα δεν είναι ή άδιαφορία γιά τήν επιτυχία, που έκανε μία σειρά γκρούπ απ' τήν Καλιφόρνια νά συμμετάσχουν στην κατεύθυνση που όνομάστηκε «νεοψυχεδέλεια». 'Αντίθετα, είναι προσπάθεια γιά μία πιο «έκλεκτική» και διανοούμενη αντιμετώπιση της ιστορίας του ρόκ. 'Η φαντασία που εισηγείται δεν είναι άγνή καλο-

στούντιο γιά νά ήχογραφήσουν τέσσερα τραγούδια, παρουσιάζοντας τό πρώτο τους E.P., στο όποιο έδωσαν τό όνομά τους κι άμέσως μετά κυκλοφορεί τό L.P. «Days of Wine and Roses». Τό γκρούπ αποτελούν οι: Steve Wynn τραγούδι, κιθάρα. 'Ο Wynn, τέως ρόκ κριτικός είναι ή κεντρική προσωπικότητα του συγκροτήματος έχοντας κάνει τή σύνθεση στα όχτώ απ' τὰ έννιά κομμάτια του δίσκου Karl Precoda: λήνι κιθάρα, συνθέτης του πανέμορφου «Halloween» και κύριος διαμορφωτής του ήχου τους μέ τό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του παίξιμο. Kendra Smith: μπάσο· τραγουδάει στο «Too little too late». Και ο Dennis Duck: τύμπανα — πρώην μέλος των Human Hands. Τήν παραγωγή του δίσκου έκανε ο Κρίς Ντεζαρντέν — πρώην τραγουδιστής των Flesh Eaters.

'Η άναφορά μας στους D.S. δεν όφείλεται μόνο στο ότι είναι μία από τίς λίγες εύχάριστες περυσινές (γιά τήν Έλλάδα) εκπλήξεις. 'Οφείλεται κύρια στο γεγονός ότι αποτελούν τήν καρδιά ενός συνόλου σημαντικών άμερικάνικων συγκροτημάτων που διαμορφώνουν τήν νέα ρόκ σκηνή.

Αυτήν τήν περίοδο, διαβάζουμε, οι D.S. βρίσκονται στο στούντιο ετοιμάζοντας τό νέο τους L.P. Περιμένουμε, λοιπόν, τή συνέχεια.

Σπύρος Παπασπύρος

Μίκης

'Απαγορεύουμε

Μάνος

άλλα και τώρα, όλη αυτή την υπόθεση των απαγορεύσεων, μπορούμε να τη συνοψίσουμε στο ότι: «όποιος δεν συμφωνεί μαζί μας φωτιά στά μπατζάκια του»...

Δέν θά ξετάσουμε την νομική πλευρά του θέματος και όποιος άναζητά μονάχα αυτήν, είναι άπροκάλυπτα άνόητος ή άφελής. Πολλές από τις απαγορεύσεις έγιναν με πλήρη φανατισμό, ή ύποτακτη ή ύπακοή στην έντολή των ήγετων. Τίς περισσότερες φορές ξεχασαν τη συνιδιοκτησία και έτσι ο Κουγιουμτζής και ο Σπανός ξεχασαν πώς πολλά από τά τραγούδια τους είναι σέ στίχους Α. Παπαδόπουλου (συνιδιοκτήτη), παρόλα αυτά άπαγορεύουν. Άποτέλεσμα ήταν ή τίμια και δίκαιη παρέμβαση του στιχουργού Α. Παπαδόπουλου πού είπε πώς «είναι σάν νά 'χουμε μαζί ένα οικόπεδο και σύ νά τό πουλάς δίχως νά μέ ρωτάς». (Έλευθεροτυπία 7.5.84).

Σ' αυτές τις τραγουδιστικές απαγορεύσεις έχουμε λοιπόν νά άντιτάξουμε πολλές έκκρεμότητες και έρωτηματικά: π.χ., μήπως απαγορεύονται και τά τραγούδια του Μ. Θεοδωράκη σέ ποίηση Π. Νερούδα ή Κάλβου ή Καρυωτάκη ή Λόρκα-Σεφέρη ή και Παναγούλη πού δέν ζούνε (και δέν ρωτήθηκαν); Πώς μπορεί νά υπάρχει μία απαγόρευση στην έκτέλεση συναυλιών δίχως νά ζητάνε και την απαγόρευση των ίδιων τραγουδιών στους δίσκους; Και μία πού οι πρώτοι πού χρησιμοποιούν τό «δικαίωμα» της απαγόρευσης είναι οι δημιουργοί και όχι οι έκτελεστές, τότε γιατί τό ίδιο δικαίωμα νά μήν τό έχουν και οι έρμηνευτές; Μήπως θεωρείται πώς οι έρμηνευτές δέν βάζουν έργο; Και ποιά κρίνει τό «βάρος» του έργου και του καθορίζει τά δικαιώματά του; Άφού οι δημιουργοί «παιρνουν πίσω» τη μουσική ή τό στίχο μία πού είναι δικά τους, γιατί τό ίδιο νά μήν μπορούν νά κάνουν και οι έρμηνευτές, μία πού ή φωνή τους

είναι δική τους; Πώς είναι δυνατόν νά διαχωρίζεις τόν Μπιθικώτση από τόν «Έπιτάφιο», τη Φαραντούρη από τό «Ματχάουζεν», την Νταντωνάκη από τόν «Μεγάλο Έρωτικό», ή έστω τη Νίνου από τόν Τσιτσάνη και πάει λέγοντας;

Πώς είναι δυνατόν νά άναγνωρίζεις τη σωστή αισθητική του τραγουδιστή στα τραγούδια σου, τη λαϊκή τους άποδοχή, την πολιτογράφηση μέσα στον τραγουδιστικό μας πολιτισμό, και για λόγους ένδοσωματιακών διαφορών και άντιθέσεων νά απαγορεύεις τις έρμηνειές τους; (περίπτωση απαγόρευσης στους Νταλάρα-Άλεξίου-Γαλάνη);

Κανείς από την Κίνηση των Μ.Θ. και Μ.Χ. δέν τόλμησε νά προβάλει λόγους αισθητικούς για την απαγόρευση. Αυτό δημιουργεί ένα τεράστιο πρόβλημα προηγούμενου και πολιτογραφείται σάν μία στυγνή επέμβαση στην πολιτιστική εξέλιξη αυτής της χώρας. Όποιοσδήποτε άλλος λόγος πέρα από την οικονομική παραβίαση της συμφωνίας και την αισθητική κατακρεούργηση του έργου, άγγίζει και μπαίνει στα χωράφια μιας άπαράδεκτης-άντιιδεοντολογικής συμπεριφοράς και δημιουργεί ήθικό βιασμό του απαγορευμένου από τόν απαγορευτή.

Οι ήγέτες της Κίνησης (Μ.Θ. και Μ.Χ.) θέλουν — λένε νά πατάζουν τό star-system πού δημιουργησαν τά δισκογραφικά μονοπώλια στη χώρα μας; πρόβαλαν μάλιστα και την «πληροφωρία» των ψηλών κασέ και τόν χορό των εκατομμυρίων των τραγουδιών άποκαλώντας τους «χρυσά λαρύγγια»! Εύστοχη φράση και παραδεκτή εάν παραδεχτούμε μέ σιγουριά και ψυχραιμία πώς μιλώντας για τούς δημιουργούς, υπάρχει και ή «χρυσή μπακέτα»! Αυτό δύσκολα μπορούν νά τό άμφισβητήσουν, ιδιαίτερα οι ήγέτες της Κίνησης...

Τό star-system, προϊόν βιομηχανικής άνάπτυξης, δέν θά είναι... προνόμιο μονάχα των άνε-

πτυγμένων καπιταλιστικών χωρών αλλά τώρα, και δικό μας. Στην περίπτωση μας, τό star-system, τό κατεστημένο δηλ. της τραγουδιστικής παραγωγής, βράζει από τις άντιθέσεις του και τά συντεχνιακά συμφέροντα και μεις είμαστε θιασώτες αυτού του σκηνικού, μέ μία όμως διαφορά ούσιαστική: ή περίπτωση των τριών τραγουδιστών (των άπαγορευμένων), συμπίπτει μέ τόν συνθέτη (άπαγορευτή). Δηλαδή την περίπτωση των τριών (δπως και του Μ.Θ.) δέν θά την έντάξουμε α priori στο τυποποιημένο μοντέλο των star-system, για τό λόγο, πώς και οι τέσσερις είναι καλλιτέχνες πού πρόσφεραν — ο καθένας στο χώρο του — πέρα από τραγουδιστική δράση, και μία συνδικαλιστική και κοινωνική προοδευτική συμμετοχή.

Τό χτύπημα της ήγείας του συνδικαλιστικού φορέα των τραγουδιστών είναι συμβολικό. Χτυπά όλόκληρο τόν κλάδο και αυτό έκανε ώστε νά κινητοποιηθούν όλα σχεδόν τά κόμματα και νά καταδικάσουν την απαγόρευση. Έπαναλαμβάνουμε πώς τά γεγονότα στις μέρες μας είναι ιστορικά για τό χώρο του έλληνικού τραγουδιού αλλά και για τό πολιτιστικό προηγούμενο πού ήδη διαμορφώθηκε μέ τις απαγορεύσεις.

Άλλά άφού ο Μίκης άνέλαβε αυτόν τόν άχαρο και... «σωβινιστικό» ρόλο του απαγορευτή, τί θά γίνει μέ την άντίθεση πού υπάρχει στο έργο και στην πράξη μέ την «Ρωμιούση» του; Άς θυμηθούμε τά λόγια πού μελοποίησε: «Αυτό τό χόμα είναι δικό τους και δικό μας» δέν μπορεί κανείς νά μάς τό πάρει...». Έδώ, ο Μίκης μέ τις απαγορεύσεις του, προδίδει την Ρωμιούση του και θά πρέπει νά τό ξανασκεφτεί...

Στις 3 Μαΐου οι έφημερίδες άνακοινώνουν την απαγόρευση μέ τό δελτίο τύπου του Μίκη και του Μάνου πού λέει «απαγορεύουμε την έκτέλεση των τραγουδιών μας γιατί θίχτηκε ή ήθική μας υπόσταση, ή άξιοπρέπεια και ή τιμή μας»!!! Και βέβαια σ' αυτή τη χώρα πού «για την τιμή των όπλων» τόσα έγιναν, πού τά θυμόμαστε ακόμα ευτυχώς, ή άξιοπρέπεια και ή ήθική, είναι τά πρώτα πού οι βετεράνοι συνθέτες, μάς προβάλλουν... Δέν ξέρουμε εάν «πιάνουν στον κόσμο» αυτά τά λόγια· αυτό θά τό διαπιστώσουμε. Μόνο πού θά παρατηρήσουμε, πώς «ή άξιοπρέπεια, τό ήθος και ή τιμή» όλόκληρου λαού, θίγεται όταν οι όποιοσδήποτε πολιτιστικές κατακτήσεις, διασύρονται και χάνουν παντελώς τό μεγαλείο τους, στις άρρωσμένες διεκδικήσεις πού βασίζονται στην έξουσιαστική-έγωκεντρική άλαζονεία μερικών υπερσυνθετών!

Δέν χωράει καμία άμφιβολία πώς ή ένέργεια απαγορεύσεων των Μ.Θ. και Μ.Χ. ένάντια σέ όποιον διαφωνεί μαζί τους, πάει πέρα από τό πρόβλημα των Συγγενικών δικαιωμάτων, της ύπαρξης ή μή της Α.Ε.Π.Ι., της ένίσχυσης είσπρακτικού οργανισμού της ΕΜΣΕ και του Προεδρικού Διατάγματος πού θά κάνει ώστε νά άρχισει νά λειτουργεί όλη αυτή ή μηχανή.

Τό πρόβλημα έχει μία πέρα για πέρα ήθική πλέον υπόσταση, άπ' τη στιγμή πού στον όρίζοντα του Έλληνικού τραγουδιού πλανάται τό... μακάβριο «άποφασίζουμε και διατάζουμε». Θά είναι φανερό πιά, πώς «ή ήθική, ή άξιοπρέπεια και ή τιμή» θά είναι τό τρίπτυχο-πρόσχημα για ώμούς έκβιασμούς μέ άπώτερους στόχους...

Μένει τώρα ένας ένδεχόμενος «διάλογος» μία πού ή ΕΤΕ (Ένωση Τραγουδιστών Έλλάδας) τόν προτείνει, δίχως ίσως νά παίρνει ύπ' όψιν τις άπειλές, τις ύβρεις και τούς έκβιασμούς πού έχει ύποστεί.

Έάν γίνει ό... διάλογος κάτω από τό βάρος των απαγορεύσεων, έμεις έχουμε λόγους νά πιστεύουμε πώς δέν θά 'ναι έποικοδομητικός.

12.5.84

Νότης Μαυρουδής

Η απαγόρευση στους Άλεξιου, Γαλάνη, Νταλάρα να έρμηνεύουν δημόσια τὰ τραγούδια τῶν μελῶν τῆς ΕΔΕΤ γιὰ λόγους «ἠθικούς», πολλαπλασίασε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Τύπου καὶ ἔφερε τὸ Νόμο 1075/80 «περὶ συγγενικῶν δικαιωμάτων» (πού ἔχει ψηφιστεῖ ἀλλὰ δὲν ἔχει τεθεῖ σ' ἐφαρμογή) στὸ κέντρο τῆς καλλιτεχνικῆς ἐπικαιρότητας. Συγχρόνως ἔχει ἀρχίσει νὰ ἐμφανίζεται μιὰ διαφοροποίηση ὀρισμένων μελῶν τῆς ΕΔΕΤ ὡς πρὸς τὴν ἀπαγόρευση, ἐνῶ τὸ ΥΠΠΕ καλεῖ σὲ διάλογο τοὺς ἐνδιαφερόμενους γύρω ἀπὸ τὰ ἐπίμαχα σημεῖα, ἴσως καὶ γὰρ τὸν ἴδιο τὸν Νόμο... Πιστεύοντας ὅτι ἡ ὑπόθεση ἔχει ἐλάχιστα φωτιστεῖ ἀπὸ τὴν πληθώρα τῶν ρεπορτάζ καὶ τῶν συνεντεύξεων τύπου «τὰ μάτια τῆς ἑλαμψαν γιὰ μιὰ στιγμή» ὁ Σχολιαστής σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος δίνει τὸ λόγο στοὺς «κομμένους» τραγουδιστές. Πού ἔκτός ἀπὸ «φίρμες» τυχαίνει νὰ εἶναι καὶ συνδικαλιστές τοῦ χώρου τους: Ὁ Γ. Νταλάρας ἔχει διατελέσει πρόεδρος τῆς ΕΤΕ, ἡ Δήμητρα Γαλάνη εἶναι ἡ σημερινή πρόεδρος καὶ ἡ Χ. Άλεξίου εἶναι ἡ ἀντιπρόεδρος τῆς ΕΤΕ.

Βάσω Ντάκουρη
Κώστας Βουρνᾶς

ΧΑΡΙΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

«ὑποστηρίξαμε
κάποιους
καινούργιους
δημιουργούς»

Υπάρχει ἡ αἴσθηση ὅτι οἱ συνθέτες πού σᾶς ἀπαγόρευσαν τὰ τραγούδια τους δὲν στόχευαν μόνο ἐσᾶς ἀλλὰ ἀπηύθυναν καὶ μιὰ προειδοποίηση στοὺς ἄλλους τραγουδιστές. Υπάρχει περίπτωση αὐτὸ νὰ σημάνει μιὰ διάσπαση καὶ στὸ δικό σας χώρο, τῶν τραγουδιστῶν;

Ὅσο καὶ νὰ θέλουμε νὰ ξεχωρίζουμε ὀρισμένα πρόσωπα πού συναισθηματικά μπορεῖ νὰ βρίσκονται στὸ πλευρὸ τῶν συνθετῶν, ἀπὸ τὴν ἄλλη — δὲν ξέρω πόσο ρομαντική μπορεῖ νὰ εἶμαι — θέλω νὰ πιστεύω πὼς ὑπάρχει μιὰ παλικαριά στὸ χώρο τῶν τραγουδιστῶν καὶ δὲν θὰ κάνανε καμιά στριβοτιμονιά προκειμένου νὰ καλύψουν κάποια προσωπικά τους συμφέροντα.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ΕΔΕΤ ὑποστηρίχθηκε ὅτι ἡ ἀπαγόρευση χτυπάει τὸ θεσμό τοῦ «στάρ-σύστεμ».

Τὸ στάρ-σύστεμ δὲν εἶναι δική μας ἐφεύρεση, τῶν τριῶν συγκεκριμένων τραγουδιστῶν! Εἶναι μιὰ πραγματικότητα πού ὑπάρχει παγκόσμια καὶ πού δὲν ἔχει νὰ κάνει μόνο μὲ τὸν χώρο τῶν τραγουδιστῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συνθετῶν. Εἶναι ἓνα φαινόμενο πού ξεκινάει βέβαια ἀπὸ τίς ἐταιρεῖες, ἀπὸ τὴν πολιτική τῆς κατανάλωσης, ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης, ἀλλὰ εἶναι περισσότερο ἀποτέλεσμα τῆς τεχνολογίας κι αὐτὸ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ σταματήσει. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού τὸ τραγούδι γίνεται ἐμπόριο ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ τὸ ἀποφύγουμε αὐτό.

Ἀπὸ τὴν ΕΔΕΤ καταγγέλλονται τὰ ἀστερονομικὰ μεροκάματα τῶν τραγουδιστῶν, σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ μικρά ποσοστά τῶν δημιουργῶν...

Ἐνα ἄλλο παραμῦθι τώρα, τὰ μεγάλα μεροκάματα. Ἐχουμε ξαναμιλήσει γι' αὐτό καὶ ἔχουμε πει ὅτι δὲν εἶναι ὅλοι οἱ τραγουδιστές πού παίρνουν τὰ μεγάλα μεροκάματα, ὅπως δὲν εἶναι ὅλοι οἱ συνθέτες πού ἔχουν τὰ ὑψηλά ποσοστά. Δὲν θὰ πρέπει ἡ ρετσίνα αὐτὴ νὰ ἀπλώνεται σ' ὅλο τὸν κλάδο, καὶ ἂν τὴ δεχτοῦμε σάν ρετσίνα γιὰτὶ ἀπὸ τὴ στιγμή πού μπαίνει στὸ γρανάζι τοῦ ἐμπορίου, εἶναι φυσικὸ ἐπακόλουθο νὰ βγαίνουν κάποιοι ἄνθρωποι πού πληρώνονται παραπάνω καὶ κάποιοι λιγότερο. Δὲν κρίνω ἂν εἶναι σωστὸ ἢ ὄχι. Δὲν τὸ δέχομαι σάν κατηγορία αὐτό.

Σᾶς ἔχουν κατηγορήσει ὅτι στίς συναυλίες δὲν πληρώνετε δικαιώματα στοὺς δημιουργούς.

Αὐτὸ εἶναι λάθος. Αὐτὸ δὲν ἰσχύει. Αὐτὸ τὸ διαψεύδω. Καὶ ἀπὸ τὰ κέντρα πληρώνονται καὶ ἀπὸ τίς συναυλίες πληρώνονται. Τώρα, ἂν ὁ ὀργανισμός τους δὲν εἶναι τόσο ἰσχυρὸς ὥστε νὰ εἰσπράξει τὰ δικαιώματα πού ἀναλογοῦν στοὺς συνθέτες, αὐτὸ εἶναι δικό τους πρόβλημα, δὲν εἶναι τῶν ἐκτελεστῶν.

Ποιές εἶναι οἱ σχέσεις σας μὲ τίς ἐταιρεῖες δίσκων; Ἔχετε κοινὰ συμφέροντα;

Ἐχουμε κοινὰ συμφέροντα μὲ τοὺς δημιουργούς καὶ ὄχι μὲ τίς ἐταιρεῖες. Ἀπόδειξη ὅτι στὸ νόμο αὐτὸ γιὰ τὰ συγγενικά δικαιώματα, στὸν 1075, ἐνῶ σὲ ἄλλες χώρες ἀναγνωρίζονται δικαιώματα καὶ στίς ἐταιρεῖες, ἐμεῖς καταφέραμε αὐτὸ πού ἔχουν καταφέρει μόνο 5 χώρες στὸν κόσμο: Νὰ μὴν ἐπιτρέψουμε στίς ἐταιρεῖες νὰ εἰσπράττουν συγγενικά δικαιώματα. Αὐτὸ λοιπὸν διαψεύδει αὐτὰ πού ὑποστηρίζουν οἱ δημιουργοὶ τῆς ΕΔΕΤ, ὅτι κρύβονται οἱ ἐταιρεῖες πίσω ἀπὸ τὸ νόμο.

Πῶς θὰ ἀντιμετωπίσεις προσωπικά τὴν ἀπαγόρευση;

Τὴν ἀπαγόρευση ὅπως τὸ ξαναῆλθωσα δὲν τὴν ἀποδέχομαι! Γιατὶ νομίζω ὅτι δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τὴ δεχτῶ. Ἀπὸ τὴ στιγμή, πού ἤδη αὐτοὶ οἱ συνθέτες πού μοῦ ἔχουν ἀπαγορεύσει τὰ τραγούδια τους, μὲ ἔχουν διαλέξει σάν ἐρμηνεύτριά τους, οἱ δίσκοι κυκλοφοροῦν, ἔχουν μπεῖ σ' ὅλα τὰ σπίτια, ἔχει ἀγαπήσει ὁ κόσμος τὰ τραγούδια, δὲν εἶναι μόνο δικά μας, εἶναι πιά τοῦ κόσμου, εἶναι λαϊκὴ περιουσία καὶ ὄχι προσωπικὴ μας ἰδιοκτησία. Πιστεύω ὅτι δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ σταματήσουμε αὐτὰ τὰ τραγούδια, πού καὶ μεῖς ἔχουμε βοηθήσει νὰ περάσουν στὸν κόσμο, νὰ σταματήσουμε ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη νὰ τὰ λέμε γιὰ κάποιους προσωπικούς λόγους, ὅπως εἶναι ἡ διαμάχη μας αὐτὴ καὶ οἱ κάποιες ἀντιθέσεις μας μὲ τοὺς δημιουργούς.

Πιστεύεις ὅτι μπορεῖ νὰ γίνει διάλογος, ἐνῶ ἰσχύει ἡ ἀπαγόρευση;

Παρ' ὅλα ὅσα ἔχουμε εἰπωθεῖ — κι ἔχουν εἰπωθεῖ πολὺ σκληρὰ πράγματα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ΕΔΕΤ — ἐμεῖς εἴμαστε διατεθειμένοι, καὶ τὸ ἔχουμε δηλώσει νὰ κάνουμε διάλογο, γιὰτὶ μᾶς πονάει τὸ ἴδιο ὅσο κι αὐτοὺς αὐτὴ ἡ διάσπαση τώρα, αὐτὸ τὸ χάσμα πού ἔχει ἀνοίξει μεταξύ μας καὶ θέλουμε

Μιλοῦν
οἱ «κομμένοι»
τραγουδιστές

νά τό γεφυρώσουμε.

Προϋπόθεση γιά μᾶς εἶναι νά μήν πάει πίσω αὐτός ὁ νόμος, νά προχωρήσει. Καί ἀπό κεῖ καί πέρα νά κοιτάζουμε τὰ ἐπίμαχα ἄρθρα καί νά δοῦμε τί συμβιβασμούς μπορεῖ νά κάνουμε, ὅλα τὰ σωματεῖα μαζί ὁμως. Τώρα γιά τίς κατηγορίες αὐτές πού μᾶς ἔχουν πει, γιά ἔλλειψη ἠθους, γιά ἀπρέπεια, γιά ἀχαριστία καί ὅλα αὐτά, δέν θά ἤθελα νά ἀπαντήσω. Τό ἦθος μου τό ξέρει καί ὁ κόσμος καί αὐτοί ἀκόμη περισσότερο πού εἶχαμε τήν εὐκαιρεία νά συνεργαζόμαστε. Δέν θά δεχόμουν αὐτήν καμία περίπτωση ἀπό τό Γιάννη τό Σπανό συγκεκριμένα, πού εἴμαστε πιά κοντά ἀπ' ὅ,τι εἴμαστε μέ τό Μάνο τό Χατζηδάκι καί τούς ἄλλους, νά μέ κατηγορήσει γιά ἔλλειψη ἠθους...

Σέ θίγει ἡ ἀπαγόρευση καλλιτεχνικά καί ἐπαγγελματικά καί πόσο;

Καί βέβαια μέ θίγει γιατί δέν εἶναι τό θέμα τό πρακτικό, ἀν θά ἔχω νά πῶ τραγούδια. Αὐτό βρίσκεται βέβαια, θά ἔχω νά πῶ τραγούδια. Κι ἀν θές, ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι ὅλα αὐτά ξεκίνησαν ἐπειδὴ ὑποστηρίξαμε κάποιους καινούργιους δημιουργούς. Γιατί τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχω τραγουδήσει Νικολόπουλο, Τάτση, Βαρδῆ, Τερζή καί αὐτό ἴσως νά μή μοῦ τό συγχωροῦν, γιατί θέλουν κάποι νά διατηρήσουν τήν παντοκρατορία τους... Ἐκεῖ εἶναι πού δέν καταλαβαίνω τή δημοκρατικότητά τους καί τήν προοδευτικότητά τους. Τό ὅτι τραγουδάμε τὰ τραγούδια τῶν νέων δέν σημαίνει ὅτι δέν σεβόμαστε καί δέν ἐκτιμᾶμε τή δουλειά τους.

Ποιά πιστεύεις ὅτι εἶναι ἡ αἰτία πού καθυστερεῖ νά τεθεῖ σ' ἐφαρμογή ὁ Νόμος 1075 γιά τὰ συγγενικά δικαιώματα;

Ἐδῶ ἀρμόδιος ν' ἀπαντήσει εἶναι ὁ κύριος Λάζαρης στά χέρια τοῦ ὁποίου εἶναι γιά ὑπογραφή τὰ προεδρικά διατάγματα. Πάντως ἡ ὑπουργός Πολιτισμοῦ μᾶς ἔχει διαβεβαιώσει πῶς, *ὅ,τι καί νά γίνει* ὁ νόμος θά προχωρήσει.

Πῶς βλέπεις τή συμμετοχή τοῦ ἐρμηνευτῆ στό μουσικό ἔργο;

Πιστεύω ὅτι τό ἔργο χωρίς τήν καλή του ἐκτέλεση δέν θά μπορούσε ποτέ νά ἔχει τήν αἴγλη πού ἔχει μέ αὐτήν. Μποροῦμε νά πούμε ὅτι τό ἔργο ἀνήκει ἐξ' ὁλοκλήρου στό δημιουργό μόνο ὅσο βρίσκεται στήν παρτιτούρα του. Ἀπό τή στιγμή πού γίνεται τραγούδι, τότε δέν ἀνήκει μόνο σ' αὐτόν. Ὁ τραγουδιστής εἶναι ἱκανός ἢ νά τό μειώσει ἢ νά τό ἀναδείξει. Ἐδῶ μπαινεῖ τό θέμα τῆς συν-δημιουργίας πού σέ καμία περίπτωση δέν θέλουν νά τό δεχτοῦν οἱ συνθέτες τῆς ΕΔΕΤ. Καί ὅλοι ξέρουμε πόσο ἔχει προσφέρει ἓνας Μπιθικώτσης στά ἔργα τοῦ Θεοδωράκη, καί πόσο μποροῦν ἄλλοι, λιγότερο σημαντικοί ἢ ἀσήμαντοι ἐρμηνευτές, νά τό ἔχουν ὑποβιάσει...

Τί στάση πήραν τὰ πολιτικά κόμματα ἀπέναντί σας; Εἰδικά τό ΚΚΕ, τοῦ ὁποίου βουλευτής εἶναι ὁ Μ. Θεοδωράκης;

Τό ΚΚΕ ἴσως εἶναι τό μόνο κόμμα πού δέν ἤθελε νά πάρει θέση. Πίσω ἀπό τό ἐπιχείρημα ὅτι θέλει τήν ἐνότητα στό συνδικαλιστικό κίνημα δέν ἤθελε νά πάρει θέση πάνω στά γεγονότα καί χαρακτηρίσει τήν ἴδια τήν ἀπαγόρευση σάν ἀποτέλεσμα μιᾶς διένεξης. Εἶχαμε μιᾶ ἀντιμετώπιση σάν νά φώναζε ἡ μαμά τὰ παιδιά της γιά νά τὰ μαλώσει, σάν νά μᾶς ἔλεγαν «γιατί δέν κάθεστε καλά καί τσακωνόσαστε;» Κι ἐμεῖς βέβαια δέν πήγαμε νά ζητήσουμε τή συμβουλή κανενός, πήγαμε ἀπλά νά τοὺς ζητήσουμε νά πάρουν θέση. Καί τή θέση αὐτή δέν τήν πήραν. Καί βέβαια νομίζω ὅτι ἔχει καί κάποια συνέχεια αὐτό τό πράγμα. Ἴσως ἡ πολιτική τοῦ κόμματος σήμερα εἶναι νά κρατήσῃ τήν ἐνότητά του. Ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς ἐνότητας τῆς κομματικῆς θυσίαςστηκαν κάποια ἄλλα...

ΔΗΜΗΤΡΑ ΓΑΛΑΝΗ

«τό τραγούδι
στήν Ἑλλάδα ἔχει
πάρα πολύ μεγάλη
δύναμη»

Εἶναι πιθανό, μετά τή διάσπαση τῶν συνθετῶν καί τήν «ἀπαγόρευση» τῆ δικῆ σας, νά ἀκολουθήσει μιᾶ διάσπαση τῶν τραγουδιστῶν;

Ὅταν ἀκούω γιά διάσπαση τοῦ σωματείου μᾶς ἐγώ προσωπικά γελῶ λιγάκι... Γιατί σκέφτομαι ἀμέσως τή συνδικαλιστική καί πολιτική συνείδηση τοῦ χώρου μᾶς. Ἐνῶ γιά παράδειγμα στήν Ἀγγλία πού θεωρεῖται τό λίκνο τοῦ συνδικαλισμοῦ (τοῦ μή καπελωμένου ἐννοεῖται) ὑπάρχει ἓνα σωματεῖο. Ὅλοι, μουσικοί, δημιουργοί, στιχουργοί ἀνήκουν σ' αὐτό καί καταδυναστεύουν μέχρι καί τὰ μέσα ἐνημέρωσης. Τό καλό στό σωματεῖο τό δικό μᾶς, στήν ΕΤΕ δηλαδή, εἶναι ὅτι ἐπειδὴ ἱδρύθηκε τό 1980 ἐκλέχθηκαν γιά τό Δ.Σ. ἄτομα πού εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ καλλιτέχνες καί μέ ἀκτινοβολία κι ἐτσι τό Δ.Σ. ἀντιπροσωπεύει τό *χώρο* κάτι πού εἶναι πολύ σπάνιο σ' αὐτά τὰ σωματεῖα. Γι' αὐτό καί εἶναι πολύ δύσκολο νά τό διασπάσουν ἢ νά διασπαστεῖ ἀπό μόνο του.

Τί ὑπάρχει στά συγγενικά δικαιώματα πού θίγει τόσο τὰ συμφέροντα ὀρισμένων συνθετῶν;

Πραγματικά καί μεῖς ἀποροῦμε τί εἶναι αὐτό πού ὑπάρχει μέσα στά συγγενικά πού ἀντιστρατεύεται τόσο πολύ τέλος πάντων τὰ συμφέροντα ὀρισμένων συνθετῶν καί μάλιστα συγκεκριμένων συνθετῶν, αὐτό εἶναι τό *καρναϊκό*. Γιατί μέχρι τώρα πού ἡ ΕΜΣΕ ἦταν ὁ οὐσιαστικός φορέας δέν ὑπῆρχε κανένα πρόβλημα, ὅπου ἄλλωστε μέσα στήν ΕΜΣΕ ἦταν ὅλοι αὐτοί οἱ συνθέτες.

Λένε μερικοί συνθέτες ὅτι μπορεῖ νά ἀπαγορευεῖ τό ἔργο ὁ ἐρμηνευτής. Ὑπάρχει μιᾶ τεράστια διαφορά. Τό μόνο πού ζητάει ὁ ἐρμηνευτής εἶναι νά ἐλέγχει τήν *ἐρμηνεία* του καί μόνο. Νά τήν ἐλέγχει γιά νά μπορεῖ νά δει ἀπό πού θά εἰσπράττει σέ ὅποιαδήποτε δευτερεύουσα χρήση, νά μπορεῖ νά διαπραγματευεῖται. Ἐπειδὴ ὑπάρχουν καί ὀρισμένες διαμαρτυρίες συνθετῶν γιά τοὺς εἰσπρακτικούς ὀργανισμούς, ἴσως ἔχει ἐνδιαφέρον ὅτι μέ τήν αὐτοδιαχείρηση τῆ δικῆ μᾶς καί μέ τόν ἀπόλυτο ἐλεγχό πού θά ἔχουμε στά ἐκτελεστικά μᾶς θά

μπορεῖ νά ἐλέγχει καί ὁ δημιουργός πού παίζεται τό τραγούδι του καί πόσες φορές παίχτηκε. Νομίζω ὅτι ὑπάρχει μιᾶ ἀσάφεια. Κάποι δέν ἔχουν καταλάβει αὐτοί οἱ ἄνθρωποι τί ἀκριβῶς ἐννοεῖ ὁ νόμος, γιατί δέν ἔχει γίνει κανένας ἀπολύτως διάλογος. Πρὶν ἀκόμα ἀρχίσει ὁ διάλογος ἔγιναν ὅλα αὐτά πού γίνανε. Ξεκινήσαμε ἀπό τό νά βρίζει ὁ ἓνας τόν ἄλλο καί καταλήξαμε στό νά ἀπαγορεύουν τὰ τραγούδια τους.

Ὅμως δέν ἔχουμε δεῖ πούθενά ἡ ΕΤΕ νά βρίζει τοὺς συνθέτες.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἐμεῖς κρατήσαμε μιᾶ σιγή πού σέ πάρα πολύ κόσμο φάνηκε περιέργη. Αὐτή εἶναι μιᾶ γραμμή πού ὑπάρχει στό σωματεῖο, διότι οἱ ἄνθρωποι πού εἴμαστε στό Δ.Σ. εἴμαστε παιδιά αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Κακά τὰ ψέματα. Καί ἐγώ καί ἡ Ἀλεξίου, ὅλοι μεγαλώσαμε μέ τή μουσική τους, πάνω σ' αὐτούς πιστέψαμε. Ἀπό κεῖ κι ἐπειτα δέν μπορεῖ ξαφνικά νά βγεῖς νά βρίζεις τή μάνα σου καί τόν πατέρα σου! Εἶναι τό ἴδιο πράγμα!

Φάνηκε ὅμως ὅτι τοὺς ἐξοργίσατε μέ κάποια στάση σας γιά νά φτάσουν σ' αὐτό τό σημείο...

Ἄν ἐξοργίστηκαν μέ τήν ἀμυντική στάση πού κρατήσαμε (καί ἀπό πολλούς μάλιστα χαρακτηρίστηκε καί παθητική) τί νά πῶ; δέν ξέρω... Ἐχει πολλή σημασία ὁμως αὐτό, ὅτι γιά νά γυρίσουμε ἐμεῖς νά βρίσουμε τοὺς ἔλληνες συνθέτες εἶναι σά νά βρίσουμε τήν ἰδεολογία μᾶς. Καί κανένας ἄνθρωπος δέν θέλει νά βρίζει τήν ἰδεολογία του γι' αὐτό καί αὐτό πού περνᾶμε ἐμεῖς αὐτόν τόν καιρό πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι ἐπιζήμιο γιά τὰ 32 σου χρόνια εἶναι φοβερό νά σοῦ καταρρακώνεται ἡ ἰδεολογία σου. Δηλαδή κάποι κλονίζεσαι πάρα πολύ ἄσχημα. Αὐτό εἶναι πού μετράει περισσότερο.

Ἀπ' τήν πλευρά τῆς ΕΔΕΤ ἔχει καταγγελεῖ ὅτι πίσω ἀπ' τήν ὅλη ὑπόθεση κρύβεται γνωστή δισκογραφική ἐταιρεία, στήν ὁποία ἀνήκετε.

Σ' όλο αυτό τό παιχνίδι έντυπώσεων πού παίζε-
ται ύπάρχει μία καραμέλλα. Ή καραμέλλα αυτή
είναι ότι είμαστε πράκτορες τών έταιρειών δίσκων.
Κι αυτό μάλλον άπορρέει από κάποια ιδιωτικά
συμφωνητικά πού έχουμε μέ τίς έταιρείες. Είναι
πάρα πολύ φυσικό νά έχεις κάποιο συμφωνητικό
μέ κάποια έταιρεία. Ύπάρχουν πάρα πολλοί συν-
θέτες πού έχουν ιδιωτικά συμφωνητικά.

Δέν ύπάρχει άμφιβολία ότι ύπάρχουν πολυεθνι-
κές έταιρείες στην Έλλάδα και ότι αυτό τό
πολυεθνικό χτυπάει σάν καμπανάκι στ' αυτιά μας.
Παρά νά λέει όμως ό ένας γιά τόν άλλον ότι
είμαστε πράκτορες κάποιου, τό καλύτερο πράγμα
πού έχουμε νά κάνουμε είναι νά καταλάβουμε ότι
τό τραγούδι στην Έλλάδα έχει πολύ μεγάλη
δύναμη, ίσως μεγαλύτερη δύναμη και από τά
κόμματα. Κάποιοι θέλουν νά καπελώσουν αυτή τή
δύναμη.

**Παραχωρεί πουθενά ό νόμος δικαιώματα στίς
έταιρείες;**

Ούτε μία στιγμή! Όχι μόνο δέν παραχωρεί
δικαιώματα στίς έταιρείες, αλλά τίς δεσμεύει πάρα
πολύ. Διότι δίνει άπλως άδειες χρήσεων, δηλαδή
νοικιάζουμε τή φωνή μας, ένώ τώρα όλοι έμείς πού
έχουμε συμβόλαια στίς έταιρείες τά έχουμε μεταβι-
βάσει τά δικαιώματά μας, είναι *πουλημένα*, δέν
μπορούμε νά κουνήσουμε ρούπι από τίς έταιρείες.
Ξέρεις τί σημαντικό πράγμα είναι αυτό, νά μπορείς
άμα θές νά αλλάξεις έταιρεία νά κουβαλās τήν
έρμηνεία σου μαζί και νά φεύγεις; Διότι εγώ, γιά
νά σου δώσω ένα παράδειγμα, τά τραγούδια πού
έχω πει στην Κολούμπια δέν μπρώ νά τά πώ στη
Μίνως. Δέν μπορώ νά ξανακάνω δεύτερη έκτέλεση
γιατί είναι *άγορασμένη* ή φωνή μου εκεί, έχω
πουλήσει τή φωνή μου. Μέ τό νόμο αυτό θά 'χω
κάθε δικαίωμα νά κάνω δεύτερη έκτέλεση στην
άλλη έταιρεία πού θά είμαι. Αυτόματως νά πώς
άναπτύσσεται ό ανταγωνισμός τών έταιρειών. Αυ-
τά θά μάς άκούσουν οί έταιρείες και θά μάς
κυνήγουν. Άλλά τί νά κάνουμε, άποκαλυφθήκαμε
πλέον...

**Ποιός κερδίζει σήμερα άπ' όλη αυτή τή διαμάχη
μεταξύ τών καλλιτεχνών; Μήπως ή ΑΕΠΙ;**

Αυτή τή στιγμή άποδεικνύεται ότι τό τραγούδι
στην Έλλάδα, συγκεκριμένα στην Έλλάδα, έχει
μιά πάρα πολύ μεγάλη δύναμη. Ή όποια πρέπει νά
έλέγχεται από αυτούς πού τό δημιουργούν και πού
τό έρμηνεύουν. Αυτή τή στιγμή έχουν κοιτάξει νά
βάλουν χέρι πάρα πολλοί σ' αυτή τήν ιστορία.
Από πολιτικά κόμματα μέχρι έταιρείες δίσκων,
μέχρι Α.Ε. μέχρι ότιδήποτε. Έμεις δέν μάς ένδια-
φέρει ή συγκεκριμένη Α.Ε.Π.Ι., μακάρι νά 'ναι
καλά και νά τήν χαιρόνται έφ' όσον θέλουν νά
είσπράττουν άπ' αυτήν. Άλλά, όποιος έκμεταλ-
λεύεται αυτή τήν ιστορία θά μάς βρει άντιμέτω-
πους. Καί οί έταιρείες δίσκων και όποιαδήποτε
έταιρεία ύπάρχει από πίσω πρέπει νά μάς βρει
άντιμέτωπους και *ένωμένους*. Τώρα εγώ προσωπικά
θέλω νά πιστεύω ότι όλη αυτή ή ιστορία του καβγά
πού άναψε μεταξύ μας είναι έτσι πολύ... καλλιτε-
χνική. Κι όπως χαρίσαμε τό σόου του καβγά μας,
θά χαρίσουμε και τό σόου τής συμφιλίωσης στον
κόσμο. Ότι κάποια στιγμή δηλαδή μέσα από τό
διάλογο θά μπορέσουμε νά βρούμε τήν άκρη, γιατί
εγώ πιστεύω ότι αυτό πού φταίει περισσότερο
άπ' όλα είναι ότι δέν ύπάρχει διάλογος. Δέν έγινε
καθόλου διάλογος, δέν προλάβαμε νά μιλήσουμε.

**Μπορεί νά ύπάρξει διάλογος ένώ ισχύει μιά
άπαγόρευση και μάλιστα μέ τέτοιους χαρακτηρι-
σμούς;**

Έγώ πιστεύω ναι, ότι μπορεί νά ύπάρξει διάλο-
γος, γιατί δέν ξέρω κατά πόσον ισχύει και αυτή ή
άπαγόρευση.

Οί χαρακτηρισμοί όμως ύπάρχουν.

Οί χαρακτηρισμοί, άν ρωτάτε έμένα προσωπικά
δέν θίγομαι άν μέ λένε άνήθικη μέσα από τόν τύπο
και ειδικά αυτά τά άτομα. Δέν μέ θίγει.

**Κάπου οί «μεγάλοι» θεωρούν τόν έαυτό τους μόνη
πηγή έμπνευσης...**

Δέν νομίζω ότι έχουν άδικο νά θεωρούν πηγή
έμπνευσης τόν έαυτό τους. Μήν ξεχνάμε ότι όλα
αυτά τά χρόνια σέ όλες μας τίς συνεντεύξεις σ' ό,τι
λέγαμε ύπήρχε ό Χατζηδάκις και ό Θεοδωράκης
μέσα. Είναι οί άνθρωποι πού συνεργαζόμαστε
χρόνια και δέν μπορούμε ξαφνικά νά τούς ξεχά-
σουμε, δέν γίνεται δηλαδή. Άσε πού είναι ...
γλυκύτατοι και οί δύο. Σέ μένα εξασκούν μιά
γοητεία και δέν φοβάμαι νά τ' άρνηθώ και δέν
ύπάρχει και λόγος νά τ' άρνηθώ.

**Έχει έρθει ή ΕΤΕ σ' έπαφή μέ τά πολιτικά
κόμματα;**

Ναι, βέβαια... Ήρθαμε σ' έπαφή μέ τά πολιτικά
κόμματα γιατί τό πράγμα από ένα σημείο κι έπειτα
γίνεται και πολιτικό. Ή στάση τών πολιτικών
κομμάτων ήταν θετική. Ύπάρχουν όμως και όρι-
σμένα πολιτικά κόμματα, όπως τό ΚΚΕ, πού έχουν
όρισμένους ένδοιασμούς, και είναι φυσικό, γιατί
έχουν και μιά ευαισθησία, έχουν και κάποιους
βουλευτές, και φαίνεται νά προτιμούν νά τούς
στοιχίσει προεκλογικά κάποιο πρόβλημα μέ τόν
Θεοδωράκη παρά κάποιο άλλο. Δέν καταγγέλλω
τή στάση του ΚΚΕ σ' αυτή τήν ιστορία, αλλά
περίμενα από τό ΚΚΕ ότι θά έχει μιά αύξημένη
ευαισθησία άπέναντι στους εργαζόμενους. Γιατί
έμεις, έκτός από... φίρμες, είμαστε κι εργαζόμενοι.
Άν ήταν πιο ξεκάθαρη από τήν άρχή ή στάση του
ΚΚΕ άπέναντι στο θέμα, θά 'χαν άποφευχθεί πάρα
πολλά. Προτίμησαν νά κρατήσουν μιά πιο «κε-
ντρώα» θέση παρά νά βγούν και νά πουν ναι αυτό,
όχι εκείνο. Βέβαια ύποστηρίζουν τήν ένότητα, όλα
τά προοδευτικά κόμματα, σ' αυτό δέν ύπάρχει
καμιά άμφιβολία, τήν ύποστηρίζουμε κι έμείς τήν
ένότητα τών κλάδων και τήν αυτοδιαχείριση.

Πήγατε και στη Ν.Δ.;

Ή αλήθεια είναι πώς δέν πήγαμε. Κακό πού δέν
πήγαμε, αλλά πραγματικά δέν είχαμε τό χρόνο. Θά
πάμε και στη Ν.Δ.

**Στή συνέντευξη τύπου τό ΣΕΗ και ή ΠΟΘΑ
παρουσίασαν τήν άπαγόρευση σάν στέρηση του
δικαιώματος τής εργασίας.**

Κοίταξε νά δεις, είναι πολλοί οί λόγοι πού αυτή
ή άπαγόρευση είναι λίγο ... ρευστή. Είναι ότι σου
στερεί τό δικαίωμα τής εργασίας. Είναι ότι άπεν-
θύνεσαι σέ συνδικαλιστές, είναι ότι όταν είσαι
ιδιοκτήτης — και οί δημιουργοί είναι ιδιοκτήτες
— δέν μπορείς νά τό χρησιμοποιείς και σάν
δικαίωμα άπεργίας. Έχει πολλές πλευρές. Πρέπει
νά έχει ό δημιουργός τό δικαίωμα νά άπαγορεύει
τήν έκτέλεση του έργου του, αλλά σέ σχέση μέ τό
πού και τό πώς...

Δηλαδή μέ κριτήρια καλλιτεχνικά;

Όχι μόνο καλλιτεχνικά. Ύπάρχει και τό νά μή
σέ πληρώνουν γιά τό έργο σου, ή νά κακοποιούν
τό έργο σου, νά τό παραποιούν. Δέν ξέρω όμως άν
μπορεί νά γίνει χρήση του δικαιώματος τής άπαγό-
ρευσης γιά λόγους «ήθικης τάξης» όπως άναφέρ-
θηκε, ή γιά λόγους διαφωνίας. Ίδιαίτερα όταν
πρόκειται γιά συνδικαλιστικά θέματα όπου μπορεί
νά ύπάρχει μιά διαφορά άπόψεων τεράστια.

**Πόσο σās θίγει καλλιτεχνικά και επαγγελματικά
ή άπαγόρευση;**

Έμένα προσωπικά μέ θίγει συναισθηματικά,
ελικρινά σου μιλάω τίποτε άλλο...

**Πόσο έχουν πειστεί οί Έλληνες τραγουδιστές ότι
ό νόμος γιά τά συγγενικά δικαιώματα είναι πρός τό
συμφέρον τους;**

Νομίζω πώς είναι ξεκάθαρο στους περισσότε-
ρους. Όμως έχει ριχτεί τόση λάσπη πού φοβάμαι
ότι μπορεί κάποιοι νά έχουν άποπροσανατολιστεί.
Παρόλο πού πρόκειται γιά θέματα σαφή πού
προστατεύουν τόν κλάδο γενικά. Ίδιαίτερα όσους
έχουν άποσυρθεί και γιά τόν α' ή β' λόγο ξανάρ-
χονται στη μόδα παλιές τους έκτελέσεις. Γιά
παράδειγμα ό Πρόδρομος Τσαουσάκης και ή Στέ-
λα Χασκήλ, άν ίσχυε στην εποχή τους ό νόμος γιά
τά συγγενικά, θά είχαν τή δυνατότητα νά είσπράτ-
τουν κάποια χρήματα από τίς έπανεκδόσεις τών
δίσκων τους, άντί νά στηρίζονται στη μεγαλοψυ-
χία όρισμένων.

**Άπό τήν ΕΔΕΤ ύποστηρίζεται ότι έξυπηρετείτε
τά συμφέροντα δισκογραφικών έταιρειών...**

Μά εκεί είναι ή λάσπη! Τό μόνο στοιχείο πού
έχουν είναι ότι έμείς οί τρεις, οί κομμένοι, άνή-
κουμε στην ίδια έταιρεία. Αυτό όμως δέν σημαίνει
ότι είμαστε ύποχείρια τών έταιρειών! Δέν μπορώ
νά καταλάβω! Γιατί π.χ. ό Θεοδωράκης έβγαλε
στην ίδια έταιρεία 10 δίσκους τώρα. Όπως και οί
περισσότεροι από αυτούς πού είναι στην ΕΔΕΤ
σήμερα, τό πιο πολύ τους έργο είναι εκεί στην
ΟΔΕΟΝ.

**Ποιός κατά τή γνώμη σου ώφελείται από τή
σημερινή διένεξη;**

Πολύ φοβάμαι ότι δέν ώφελείται κανένας από
τούς καλλιτέχνες. Ούτε έρμηνευτής, ούτε συνθέ-
της, ούτε δημιουργός, ούτε έκτελεστής. Ούτε ή μία
«παράταξη» ούτε ή άλλη. Όταν άρχίζει ό παραλο-
γισμός και ή ύστερία, γιατί περί αυτού πρόκειται,
και οί δύο είναι χαμένοι. Κι ένώ έμεις τρωγόμαστε,
κάποιες άνώνυμες έταιρείες ολοκληρώνουν τόν
προϋπολογισμό τους... Όπωςδήποτε ώφελούνται

ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΤΑΛΑΡΑΣ

«νά μή χρησιμοποιηθεί
ή απαγόρευση
σάν προηγούμενο
για κάποιους νέους
τραγουδιστές»

δυνάμεις έξω από την αυτοδιαχείριση και έξω από την τέχνη. Δεν θα υποδείξουμε εμείς σε κανέναν από πού θα εισπράξει. Οι ανώνυμες εταιρείες είναι όπωσδήποτε αναγκαίο κακό. 'Αλλά όχι και να βγαίνουμε να τις υποστηρίξουμε ιδεολογικά! 'Όταν μου βάλεις να διαλέξω ανάμεσα σε Α.Ε. και αυτοδιαχείριση, επειδή ξέρω πολύ καλά πώς λειτουργούν οι Α.Ε. προτιμώ την αυτοδιαχείριση. Και τό υποστηρίζω!

Θά 'λεγες τό ίδιο και για μία αυτοδιαχειριζόμενη δισκογραφική εταιρεία; Σάν κι αυτήν πού εξέγγειλε ό Θεοδωράκης;

Βεβαίως θά 'λεγα τό ίδιο και όπως ξέρετε είναι ένα μεράκι πάρα πολλών τραγουδιστών πού χρόνια έχουν προσπαθήσει να κάνουν δικές τους εταιρείες, αλλά, όπως είναι εύνοητο, είναι δύσκολο να επιβιώσουν ανάμεσα σε κολοσσούς. Μακάρι οι εξαγγελίες αυτές πού χρόνια γίνονται και όχι μόνο από τη συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων να πραγματοποιηθούν! 'Αλλο όμως τό δνειρο και άλλο ή πραγματοποίηση. Δεν νομίζω πώς όταν πραγματοποιηθεί μία σωστά αυτοδιαχειριζόμενη εταιρεία δίσκων δεν θά έχει τη συμπαράσταση όλων των καλλιτεχνών.

Πώς σκοπεύεις να αντιμετωπίσεις την απαγόρευση;

Πρώτα-πρώτα συλλογικά και όχι τόσο για μένα, αλλά για να μην χρησιμοποιηθεί αυτό σαν προηγούμενο απαγόρευσης για κάποιους νέους τραγουδιστές. 'Αναρωτιέται κανείς κάτω από ποιους όρους μπορεί να ισχύσει μία απαγόρευση πάντα και παντού; Χωρίς κανένα όρο; Είναι απέραντο τό δικαίωμα του δημιουργού; Αυτό νομικά είναι ανεξάντλητο. Νά πάρουμε ένα παράδειγμα. Πές ότι έχω, ως πούμε, 500 τραγούδια, κόβονται τα 80, έχω τα άλλα 400 τόσα να κάνω τη δουλειά μου. 'Αλλά τί γίνεται με έναν καινούργιο τραγουδιστή πού έχει 10 τραγούδια και προσπαθεί να μπει στη δουλειά; 'Αλλάζει επάγγελμα; Πρέπει λοιπόν να

ξεκαθαρίσει αυτό, να έχουμε μία νομική, συνταγματική, ιδεολογική ακόμα δικαίωση, αλλιώς έχουμε ένα πολύ κακό προηγούμενο.

'Από κεί κι ύστερα υπάρχει και ή προσωπική αντιμετώπιση. Αυτοί οι άνθρωποι υποστηρίζουν ότι θα φτιάξουν καινούργιους τραγουδιστές. Και πολύ καλά θα κάνουν. 'Από την άλλη μεριά όρισμένα άλλα άτομα, μεταξύ των οποίων κι εγώ, βάζοντας την όποια μικρή μας δύναμη θα βοηθήσουμε κάποιους νέους συνθέτες, κάποιες νέες προσπάθειες. Δεν νομίζω ότι θα χαθούμε κι όλας!

Νά ξεκαθαρίσουμε κάτι: 'Αναγνωρίζεις στους συνθέτες τό δικαίωμα να επιλέγουν τους έρμηνευτές;

Βεβαίως. Είναι δικό τους θέμα. Φοβάμαι όμως ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση έχουμε μία έντελώς κατάχρηση αυτού του δικαιώματος. Δεν νομίζω ότι μπορεί κανείς από τους απαγορεύσαντες να δικαιολογήσει πώς είναι δυνατόν να προσβάλλεται τό έργο του όταν πριν από δύο μήνες ή δύο χρόνια έχει συνεργαστεί μαζί μας και τα τραγούδια αυτά κυκλοφορούν.

'Αν όμως οι λόγοι πού σάς έθεσαν «υπό απαγόρευση» δεν είναι αισθητικοί, ούτε προφανώς πολιτικοί, τί μπορεί να είναι;

Μπορεί να μην είναι ούτε μόνο πολιτικοί, ούτε μόνο ιδεολογικοί, ούτε μόνο ανταγωνιστικοί, ούτε μόνο ψυχολογικοί, αλλά λίγο απ' όλα. Πάντως όφειλω να πω ότι αν οι δημιουργοί της ΕΔΕΤ αισθάνθηκαν ότι κάπου γίνονται τα συμφέροντά τους, με πολύ άδικο τρόπο διάλεξαν για να τα υπερασπίσουν. Και με ένα ... πάθος πού ξεπερνάει τα όρια. Προσωπικά δεν είχα ούτε θά 'χω ποτέ πρόβλημα συνιδιοκτησίας με κανένα συνθέτη. Είμαι υπέρ του νόμου των συγγενικών δικαιωμάτων και γι' αυτό ίσως διώκομαι. Δεν μπορώ να μην τό δώ συνδικαλιστικά.

'Όμως σάς έχουν πει «χρυσά λαρύγγια».

'Όπως πρέπει να τό δούμε από την αρχή. Δεν είμαι αντίθετος γενικά με κάποιο «στάρ-σύστημα». Για μένα τό θέμα είναι αισθητικό. 'Αν τό στάρ-σύστημα παράγει ένα αποτέλεσμα αισθητικά σωστό δεν έχω καμία αντίρρηση να υπάρχει. 'Αν όμως παράγει ένα προϊόν, χαμηλού επιπέδου αισθητικά, είμαι έναντιον αυτού του στάρ-σύστημα. 'Εξάλλου, επιτρέψτε μου να πω, ότι οι μεγαλύτεροι στάρ πού γνώρισα από μικρό παιδί στην 'Ελλάδα είναι τρεις: ό Μίκης Θεοδωράκης, ό Μάνος Χατζηδάκης και ή Μελίνα Μερκούρη. Και δεν αισθάνθηκα ποτέ άσχημα και για τους τρεις πού είναι έτσι μεγάλοι στάρ.

'Ας έρθουμε στα μεροκάματα. Οι συνθέτες εισπράττουν τα δισκογραφικά τους δικαιώματα πού είναι μεγαλύτερα από των τραγουδιστών, και τα εκτελεστικά τους πού τα εισπράττει ό εκπαιστικός τους. 'Ο τραγουδιστής καλύπτεται από την νυκτερινή του εργασία, αν δουλεύει ή απ' όπου εμφανίζεται. 'Αν ό εισπρακτικός οργανισμός των συνθετών λειτουργεί σωστά θά πληρώνονται οι συνθέτες και από τα νυκτερινά κέντρα. 'Αν όρισμένοι τραγουδιστές πληρώνονται πολύ είναι θέμα προσφοράς και ζήτησης. Αυτό δεν τό καθορίζουν νόμοι, τό καθορίζει τό έμποριο. 'Ας διεκδικήσουν και οι συνθέτες να αυξηθούν τα ποσοστά τους...

Τό προπέτασμα καπνού στην όλη υπόθεση είναι ότι τό «χρυσά λαρύγγια» στρέφεται σαν επιχείρημα ενάντια σε μας τους τρεις πού διωκόμεθα. 'Αλλά ποιά είναι ή αλήθεια; 'Εγώ έχω να δουλέψω από τό 1974 σε νυκτερινό κέντρο και τα τελευταία χρόνια εμφανίζομαι μόνο σε συναυλίες. 'Η 'Αλεξίου επίσης από τό 74 έχει να τραγουδήσει σε νυκτερινό κέντρο και άπλως δουλεύει σε μπουάτ. 'Η Δήμητρα Γαλάνη επίσης δούλευε σε μπουάτ όλα αυτά τα χρόνια και τώρα τελευταία και εκείνη έχει σταματήσει. Φώς φανάρι λοιπόν ότι πρόκειται για λάσπη.

Πιστεύεις ότι ό τραγουδιστής είναι εργαζόμενος; Πώς βλέπεις τό συνδικαλισμό σ' αυτό τό χώρο;

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι ό τραγουδιστής έστω κι αν έχει πρώτη ύλη τα τραγούδια, την ώρα πού τα έρμηνεύει κάνει ενός είδους εργασία. Και γι' αυτήν πληρώνεται πολύ ή λίγο. 'Ενώ ό συνθέτης άπλως παίρνει τα δικαιώματά του για τη δουλειά πού έχει βάλει. Νά μην μπερδεύουμε τό θέμα της ζωντανής εκτέλεσης και έρμηνείας με τό έργο τό όποιο είναι έφ' άπαξ γραμμένο.

Και στό κάτω-κάτω υπάρχουν άτομα σαν και μας πού δεν έχουμε κανένα λόγο να συνδικαλιζόμαστε και τό κάνουμε μόνο και μόνο επειδή έχουμε δει τον τρόπο πού λειτουργούν οι Α.Ε. και κάποια στιγμή πρέπει να μπει μία τάξη σ' αυτά τα πράγματα. Και ξέρετε πολύ καλά σ' αυτόν τον τόπο, ότι αν όρισμένα άτομα πιά «έπιφανή» πιά διάσημα δεν μπουνε μπροστά, δεν προχωράει ό συνδικαλισμός.

Στη συνέντευξη τύπου μίλησες για «εκτελεσμένους» τραγουδιστές. Σας θίγει αλήθεια τόσο πολύ αυτή ή απαγόρευση επαγγελματικά;

'Εδώ θέλω να κάνω μία παρατήρηση. 'Όσοι ήταν εκείνη την ήμέρα εκεί ξέρουν ότι δεν είπα καθόλου αυτό πού γράφτηκε. Αυτή είναι μία άλλη διάσταση, αυτή του Τύπου πού σ' ένα μεγάλο βαθμό χρησιμοποιεί αυτή τη διαμάχη, σαν μέσον για να αυξήσει τις πωλήσεις του. Δεν είπα ότι άμάν και καλά πεθάνανε, μας κόψαν τό κεφάλι. Είπα ότι αν υπάρχει θέμα να γίνει κάποια θυσία για να καθήσουν τα ενδιαφέροντα μέρη σε ένα τραπέζι, είναι παράλογο να ζητούνται θυσίες από τη δική μας τη πλευρά, όταν έχουμε ήδη τρεις νεκρούς.

Πιστεύεις πώς μπορεί να γίνει διάλογος μ' αυτές τις συνθήκες;

Θά μπορούσε κανείς θιγμένος να επιστρέψει όλους αυτούς τους χαρακτηρισμούς πού δεχτήκαμε στους δικαιούχους τους. 'Όμως εγώ αγαπώ τους ανθρώπους πού συνεργάστηκαν πού με βοήθησαν στα πρώτα μου βήματα, πού υπήρξαν για μένα όδηγοί στη ζωή και στην τέχνη του τραγουδιού. 'Ακόμα και τώρα δεν έχω καμία αντίρρηση να δώ ένα διάλογο. Αυτό πού με κάνει να αισθάνομαι άσχημα είναι όταν σκέφτομαι τό δικό τους μέρος. Μετά από τόσες βρισιές πώς μπουνε να μου πουνε μία καλημέρα πάλι στό δρόμο; Με συγχωρείτε πού γίνομαι έτσι μελό, αλλά πώς είναι δυνατόν να με χτυπήσουν πάλι φιλικά στην πλάτη ή να μου πουνε «έλα Γιώργο, να πεις τα τραγούδια μας». 'Αναρωτιέμαι αν μετά 6 μήνες τελειώσει αυτή ή ιστορία τί θά έχει μείνει; Δεν θά έχει μείνει μία άηδία του κόσμου πρós όλη αυτή την άπίστευτη ύστερία πού έπιασε όλον αυτό τον καλλιτεχνικό και πολιτιστικό κόσμο της χώρας μας;

Ποιά ήταν ή στάση των κομμάτων απέναντί σας;

'Όλα τα κόμματα πού άσχολήθηκαν με τό πρόβλημα της απαγόρευσης, τό θεώρησαν ένα μέτρο ολοκληρωτισμού πού δεν πρέπει να υπάρχει σε μία δημοκρατική χώρα. 'Όλα τα κόμματα, εκτός από τό ΚΚΕ, τό όποιο είχε, κατά την προσωπική μου έκτίμηση, μία «πανανθρώπινη» αντιμετώπιση ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να 'ναι αγαπημένοι. Μου έκανε φοβερή έντύπωση ή προσπάθεια του μέλους του Π.Γ. πού συναντήσαμε να άποσπαστεί ή προσοχή μας από τό πρωτοφανές αυτό μέτρο και να έκτονωθεί σε γενικότητες του τύπου «όλοι οι καλλιτέχνες να είναι ενωμένοι» και «όλοι πάσχουν για τό κοινό καλό...» Καταλαβαίνω όμως ότι τό θέμα γι' αυτούς είναι λεπτό, δεδομένου ότι ό Μίκης Θεοδωράκης είναι βουλευτής τους και από την άλλη μεριά ή διοίκηση του Π.Μ.Σ. ό όποιος είναι υπέρ των συγγενικών είναι της ΕΣΑΚ, ή διοίκηση του ΣΕΗ πρόσκειται στο ΚΚΕ, ή ΠΟΘΑ επίσης. 'Από κεί κι ύστερα μή ρωτάτε. Καλύτερα...